BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE
RACCOLTA NENCINI
D
1
9

Ex Libris Ioannis Nencini
1874

~~1. 2. A.~~ D. 1.

Digitized by Google

Digitized by Google

P. OVIDII

NASONIS

EROTICA.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

Digitized by Google

Tom

P. OVIDII NASONIS OPERA

QUÆ SUPERSUNT.

TOMUS PRIMUS.

PARISIIS,

Typis J. Barbou, viâ San-Jacobeâ, ſub Signo Ciconiarum.

M DCC LXII.

PRÆFATIO.

Quam in adornandâ hac novâ Ovidii editione rationem ſimus ſecuti, quia ſcire e re tua eſt, Lector candide, en paucis accipe.

Secutus eſt Petrus Burmannus in Ovidio edendo, Nicolaï Heinſii editionem, ut pote omnium longè præſtantiſſimam, quam ipſe ex optima meliorem fecit ope veterum codicum; nos Burmannianam ſumus ſecuti: quam tamen ab auctoris mente identidem licentiùs abeuntem, ad veram lectionem, adjuti veterum editionum optimis, in locis plus minus triginta, revocavimus.

Post Nic. Heinſium, qui codices omnes inſpexit diligenter, & excuſſit, nullos nobis conſulendos cenſuimus, ne actum jam ageremus. Tantummodo inſeruimus caſtigationes quantivis pretii, quas nobis communicavit vir

harumce rerum intelligentiſſimus, idemque humaniſſimus, D. Heerkens, Groninganus, deſcriptas ex Ovidio impreſſo qui fuit Angeli Politiani, aſſervaturque Florentiæ in bibliotheca Medicea, quas vir ille incomparabilis, & Muſarum, dum viveret, delicium, ejusdem libri oris ex manuſcriptis codicibus alleverat.

De nobis verò, id ſolum quàm veriſſimè dicere poſſumus, nos hìc eam adhibuiſſe diligentiam, ut numquam Ovidius in publicam lucem venerit emendatior: quod facilè deprehendent, qui hanc noſtram editionem vel cum emendatiſſimis contulerint. Qua in re quia & literarum laudem, & literatorum utilitatem ſpectavimus, curam noſtram nobis gratiæ apponi optamus, & appoſitum iri confidimus.

Tomo ſecundo poſt Metamorphoſes ſubjecimus indicem locupletiſſimum, quo continentur nomina propria omnia Deorum, Heroum, Virorum, &c. quorum mentio in his libris quindecim occurrit, unde locis quàm plurimis accedet lucis non parum. Icones, quæ cujusque tomi, tum frontem, tum primam paginam exornant, in fine tomi ſecundi, ſuam declarationem habent. Vale & fave.

P. OVIDII NASONIS

VITA.

PUBLIUS OVIDIUS NASO, Poëtarum ingenioſiſſimus, Sulmone in Pelignis ortus eſt, die ſecundo Quinquatruum Minervæ, id eſt tertio & decimo Kal. Apriles, anno ab Urbe conditâ DCCXI. Hirtio & Panſa conſulibus, ante Chriſtum XLIII. Natus autem eſt loco equeſtri, ex perantiquâ Naſonum familiâ. Cum fratre, ipsis duodecim menſibus majore, teneris ab annis excultus inſtitutusque Romæ eſt curâ parentis, ſcholasque insignium magiſtrorum frequentavit. Ubi adolevit, ſumtâ togâ virili, quum eum pater foro & oratoriæ facultati deſtinaſſet, rhetoricæ profeſſores audivit diligenter. Declamitavit autem, uti nos docet Seneca pater, L. II. Contr. II. » apud rhetorem » Arellium Fuscum, cujus auditor fuit. . . . . » Oratio ejus jam tum nihil aliud poterat

» videri, quàm ſolutum carmen.... Latro-» nem, cujus admirator erat, adeò ſtudiosè » audivit, ut multas ejus ſententias in verſus » ſuos tranſtulerit... Tunc autem, quum ſtu-» deret, habebatur bonus declamator. Decla-» mabat autem rarò controversias, ſed nonnisi » ethicas : libentiùs dicebat ſuaſorias ». Athenas etiam, eloquentiæ ac literarum ſedem, haud dubiè ſtudiorum causâ, ut ipſe teſtatur, petiit. Anno ætatis vicesimo cepit primos honores, ſcilicet triumviratum capitalem ; anno ſequente, decemviratum : qui decemviri erant inſtituti, ut centumviralibus judiciis præeſſent.

Exstitit in Ovidio jam puero mira ad poësim indoles, ad quam quodam quasi naturæ inſtinctu ferebatur : invito vehementer patre, qui, filium continuè increpans, *Studium*, inquiebat, *quid inutile tentas? Mæonides nullas ipſe reliquit opes* : eumque in forum tranſtulerat ; nec infelici ſucceſſu : nam & cauſas forenſes dixit egregiè, & centumviralia judicia multâ cum laude tuitus eſt. Sed, mortuo patre, foro valedixit, ſeque totum Musis liberalioribus dedit. Circa annum ætatis alterum & vicesimum, juvenilia carmina, elegias nimirùm, populo legit, inclaruitque. Poëtas

natu majores coluit, ac viciſſim a minoribus cultus eſt. Majores autem ipſe indicat, Macrum, Propertium ſibi jure ſodalitii junctum, Ponticum & Baſſum, dulcia convictûs ſui membra, Horatium, Virgilium, quem tantùm vidit, Gallum ac Tibullum.

INGENIO fuit, cum primis, ad poëſim feliciſſimo; ſed quod ſibi nimiùm quandoque indulgebat: corpore tenui, nerviſque compacto. Romæ habitavit juxta Capitolium: hortos prope viam Flaminiam habuit. Tres in matrimonium duxit uxores: duas quidem priores, facto divortio, repudiavit; tertiam, quicum amantiſſimè & conjunctiſſimè vixit, ad mortem uſque retinuit: ex eâque etiam filiam habuit, & alios liberos unà cum uxore relictos, quum ipſe relegatus eſt.

PROPTER ingenium ac miram pangendi verſus facilitatem fuit univerſis gratus & acceptus; ſoli Auguſto inviſus, a quo annos duos & quinquaginta natus, Tomim relegatus eſt in urbem Scythiæ barbaram & inhoſpitam. Relegationis autem cauſa tres fuere libri de Arte Amandi, qui tamen jam ante annos decem in vulgus exierant: ſed vera cauſa alia fuit, culpa ſcilicet, non poëtæ, ſed alterius. Sic enim ipſe Triſt. 2. 103.

Cur aliquid vidi? Cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi?

Quam culpam ipſe vocat ſæpenumero errorem, aliquando ſtultitiam, aliquando timorem errori adjunctum. Quid porrò imprudens vidit? Aliud aliis videtur: mihi ſit veri ſimile, quod Joanni Maſſonio, viro ſagacissimo doctiſſimoque in mentem venit, nempe crimen Juliæ Auguſti neptis, quam avus, eodem quo Ovidium tempore relegavit, *convictam*, ut Taciti verbis utar, *adulterii* damnavit, amovitque *in inſulam Trimerum, haud procul Apulis litoribus.* Videtur autem poëta, quod imprudens viderat, non celaſſe ſuos comites, quorum famuli, quod ex heris exceperant, non habuere tacitum. Sic enim noſter Triſt. 4. 10. 99.

Cauſa meæ, cunctis nimiùm quoque nota, ruinæ
Indicio non eſt teſtificanda meo.
Quid referam comitumque nefas, famuloſque nocentes.

Et Triſt. 3. 5. 49.

Inſcia quod crimen viderunt lumina, plector;
Peccatumque oculos eſt habuiſſe meum.

Inde læsi Principis ira eum Tomim petere jussit.

Vixit Tomi annos ſeptem, & menſes aliquot, carus Tomitis qui ipſum, quibuscum-

que rebus potuerunt, ornarunt, ut & gentes proximæ. Deceſſit autem anno ætatis LX. exſilii VIII. Chriſti verò XVII. Uxori mandârat, ut ſui defuncti oſſa Romam referenda curaret, & in ſuo ſuburbano ſolo condenda, cum hocce epitaphio, quod ſibi ipſe fecerat.

> Hîc ego qui jaceo, tenerorum luſor Amorum,
> Ingenio perii Naſo poëta meo.
> At tibi, qui tranſis, ne ſit grave, quiſquis amaſti,
> Dicere, Naſonis molliter oſſa cubent.

QUODNAM fuerit eruditorum de Ovidio judicium, ſatis loquitur conſentiens tot ſeculorum de ſummo vate fama. Unum in eo multi reprehendunt, quod nimis ingenioſus aliquando ſit: quod vitium ſanè paucorum eſt. Eum Quinctilianus multò præſtantiorem futurum fuiſſe tradit, ſi ingenio ſuo temperare quàm indulgere maluiſſet. Illam tamen in ſcribendo negligentiam ſolebat ipſe excuſare, quum diceret, decentiorem eſſe faciem, in quâ nævus aliquis ineſſet.

LIBRI ejus ſuperſtites ſunt Heroïdes, Amorum libri tres, de Arte Amandi libri totidem, Remediorum Amoris liber ſingularis, Medicamina faciei, Halieuticon, Nux, ad Liviam Conſolatio, Metamorphoſeon libri XV. Faſto-

rum libri VI. Triſtium libri V. Epiſtolarum e Ponto libri IV. Ibis, atque aliquot Fragmenta.

I. HEROIDES dicuntur epiſtolæ Heroïdum ad Heroas, elegis verſibus, ſummo ingenio, ſummâ arte, & incomparabili eloquentiâ conſcriptæ, adeò ut nihil abſolutius in eo genere ſollerti & erudito, quod Ovidius ipſe primus invenit, poſſe fieri eruditi exiſtiment. Quæ in eis ſunt virorum epiſtolæ, eæ videntur eſſe Auli Sabini, poëtæ optimi, & Ovidio æqualis, uti & Laodamiæ, Helenæ, Herûs & Cydippes. Heroïdas ſcripsit Naſo poſt elegias, anno ætatis ferè tricesimo.

II. AMORUM libros quinque ſcripſerat, quos poſtea ipſe diligentiùs recognitos ad tres redegit. De quibus sic ſtatuit Joachimus Camerarius. » In Ovidii elegiis quæ laus emi- » net! Primùm ingenii tanta vis, tam agiles » tamque celeres motus, tam promta facul- » tas, tanta bonitas in hac parte naturæ, ut, » in facili & extemporali genere quodam, ni- » hil reperias, non ſolùm quod ſcriptis ipsius » anteferre, ſed ne conferre quidem possis: » nihil in illis quæsîtum, nihil anxium. Sen- » tentiis verba urgentur, verba ſententias in- » citant. Nulla copia, nullum ornamentum,

» nulla insignia ſunt orationis, quæ non inveſtigata aut conquisita fuerint. » Hi porrò libri ſunt prima venæ Ovidianæ ſpecimina, inchoatique anno ætatis primo & vicesimo. Corinna autem, illic adeò decantata, aut poëtæ noſtri fetus eſt, aut, si re verâ exſtitit, quænam fuerit, ne viginti quidem poſt annos, cuiquam innotuerat. Non Julia Auguſti filia, ad quam certè veniſſet poëta, quum Ovidii Corinna ad ipſum ventitaret: non Julia Auguſti neptis, quæ quum hos libros poëta ſcriberet, nondum nata erat.

III. De Arte Amandi libros tres, elegiacis versibus ſcripsit anno U. C. DCCLII. ætatis autem XLI. Opus ceteris ejusdem venæ nihilò inferius.

IV. Remedia Amoris ſcripsit non ita multo poſt Artem.

V. Nucem, ineunte adoleſcentiâ, videtur ſcripsiſſe: in ea aperuit quantus poëta poſtea futurus eſſet.

VI. Metamorphoseon sive tranſmutationum libri XV. carmine heroico ſcripti: quos quia, quum relegaretur Tomim, nondum emendaverat, iratus ſtudiis, ſuâ manu combussit: descriptos verò antea pluribus exemplis, aliorum cura ſervavit. » In divino Me-

» tamorphoſeon opere, inquit Giſanius, tale » ſui ſpecimen Naſo exhibuit, ut diverſas fa- » bulas, diversissimâ temporum ratione ac » ſerie geſtas, admirabili ordine, sic explicâ- » rit, ut non variæ, ſed una videri possit.

VII. FASTORUM libros ſex vix abſolverat, quum exſulare juſſus eſt.

VIII. TRISTIUM libros quinque ſcripsit exsilii tempore, non adſcripto eorum nomine, ad quos quamque epiſtolam misit.

IX. EPISTOLARUM e Ponto libri quatuor, hoc uno diſtant a prioribus, quod epiſtolæ omnes eorum ad quos miſſæ ſunt, nomina præ ſe ferunt.

DE his novem libris audiendus eſt Dan. Heinsius. » Libri Triſtium, & qui de Ponto » inſcribuntur, quo ab omni affectatione, » (quamquam iis cum plerisque illius ſcriptis » hoc commune eſt,) magis alieni ſunt, eo » magis commendari juventuti debent. Eſt » ubique Latinitas, vel inter prima; ut non » temere Muretus, quo, poſt literas renatas, » nemo sine affectatione elegantiùs ſcripsit, » quemdam, qui auctori tanto hanc laudem » detraheret, prodigii inſtar, ovis & ſulphure » luſtrandum exiſtimet.

X. IBIN primo exsilii anno ſcripsit.

TESTIMONIA

QUÆDAM VETERUM ET RECENTIORUM

DE OVIDIO.

TIBULLUS & Naſo perfectiſſimi in forma operis ſui. *Vell. Paterculus, l. II. c. 36.*

LASCIVUS in Heroïcis Ovidius; & nimiùm amator ingenii ſui : laudandus tamen. . Ovidii Medêa videtur mihi oſtendere, quantum virum ille præſtare potuerit, si ingenio ſuo temperare, quàm indulgêre maluiſſet. *Quinctil. X. I.*

Apollodoro plaudit imbrifer Nilus :
Naſone Peligni ſonant. *Martial. I. 62.*

NEC ullus Aſinii aut Meſſallæ liber tam illuſtris quàm Medêa Ovidii. *Auct. de cauſ. corr. eloq. 12.*

OVIDIUS in principio præclari operis ſui, Metamorphoſeon ſcilicet. *Lact. I. 5.*

DE Semiramide insignis poeta teſtatur, *lib. IV. Met. 55.*

Quam (Babylonem) dicitur olim
Coctilibus muris cinxiſſe Semiramis urbem.
Hieron. in Oſeam c. II.

JAM verò ad eum pervenimus locum, in quo

ingenii magnitudo & acumen judicii exercenda ſunt. Quis enim de Ovidio satis dignè dicere possit? nedum ut audeat eum reprehendere. *Jul. Scaliger in Hypercr. p. 788.*

Uno vincitur Manilius, quod non poteſt manum tollere de tabula, & (quod, tam falsò quàm immeritò, Ovidio objectum olim) numquam scit desinere. *Joſ. Scalig. prolegom. Manil.*

Tantæ ſemper omnibus admirationi Ovidius fuit, ut non ingenioſus, ſed ingenium ipſum; non latinus, ſed ipſa latinitas; non Muſarum ſacerdos, ſed ipſum Muſarum numen sit habitus. Quis enim plura? quis elegantiora hoc poetâ ſcripsit? Nec velim porro ex ſcriptorum multitudine ſummam eſſe Naſonis auctoritatem; ſed quum perrarum apud noſtros fuerit, ut qui abſolutè, idem multa ſcripſerit; hinc certè Ovidium ſummum in ſuo genere fuiſſe colligitur, quod infinita & abſolutissima ingenii ſui monumenta nobis dedit. *Giſan. Apol. pro poëtis Latinis. p. 484.*

Ubique ingenioſus eſt Ovidius, quod nemo umquam, nisi qui ipſe ingeniosus non eſſet, negavit. Ubique doctus eſt Ovidius, de quo non minùs apud omnes conſtat. *Tanaq. Faber. Ep. I. 37.*

P. OVIDII

P. OVIDII NASONIS
HEROIDES.

EPISTOLA PRIMA.

Penelope Ulyssi.

HANC tua Penelope lento tibi mittit, Ulyſſe :
  Nil mihi reſcribas ; attamen ipſe veni.
Troja jacet certè, Danaïs inviſa puellis :
  Vix Priamus tanti totaque Troja fuit.
O utinam tunc, cùm Lacedæmona claſſe petebat,
  Obrutus inſanis eſſet adulter aquis !
Non ego deſerto jacuiſſem frigida lecto,
  Nec quererer tardos ire relicta dies :
Nec mihi, quærenti ſpatioſam fallere noctem,
  Laſſaret viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veris ?
  Res eſt ſoliciti plena timoris amor.

In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo pallida ſemper eram.
Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum,
Antilochus noſtri cauſa timoris erat.
Sive Menœtiaden falsis cecidiſſe ſub armis;
Flebam ſucceſſu poſſe carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat haſtam;
Tlepolemi leto cura novata mea eſt.
Denique, quiſquis erat caſtris jugulatus Achivis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene conſuluit caſto Deus æquus amori:
Verſa eſt in cinerem ſoſpite Troja viro.
Argolici rediere duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios barbara præda Deos.
Grata ferunt Nymphæ pro ſalvis dona maritis:
Illi victa ſuis Troïa fata canunt.
Mirantur juſtique ſenes, trepidæque puellæ:
Narrantis conjux pendet ab ore viri.
Atque aliquis poſitâ monſtrat fera prœlia menſâ;
Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hàc ibat Simoïs; hîc eſt Sigeïa tellus:
Hîc ſteterat Priami regia celſa ſenis.
Illic Æacides, illic tendebat Ulyſſes:
Hîc lacer admiſſos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo ſenior, te quærere miſſo,
Retulerat nato Neſtor: at ille mihi.
Retulit & ferro Rheſumque Dolonaque cæſos,
Utque ſit hic ſomno proditus, ille dolo.
Auſus es, ô nimium nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere caſtra dolo;
Totque ſimul mactare viros, adjutus ab uno.
At bene cautus eras, & memor ante mei.
Uſque metu micuere ſinus; dum victor amicum
Dictus es Iſmariis iſſe per agmen equis.
Sed mihi quid prodeſt veſtris disjecta lacertis
Ilios, &, murus quod fuit ante, ſolum?

Si maneo, qualis, Troja durante, manebam;
  Virque mihi demto fine carendus abes?
Diruta ſunt aliis, uni mihi Pergama reſtant,
  Incola captivo quæ bove victor arat.
Jam ſeges eſt ubi Troja fuit, reſecandaque falce
  Luxuriat Phrygio ſanguine pinguis humus.
Semiſepulta virûm curvis feriuntur aratris
  Oſſa: ruinoſas occulit herba domos.
Victor abes; nec ſcire mihi, quæ cauſa morandi,
  Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quiſquis ad hæc vertit peregrinam litora puppim,
  Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quamque tibi reddat, si te modò viderit uſquam,
  Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleïa Neſtoris arva,
  Miſimus: incerta eſt fama remiſſa Pylo.
Miſimus & Sparten: Sparte quoque neſcia veri,
  Quas habitas terras, aut ubi lentus abes?
Utiliùs ſtarent etiam nunc mœnia Phœbi.
  Iraſcor votis heu! levis ipſa meis.
Scirem ubi pugnares, & tantùm bella timerem;
  Et mea cum multis juncta querela foret.
Quid timeam ignoro: timeo tamen omnia demens,
  Et patet in curas area lata meas.
Quæcumque æquor habet, quæcumque pericula tellus,
  Tam longæ cauſas ſuſpicor eſſe moræ.
Hæc ego dum ſtultè meditor, quæ veſtra libido eſt,
  Eſſe peregrino captus amore potes.
Forsitan & narres, quàm sit tibi ruſtica conjux,
  Quæ tantùm lanas non ſinat eſſe rudes.
Fallar; & hoc crimen tenues vaneſcat in auras:
  Neve, revertendi liber, abeſſe velis.
Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
  Cogit, & immenſas increpat uſque moras.
Increpet uſque licet: tua ſum, tua dicar oportet.
  Penelope conjux ſemper Ulyſſis ero.

Ille tamen pietate mea precibuſque pudicis
Frangitur, & vires temperat ipſe ſuas.
Dulichii Samiique, & quos tulit alta Zacynthos;
Turba ruunt in me luxurioſa, proci:
Inque tua regnant, nullis prohibentibus, aula.
Viſcera noſtra, tuæ dilaniantur opes.
Quid tibi Piſandrum, Polybumque, Medontaque dirum;
Eurymachique avidas, Antinoïque manus,
Atque alios referam, quos omnes turpiter absens
Ipſe tuo partis ſanguine rebus alis?
Irus egens, pecoriſque Melanthius auctor edendi,
Ultimus accedunt in tua damna pudor.
Tres ſumus imbelles numero; sine viribus uxor,
Laërteſque ſenex, Telemachuſque puer.
Ille per insidias pæne eſt mihi nuper ademtus,
Dum parat, invitis omnibus, ire Pylon.
Dî precor hoc jubeant, ut, euntibus ordine fatis;
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.
Hoc faciunt cuſtoſque boum, longævaque nutrix:
Tertius, immundæ cura fidelis haræ.
Sed neque Laërtes, ut qui ſit inutilis armis,
Hoſtibus in mediis regna tenere valet.
Telemacho veniet (vivat modò) fortior ætas:
Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
Nec mihi ſunt vires inimicos pellere tectis.
Tu citiùs venias, portus & ara tuis.
Eſt tibi, (ſitque precor,) natus, qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Reſpice Laërten: ut jam ſua lumina condas,
Extremum fati ſuſtinet ille diem.
Certè ego, quæ fueram, te diſcedente, puella;
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

EPISTOLA II.

Phyllis Demophoonti.

Hospita, Demophoon, tua te, Rhodopeïa Phyllis,
Ultra promiſſum tempus abeſſe queror.
Cornua cum Lunæ pleno quater orbe coïſſent,
Litoribus noſtris ancora pacta tua eſt.
Luna quater latuit, pleno quater orbe recrevit;
Nec vehit Actæas Sithonis unda rates.
Tempora ſi numeres, bene quæ numeramus amantes,
Non venit ante ſuum noſtra querela diem.
Spes quoque lenta fuit: tardè, quæ credita lædunt,
Credimus: invitâ nunc & amante, nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi; ſæpe putavi
Alba procelloſos vela referre notos.
Theſea devovi, quia te dimittere nollet:
Nec tenuit curſus forſitan ille tuos.
Interdum timui, ne, dum vada tendis ad Hebri,
Merſa foret canâ naufraga puppis aquâ.
Sæpe deos ſupplex pro te, ſcelerate, rogavi,
Cum prece turicremis devenerata focis.
Sæpe videns ventos cœlo pelagōque faventes,
Ipſa mihi dixi; Si valet ille, venit.
Denique fidus amor, quicquid properantibus obſtat,
Finxit; & ad cauſas ingenioſa fui.
At tu lentus abes, nec te jurata reducunt
Numina, nec noſtro motus amore redis.
Demophoon, ventis & verba & vela dediſti:
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi; Quid feci, niſi non ſapienter amavi?
Crimine te potui demeruiſſe meo.
Unum in me ſcelus eſt, quod te, ſcelerate, recepi:
Sed ſcelus hoc meriti pondus & inſtar habet.

Jura, fides, ubi nunc, commiſſaque dextera dextræ?
  Quique erat in falſo plurimus ore Deus?
Promiſſus ſocios ubi nunc Hymenæus in annos,
  Qui mihi conjugii ſponſor & obſes erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur & undis,
  Per quod ſæpe ieras, per quod iturus eras,
Perque tuum mihi juraſti, niſi fictus & ille eſt,
  Concita qui ventis æquora mulcet, avum:
Per Venerem, nimiumque mihi facientia tela,
  Altera tela arcus, altera tela faces:
Junonemque, toris quæ præſidet alma maritis,
  Et per tædiferæ myſtica ſacra Deæ.
Si de tot læſis ſua numina quiſque Deorum
  Vindicet, in pœnas non ſatis unus eris.
At laceras etiam puppes furioſa refeci:
  Ut, quâ dererer, firma carina foret.
Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires.
  Heu! patior telis vulnera facta meis.
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
  Credidimus generi nominibuſque tuis.
Credidimus lacrymis: an & hæ ſimulare docentur?
  Hæ quoque habent artes, quâque jubentur, eunt.
Dîs quoque credidimus: quò jam tot pignora nobis?
  Parte ſatis potui qualibet inde capi.
Nec moveor, quod te juvi portuque locoque:
  Debuit hoc meriti ſumma fuiſſe mei.
Turpiter hoſpitium lecto cumulaſſe jugali
  Pœnitet, & lateri conſeruiſſe latus.
Quæ fuit ante illam, mallem ſuprema fuiſſet
  Nox mihi; dum potui Phyllis honeſta mori.
Speravi melius, quia me meruiſſe putavi.
  Quæcumque ex merito ſpes venit, æqua venit.
Fallere credentem non eſt operoſa puellam
  Gloria: ſimplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis, & amans & femina, verbis:
  Dî faciant, laudis ſumma ſit iſta tuæ:

Inter & Ægidas mediâ ſtatuaris in urbe :
  Magnificus titulis ſtet pater ante ſuis.
Cùm fuerit Scyron lectus, torvuſque Procruſtes,
  Et Sinis, & tauri mixtaque forma viri,
Et domitæ bello Thebæ, fuſique bimembres,
  Et pulſata nigri regia cæca Dei ;
Hoc tua poſt illum titulo ſignetur imago :
  Hìc eſt, cujus amans hoſpita capta dolo eſt.
De tanta rerum turba factiſque parentis,
  Sedit in ingenio Creſſa relicta tuo.
Quod ſolum excuſat, ſolum miraris in illo.
  Heredem patriæ, perfide, fraudis agis.
Illa, nec invideo, fruitur meliore marito ;
  Inque capiſtratis tigribus alta ſedet.
At mea deſpecti fugiunt connubia Thraces,
  Quod ferar externum præpoſuiſſe meis.
Atque aliquis; Doctas jam nunc eat, inquit, Athenas :
  Armiferam Thracen qui regat, alter erit.
Exitus acta probat. Careat ſucceſſibus opto,
  Quiſquis ab eventu facta notanda putat.
At si noſtra tuo ſpumeſcant æquora remo,
  Jam mihi, jam dicar conſuluiſſe meis.
Sed neque conſului : nec te mea regia tanget,
  Feſſave Biſtoniâ membra lavabis aquâ.
Illa meis oculis ſpecies abeuntis inhæret,
  Cùm premeret portus claſſis itura meos.
Auſus es amplecti, colloque infuſus amantis
  Oſcula per longas jungere preſſa moras ;
Cumque tuis lacrymis lacrymas confundere noſtras ;
  Quodque foret velis aura ſecunda, queri ;
Et mihi diſcedens ſupremâ dicere voce :
  Phylli, face exſpectes Demophoonta tuum.
Exſpectem, qui me numquam viſurus abiſti ?
  Exſpectem pelago vela negata meo ?
Et tamen exſpecto ; redeas modò ſerus amanti,
  Ut tua ſit ſolo tempore lapſa fides.

Quid precor infelix ? jam te tenet altera conjux
Forſitan, &, nobis qui male favit, Amor.
Utque tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida noſti.
Hei mihi ! ſi, quæ ſim Phyllis, & unde, rogas :
Quæ tibi, Demophoon, longis erroribus acto
Threïcios portus hoſpitiumque dedi :
Cujus opes auxere meæ : cui dives egenti
Munera multa dedi, multa datura fui :
Quæ tibi ſubjeci latiſſima regna Lycurgi,
Nomine femineo vix ſatis apta regi,
Quà patet umbroſum Rhodope glacialis ad Hæmum,
Et ſacer admiſſas exigit Hebrus aquas :
Cui mea virginitas avibus libata ſiniſtris,
Caſtaque fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tiſiphone thalamis ululavit in illis,
Et cecinit mæſtum devia carmen avis.
Adfuit Alecto, brevibus torquata colubris ;
Suntque ſepulcrali lumina mota face.
Mæſta tamen ſcopulos fruticoſaque litora calco,
Quaque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, ſeu frigida lucent
Sidera ; proſpicio, quis freta ventus agat.
Et quæcumque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror eſſe Deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
Mobile quà primas porrigit æquor aquas.
Quo magis accedunt, minus & minus utilis aſto:
Linquor, & ancillis excipienda cado.
Eſt ſinus adductos modicè falcatus in arcus,
Ultima præruptâ cornua mole rigent.
Hinc mihi ſuppoſitas immittere corpus in undas
Mens fuit ; &, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam litora portent,
Occurramque oculis intumulata tuis.
Duritiâ ferrum ut ſuperes, adamantaque teque ;
Non tibi ſic, dices, Phylli, ſequendus eram.

Sæpe venenorum ſitis eſt mihi : ſæpe cruentâ
  Trajectam gladio morte perire juvat.
Colla quoque, infidis quia ſe nectenda lacertis
  Præbuerunt, laqueis implicuiſſe libet.
Stat nece maturâ tenerum penſare pudorem:
  In necis electu parva futura mora eſt.
Inſcribêre meo cauſa invidioſa ſepulcro :
  Aut hoc, aut ſimili, carmine notus eris.
Phyllida Demophoon leto dedit, hoſpes amantem :
  Ille neci cauſam præbuit, illa manum.

EPISTOLA III.

BRISEIS ACHILLI.

QUAM legis, a raptâ Briſeïde litera venit,
  Vix bene barbaricâ Græca notata manu.
Quaſcumque aſpicies, lacrymæ fecere, lituras ;
  Sed tamen & lacrymæ pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te, dominoque viroque,
  Fas eſt ; de domino pauca viroque querar.
Non, ego poſcenti quod ſum citò tradita Regi,
  Culpa tua eſt : quamvis hoc quoque culpa tua eſt.
Nam ſimul Eurybates me Talthybiuſque vocarunt,
  Eurybati data ſum Talthybioque comes.
Alter in alterius jactantes lumina vultum,
  Quærebant taciti, noſter ubi eſſet amor.
Differri potui : pœnæ mora grata fuiſſet.
  Hei mihi ! diſcedens oſcula nulla dedi.
At lacrymas sine fine dedi, rupique capillos.
  Infelix iterum ſum mihi viſa capi.
Sæpe ego decepto volui cuſtode reverti ;
  Sed, me qui timidam prenderet, hoſtis erat.
Si progreſſa forem, caperer ne forte, timebam,
  Quamlibet ad Priami munus itura nurum.

Sed data ſum, quia danda fui: tot noctibus abſum,
Nec repetor: ceſſas, iraque lenta tua eſt.
Ipſe Menœtiades, tunc cùm tradebar, in aurem,
Quid fles? hîc parvo tempore, dixit, eris.
Non repetiſſe parum eſt: pugnas ne reddar, Achille.
I nunc, & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te Telamone & Amyntore nati;
(Ille gradu propior ſanguinis, ille comes:)
Laërtâque ſatus; per quos comitata redirem.
Auxerunt blandæ grandia dona preces:
Viginti fulvos operoſo ex ære lebetas,
Et tripodas ſeptem, pondere & arte pares.
Addita ſunt illis auri bis quinque talenta,
Bis ſex, aſſueti vincere ſemper, equi:
Quodque ſupervacuum, formâ præſtante puellæ
Lesbides, everſâ corpora capta domo:
Cumque tot his, (ſed non opus eſt tibi conjuge) conjux
Ex Agamemnoniis una puella tribus.
Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuiſſem,
Quæ dare debueras, accipere illa neges?
Quâ merui culpâ fieri tibi vilis, Achille?
Quo levis a nobis tam citò fugit amor?
An miſeros triſtis Fortuna tenaciter urget?
Nec venit inceptis mollior aura meis?
Diruta Marte tuo Lyrneſia mœnia vidi:
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi ego conſortes pariter generiſque neciſque
Tres cecidiſſe: tribus, quæ mihi, mater erat.
Vidi ego, quantus erat, fuſum tellure cruentâ,
Pectora jactantem ſanguinolenta, virum.
Tot tamen amiſſis te compenſavimus unum:
Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
Tu mihi, juratus per numina Matris aquoſæ;
Utile dicebas ipſe fuiſſe capi.
Scilicet ut, quamvis veniam dotata, repellas;
Et mecum fugias, quæ tibi dentur, opes.

Quin etiam fama eſt, cùm craſtina fulſerit Eos,
Te dare nubiferis linea vela notis.
Quod ſcelus ut pavidas miſeræ mihi contigit aures,
Sanguinis atque animi pectus inane fuit.
Ibis : & ô, miſeram ! cui me, violente, relinques ?
Quis mihi deſertæ mite levamen erit ?
Devorer ante, precor, ſubito telluris hiatu,
Aut rutilo missi fulminis igne cremer ;
Quam ſine me Phthiis caneſcant æquora remis,
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi jam reditusque placent, patriique penates ;
Non ego ſum claſsi ſarcina magna tuæ.
Victorem captiva ſequar, non nupta maritum :
Eſt mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achaïadas longe pulcherrima matres
In thalamos conjux ibit (eatque) tuos.
Digna nurus ſocero Jovis Æginæque nepote ;
Cuique ſenex Nereus proſocer eſſe velit.
Nos humiles, famulæque tuæ, data penſa trahemus ;
Et minuent plenas ſtamina noſtra colos.
Exagitet ne me tantùm tua, deprecor, uxor,
Quæ mihi neſcio quo non erit æqua modo.
Neve meos coram ſcindi patiare capillos ;
Et leviter dicas : Hæc quoque noſtra fuit.
Vel patiare licet, dum ne contemta relinquar.
Hic mihi, væ miſeræ ! concutit oſſa tremor.
Quid tamen exſpectas ? Agamemnona pœnitet iræ,
Et jacet ante tuos Græcia mæſta pedes.
Vince animos iramque tuam, qui cetera vincis.
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes ?
Arma cape, Æacida, ſed me tamen ante recepta ;
Et preme turbatos, Marte favente, viros.
Propter me mota eſt, propter me deſinat ira ;
Simque ego triſtitiæ cauſa modusque tuæ.
Nec tibi turpe puta precibus ſuccumbere noſtris :
Conjugis Œnides verſus in arma prece eſt.

Res audita mihi, nota eſt tibi: fratribus orba
Devovit nati ſpemque caputque parens.
Bellum erat: ille ferox poſitis ſeceſſit ab armis,
Et patriæ rigidâ mente negavit opem.
Sola virum conjux flexit. Felicior illa!
At mea pro! nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor: nec me pro conjuge geſſi,
Sæpius in domini ſerva vocata torum.
Me quædam, memini, dominam captiva vocabat:
Servitio, dixi, nominis addis onus.
Per tamen oſſa viri, ſubito male tecta ſepulcro,
Semper judiciis oſſa verenda meis;
Perque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
Qui bene pro patria, cum patriaque, jacent;
Perque tuum noſtrumque caput, quæ junximus unà;
Perque tuos enſes, cognita tela meis;
Nulla Mycenæum ſociaſſe cubilia mecum
Juro: fallentem deſeruiſſe velis.
Si tibi nunc dicam; Fortiſſime, tu quoque jura
Nulla tibi ſine me gaudia facta; neges.
At Danaï mærere putant: tibi plectra moventur:
Te tenet in tepido mollis amica ſinu.
Et ſi quis quærat, quare pugnare recuſes:
Pugna nocet: citharæ, voxque Venuſque juvant.
Tutius eſt jacuiſſe toro, tenuiſſe puellam,
Threïciam digitis increpuiſſe lyram,
Quàm manibus clypeos, & acutæ cuſpidis haſtam,
Et galeam preſſâ ſuſtinuiſſe comâ.
Sed tibi pro tutis inſignia facta placebant;
Partaque bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas?
Cumque meâ patriâ laus tua victa jacet?
Dî melius: validoque, precor, vibrata lacerto
Tranſeat Hectoreum Pelias haſta latus.
Mittite me, Danaï; dominum legata rogabo:
Multaque mandatis oſcula mixta feram,

Plus ego quàm Phœnix, plus quàm facundus Ulyſſes,
  Plus ego quàm Teucri, credite, frater agam.
Eſt aliquid collum ſolitis tetigiſſe lacertis,
  Præſentisque oculos admonuiſſe ſui.
Sis licet immitis, matriſque ferocior undis;
  Ut taceam, lacrymis comminuêre meis.
Nunc quoque (sic omnes Peleus pater impleat annos,
  Sic eat auſpiciis Pyrrhus in arma tuis)
Reſpice ſolicitam Briſeïda, fortis Achille;
  Nec miſeram lentâ ferreus ure morâ.
Aut, si verſus amor tuus eſt in tædia noſtri,
  Quam sine te cogis vivere, coge mori.
Utque facis, coges: abiit corpuſque colorque:
  Suſtinet hoc animæ ſpes tamen una tui.
Quâ si deſtituor, repetam fratreſque virumque:
  Nec tibi magnificum femina juſſa mori.
Cur autem jubeas? ſtricto pete corpora ferro:
  Eſt mihi, qui foſſo pectore ſanguis eat.
Me petat ille tuus, qui, si Dea paſſa fuiſſet,
  Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
Ah! potiùs ſerves noſtram, tua munera, vitam:
  Quod dederas hoſti victor, amica rogo.
Perdere quos meliùs possis, Neptunia præbent
  Pergama: materiam cædis ab hoſte pete.
Me modò, sive paras impellere remige claſſem,
  Sive manes, domini jure venire jube.

EPISTOLA IV.

PHÆDRA HIPPOLYTO.

QUA, nisi tu dederis, caritura eſt ipſa, ſalutem
  Mittit Amazonio Creſſa puella viro.
Perlege quodcumque eſt: quid epiſtola lecta nocebit?
  Te quoque, in hac aliquid quod juvet, eſſe poteſt.

His arcana notis terrâ pelagoque feruntur:
Inſpicit acceptas hoſtis ab hoſte notas.
Ter tecum conata loqui, ter inutilis hæsit
Lingua: ter in primo deſtitit ore ſonus.
Quà licet & ſequitur, pudor eſt miſcendus amori.
Dicere quæ puduit, ſcribere jussit Amor.
Quicquid Amor jussit, non eſt contemnere tutum:
Regnat, & in dominos jus habet ille Deos.
Ille mihi primò dubitanti ſcribere, dixit:
Scribe; dabit victas ferreus ille manus.
Adsit, &, ut noſtras avido fovet igne medullas,
Figat ſic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitiâ ſocialia fœdera rumpam;
Fama, velim quæras, crimine noſtra vacat.
Venit Amor gravius, quo ſerius: urimur intus,
Urimur; & cæcum pectora vulnus habent.
Scilicet ut teneros lædunt juga prima juvencos,
Frenaque vix patitur de grege captus equus:
Sic male vixque ſubit primos rude pectus amores;
Sarcinaque hæc animo non ſedet apta meo.
Ars fit, ubi a teneris crimen condiſcitur annis:
Quæ venit exacto tempore, pejus amat.
Tu nova ſervatæ capies libamina famæ;
Et pariter noſtrûm fiet uterque nocens.
Eſt aliquid, plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam deligere ungue roſam.
Si tamen ille prior, quo me ſine crimine gessi,
Candor ab inſolita labe notandus erat;
At bene ſuccessit, digno quod adurimur igni.
Pejus adulterio turpis adulter obeſt.
Si mihi concedat Juno fratremque virumque;
Hippolytum videar præpoſitura Jovi.
Jam quoque, vix credas, ignotas nitor in artes:
Eſt mihi per ſævas impetus ire feras.
Jam mihi prima Dea eſt, cornu præsignis adunco,
Delia: judicium ſubſequor ipſa tuum.

In nemus ire libet, preſſiſque in retia cervis,
Hortari celeres per juga ſumma canes:
Aut tremulum excuſſo jaculum vibrare lacerto;
Aut in graminea ponere corpus humo.
Sæpe juvat verſare leves in pulvere currus,
Torquentem frenis ora ſequacis equi.
Nunc feror, ut Bacchi furiis Eleleïdes actæ,
Quæque ſub Idæo tympana colle movent:
Aut quas ſemideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numine contactas attonuere ſuo.
Namque mihi referunt, cum ſe furor ille remiſit,
Omnia: me tacitam conſcius urit amor.
Forſitan hunc generis fato reddamus amorem;
Et Venus e totâ gente tributa petat.
Juppiter Europen (prima eſt ea gentis origo)
Dilexit, tauro diſſimulante Deum.
Paſiphaë mater, decepto ſubdita tauro,
Enixa eſt utero crimen onuſque ſuo.
Perfidus Ægides, ducentia fila ſecutus,
Curva meæ fugit tecta ſororis ope.
En ego nunc, ne forte parum Minoïa credar,
In ſocias leges, ultima gentis, eo.
Hoc quoque fatale eſt: placuit domus una duabus.
Me tua forma capit, capta parente ſoror.
Theſides Theſeuſque duas rapuere ſorores:
Ponite de noſtrâ bina tropæa domo.
Tempore, quo vobis inita eſt Cerealis Eleuſin,
Gnoſia me vellem detinuiſſet humus.
Tunc mihi præcipuè (nec non tamen ante) placebas:
Acer in extremis oſſibus hæſit amor.
Candida veſtis erat, præcincti flore capilli:
Flava verecundus tinxerat ora rubor.
Quemque vocant aliæ vultum rigidumque trucemque,
Pro rigido, Phædrâ judice, fortis erat.
Sint procul a nobis juvenes, ut femina, comti:
Fine coli modico forma virilis amat.

Te tuus iſte rigor, poſitique ſine arte capilli,
Et levis egregio pulvis in ore decet.
Sive ferocis equi luctantia colla recurvas;
Exiguo flexos miror in orbe pedes.
Seu vaſtum valido torques haſtile lacerto;
Ora ferox in ſe verſa lacertus habet.
Sive tenes lato venabula cornea ferro;
Denique, noſtra juvat lumina, quicquid agas.
Tu modò duritiem silvis depone jugosis:
Non ſum materiâ digna perire tuâ.
Quid juvat incinctæ ſtudia exercere Dianæ,
Et Veneri numeros eripuiſſe ſuos?
Quod caret alternâ requie, durabile non eſt.
Hæc reparat vires, feſſaque membra novat.
Arcus, (& arma tuæ tibi ſunt imitanda Dianæ,)
Si numquam ceſſes tendere, mollis erit.
Clarus erat silvis Cephalus, multæque per herbam
Conciderant, illo percutiente, feræ:
Nec tamen Auroræ male ſe præbebat amandum.
Ibat ad hunc ſapiens a ſene Diva viro.
Sæpe, ſub ilicibus Venerem Cinyraque creatum,
Suſtinuit poſitos quælibet herba duos.
Arsit & Œnides in Mænalia Atalanta.
Illa feræ ſpolium, pignus amoris, habet.
Nos quoque jam primùm turba numeremur in iſta.
Si Venerem tollis, ruſtica silva tua eſt.
Ipſa comes veniam: nec me ſalebroſa movebunt
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina ſuis oppugnant fluctibus Iſthmon,
Et tenuis tellus audit utrumque mare.
Hic tecum Trœzena colam, Pittheïa regna:
Jam nunc eſt patriâ gratior illa meâ.
Tempore abeſt, aberitque diu Neptunius heros:
Illum Pirithoï detinet ora ſui.
Præpoſuit Theſeus (nisi si manifeſta negamus)
Pirithoüm Phædræ, Pirithoümque tibi.

Sola nec hæc nobis injuria venit ab illo :
In magnis læſi rebus uterque ſumus.
Oſſa mei fratris clavâ perfracta trinodi
Sparsit humi : ſoror eſt præda relicta feris.
Prima ſecurigeras inter virtute puellas
Te peperit, nati digna vigore parens.
Si quæras, ubi sit ; Theſeus latus enſe peregit :
Nec tanto mater pignore tuta fuit.
At ne nupta quidem, tædâque accepta jugali.
Cur ? nisi ne caperes regna paterna nothus.
Addidit & fratres ex me tibi : quos tamen omnes
Non ego tollendi cauſa, ſed ille fuit.
O ! utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
In medio nisu viſcera rupta forent !
I nunc, & meriti lectum reverere parentis,
Quem fugit, & factis abdicat ille ſuis.
Nec, quia privigno videor coïtura noverca,
Terruerint animos nomina vana tuos.
Iſta vetus pietas, ævo moritura futuro,
Ruſtica Saturno regna tenente, fuit.
Saturnus periit, perierunt & ſua jura.
Sub Jove nunc mundus ; jura ſequenda Jovis.
Juppiter eſſe pium ſtatuit, quodcumque juvaret :
Et fas omne facit fratre marita ſoror.
Illa coït firmâ generis junctura catenâ,
Impoſuit nodos cui Venus ipſa ſuos.
Nec labor eſt ; celare licet. Pete munus ab illa :
Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexos aliquis ; laudabimur ambo.
Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras duri reſeranda mariti
Janua, non cuſtos decipiendus erit.
Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit.
Oſcula aperta dabas, oſcula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemque merebere culpa ;
Tu licet in lecto conſpiciare meo.

Tolle moras tantùm, properataque fœdera junge.
Qui mihi nunc ſævit, ſic tibi parcat Amor.
Non ego dedignor ſupplex humiliſque precari.
Heu! ubi nunc faſtus altaque verba jacent?
Et pugnare diu, nec me ſubmittere culpæ,
Certa fui: certi ſi quid haberet Amor.
Victa precor, genibuſque tuis regalia tendo
Brachia: quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profuguſque pudor ſua ſigna reliquit.
Da veniam faſſæ, duraque corda doma.
Quò mihi, quod genitor, qui poſſidet æquora, Minos?
Quod veniant proavi fulmina torta manu?
Quod ſit avus radiis frontem vallatus acutis,
Purpureo tepidum qui movet axe diem?
Nobilitas ſub Amore jacet: miſerere priorum;
Et, mihi ſi non vis parcere, parce meis.
Eſt mihi dotalis tellus, Jovis inſula, Crete.
Serviat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos: potuit corrumpere taurum
Mater: eris tauro ſævior ipſe truci?
Per Venerem parcas, oro, quæ plurima mecum eſt:
Sic numquam, quæ te ſpernere poſſit, ames.
Sic tibi ſecretis agilis Dea ſaltibus adſit,
Silvaque perdendas præbeat alta feras.
Sic faveant Satyri, montanaque numina, Panes:
Et cadat adverſâ cuſpide foſſus aper.
Sic tibi dent Nymphæ (quamvis odiſſe puellas
Diceris) arentem quæ levet unda ſitim.
Addimus his lacrymas precibus quoque: verba precantis
Perlegis; at lacrymas finge videre meas.

EPISTOLA V.

ŒNONE PARIDI.

Perlegis? an conjux prohibet nova ? perlege : non eſt
  Iſta Mycenæâ litera facta manu.
Pegasis Œnone , Phrygiis celeberrima silvis ,
  Læſa queror de te , si sinis ipſe , meo.
Quis Deus oppoſuit noſtris ſua numina votis?
  Ne tua permaneam , quod mihi crimen obeſt ?
Leniter , ex merito quicquid patiare , ferendum eſt :
  Quæ venit indignæ pœna, dolenda venit.
Nondum tantus eras , cùm te contenta marito ,
  Edita de magno flumine Nympha , fui.
Qui nunc Priamides , (adsit reverentia vero)
  Servus eras : ſervo nubere Nympha tuli.
Sæpe greges inter requievimus arbore tecti ;
  Mixtaque cum foliis præbuit herba torum.
Sæpe ſuper ſtramen , fœnoque jacentibus alto ,
  Defenſa eſt humili cana pruina casâ.
Quis tibi monſtrabat ſaltus venatibus aptos ,
  Et tegeret catulos quâ fera rupe ſuos ?
Retia ſæpe comes maculis diſtincta tetendi :
  Sæpe citos egi per juga longa canes.
Inciſæ ſervant a te mea nomina fagi :
  Et legor Œnone, falce notata , tua :
Et quantum trunci , tantum mea nomina creſcunt.
  Creſcite , & in titulos ſurgite recta meos.
Populus eſt , memini , fluviali consita ripâ ,
  Eſt in quâ noſtri litera ſcripta memor.
Popule , vive precor , quæ consita margine ripæ ,
  Hoc in rugoſo cortice carmen habes :
Cùm Paris Œnone poterit ſpirare relictâ ,
  Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.

Xanthe, retro propera, verſæque recurrite lymphæ:
Suſtinet Œnonen deſeruiſſe Paris.
Illa dies fatum miſeræ mihi dixit, ab illâ
Peſſima mutati cœpit amoris hiems,
Quâ Venus & Juno, ſumtiſque decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere ſinus, gelíduſque cucurrit,
Ut mihi narraſti, dura per oſſa tremor.
Conſului, neque enim modicè terrebar, anuſque
Longævoſque ſenes: conſtitit eſſe nefas.
Cæſa abies, ſectæque trabes: &, claſſe parata,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Fleſti diſcedens: hoc ſaltem parce' negare.
Præterito magis eſt iſte pudendus amor.
Et fleſti, & noſtros vidiſti flentis ocellos:
Miſcuimus lacrymas mæſtus uterque ſuas.
Non ſic appoſitis vincîtur vitibus ulmus,
Ut tua ſunt collo brachia nexa meo.
Ah! quoties, cùm te ventô quererere teneri,
Riſerunt comites! ille ſecundus erat.
Oſcula dimiſſæ quoties repetita dediſti!
Quàm vix ſuſtinuit dicere lingua, Vale!
Aura levis rigido pendentia lintea malo
Suſcitat, & remis eruta canet aqua.
Proſequor infelix oculis abeuntia vela,
Quâ licet; & lacrymis humet arena meis.
Utque celer venias, virides Nereïdas oro:
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture rediſti?
Hei mihi! pro dira pellice blanda fui.
Aſpicit immenſum moles nativa profundum:
Mons fuit; æquoreis illa resiſtit aquis.
Hinc ego vela tuæ cognovi prima carinæ:
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in ſummâ fulsit mihi purpura prorâ.
Pertimui: cultus non erat ille tuus.

Fit propior, terraſque citâ ratis attigit aurâ:
Femineas vidi, corde tremente, genas.
Non ſatis id fuerat? quid enim furioſa morabar?
Hærebat gremio turpis amica tuo.
Tunc verò rupique ſinus, & pectora planxi,
Et ſecui madidas ungue rigente genas:
Implevique ſacram querulis ululatibus Iden:
Illinc has lacrymas in mea ſaxa tuli.
Sic Helene doleat, deſertaque conjuge ploret:
Quæque prior nobis intulit, ipſa ferat.
Nunc tibi conveniunt, quæ te per aperta ſequantur
Æquora, legitimos deſtituantque toros.
At cùm pauper eras, armentaque paſtor agebas,
Nulla, niſi Œnone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus Nymphæ ſocer eſſe recuſet;
Aut Hecubæ fuerim diſſimulanda nurus.
Dignaque ſum, & cupio fieri matrona potentis:
Sunt mihi, quas poſſunt ſceptra decere, manus.
Nec me, fagineâ quod tecum fronde jacebam,
Deſpice: purpureo ſum magis apta toro.
Denique tutus amor meus eſt tibi: nulla parantur
Bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infeſtis fugitiva repoſcitur armis.
Hac venit in thalamos dote ſuperba tuos.
Quæ ſi ſit Danaïs reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deïphobo Polydamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid cenſeat ipſe,
Conſule; quîs ætas longa magiſtra fuit.
Turpe rudimentum patriæ præponere raptam.
Cauſa pudenda tua eſt; juſta vir arma movet.
Nec tibi, ſi ſapias, fidam promitte Lacænam,
Quæ ſit in amplexus tam citò verſa tuos.
Ut minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat, & externo læſus amore dolet;

Tu quoque clamabis. Nullâ reparabilis arte
Læſa pudicitia eſt : deperit illa ſemel.
Ardet amore tui ; sic & Menelaon amavit :
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache, certo bene nupta marito !
Uxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cùm, sine pondere ſucci,
Mobilibus ventis arida facta, volant.
Et minus eſt in te, quàm ſummâ pondus ariſtâ,
Quæ levis assiduis ſolibus uſta riget.
Hoc tua, nam recolo, quondam germana canebat.
Sic mihi diffusis vaticinata comis :
Quid facis, Œnone ? quid arenæ ſemina mandas ?
Non profecturis litora bobus aras.
Graja juvenca venit, quæ te, patriamque, domumque,
Perdat : io prohibe ; Graja juvenca venit.
Dum licet, obſcenam ponto, Dî, mergite puppim.
Heu ! quantum Phrygii ſanguinis illa vehit !
Dixerat : in curſu famulæ rapuere furentem ;
At mihi flaventes diriguere comæ.
Ah ! nimium vates miſeræ mihi vera fuiſti.
Possidet en ſaltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certè eſt :
Deſeruit ſocios, hoſpite capta, Deos.
Illam de patriâ Theſeus, nisi nomine fallor,
Neſcio quis Theſeus, abſtulit ante ſuâ.
A juvene & cupido credatur reddita virgo.
Unde hoc compererim tam bene, quæris ? amo.
Vim licet appelles, & culpam nomine veles ;
Quæ toties rapta eſt, præbuit ipſa rapi.
At manet Œnone fallenti caſta marito :
Et poteras falli legibus ipſe tuis.
Me Satyri celeres (silvis ego tecta latebam)
Quæsierant rapido, turba proterva, pede :
Cornigerumque caput pinu præcinctus acutâ
Faunus, in immensis quà tumet Ida jugis.

Me fide conſpicuus Trojæ munitor amavit:
  Ille meæ ſpolium virginitatis habet.
Id quoque luctando: rupi tamen ungue capillos,
  Oraque ſunt digitis aſpera facta meis.
Nec pretium ſtupri gemmas aurumve popoſci:
  Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipſe, ratus dignam, medicas mihi tradidit artes;
  Admisitque meas ad ſua dona manus.
Quæcumque herba potens ad opem, radixque medenti
  Utilis in toto naſcitur orbe, mea eſt.
Me miſeram! quod amor non eſt medicabilis herbis.
  Deficior, prudens artis, ab arte meâ.
Ipſe repertor opis vaccas paviſſe Pheræas
  Fertur, & a noſtro ſaucius igne fuit.
Quod neque graminibus tellus fecunda creandis,
  Nec Deus; auxilium tu mihi ferre potes.
Et potes, & merui: dignæ miſerere puellæ:
  Non ego cum Danaïs arma cruenta fero.
Sed tua ſum, tecumque fui puerilibus annis:
  Et tua, quod ſupereſt temporis, eſſe precor.

EPISTOLA VI.

Hypsipyle Jasoni.

Litora Theſſaliæ reduci tetigiſſe carinâ
  Diceris, auratæ vellere dives ovis.
Gratulor incolumi, quantum ſinis: hoc tamen ipſa
  Debueram ſcripto certior eſſe tuo.
Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
  Cùm cuperes, ventos non habuiſſe potes.
Quamlibet adverſo ſignetur epiſtola vento,
  Hypſipyle miſsâ digna ſalute fui.
Cur mihi fama prior, quàm nuncia litera, venit,
  Iſſe ſacros Martis ſub juga panda boves?

Seminibus jactis ſegetes adoleſſe virorum,
Inque necem dextrâ non eguiſſe tuâ.
Pervigilem ſpolium pecudis ſervaſſe draconem,
Rapta tamen forti vellera fulva manu.
Hæc ego ſi poſſem timide credentibus, Iſta
Ipſe mihi ſcripſit, dicere, quanta forem!
Quid queror officium lenti ceſſaſſe mariti?
Obſequium, maneo ſi tua, grande tuli.
Barbara narratur veniſſe venefica tecum,
In mihi promiſſi parte recepta tori.
Credula res amor eſt: utinam temeraria dicar
Criminibus falſis inſimulaſſe virum!
Nuper ab Hæmoniis hoſpes mihi Theſſalus oris
Venerat; & tactum vix bene limen erat:
Æſonides, dixi, quid agit meus? Ille pudore
Hæſit, in oppoſitâ lumina fixus humo.
Protinus exſilui, tunicíſque a pectore ruptis,
Vivit? an, exclamo, me quoque fata trahunt?
Vivit; ait; timidumque mihi jurare coëgi.
Vix mihi, teſte Deo, credita vita tua eſt.
Ut rediit animus, tua facta requirere cœpi.
Narrat aënipedes Martis araſſe boves;
Vipereos dentes in humum pro ſemine jactos;
Et ſubito natos arma tuliſſe viros;
Terrigenas populos, civili Marte peremtos,
Impleſſe ætatis fata diurna ſuæ.
Devicto ſerpente, iterum, ſi vivat Iaſon,
Quærimus: alternant ſpeſque timorque fidem.
Singula dum narrat; ſtudio curſuque loquendi,
Detegit ingenio vulnera facta tuo.
Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?
Faxque ſub arſuros dignior ire rogos?
Non ego ſum furto tibi cognita: pronuba Juno
Adfuit, & ſertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Juno, nec Hymen, ſed triſtis Erinnys
Prætulit infauſtas ſanguinolenta faces.

Quid

Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
  Quid tibi cum patriâ, navita Tiphy, meâ?
Non erat hîc aries villo ſpectabilis aureo:
  Nec ſenis Æëtæ regia Lemnos erat.
Certa fui primò, ſed me mala fata trahebant,
  Hoſpita femineâ pellere caſtra manu.
Lemniadesque viros nimiùm quoque vincere norunt.
  Milite tam forti ripa tuenda fuit.
Urbe virum vidi, tectoque animoque recepi:
  Hic tibi bisque æſtas, bisque cucurrit hiems.
Tertia meſſis erat, cùm tu, dare vela coactus,
  Impleſti lacrymis talia verba tuis:
Abſtrahor, Hypsipyle: ſed, dent modò fata recurſus,
  Vir tuus hinc abeo, vir tibi ſemper ero.
Quod tamen e nobis gravidâ celatur in alvo,
  Vivat; & ejusdem ſimus uterque parens.
Hactenus: &, lacrymis in falſa fluentibus ora,
  Cetera te memini non potuiſſe loqui.
Ultimus e ſociis ſacram conſcendis in Argo.
  Illa volat: ventus concava vela tenet.
Cærula propulſæ ſubducitur unda carinæ:
  Terra tibi, nobis aſpiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumſpicit undas:
  Huc feror, & lacrymis osque ſinusque madent.
Per lacrymas ſpecto; cupidæque faventia menti
  Longius aſſueto lumina noſtra vident.
Addo preces caſtas, immixtaque vota timori,
  Nunc quoque, te ſalvo, perſoluënda mihi.
Vota ego perſolvam? votis Medêa fruetur?
  Cor dolet; atque irâ mixtus abundat amor.
Dona feram templis, vivum quod Iaſona perdo?
  Hoſtia pro damnis concidat iſta meis?
Non equidem ſecura fui; ſemperque verebar,
  Ne pater Argolicâ ſumeret urbe nurum.
Argolicas timui: nocuit mihi barbara pellex:
  Non exſpectatâ vulnus ab hoſte tuli.

Nec facie meritisve placet, ſed carmine movit:
Diraque cantatâ pabula falce metit.
Illa reluctantem curru deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere Solis equos.
Illa refrenat aquas, obliquaque flumina ſiſtit:
Illa loco silvas, vivaque saxa movet.
Per tumulos errat paſſis diſcincta capillis,
Certaque de tepidis colligit oſſa rogis,
Devovet abſentes, simulacraque cerea figit,
Et miſerum tenues in jecur urget acus:
Et quæ neſcierim meliùs. Male quæritur herbis;
Moribus & forma conciliandus, amor.
Hanc potes amplecti? thalamoque relictus in uno,
Impavidus ſomno, nocte silente, frui?
Scilicet ut tauros, ita te juga ferre coëgit:
Quaque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quod aſcribi factis procerumque tuiſque
Se favet; & titulo conjugis uxor obeſt.
Atque aliquis Peliæ de partibus acta venenis
Imputat: & populum, qui sibi credat, habet.
Non hæc Æſonides, ſed Phasias Æëtine
Aurea Phryxêæ terga revellit ovis.
Non probat Alcimede mater tua; conſule matrem:
Non pater, a gelido cui venit axe nurus.
Illa sibi Tanaï Scythiæque paludibus udæ
Quærat, & a patria Phasidos uſque, virum.
Mobilis Æſonide, vernâque incertior aurâ,
Cur tua pollicito pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, vir non meus inde rediſti:
Sim reducis conjux, sicut euntis eram.
Si te nobilitas generoſaque nomina tangunt,
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus; Bacchi conjux redimita coronâ,
Præradiat ſtellis ſigna minora ſuis.
Dos tibi Lemnos erit, terra ingenioſa colenti:
Me quoque res tales inter habere potes.

Nunc etiam peperi : gratare ambobus, Iaſon :
  Dulce mihi gravidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque ſum ; prolemque gemellam
  Pignora Lucinâ bina favente dedi.
Si quæris, cui ſint ſimiles ; cognoſceris illis.
  Fallere non norunt : cetera patris habent.
Legatis quos pæne dedi pro matre ferendos :
  Sed tenuit cœptas ſæva noverca vias.
Medêam timui : plus eſt Medêa novercâ.
  Medêæ faciunt ad ſcelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit laniata per agros
  Corpora, pignoribus parceret illa meis ?
Hanc tamen, ô demens, Colchiſque ablate venenis,
  Diceris Hypſipylæ præpoſuiſſe toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo :
  Me tibi, teque mihi tæda pudica dedit.
Prodidit illa patrem, rapui de cæde Thoanta :
  Deſeruit Colchos, me mea Lemnos habet.
Quid refert, ſcelerata piam ſi vincit, & ipſo
  Crimine dotata eſt, emeruitque virum ?
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iaſon.
  Quamlibet iratis ipſe dat arma dolor.
Dic age, ſi ventis, ut oportuit, actus iniquis
  Intraſſes portus, tuque comeſque, meos :
Obviaque exiſſem, fetu comitata gemello :
  (Hiſcere nempe tibi terra roganda foret)
Quo vultu natos, quo me, ſcelerate, videres ?
  Perfidiæ pretio, qua nece dignus eras ?
Ipſe quidem per me tutus ſoſpesque fuiſſes :
  Non quia tu dignus, ſed quia mitis ego.
Pellicis ipſa meos impleſſem ſanguine vultus,
  Quoſque veneficiis abſtulit illa ſuis.
Medêæ Medêa forem ! quod ſi quid ab alto
  Juſtus ades votis, Juppiter, ipſe meis;
Quod gemit Hypsipyle, lecti quoque ſubnuba noſtri
  Mæreat, & leges ſanciat ipſa ſuas.

Utque ego deſtituor conjux materque duorum,
A totidem natis orba ſit, atque viro.
Nec male parta diu teneat; pejuſque relinquat.
Exſulet, & toto quærat in orbe fugam.
Quàm fratri germana fuit, miſeroque parenti
Filia, tam natis, tam ſit acerba viro.
Cùm mare, cùm terras conſumſerit, aëra tentet:
Erret inops, exſpes, cæde cruenta ſua.
Hæc ego conjugio fraudata Thoantias oro:
Vivite devoto, nuptaque virque, toro.

EPISTOLA VII.

DIDO ÆNEÆ.

Sic, ubi fata vocant, udis abjectus in herbis,
Ad vada Mæandri concinit albus olor.
Nec, quia te noſtrâ ſperem prece poſſe moveri,
Alloquor: adverſo movimus iſta Deo.
Sed merita & famam, corpuſque animumque pudicum,
Cùm malè perdiderim, perdere verba, leve eſt.
Certus es ire tamen, miſeramque relinquere Dido:
Atque îdem venti vela fidemque ferent.
Certus es, Ænea, cum fœdere ſolvere naves:
Quæque ubi ſint neſcis, Itala regna ſequi.
Nec nova Carthago, nec te creſcentia tangunt
Mœnia, nec ſceptro tradita ſumma tuo.
Facta fugis, facienda petis: quærenda per orbem
Altera: quæſita eſt altera terra tibi.
Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis ſua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi reſtat, & altera Dido:
Quamque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit ut condas inſtar Carthaginis urbem,
Et videas populos altus ab arce tuos?

Omnia ut eveniant, nec te tua vota morentur,
Unde tibi, quæ te ſic amet, uxor erit?
Uror, ut inducto ceratæ ſulfure tædæ:
Ut pia fumoſis addita tura focis.
Æneas oculis ſemper vigilantis inhæret:
Ænean animo noxque dies refert.
Ille quidem male gratus, & ad mea munera ſurdus,
Et quo, ſi non ſim ſtulta, carere velim:
Non tamen Ænean, quamvis male cogitat, odi:
Sed queror infidum, queſtaque pejus amo.
Parce, Venus, nurui; durumque amplectere fratrem,
Frater Amor: caſtris militet ille tuis.
Aut ego quem cœpi, neque enim dedignor, amare,
Materiam curæ præbeat ille meæ.
Fallor, & iſta mihi falſo jactatur imago.
Matris ab ingenio dissidet ille ſuæ.
Te lapis & montes, innataque rupibus altis
Robora, te ſævæ progenuere feræ:
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis,
Quo tamen adversis fluctibus ire paras.
Quò fugis? obſtat hiems: hiemis mihi gratia proſit:
Aſpice ut adverſas concitet Eurus aquas.
Quod tibi maluerim, ſine me debere procellis:
Juſtior eſt animo ventus & unda tuo.
Non ego ſum tanti, quamvis merearis, inique,
Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretioſa odia & conſtantia magno,
Si, dum me careas, eſt tibi vile mori.
Jam venti ponent, ſtratâque æqualiter undâ,
Cæruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis eſſes!
Et, niſi duritia robora vincis, eris.
Quid? ſi neſcieris inſana quid æquora poſſint?
Expertæ toties quàm malè credis aquæ?
Ut, pelago ſuadente etiam, retinacula ſolvas,
Multa tamen latus triſtia pontus habet.

Nec violaſſe fidem tentantibus æquora prodeſt :
Perfidiæ pœnas exigit ille locus.
Præcipuè cùm læſus Amor : quia mater Amoris
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noceamve nocenti ;
Neu bibat æquoreas naufragus hoſtis aquas.
Vive, precor : ſic te meliùs, quàm funere, perdam.
Tu potiùs leti cauſa ferare mei.
Finge, age, te rapido, (nullum ſit in omine pondus,)
Turbine deprendi : quid tibi mentis erit ?
Protinus occurrent falſæ perjuria linguæ,
Et Phrygià Dido fraude coacta mori.
Conjugis ante oculos deceptæ ſtabit imago
Triſtis, & effuſis ſanguinolenta comis.
Quicquid id eſt, totum merui; concedite, dicas :
Quæque cadent, in te fulmina miſſa putes.
Da breve ſævitiæ ſpatium pelagique tuæque :
Grande moræ pretium tuta futura via eſt.
Nec mihi parcatur; puero parcatur Iülo.
Te ſatis eſt titulum mortis habere meæ.
Quid puer Aſcanius, quid Dî meruere penates ?
Ignibus ereptos obruet unda Deos.
Sed neque fers tecum : nec, quæ mihi, perfide, jactas,
Preſſerunt humeros ſacra paterque tuos.
Omnia mentiris : nec enim tua fallere lingua
Incipit a nobis, primaque plector ego.
Si quæras, ubi ſit formoſi mater Iüli :
Occidit a duro ſola relicta viro.
Hæc mihi narraras, nec me movere : merentem
Ure ; minor culpâ pœna futura meâ eſt.
Nec mihi mens dubia eſt, quin te tua numina damnent :
Per mare, per terras ſeptima jactat hiems.
Fluctibus ejectum tutâ ſtatione recepi,
Vixque bene audito nomine, regna dedi.
His tamen officiis utinam contenta fuiſſem !
Et mihi concubitûs fama ſepulta foret !

Illa dies nocuit, quâ nos declive ſub antrum
  Cæruleus ſubitis compulit imber aquis.
Audieram vocem; Nymphas ululaſſe putavi:
  Eumenides fatis ſigna dedêre meis.
Exige, læſe pudor, pœnas, violate Sichæo:
  Ad quem, me miſeram! plena pudoris eo.
Eſt mihi marmoreâ ſacratus in æde Sichæus:
  Appoſitæ frondes velleraque alba tegunt.
Hinc ego me ſenſi noto quater ore citari:
  Ipſe ſono tenui dixit, Eliſſa veni.
Nulla mora eſt; venio, venio tibi debita conjux:
  Sed tamen admissi tarda pudore mei.
Da veniam culpæ; decepit idoneus auctor.
  Invidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diva parens, ſeniorque pater, pia ſarcina nati,
  Spem mihi manſuri rite dedêre viri.
Si fuit errandum, cauſas habet error honeſtas:
  Adde fidem; nullâ parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæque novissima noſtræ
  Proſequitur fati, qui fuit ante, tenor.
Occidit internas conjux mactatus ad auras:
  Et ſceleris tanti præmia frater habet.
Exſul agor; cineresque viri patriamque relinquo:
  Et feror in duras, hoſte ſequente, vias.
Applicor ignotis: fratrique elapſa fretoque,
  Quòd tibi donavi, perfide, litus emo.
Urbem conſtitui; lateque patentia fixi
  Mœnia, finitimis invidioſa locis.
Bella tument: bellis peregrina & femina tentor:
  Vixque rudes portas urbis & arma paro.
Mille procis placui, qui me coïere querentes
  Neſcio quem thalamis præpoſuiſſe ſuis.
Quid dubitas vinctam Getulo tradere Iarbæ?
  Præbuerim ſceleri brachia noſtra tuo.
Eſt etiam frater, cujus manus impia poſſit
  Reſpergi noſtro, ſparſa cruore viri.

Pone Deos, & quæ tangendo ſacra profanas:
Non bene cœleſtes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapsis igne futurus,
Pœnitet elapſos ignibus eſſe Deos.
Forsitan & gravidam Dido, ſcelerate, relinquas;
Parsque tui lateat corpore clauſa meo.
Accedet fato matris miſerabilis infans;
Et nondum nato funeris auctor eris.
Cumque parente ſua frater morietur Iüli;
Pœnaque connexos auferet una duos.
Sed jubet ire Deus: vellem vetuiſſet adire,
Punica nec Teucris preſſa fuiſſet humus.
Hoc duce, nempe Deo, ventis agitaris iniquis,
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore si vivo, quanta fuere, forent.
Non patrium Simoënta petis; ſed Tybridis undas.
Nempe, ut pervenias quò cupis, hoſpes eris.
Utque latet, vitatque tuas abſtruſa carinas,
Vix tibi continget terra petita ſeni.
Hos potius populos in dotem, ambage remiſſa,
Accipe, & advectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem:
Hancque, locum regni, ſceptraque ſacra, tene.
Si tibi mens avida eſt belli, si quærit Iülus,
Unde ſuo partus Marte triumphus eat;
Quem ſuperet, ne quid desit, præbebimus hoſtem.
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modò, per matrem, fraternaque tela, ſagittas,
Perque fugæ comites, Dardana ſacra, Deos:
(Sic ſuperent, quoscumque tuâ de gente reportas,
Mars ferus & damnis sit modus ille tuis,
Aſcaniusque ſuos feliciter impleat annos,
Et ſenis Anchiſæ molliter oſſa cubent)
Parce precor domui, quæ ſe tibi tradit habendam.
Quod crimen dicis, præter amaſſe, meum?

Non ego ſum Phthias, magniſque oriunda Mycenis:
  Nec ſteterunt in te virque paterque meus.
Si pudet uxoris; non nupta, ſed hoſpita dicar.
  Dum tua ſit Dido, quodlibet eſſe feret.
Nota mihi freta ſunt Afrum frangentia litus:
  Temporibus cèrtis dantque negantque viam.
Cùm dabit aura viam, præbebis carbaſa ventis.
  Nunc levis ejectam continet alga ratem.
Tempus ut obſervem, manda mihi; certiùs ibis:
  Nec te, ſi cupies ipſe, manere ſinam.
Et ſocii requiem poſcunt, laniataque classis
  Poſtulat exiguas ſemirefecta moras.
Pro meritis, & ſi qua tibi præbebimus ultra,
  Pro ſpe conjugii tempora parva peto.
Dum freta miteſcunt & Amor, dum tempore & uſu
  Fortiter ediſco triſtia poſſe pati.
Sin minus, eſt animus nobis effundere vitam.
  In me crudelis non potes eſſe diu.
Aſpicias utinam quæ ſit ſcribentis imago!
  Scribimus; & gremio Troïcus ensis adeſt:
Perque genas lacrymæ ſtrictum labuntur in enſem,
  Qui jam pro lacrymis ſanguine tinctus erit.
Quàm bene conveniunt fato tua munera noſtro!
  Inſtruis impensâ noſtra ſepulcra brevi.
Nec mea nunc primo feriuntur pectora telo:
  Ille locus ſævi vulnus Amoris habet.
Anna ſoror, ſoror Anna, meæ male conſcia culpæ,
  Jam dabis in cineres ultima dona meos.
Nec conſumta rogis, inſcribar Eliſſa Sichæi:
  Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit.
Præbuit Æneas & cauſam mortis & enſem:
  Ipſa ſuâ Dido concidit uſa manu.

EPISTOLA VIII.

HERMIONE ORESTÆ.

Alloquor Hermione nuper fratremque virumque,
Nunc fratrem ; nomen conjugis alter habet.
Pyrrhus Achillides, animoſus imagine patris,
Incluſam contra juſque piumque tenet.
Quod potui, renui ; ne non invita tenerer :
Cetera femineæ non vâluêre manus.
Quid facis, Æacide ? non ſum sine vindice, dixi :
Hæc tibi ſub domino, Pyrrhe, puella ſuo eſt.
Surdior ille freto clamantem nomen Oreſtæ
Traxit inornatis in ſua tecta comis.
Quid gravius, captâ Lacedæmone, ſerva tuliſſem,
Si raperet Grajas barbara turba nurus ?
Parciùs Andromachen vexavit Achaïa victrix,
Cùm Danaüs Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura mei si te pia tangit, Oreſte,
Injice non timidas in tua jura manus.
An si quis rapiat ſtabulis armenta reclusis,
Arma feras ? raptâ conjuge, lentus eris ?
Sit ſocer exemplo, nuptæ repetitor ademtæ,
Cui pia militiæ cauſa puella fuit.
Si ſocer ignavus viduâ ſediſſet in aula,
Nupta foret Paridi mater, ut ante fuit.
Nec tu mille rates sinuoſaque vela pararis,
Nec numeros Danaï militis : ipſe veni.
Sic quoque eram repetenda tamen : nec turpe marito,
Aſpera pro caro bella tuliſſe toro.
Quid ? quod avus nobis idem Pelopeïus Atreus :
Et si non eſſes vir mihi, frater eras.
Vir, precor, uxori, frater ſuccurre ſorori :
Inſtant officio nomina bina tuo.

Me tibi Tyndareos, vitâ gravis auctor & annis,
  Tradidit: arbitrium neptis habebat avus.
At pater Æacidæ promiſerit, inſcius acti.
  Plus quo, qui prior eſt ordine, poſſet avus.
Cùm tibi nubebam, nulli mea tæda nocebat:
  Si jungar Pyrrho, tu mihi læſus eris.
Et pater ignoſcet noſtro Menelaüs amori:
  Succubuit telis præpetis ipſe Dei.
Quem ſibi permiſit, genero permittet amorem:
  Proderit exemplo mater amata ſuo.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas egerat olim
  Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
Ille licet patriis ſine fine ſuperbiat actis;
  Et tu, quæ referas, acta parentis habes.
Tantalides omnes ipſumque regebat Achillen:
  Hic pars militiæ; dux erat ille ducum.
Tu quoque habes proavum Pelopem, Pelopiſque parentem:
  Si melius numeres, a Jove quintus eris.
Nec virtute cares: arma invidioſa tuliſti.
  Sed tu quid faceres? induit illa pater.
Materiâ vellem fortis meliore fuiſſes:
  Non lecta eſt, operi ſed data cauſa tuo.
Hanc tamen impleſti; juguloque Ægyſthus aperto
  Tecta cruentavit, quæ pater ante tuus.
Increpat Æacides, laudemque in crimina vertit:
  Et tamen aſpectus ſuſtinet ille meos.
Rumpor, & ora mihi pariter cum mente tumeſcunt:
  Pectoraque incluſis ignibus uſta dolent.
Hermione coram quicquamne objectet Oreſtæ?
  Nec mihi ſunt vires, nec ferus enſis adeſt.
Flere licet certè: flendo diffundimus iram:
  Perque ſinum lacrymæ, fluminis inſtar, eunt.
Has ſolas habeo ſemper, ſemperque profundo.
  Ument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fato, quod noſtros errat in annos;
  Tantalides matres apta rapina ſumus.

Non ego fluminei referam mendacia cygni :
Nec querar in plumis delituiſſe Jovem.
Quà duo porrectus longè freta diſtinet Iſthmos ,
Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Caſtori Amyclæo , & Amyclæo Polluci ,
Reddita Mopſopià Tænaris urbe ſoror.
Tænaris , Idæo trans æquor ab hoſpite rapta ,
Argolicas pro ſe vertit in arma manus.
Vix equidem memini ; memini tamen : omnia luctûs ,
Omnia ſoliciti plena timoris erant.
Flebat avus , Phœbeque ſoror , fratreſque gemelli :
Orabat ſuperos Leda ſuumque Jovem.
Ipſa ego , non longos etiam nunc ſciſſa capillos ,
Clamabam , Sine me , me ſine , mater , abis ?
Nam conjux aberat. Ne non Pelopeïa credar ,
Ecce Neoptolemo præda parata fui.
Pelides utinam vitaſſet Apollinis arcus !
Damnaret nati facta proterva pater.
Nec quondam placuit , nec jam placuiſſet Achilli ,
Abductâ viduum conjuge flere virum.
Quæ mea cœleſtes injuria fecit iniquos ?
Quod mihi , væ miſeræ ! ſidus obeſſe querar ?
Parva meâ ſine matre fui ; pater arma ferebat :
Et duo cùm vivant , orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis , mea mater , in annis
Incerto dictas ore puella tuli.
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis :
Nec gremio ſedi ſarcina grata tuo.
Non cultûs tibi cura mei ; nec pacta marito
Intravi thalamos , matre parante , novos.
Obvia prodieram reduci tibi , vera fatebor :
Nec facies nobis nota parentis erat.
Te tamen eſſe Helenen , quod eras pulcherrima , ſenſi.
Ipſa requirebas , quæ tibi nata foret.
Pars hæc una mihi conjux bene cessit Oreſtes :
Is quoque , ni pro ſe pugnet , ademtus erit.

Pyrrhus habet raptam, reduce & victore parente :
  Munus & hoc nobis diruta Troja dedit.
Cùm tamen altus equis Titan radiantibus inſtat,
  Perfruor infelix liberiore malo.
Nox ubi me thalamis ululantem & acerba gementem
  Condidit, in mæſto procubuique toro.
Pro ſomno lacrymis oculi funguntur obortis :
  Quáque licet fugio, sicut ab hoſte, virum.
Sæpe malis ſtupeo : rerumque oblita locique
  Ignarâ tetigi Scyria membra manu.
Utque nefas ſensi, malè corpora tacta relinquo :
  Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine, nomen Oreſtæ
  Exit : & errorem vocis, ut omen, amo.
Per genus infelix juro, generisque parentem,
  Qui freta, qui terras, qui ſua regna quatit ;
Per patris oſſa tui, patrui mihi; quæ tibi debent,
  Quod ſe ſub tumulo fortiter ulta jacent :
Aut ego præmoriar, primoque exſtinguar in ævo.
  Aut ego Tantalidæ Tantalis uxor ero.

EPISTOLA IX.

DEIANIRA HERCULI.

GRATULOR Œchaliam titulis accedere noſtris :
  Victorem victæ ſuccubuiſſe queror.
Fama Pelaſgiadas ſubitò pervenit in urbes
  Decolor, & factis inficianda tuis ;
Quem nunquam Juno, ſeriesque immenſa laborum
  Fregerit ; huic Iolen impoſuiſſe jugum.
Hoc velit Euryſtheus, velit hoc germana Tonantis :
  Lætaque ſit vitæ labe noverca tuæ.
At non ille velit, cui nox, si creditur, una
  Non tanti, ut tantus conciperêre, fuit.

Plus tibi, quàm Juno, nocuit Venus: illa premendo
Suſtulit, hæc humili ſub pede colla tenet.
Reſpice vindicibus pacatum viribus orbem,
Quà latam Nereus cærulus ambit humum.
Se tibi pax terræ, tibi ſe tota æquora debent:
Impleſti meritis ſolis utramque domum.
Quod te laturum eſt, cœlum prior ipſe tuliſti:
Hercule ſuppoſito sidera fulcit Atlas.
Quid nisi notitia eſt miſero quæsita pudori,
Si maculas ſtupri facta priora notâ?
Tene ferunt geminos preſſiſſe tenaciter angues,
Cùm tener in cunis jam Jove dignus eras?
Cœpiſti meliùs, quàm desinis: ultima primis
Cedunt: dissimiles hic vir & ille puer.
Quem non mille feræ, quem non Stheneleïus hoſtis,
Non potuit Juno vincere; vincit Amor.
At bene nupta feror, quia nominer Herculis uxor:
Sitque ſocer, rapidis qui tonat altus equis.
Quàm male inæquales veniunt ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge nupta minor.
Non honor eſt, ſed onus, ſpecies læſura ferentem.
Si qua voles aptè nubere, nube pari.
Vir mihi ſemper abeſt; & conjuge notior hoſpes:
Monſtraque, terribiles perſequiturque feras.
Ipſa domo viduâ, votis operata pudicis,
Torqueor, infeſto ne vir ab hoſte cadat.
Inter ſerpentes aprosque avidosque leones
Jactor, & hæſuros terna per ora canes.
Me pecudum fibræ, ſimalucraque inania ſomni,
Ominaque arcanâ nocte petita movent.
Aucupor infelix incertæ murmura famæ:
Speque timor dubiâ, ſpesque timore cadit.
Mater abeſt, queriturque Deo placuiſſe potenti.
Nec pater Amphitryo, nec puer Hyllus adeſt.
Arbiter Euryſtheus iræ Junonis iniquæ
Sentitur nobis, iraque longa Deæ.

Hæc mihi ferre parum eſt : peregrinos addis amores :
Et mater de te quælibet eſſe poteſt.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen ,
Nec referam partus , Ormeni nymphà , tuos.
Non tibi crimen erunt , Theutrantia turba , ſorores ,
Quarum de populo nulla relicta tibi.
Una , recens crimen , præfertur adultera nobis ;
Unde ego ſum Lydo facta noverca Lamo.
Mæander , toties qui terris errat in îſdem ,
Qui laſſas in ſe ſæpe retorquet aquas ,
Vidit in Herculeo ſuſpenſa monilia collo ;
Illo , cui cœlum ſarcina parva fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos ,
Et ſolidis gemmas appoſuiſſe toris.
Nempe ſub his animam peſtis Nemeæa lacertis
Edidit ; unde humerus tegmina lævus habet.
Auſus es hirſutos mitrâ redimire capillos :
Aptior Herculeæ populus alba comæ.
Nec te Mæoniâ , laſcivæ more puellæ ,
Incingi zonâ dedecuiſſe putas ?
Non tibi ſuccurrit crudi Diomedis imago ,
Efferus humanâ qui dape pavit equas ?
Si te vidiſſet cultu Buſiris in iſto ,
Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo ,
Ne pigeat molli ſuccubuiſſe viro.
Inter Ioniacas calathum tenuiſſe puellas
Diceris ; & dominæ pertimuiſſe minas.
Non fugis , Alcide , victricem mille laborum
Raſilibus calathis impoſuiſſe manum ?
Craſſaque robuſto deducis pollice fila ,
Æquaque famoſæ penſa rependis heræ ?
Ah quoties , digitis dum torques ſtamina duris ,
Prævalidæ fuſos comminuêre manus !
Crederis , infelix , ſcuticæ tremefactus habenis ,
Ante pedes dominæ procubuiſſe tuæ,

Eximias pompas, præconia ſumma triumphi,
    Factaque narrabas diſſimulanda tibi.
Scilicet immanes eliſis faucibus hydros
    Infantem cunis involuiſſe manum;
Ut Tegeæus aper cupreſſifero Erymantho
    Incubet, & vaſto pondere lædat humum.
Non tibi Threïciis affixa Penatibus ora,
    Non hominum pingues cæde tacentur equæ;
Prodigiumque triplex, armenti dives Iberi
    Geryones; quamvis in tribus unus erat;
Inque canes totidem trunco digeſtus ab uno
    Cerberos, implicitis angue minante comis;
Quæque redundabat fecundo vulnere ſerpens
    Fertilis, & damnis dives ab ipſa ſuis;
Quique inter lævumque latus, lævumque lacertum,
    Prægrave compreſſâ fauce pependit onus;
Et male confiſum pedibus formaque bimembri
    Pulſum Theſſalicis agmen equeſtre jugis.
Hæc tu Sidonio potes inſignitus amictu
    Dicere? non cultu lingua retenta ſilet?
Se quoque Nympha tuis oneravit Iardanis armis,
    Et tulit e capto nota tropæa viro.
I nunc, tolle animos, & fortia facta recenſe:
    Quod tu non eſſes jure, vir illa fuit.
Quâ tanto minor es, quanto te, maxime rerum;
    Quàm quos viciſti, vincere majus erat.
Illi procedit rerum menſura tuarum.
    Cede bonis: heres laudis amica tuæ.
Pro pudor! hirſuti coſtas exuta leonis
    Aſpera texerunt vellera molle latus.
Falleris, & neſcis: non ſunt ſpolia iſta leonis,
    Sed tua; tuque feri victor es, illa tui.
Femina tela tulit Lernæis atra venenis,
    Ferre gravem lanâ vix ſatis apta colum:
Inſtruxitque manum clavâ domitrice ferarum:
    Vidit & in ſpeculo conjugis arma ſui.

Hæc tamen audieram : licuit non credere famæ.
  En venit ad ſenſus mollis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur advena pellex :
  Nec mihi , quæ patior , diſſimulare licet.
Non ſinis averti ! mediam captiva per urbem
  Invitis oculis aſpicienda venit.
Nec venit incultis , captarum more , capillis ,
  Fortunam vultus faſſa tegendo ſuos.
Ingreditur latè lato ſpectabilis auro :
  Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo ſublime ſub Hercule victo :
  Œchaliam vivo ſtare parente putes.
Forsitan & , pulsâ Ætolide Deïanirâ ,
  Nomine depoſito pellicis , uxor erit :
Eurytidoſque Ioles , atque inſani Alcidæ
  Turpia famoſus corpora junget Hymen.
Mens fugit admonitu , frigusque perambulat artus ,
  Et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis , ſed me ſine crimine , amaſti :
  Ne pigeat , pugnæ bis tibi cauſa fui.
Cornua flens legit ripis Acheloüs in udis ,
  Truncaque limoſâ tempora merſit aquâ.
Semivir occubuit in letifero Eveno
  Neſſus ; & infecit ſanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero ? ſcribenti nuncia venit
  Fama , virum tunicæ labe perire meæ.
Hei mihi ! quid feci ? quò me furor egit amantem ?
  Impia quid dubitas Deïanira mori ?
An tuus in mediâ conjux lacerabitur Œtâ ?
  Tu , ſceleris tanti cauſa , ſuperſtes eris ?
Si quid adhuc habeo facti , cur Herculis uxor
  Credar ; conjugii mors mihi pignus erit.
Tu quoque cognoſces in me , Meleagre , ſororem.
  Impia quid dubitas Deïanira mori ?
Heu devota domus ! ſolio ſedet Agrios alto :
  Œnea deſertum nuda ſenecta premit.

Exſulat ignotis Tydeus germanus in oris :
  Alter fatali vivus in igne perit.
Exegit ferrum ſua per præcordia mater,
  Impia quid dubitas Deïanira mori ?
Deprecor hoc unum, per jura ſacerrima lecti,
  Ne videar fatis insidiata tuis.
Neſſus, ut eſt avidum percuſſus arundine pectus,
  Hic, dixit, vires ſanguis amoris habet.
Illita Neſſeo misi tibi texta veneno.
  Impia quid dubitas Deïanira mori ?
Jamque vale, ſeniorque pater, germanaque Gorge,
  Et patria, & patriæ frater ademte tuæ.
Et tu, lux oculis hodierna novissima noſtris,
  Virque, ſed ô possis ! & puer Hylle, vale.

EPISTOLA X.

ARIADNE THESEO.

MITIUS inveni, quàm te, genus omne ferarum :
  Credita non ulli, quàm tibi, pejus eram.
Quæ legis, ex illo, Theſeu, tibi litore mitto,
  Unde tuam ſine me vela tulere ratem :
In quo me ſomnusque meus male prodidit ; & tu,
  Per facinus ſomnis insidiate meis.
Tempus erat, vitreâ quo primùm terra pruinâ
  Spargitur, & tectæ fronde queruntur aves.
Incertum vigilans, a ſomno languida, movi
  Theſea prenſuras ſemiſupina manus.
Nullus erat : referoque manus, iterumque retento,
  Perque torum moveo brachia : nullus erat.
Excuſſere metus ſomnum : conterrita ſurgo :
  Membraque ſunt viduo præcipitata toro.
Protinus adductis ſonuerunt pectora palmis :
  Utque erat a ſomno turbida, rapta coma eſt.

Luna fuit : ſpecto , si quid , nisi litora , cernam.
  Quod videant oculi , nil nisi litus habent.
Nunc huc , nunc illuc , & utroque, sine ordine, curro :
  Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti litore , Theſeu ,
  Reddebant nomen concava ſaxa tuum.
Et quoties ego te , toties locus ipſe vocabat :
  Ipſe locus miſeræ ferre volebat opem.
Mons fuit ; apparent frutices in vertice rari.
  Hinc ſcopulus raucis pendet adeſus aquis.
Aſcendo , vires animus dabat ; atque ita latè
  Æquora proſpectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque ſum crudelibus uſa)
  Vidi præcipiti carbaſa tenta noto.
Aut vidi : aut etiam , quia me vidiſſe putavi ,
  Frigidior glacie ſemianimisque fui.
Nec languere diu patitur dolor : excitor illo ,
  Excitor ; & ſummâ Theſea voce voco.
Quò fugis ? exclamo : ſcelerate , revertere , Theſeu :
  Flecte ratem : numerum non habet illa ſuum.
Hæc ego ; quod voci deerat , plangore replebam.
  Verbera cum verbis mixta fuêre meis.
Si non audires , ut ſaltem cernere poſſes ,
  Jactatæ latè signa dedere manus.
Candidaque impoſui longæ velamina virgæ ,
  Scilicet oblitos admonitura mei.
Jamque oculis ereptus eras : tum denique flevi :
  Torpuerant molles ante dolore genæ.
Quid potius facerent , quàm me mea lumina flerent ,
  Poſtquam desierant vela videre tua ?
Aut ego diffusis erravi ſola capillis ,
  Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo :
Aut mare proſpiciens in ſaxo frigida ſedi ;
  Quamque lapis ſedes , tam lapis ipſa fui.
Sæpe torum repeto , qui nos acceperat ambos ;
  Sed non acceptos exhibiturus erat.

Et tua, quà poſſum, pro te, veſtigia tango;
Strataque, quæ membris intepuere tuis.
Incumbo, lacrymiſque toro manante profuſis,
Preſſimus, exclamo, te duo: redde duos.
Venimus huc ambo, cur non diſcedimus ambo?
Perfide, pars noſtri, lectule, major ubi eſt?
Quid faciam? quò ſola ferar? vacat inſula cultu.
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terræ cingit mare; navita nuſquam:
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comiteſque mihi, ventoſque, ratemque;
Quid ſequar? acceſſus terra paterna negat.
Ut rate felici pacata per æquora labar,
Temperet ut ventos Æolus; exſul ero.
Non ego te, Crete, centum digeſta per urbes,
Aſpiciam, puero cognita terra Jovi.
Nam pater, & tellus juſto regnata parenti,
Prodita ſunt facto, nomina cara, meo.
Cùm tibi, ne victor tecto morerere recurvo,
Quæ regerent paſſus, pro duce fila dedi.
Cùm mihi dicebas, Per ego ipſa pericula juro,
Te fore, dum noſtrûm vivet uterque, meam.
Vivimus, & non ſum, Theſeu, tua! si modò vivit
Femina, perjuri fraude ſepulta viri.
Me quoque, quâ fratrem, mactaſſes, improbe, clavâ;
Eſſet, quam dederas, morte ſoluta fides.
Nunc ego non tantùm, quæ ſum paſſura, recordor;
Sed quæcumque poteſt ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
Morſque minus pœnæ, quàm mora mortis, habet.
Jam jam venturos aut hac, aut ſuſpicor illac,
Qui lanient avido viſcera dente, lupos.
Forſitan & fulvos tellus alat iſta leones.
Quis ſcit, an hæc ſævas tigridas inſula habet?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas:
Quid vetat & gladios, per latus ire meum?

Tantùm ne religer durâ captiva catenâ ;
Neve traham ſervâ grandia penſa manu ;
Cui pater eſt Minos, cui mater filia Phœbi :
Quodque magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, ſi terras porrectaque litora vidi ;
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.
Cœlum reſtabat : timeo ſimulacra Deorum.
Deſtituor rapidis præda cibuſque feris.
Sive colunt habitantque viri, diffidimus illis :
Externos didici læſa timere viros.
Viveret Androgeos utinam ; nec facta luiſſes
Impia funeribus, Cecropi terra, tuis !
Nec tua mactaſſet nodoſo ſtipite, Theſeu,
Ardua parte virum dextera, parte bovem !
Nec tibi, quæ reditus monſtrarent, fila dediſſem ;
Fila per adductas ſæpe recepta manus !
Non equidem miror, ſi ſtat victoria tecum,
Strataque Cretæam bellua tinxit humum :
Non poterant figi præcordia ferrea cornu :
Ut te non tegeres, pectore tutus eras.
Illic tu ſilices, illic adamanta tuliſti :
Illic, qui ſilices, Theſea, vincat, habes.
Crudeles ſomni, qui me tenuiſtis inertem !
At ſemel æterna nocte premenda fui.
Vos quoque, crudeles venti nimiumque parati,
Flaminaque in lacrymas officioſa meas.
Dextera crudelis, quæ me fratremque necavit :
Et data poſcenti, nomen inane, fides.
In me jurarunt ſomnus, ventuſque, fideſque.
Prodita ſum cauſis una puella tribus.
Ergo ego non lacrymas matris moritura videbo :
Nec, mea qui digitus lumina condat, erit ?
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras :
Nec poſitos artus unget amica manus ?
Oſſa ſuperſtabunt volucres inhumata marinæ ?
Hæc ſunt officiis digna ſepulcra meis ?

Ibis Cecropios portus ; patriaque receptus ,
Cùm ſteteris urbis celſus in arce tuæ ;
Et bene narraris letum taurique virique ,
Sectaque per dubias ſaxea tecta vias ;
Me quoque narrato ſolâ tellure relictam ;
Non ego ſum titulis ſurripienda tuis.
Nec pater eſt Ægeus ; nec tu Pittheïdos Æthræ
Filius : auctores ſaxa fretumque tui.
Dî facerent , ut me ſummâ de puppe videres !
Moviſſet vultus mæſta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, ſed, quâ potes , aſpice mente
Hærentem ſcopulo , quem vaga pulſat aqua.
Aſpice demiſſos lugentis in ore capillos ,
Et tunicas lacrymis , ſicut ab imbre , graves.
Corpus , ut impulſæ ſegetes Aquilonibus , horret :
Literaque articulo preſſa tremente labat.
Non te per meritum , quoniam male ceſſit , adoro ;
Debita ſit facto gratia nulla meo :
Sed nec pœna quidem : ſi non ego cauſa ſalutis ,
Non tamen eſt cur ſis tu mihi cauſa necis.
Has tibi , plangendo lugubria pectora laſſas ,
Infelix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi , qui ſuperant , oſtendo mæſta capillos.
Per lacrymas oro , quas tua facta movent :
Flecte ratem , Theſeu ; verſoque relabere velo.
Si priùs occidero , tu tamen oſſa leges.

EPISTOLA XI.

Canace Macareo.

Si qua tamen cæcis errabunt ſcripta lituris ,
Oblitus a dominæ cæde libellus erit.
Dextra tenet calamum , ſtrictum tenet altera ferrum ;
Et jacet in gremio charta ſoluta meo.

Hæc eſt Æolidos fratri ſcribentis imago :
Sic videor duro poſſe placere patri.
Ipſe necis cuperem noſtræ ſpectator adeſſet,
Auctoriſque oculis exigeretur opus.
Ut ferus eſt, multoque ſuis truculentior Euris,
Spectaſſet ſiccis vulnera noſtra genis.
Scilicet eſt aliquid cum ſævis vivere ventis :
Ingenio populi convenit ille ſui.
Ille Noto Zephyroque, & Sithonio Aquiloni
Imperat, & pennis, Eure proterve, tuis.
Imperat heu, ventis ; tumidæ non imperat iræ :
Poſſidet & vitiis regna minora ſuis.
Quid juvat, admotam per avorum nomina cœlo,
Inter cognatos poſſe referre Jovem ?
Num minus infeſtum, funebria munera, ferrum
Femineâ teneo, non mea tela, manu !
O utinam, Macareu, quæ nos commiſit in unum,
Veniſſet leto ſerior hora meo !
Cur umquam plus me, frater, quàm frater amaſti ?
Et tibi, non debet quod ſoror eſſe, fui ?
Ipſa quoque incalui : qualemque audire ſolebam,
Neſcio quem ſenſi corde tepente Deum.
Fugerat ore color : macies adduxerat artus :
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec ſomni faciles, & nox erat annua nobis,
Et gemitum nullo læſa dolore dabam.
Nec cur hæc facerem, poteram mihi reddere cauſam:
Nec nôram, quid amans eſſet : at illud eram.
Prima malum nutrix animo præſenſit anili :
Prima mihi nutrix ; Æoli, dixit, amas.
Erubui, gremioque pudor dejecit ocellos.
Hæc ſatis in tacita ſigna fatentis erant.
Jamque tumeſcebant vitiati pondera ventris,
Ægraque furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
Attulit, audaci ſuppoſuitque manu ?

Ut penitus noſtris, hoc te celavimus unum,
    Viſceribus creſcens excuteretur onus.
Ah! nimium vivax admotis reſtitit infans
    Artibus, & tecto tutus ab hoſte fuit.
Jam novies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi;
    Denaque luciferos Luna movebat equos.
Neſcia, quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores,
    Et rudis ad partus, & nova miles eram.
Nec tenui vocem. Quid, ait, tua crimina prodis?
    Oraque clamantis conſcia preſſit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit;
    Sed timor, & nutrix, & pudor ipſe, vetant.
Contineo gemitus, elapſaque verba reprendo:
    Et cogor lacrymas combibere ipſa meas.
Mors erat ante oculos, & opem Lucina negabat:
    Et grave, ſi morerer, mors quoque crimen erat.
Cùm ſuperincumbens, ſciſsâ tunicâque comâque,
    Preſſa refoviſti pectora noſtra tuis.
Et mihi; Vive ſoror; ſoror ô cariſſima, dixti,
    Vive: nec unius corpore perde duos.
Spes bona det vires: fratri nam nupta futura es.
    Illius, es de quo mater, & uxor eris.
Mortua, crede mihi, tamen ad tua verba revixi:
    Et poſitum eſt uteri crimen onuſque mei.
Quid tibi grataris? mediâ ſedet Æolus aulâ:
    Crimina ſunt oculis ſurripienda patris.
Frugibus infantem, ramiſque albentis olivæ,
    Et levibus vittis ſedula celat anus:
Fictaque ſacra facit, dicitque precantia verba:
    Dat populus ſacris, dat pater ipſe, viam.
Jam prope limen erat: patrias vagitus ad aures
    Venit, & indicio proditur ille ſuo.
Eripit infantem, mentitaque ſacra revelat
    Æolus: inſanâ regia voce ſonat.
Ut mare fit tremulum, tenui cùm ſtringitur aurâ;
    Ut quatitur tepido fraxina virga noto;

Sic

Sic mea vibrari pallentia membra videres :
Quaſſus ab impoſito corpore lectus erat.
Irruit, & noſtrum vulgat clamore pudorem ;
Et vix a miſero continet ore manus.
Ipſa nihil præter lacrymas pudibunda profudi :
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Jamque dari parvum canibusque avibusque nepotem
Juſſerat, in ſolis deſtituique locis.
Vagitus dedit ille miſer ; ſenſiſſe putares :
Quáque ſuum poterat voce, rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credas, germane, fuiſſe ;
(Nam potes ex animo colligere ipſe tuo)
Cùm mea, me coram, silvas inimicus in altas
Viſcera montanis ferret edenda lupis ?
Exierat thalamo : tunc demum pectora plangi
Contigit, inque meas unguibus ire genas.
Interea patrius, vultu mærente, ſatelles
Vênit, & indignos edidit ore ſonos :
Æolus hunc enſem mittit tibi : (tradidit enſem ;)
Et jubet ex merito ſcire quid iſte velit.
Scimus, & utemur violento fortiter enſe :
Pectoribus condam dona paterna meis.
His mea muneribus, genitor, connubia donas ?
Hac tua dote, pater, filia dives erit ?
Tolle procul decepte faces, Hymenæe, maritas ;
Et fuge turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas fertis, Erinnyes atræ :
Ut meus ex iſto luceat igne rogus.
Nubite felices, Parcâ meliore, ſorores :
Admissi memores ſed tamen eſte mei.
Quid puer admiſit, tam paucis editus horis ?
Quo læsit facto, vix bene natus, avum ?
Si potuit meruiſſe necem, meruiſſe putetur.
Ah ! miſer admiſſo plectitur ille meo.
Nate dolor matris, rapidarum præda ferarum,
Hei mihi ! natali dilacerate tuo :

Nate, parum fauſti miſerabile pignus amoris,
   Hæc tibi prima dies, hæc tibi ſumma fuit.
Non mihi te licuit lacrymis perfundere juſtis:
   In tua non tonſas ferre ſepulcra comas.
Non ſuper incubui: non oſcula frigida carpsi.
   Diripiunt avidæ viſcera noſtra feræ.
Ipſa quoque infantes cum vulnere proſequar umbras:
   Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen, ô fruſtra miſeræ ſperate ſorori,
   Sparſa, precor, nati collige membra tui:
Et refer ad matrem, ſocioque impone ſepulcro:
   Urnaque nos habeat, quamlibet arcta, duos.
Vive memor noſtri, lacrymasque in vulnera funde:
   Neve reformida corpus amantis amans.
[Tu, rogo, projectæ nimiùm mandata ſororis
   Perfer, mandatis perfruar ipſa patris.]

EPISTOLA XII.

MEDEA JASONI.

At tibi Colchorum, memini, regina vacavi,
   Ars mea, cùm peteres, ut tibi ferret opem.
Tunc, quæ diſpenſant mortalia fila, ſorores
   Debuerant fuſos evoluiſſe meos.
Tunc potui Medêa mori bene: quicquid ab illo
   Produxi vitæ tempore, pœna fuit.
Hei mihi! cur unquam juvenilibus acta lacertis
   Phryxêam petiit Pelias arbor ovem?
Cur unquam Colchi Magnetida vidimus Argo?
   Turbaque Phaſiacam Graja bibiſtis aquam?
Cur mihi plus æquo flavi placuere capilli,
   Et decor, & linguæ gratia ficta tuæ?
Aut, ſemel in noſtras quoniam nova puppis arenas
   Venerat, audaces attuleratque viros,

Iſſet anhelatos non prædicatus in ignes
  Immemor Æſonides, oraque adunca boum.
Semina jeciſſet, totidem ſenſiſſet & hoſtes ;
  Ut caderet cultu cultor ab ipſe ſuo.
Quantum perfidiæ tecum, ſcelerate, periſſet !
  Demta forent capiti quàm mala multa meo !
Eſt aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas.
  Hac fruar : hæc de te gaudia ſola feram.
Juſſus inexpertam Colchos advertere puppim,
  Intraſti patriæ regna beata meæ.
Hoc illic Medêa fui, nova nupta quod hîc eſt :
  Quàm pater eſt illi, tam mihi dives erat.
Hic Ephyren bimarem, Scythiâ tenus illè nivosâ
  Omne tenet, Ponti quà plaga læva jacet.
Accipit hoſpitio juvenes pater Æta Pelaſgos,
  Et premitis pictos corpora Graja toros.
Tunc ego te vidi : tunc cœpi ſcire quid eſſes :
  Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Ut vidi, ut perii ; nec notis ignibus arsi,
  Ardet ut ad magnos pinea tæda Deos.
Et formoſus eras, & me mea fata trahebant :
  Abſtulerant oculi lumina noſtra tui.
Perfide, ſenſiſti : quis enim bene celat amorem ?
  Eminet indicio prodita flamma ſuo.
Dicitur interea tibi lex ; ut dura ferorum
  Inſolito premeres vomere colla boum.
Martis erant tauri plus, quàm per cornua, ſævi ;
  Quorum terribilis ſpiritus ignis erat.
Ære pedes ſolidi, prætentaque naribus æra :
  Nigra per afflatus hæc quoque facta ſuos.
Semina præterea, populos genitura, juberis
  Spargere devotâ lata per arva manu,
Qui peterent ſecum natis tua corpora telis.
  Illa eſt agricolæ meſſis iniqua ſuo.
Lumina cuſtodis, ſuccumbere neſcia ſomno,
  Ultimus eſt aliquâ decipere arte labor.

Dixerat Æetes, mæſti conſurgitis omnes,
Menſaque purpureos deſerit alta toros.
Quàm tibi nunc longè regnum dotale Creüsæ,
Et ſocer, & magni nata Creontis erant!
Triſtis abis: oculis abeuntem proſequor udis;
Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
Ut positum tetigi thalamo male ſaucia lectum,
Acta eſt per lacrymas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos taurique truces, ſegeteſque nefandæ:
Ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor eſt: ipſum timor auget amorem.
Mane erat, & thalamo cara recepta ſoror:
Disjectamque comas, averſaque in ora jacentem,
Invenit, & lacrymis omnia plena meis.
Orat opem Minyis: petit altera, & altera habebit.
Æſonio juveni, quod rogat illa, damus.
Eſt nemus & piceis & frondibus ilicis atrum:
Vix illud radiis ſolis adire licet.
Sunt in eo, fuerantque diu, delubra Dianæ:
Aurea barbaricâ ſtat Dea facta manu.
Noſtin' an exciderint mecum loca? venimus illuc:
Orſus es infido ſic prior ore loqui.
Jus tibi & arbitrium noſtræ Fortuna ſalutis
Tradidit: inque tuâ vitaque morsque manu.
Perdere poſſe ſat eſt, ſi quem juvet ipſa poteſtas:
Sed tibi ſervatus gloria major ero.
Per mala noſtra precor, quorum potes eſſe levamen;
Per genus & numen cuncta videntis avi;
Per triplicis vultus arcanaque ſacra Dianæ;
Et ſi forte alios gens habet iſta Deos:
O virgo, miſerere mei! miſerere meorum!
Effice me meritis tempus in omne tuum!
Quod ſi forte virum non dedignare Pelaſgum,
(Sed mihi tam faciles unde, meoſque Deos?)
Spiritus ante meus tenues vaneſcat in auras,
Quàm thalamo, niſi tu, nupta sit ulla meo.

Conſcia ſit Juno, ſacris præfecta maritis;
Et Dea, marmoreâ cujus in æde ſumus.
Hæc animum (& quota pars hæc ſunt?) movêre puellæ
Simplicis; & dextræ dextera juncta meæ.
Vidi etiam lacrymas: an pars eſt fraudis in illis?
Sic citò ſum verbis capta puella tuis.
Jungis & æripedes, inaduſto corpore, tauros;
Et ſolidam juſſo vomere findis humum.
Arva venenatis, pro ſemine, dentibus imples:
Naſcitur, & gladios ſcutaque miles habet.
Ipſa ego, quæ dederam medicamina, pallida ſedi,
Cùm vidi ſubitos arma tenere viros.
Donec terrigenæ, facinus miſerabile, fratres
Inter ſe ſtrictas conſeruere manus.
Pervigil ecce draco, ſquammis crepitantibus horrens,
Sibilat; & torto pectore verrit humum.
Dotis opes ubi tunc? ubi tunc tibi regia conjux?
Quique maris gemini diſtinet Iſthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi ſum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi ſum pauper, nunc tibi viſa nocens,
Flammea ſubduxi medicato lumina ſomno:
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus eſt genitor: regnum patriamque reliqui:
Munus in exſilio quolibet eſſe tuli.
Virginitas facta eſt peregrini præda latronis:
Optima, cum cara matre, relicta ſoror.
At non te fugiens ſine me, germane, reliqui.
Deficit hoc uno litera noſtra loco.
Quod facere auſa mea eſt, non audet ſcribere, dextra:
Sic ego, ſed tecum, dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim poſt illa timerem?)
Credere me pelago femina, tamque nocens.
Numen ubi eſt? ubi Dî? meritas ſubeamus in alto,
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Complexos utinam Symplegades eliſiſſent,
Noſtraque adhærerent oſſibus oſſa tuis!

Aut nos Scylla rapax canibus misiſſet edendos !
Debuit ingratis Scylla nocere viris.
Quæque vomit fluctus totidem, totidemque reſorbet ,
Nos quoque Trinacriæ ſuppoſuiſſet aquæ.
Soſpes ad Hæmonias victorque reverteris urbes ;
Ponitur ad patrios aurea lana Deos.
Quid referam Peliæ natas , pietate nocentes ,
Cæſaque virgineâ membra paterna manu ?
Ut culpent alii, tibi me laudare neceſſe eſt ,
Pro quo ſum toties eſſe coacta nocens.
Auſus es ô ! (juſto deſunt ſua verba dolori;)
Auſus es , Æſoniâ , dicere , cede domo.
Juſſa domo ceſſi, natis comitata duobus ;
Et , qui me ſequitur ſemper, amore tui.
Ut ſubitò noſtras Hymen cantatus ad aures
Venit , & accenſo lampades igne micant ,
Tibiaque effudit ſocialia carmina vobis ,
At mihi funereâ flebiliora tubâ ;
Pertimui ; nec adhuc tantum ſcelus eſſe putabam :
Sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turba ruunt;&,Hymen,clamant:Hymenæe, frequentant.
Quò propior vox hæc , hoc mihi pejus erat.
Diverſi flebant ſervi , lacrymaſque tegebant :
Quis vellet tanti nuncius eſſe mali ?
Me quoque , quicquid erat, potiùs neſcire juvabat :
Sed tanquam ſcirem , mens mihi triſtis erat.
Cùm minor e pueris, juſſus ſtudioque videndi ,
Conſtitit ad geminæ limina prima foris :
Hic mihi , Mater , abi ; pompam pater , inquit , Iaſon.
Ducit ; & adjunctos aureus urget equos.
Protinus abſcissâ planxi mea pectora veſte :
Tuta nec a digitis ora fuêre meis.
Ire animus mediæ ſuadebat in agmina turbæ ,
Sertaque compositis demere rapta comis.
Vix me continui, quin ſic laniata capillos
Clamarem , Meus eſt ; injiceremque manus.

Læſe pater, gaude : Colchi gaudete relicti.
  Inferias umbræ fratris habete mei.
Deferor, (amiſſis regno, patriâque, domoque,)
  Conjuge, qui nobis omnia ſolus erat.
Serpentes igitur potui taurosque furentes,
  Unum non potui perdomuiſſe virum ?
Quæque feros pepuli doctis medicatibus ignes,
  Non valeo flammas effugere ipſa meas ?
Ipsi me cantus, herbæque, artesque, relinquunt ?
  Nil Dea, nil Hecates ſacra potentis agunt ?
Non mihi grata dies : noctes vigilantur amaræ :
  Nec tener in miſero pectore ſomnus adeſt.
Quæ me non poſſum, potui ſopire draconem.
  Utilior cuivis, quàm mihi, cura mea eſt.
Quos ego ſervavi, pellex amplectitur, artus ;
  Et noſtri fructus illa laboris habet.
Forsitan &, ſtultæ dum te jactare maritæ
  Quæris, & injuſtis auribus apta loqui,
In faciem moresque meos nova crimina fingas :
  Rideat, & vitiis læta ſit illa meis.
Rideat, & Tyrio jaceat ſublimis in oſtro ;
  Flebit, & ardores vincet aduſta meos.
Dum ferrum flammæque aderunt, ſuccusque veneni,
  Hoſtis Medêæ nullus inultus erit.
Quod ſi fortè preces præcordia ferrea tangunt,
  Nunc animis audi verba minora meis.
Tam tibi ſum ſupplex, quàm tu mihi ſæpe fuiſti ;
  Nec moror ante tuos procubuiſſe pedes.
Si tibi ſum vilis, communes reſpice natos.
  Sæviet in partus dira noverca meos.
Et nimiùm ſimiles tibi ſunt, & imagine tangor :
  Et, quoties video, lumina noſtra madent.
Per ſuperos oro, per avitæ lumina flammæ,
  Per meritum, & natos, pignora noſtra, duos :
Redde torum, pro quo tot res inſana reliqui :
  Adde fidem dictis, auxiliumque refer.

Non ego te imploro contra tauroſque viroſque ,
Utque tuâ ſerpens victa quieſcat ope.
Te peto , quem merui , quem nobis ipſe dediſti ;
Cum quo ſum pariter facta parente parens.
Dos ubi ſit , quæris : campo numeravimus illo ,
Qui tibi , laturo vellus , arandus erat.
Aureus ille aries , villo ſpectabilis aureo ,
Dos mea : Quam , dicam si tibi , redde , neges.
Dos mea tu ſoſpes : dos eſt mea Graja juventus.
I nunc , Siſyphias , improbe , confer opes.
Quod vivis,quod habes nuptam,ſocerumque potentem;
Hoc ipſum , ingratus quod potes eſſe , meum eſt.
Quos equidem aſtutum. . . ſed quid prædicere pœnam
Attinet ? ingentes parturit ira minas.
Quò feret ira , ſequar. Facti fortaſſe pigebit :
Et piget infido conſuluiſſe viro.
Viderit iſta Deus , qui nunc mea pectora verſat :
Neſcio quid certè mens mea majus agit.

EPISTOLA XIII.

Laodamia Protesilao.

Mittit, & optat amans, quò mittitur, ire, ſalutem,
Æmonis Æmonio Laodamia viro.
Aulide te fama eſt, vento retinente , morari.
Ah ! me cùm fugeres , hic ubi ventus erat ?
Tum freta debuerant veſtris obsiſtere remis :
Illud erat ſævis utile tempus aquis.
Oſcula plura viro , mandataque plura dediſſem :
Et ſunt quæ volui dicere plura tibi.
Raptus es hinc præceps : & , qui tua vela vocaret ,
Quem cuperent nautæ , non ego , ventus erat.
Ventus erat nautis aptus , non aptus amanti.
Solvor ab amplexu, Protesilaë , tuo ;

Linguaque mandantis verba imperfecta relinquit :
  Vix illud potuit dicere triſte Vale.
Incubuit Boreas, abreptaque vela tetendit :
  Jamque meus longè Proteſilaüs erat.
Dum potui ſpectare virum, ſpectare juvabat :
  Sumque tuos oculos uſque ſecuta meis.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre :
  Vela diu vultus detinuere meos.
At poſtquam nec te, nec vela fugacia vidi ;
  Et quod ſpectarem, nil niſi pontus erat ;
Lux quoque tecum abiit : tenebris exſanguis obortis
  Succiduo dicor procubuiſſe genu.
Vix ſocer Iphiclus, vix me grandævus Acaſtus,
  Vix mater gelidâ mæſta refecit aquâ.
Officium fecere pium, ſed inutile nobis.
  Indignor miſeræ non licuiſſe mori.
Ut rediit animus, pariter rediere dolores :
  Pectora legitimus caſta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura eſt præbere capillos :
  Nec libet auratâ corpora veſte tegi.
Ut quas pampineâ tetigiſſe Bicorniger haſtâ
  Creditur, huc illuc, quò furor egit, eo.
Conveniunt matres Phylleïdes, & mihi clamant ;
  Indue regales, Laodamia, ſinus.
Scilicet ipſa geram ſaturatas murice veſtes,
  Bella ſub Iliacis mœnibus ille gerat ?
Ipſa comas pectar, galeâ caput ille prematur ?
  Ipſa novas veſtes, dura vir arma ferat ?
Quà poſſum, ſqualore tuos imitata labores
  Dicar : & hæc belli tempora triſtis agam.
Dux Pari Priamide, damno formoſe tuorum,
  Tam ſis hoſtis iners, quàm malus hoſpes eras.
Aut te Tænariæ faciem culpaſſe maritæ,
  Aut illi vellem diſplicuiſſe tuam.
Tu, qui pro rapta nimiùm, Menelaë, laboras,
  Hei mihi ! quàm multis flebilis ultor eris !

Dî, precor, a nobis omen removete ſiniſtrum:
  Et ſua det reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo: quotiesque ſubit miſerabile bellum,
  More nivis lacrymæ ſole madentis eunt.
Ilion & Tenedos, Simoïsque, & Xantus & Ide,
  Nomina ſunt ipſo pæne timenda ſono.
Nec rapere auſurus, nisi ſe defendere poſſet,
  Hoſpes erat: vires noverat ille ſuas.
Venerat, ut fama eſt, multo ſpectabilis auro,
  Quique ſuo Phrygias corpore ferret opes.
Claſſe viriſque potens, per quæ fera bella geruntur:
  Et ſequitur regni pars quotacumque ſui.
His ego te victam, conſors Ledæa gemellis,
  Suſpicor: hæc Danaïs poſſe nocere puto.
Hectora neſcio quem timeo. Paris Hectora dixit
  Ferrea ſanguineâ bella movere manu.
Hectora, quiſquis is eſt, si ſum tibi cara, caveto:
  Signatum memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitâris, alios vitare memento:
  Et multos illic Hectoras eſſe puta.
Et facito dicas, quoties pugnare parabis,
  Parcere me juſſit Laodamia sibi.
Si cadere Argolico fas eſt ſub milite Trojam,
  Te quoque non ullum vulnus habente, cadat.
Pugnet, & adverſos tendat Menelaüs in hoſtes,
  Ut rapiat Paridi, quam Paris ante sibi.
Irruat, &, cauſâ quem vincit, vincat & armis:
  Hoſtibus e mediis nupta petenda viro eſt.
Cauſa tua eſt diſpar: tu tantùm vivere pugna,
  Inque pios dominæ poſſe redire sinus.
Parcite, Dardanidæ, de tot, precor, hoſtibus uni;
  Ne meus ex illo corpore ſanguis eat.
Non eſt, quem deceat nudo concurrere ferro,
  Sævaque in oppoſitos pectora ferre viros.
Fortius ille poteſt, multo cùm pugnat amore.
  Bella gerant alii, Proteſilaüs amet.

Nunc fateor ; volui revocare , animuſque ferebat :
  Subſtitit auſpicii lingua timore mali.
Cùm foribus velles ad Trojam exire paternis ,
  Pes tuus offenſo limine ſigna dedit.
Ut vidi , ingemui , tacitoque in pectore dixi :
  Signa reverſuri ſint , precor , iſta viri !
Hæc tibi nunc refero , ne ſis animoſus in armis :
  Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoque neſcio quem fato deſignat iniquo ,
  Qui primus Danaûm Troada tangat humum.
Infelix , quæ prima virum lugebit ademtum !
  Dî faciant , ne tu ſtrenuus eſſe velis !
Inter mille rates tua ſit milleſima puppis ,
  Jamque fatigatas ultima verſet aquas.
Hoc quoque præmoneo : de nave noviſſimus exi.
  Non eſt , quò properes , terra paterna tibi.
Cùm venies , remoque move veloque carinam ;
  Inque tuo celerem litore ſiſte gradum.
Sive latet Phœbus , ſeu terris altior exſtat ;
  Tu mihi luce dolor , tu mihi nocte , venis.
Nocte tamen , quàm luce , magis : nox grata puellis ,
  Quarum ſuppoſitus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces cælibe ſomnos :
  Dum careo veris , gaudia falſa juvant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago ?
  Cur venit a verbis multa querela tuis ?
Excutior ſomno , ſimulacraque noctis adoro :
  Nulla caret fumo Theſſalis ara meo.
Tura damus , lacrymamque ſuper ; quâ ſparſa relucet ,
  Ut ſolet affuſo ſurgere flamma mero.
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis ,
  Languida lætitiâ ſolvar ab ipſa meâ ?
Quando erit , ut lecto mecum bene junctus in uno
  Militiæ referas ſplendida facta tuæ ?
Quæ mihi dum referes , quamvis audire juvabit ,
  Multa tamen capies oſcula , multa dabis.

Semper in his aptè narrantia verba reſiſtunt :
Promtior eſt dulci lingua retenta morâ.
Sed cùm Troja ſubit, ſubeunt ventique fretumque :
Spes bona ſolicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas,
Me movet : invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam, vento prohibente, reverti ?
A patriâ pelago vela vetante datis.
Ipſe ſuam non præbet iter Neptunus ad urbem.
Quò ruitis ? veſtras quisque redite domos.
Quò ruitis, Danaï ? ventos audite vetantes.
Non ſubiti casûs, numinis iſta mora eſt.
Quid petitur tanto, niſi turpis adultera, bello ?
Dum licet, Inachiæ vertite vela rates.
Sed quid ego revoco hæc ? omen revocantis abeſto,
Blandaque compoſitas aura ſecundet aquas.
Troaſin invideo : quæ ſi lacrymoſa ſuorum
Funera conſpicient, nec procul hoſtis erit ;
Ipſa ſuis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbaraque arma dabit.
Arma dabit : dumque arma dabit, ſimul oſcula ſumet :
Hoc genus officii dulce duobus erit.
Producetque virum, dabit & mandata reverti :
Et dicet; Referas iſta face arma Jovi.
Ille, ferens dominæ mandata recentia ſecum,
Pugnabit cautè, reſpicietque domum.
Exuet hæc reduci clypeum, galeamque reſolvet,
Excipietque ſuo pectora laſſa ſinu.
Nos ſumus incertæ : nos anxius omnia cogit,
Quæ poſſunt fieri, facta putare timor.
Dum tamen arma geres diverſo miles in orbe,
Quæ referat vultus eſt mihi cera tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus : amplexus accipit illa meos.
Crede mihi ; plus eſt, quàm quod videatur, imago :
Adde ſonum ceræ, Proteſilaüs erit.

Hanc ſpecto, teneoque ſinu, pro conjuge vero:
Et tanquam poſſit verba referre, queror.
Per reditus, corpuſque tuum, mea numina, juro;
Perque pares animi conjugiique faces.
Perque, (quod ut videam canis albere capillis!
Quod tecum poſſis ipſe referre!) caput;
Me tibi venturam comitem, quocumque vocaris:
Sive, quod... heu timeo! ſive ſuperſtes eris.
Ultima mandato claudetur epiſtola parvo:
Si tibi cura mei, ſit tibi cura tui.

EPISTOLA XIV.

HYPERMNESTRE LYNCEO.

MITTIT Hypermneſtre de tot modò fratribus uni:
Cetera nuptarum crimine turba jacet.
Clauſa domo teneor, gravibuſque coërcita vinclis:
Eſt mihi ſupplicii cauſa, fuiſſe piam.
Quòd manus extimuit jugulo demittere ferrum,
Sum rea: laudarer, ſi ſcelus auſa forem.
Eſſe ream præſtat, quàm ſic placuiſſe parenti:
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater igne licet, quem non violavimus, urat;
Quæque aderant ſacris, tendat in ora faces;
Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, enſe;
Ut quâ non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia, Pœnitet, ora:
Efficiet. Non eſt, quam piget eſſe piam.
Pœniteat ſceleris Danaum ſævaſque ſorores:
Hic ſolet eventus facta nefanda ſequi.
Cor pavet admonitu temeratæ ſanguine noctis;
Et ſubitus dextræ præpedit orſa tremor.
Quam tu cæde putes fungi potuiſſe mariti,
Scribere de facta non ſibi cæde timet.

Sed tamen experiar. Modò facta crepuſcula terris ;
Ultima pars noctis , primaque lucis erat :
Ducimur Inachides magni ſub tecta Tyranni ;
Et ſocer armatas accipit æde nurus.
Undique collucent præcinctæ lampades auro :
Dantur in invitos impia tura focos.
Vulgus, Hymen, Hymenæe, vocant: fugit ille vocantes.
Ipſa Jovis conjux ceſſit ab urbe ſuâ.
Ecce mero dubii , comitum clamore frequentes,
Flore novo madidas impediente comas ,
In thalamos læti , thalamos , ſua buſta , feruntur :
Strataque corporibus , funere digna , premunt.
Jamque cibo vinoque graves , ſomnoque , jacebant ;
Securumque quies alta per Argos erat :
Circum me gemitus morientûm audire videbar :
Et tamen audibam ; quodque verebar , erat.
Sanguis abit , mentemque calor corpuſque relinquit:
Inque novo jacui frigida facta toro.
Ut leni Zephyro fragiles vibrantur ariſtæ ;
Frigida populeas ut quatit aura comas :
Aut sic , aut etiam tremui magis. Ipſe jacebas ;
Quæque tibi dederam vina , ſoporis erant.
Excuſſere metum violenti juſſa parentis :
Erigor , & capio tela tremente manu.
Non ego falſa loquar : ter acutum ſuſtulit enſem ,
Ter male ſublato decidit enſe manus.
Admovi jugulo , sine me tibi vera fateri ,
Admovi jugulo tela paterna tuo.
Sed timor & pietas crudelibus obſtitit auſis ,
Caſtaque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus , laniata capillos ,
Exiguo dixi talia verba ſono :
Sævus , Hypermneſtra , pater eſt tibi : juſſa parentis
Effice : germanis ſit comes iſte ſuis.
Femina ſum & virgo , naturâ mitis & annis :
Non faciunt molles ad fera tela manus.

Quin age, dumque jacet, fortes imitare ſorores :
Credibile eſt cæſos omnibus eſſe viros.
Si manus hæc aliquam poſſet committere cædem,
Morte foret dominæ ſanguinolenta ſuæ.
Quò meruere necem, patruelia regna tenendo,
Quæ tamen externis danda forent generis ?
Finge viros meruiſſe mori : quid fecimus ipſæ ?
Quo mihi commiſſo non licet eſſe piæ ?
Quid mihi cum ferro ? quò bellica tela puellæ ?
Aptior eſt digitis lana colusque meis.
Hæc ego : dumque queror, lacrymæ ſua verba ſequuntur,
Deque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, ſopitaque brachia jactas,
Pæne manus telo ſaucia facta tua eſt.
Jamque patrem, famulosque patris, lucemque timebam ;
Expulerant ſomnos hæc mea dicta tuos :
Surge, age, Belide, de tot modò fratribus unus :
Nox tibi, ni properas, iſta perennis erit.
Territus exſurgis : fugit omnis inertia ſomni.
Aſpicis in timidâ fortia tela manu.
Quærenti cauſam, Dum nox ſinit, effuge, dixi.
Dum nox atra ſinit, tu fugis, ipſa moror.
Mane erat, & Danaüs generos ex cæde jacentes
Dinumerat. Summæ criminis unus abes.
Fert male cognatæ jacturam mortis in uno ;
Et queritur facti ſanguinis eſſe parum.
Abſtrahor a patriis pedibus ; raptamque capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex illo Junonia permanet ira,
Quo bos ex homine eſt, ex bove facta Dea.
At ſatis eſt pœnæ teneram mugiſſe puellam ;
Nec modò formoſam poſſe placere Jovi.
Aſtitit in ripa liquidi nova vacca parentis,
Cornuaque in patriis non ſua vidit aquis.
Conatoque queri mugitus edidit ore :
Territaque eſt formâ, territa voce ſuâ.

Quid furis, infelix? quid te miraris in umbra?
Quid numeras factos ad nova membra pedes?
Illa Jovis magni pellex, metuenda ſorori,
Fronde levas nimiam ceſpitibusque famem.
Fonte bibis, ſpectasque tuam ſtupefacta figuram:
Et te ne feriant, quæ geris, arma, times.
Quæque modò, ut poſſis etiam Jove digna videri,
Dives eras; nudâ nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognataque flumina curris:
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi cauſa fugæ? quid, Io, freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipſa tuos.
Inachi, quò properas? eadem ſequerisque fugisque.
Tu tibi dux comiti: tu comes ipſa duci.
Per ſeptem Nilus portus emiſſus in æquor
Exuit inſanæ pellicis ora bovi.
Ultima quid referam, quorum mihi cana ſenectus
Auctor? dant anni, quod querar, ecce mei.
Bella pater patruusque gerunt: regnoque domoque
Pellimur: ejectas ultimus orbis habet.
Ille ferox ſolus ſolio ſceptroque potitur:
Cum ſene nos inopi turba vagamur inops.
De fratrum populo pars exiguiſſima reſtas:
Quique dati leto, quæque dedêre, fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periere ſorores:
Accipiat lacrymas utraque turba meas.
En ego, quod vivis, pœnæ crucianda reſervor.
Quid fiet ſonti, cùm rea laudis agar?
Et, conſanguineæ quondam centeſima turbæ,
Infelix, uno fratre manente, cadam.
At tu, ſi qua piæ, Lynceu, tibi cura ſororis,
Quæque tibi tribui munera, dignus habes;
Vel fer opem, vel dede neci: defunctaque vitâ
Corpora furtivis inſuper adde rogis.
Et ſepeli lacrymis perfuſa fidelibus oſſa.
Scriptaque ſint titulo noſtra ſepulcra brevi.

Exſul Hypermneſtre, pretium pietatis iniquum,
  Quam mortem fratri depulit, ipſa tulit.
Scribere plura libet; ſed pondere laſſa catenæ
  Eſt manus, & vires ſubtrahit ipſe timor.

EPISTOLA XV.

Sappho Phaoni.

Ecquid, ut inſpecta eſt ſtudioſæ litera dextræ,
  Protinus eſt oculis cognita noſtra tuis?
An, nisi legiſſes auctoris nomina Sapphus,
  Hoc breve neſcires unde veniret opus?
Forſitan &, quare mea ſint alterna, requiras,
  Carmina; cùm lyricis ſim magis apta modis.
Flendus amor meus eſt: elegeïa flebile carmen.
  Non facit ad lacrymas barbitos ulla meas.
Uror ut, indomitis ignem exercentibus Euris,
  Fertilis accenſis meſſibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat diverſa Typhoïdos Ætnæ:
  Me calor Ætnæo non minor igne coquit.
Nec mihi, diſpoſitis quæ jungam carmina nervis,
  Proveniunt: vacuæ carmina mentis opus.
Nec me Pyrriades Methymniadeſve puellæ,
  Nec me Lesbiadum cetera turba juvant.
Vilis Anactorie, vilis mihi candida Cydno:
  Non oculis grata eſt Atthis, ut ante, meis;
Atque aliæ centum, quas non ſine crimine amavi:
  Improbe, multarum quod fuit, unus habes.
Eſt in te facies, ſunt apti lusibus anni.
  O facies oculis insidioſa meis!
Sume fidem & pharetram; fies manifeſtus Apollo.
  Accedant capiti cornua; Bacchus eris.
Et Pœbus Daphnen, & Gnoſida Bacchus amavit;
  Nec norat lyricos illa, vel illa, modos.

At mihi Pegaſides blandiſſima carmina dictant :
Jam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus Alcæus, conſors patriæque lyræque,
Laudis habet : quamvis grandius ille ſonet.
Si mihi difficilis formam natura negavit,
Ingenio formæ damna rependo meæ.
Sum brevis ; at nomen, quod terras impleat omnes,
Eſt mihi : menſuram nominis ipſa fero.
Candida ſi non ſum, placuit Cepheïa Perſeo
Andromede, patriæ fuſca colore ſuæ.
Et variis albæ junguntur ſæpe columbæ :
Et niger a viridi turtur amatur ave.
Si, niſi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua eſt ; nulla futura tua eſt.
At, me cùm legeres, etiam formoſa videbar :
Unam jurabas uſque decere loqui.
Cantabam, memini ; meminerunt omnia amantes :
Oſcula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæc quoque laudabas : omnique a parte placebam :
Sed tum præcipuè, cùm ſit Amoris opus.
Tunc te plus ſolito laſcivia noſtra juvabat,
Crebraque mobilitas, aptaque verba joco :
Quique, ubi jam amborum fuerat conſumta voluptas,
Plurimus in laſſo corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt, nova præda, puellæ.
Quid mihi cum Lesbo ? Sicelis eſſe volo.
At vos erronem tellure remittite noſtrum,
Niſiades matres, Niſiadesque nurus.
Neu vos decipiant blandæ mendacia linguæ :
Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque quæ montes celebras, Erycina, Sicanos,
Nam tua ſum, vati conſule, Diva, tuæ.
An gravis inceptum peragit fortuna tenorem ?
Et manet in curſu ſemper acerba ſuo ?
Sex mihi natales ierant, cùm lecta parentis
Ante diem lacrymas oſſa bibêre meas.

Arsit inops frater, captus meretricis amore :
  Mixtaque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops agili peragit freta cærula remo;
  Quaſque male amisit, nunc male quærit opes.
Me quoque, quod monui bene multa fideliter, odit :
  Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam desint, quæ me sine fine fatigent,
  Accumulat curas filia parva meas :
Ultima tu noſtris accedis cauſa querelis.
  Non agitur vento noſtra carina ſuo.
Ecce, jacent collo ſparsi sine lege capilli;
  Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veſte tegor vili : nullum eſt in crinibus aurum :
  Non Arabo noſter rore capillus olet.
Cui colar infelix ? aut cui placuiſſe laborem ?
  Ille mei cultûs unicus auctor abeſt.
Molle meum levibus cor eſt violabile telis :
  Et ſemper cauſa eſt, cur ego ſemper amem.
Sive ita naſcenti legem dixere Sorores ;
  Nec data ſunt vitæ fila ſevera meæ :
Sive abeunt ſtudia in mores, artesque magiſtræ ;
  Ingenium nobis molle Thalîa facit.
Quid mirum, primæ si me lanuginis ætas
  Abſtulit, atque anni, quos vir amare poteſt ?
Hunc ne pro Cephalo raperes, Aurora, timebam.
  Et faceres : ſed te prima rapina tenet.
Hunc si conſpicias, quæ conſpicis omnia, Phœbe ;
  Juſſus erit ſomnos continuare Phaon.
Hunc Venus in cœlum curru vexiſſet eburno ;
  Sed videt & Marti poſſe placere ſuo.
O nec adhuc juvenis, nec jam puer ! utilis ætas !
  O decus, atque ævi gloria magna tui !
Huc ades ; inque sinus, formoſe, relabere noſtros.
  Non ut ames, oro, verùm ut amare sinas.
Scribimus, & lacrymis oculi rorantur obortis.
  Aſpice, quàm sit in hoc multa litura loco.

Si tam certus eras hinc ire, modeſtiùs iſſes;
Et modò dixiſſes; Lesbi puella, vale.
Non tecum lacrymas, non oſcula ſumma tuliſti.
Denique non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecum eſt, nisi tantùm injuria: nec tu,
Admoneat quod te, pignus amantis habes.
Non mandata dedi: neque enim mandata dediſſem
Ulla, nisi ut nolles immemor eſſe mei.
Per tibi, qui numquam longè diſcedat, Amorem,
Perque novem juro, numina noſtra, Deas,
Cùm mihi neſcio quis, Fugiunt tua gaudia, dixit;
Nec me flere diu, nec potuiſſe loqui.
Et lacrymæ deerant oculis, & lingua palato.
Aſtrictum gelido frigore pectus erat.
Poſt quàm ſe dolor invenit, nec pectora plangi,
Nec puduit ſciſſis exululare comis.
Non aliter, quàm si gnati pia mater ademti
Portet ad exſtructos corpus inane rogos.
Gaudet, & e noſtro creſcit mærore Charaxus
Frater; & ante oculos itque reditque meos.
Utque pudenda mei videatur cauſa doloris;
Quid dolet hæc? certè filia vivit, ait.
Non veniunt in idem pudor atque amor: omne videbat
Vulgus; eram lacero pectus aperta sinu.
Tu mihi cura, Phaon: te ſomnia noſtra reducunt;
Somnia formoſo candidiora die.
Illic te invenio, quamquam regionibus absis.
Sed non longa ſatis gaudia ſomnus habet.
Sæpe tuos noſtrâ cervice onerare lacertos,
Sæpe tuæ videor ſuppoſuiſſe meos.
Blandior interdum, verisque ſimillima verba
Eloquor: & vigilant ſenſibus ora meis.
Oſcula cognoſco, quæ tu committere linguæ,
Aptaque conſueras accipere, apta dare.
Ulteriora pudet narrare; ſed omnia fiunt,
Et juvat, & sine te non libet eſſe mihi.

At cùm ſe Titan oſtendit, & omnia ſecum;
Tam citò me ſomnos deſtituiſſe queror.
Antra nemusque peto, tamquam nemus antraque prosint:
Conſcia deliciis illa fuêre tuis.
Illuc mentis inops, ut quam furialis Erichtho
Impulit, in collo crine jacente, feror.
Antra vident oculi ſcabro pendentia topho,
Quæ mihi Mygdonii marmoris inſtar erant.
Invenio silvam, quæ ſæpe cubilia nobis
Præbuit, & multâ texit opaca comâ:
At non invenio dominum silvæque meumque.
Vile ſolum locus eſt: dos erat ille loci.
Agnovi preſſas noti mihi ceſpitis herbas:
De noſtro curvum pondere gramen erat.
Incubui, tetigique locum, quâ parte fuiſti:
Grata priùs lacrymas combibit herba meas.
Quin etiam rami positis lugere videntur
Frondibus, & nullæ dulce queruntur aves.
Sola virum non ulta piè, mæſtiſſima mater,
Concinit Iſmarium Daulias ales Ityn.
Ales Ityn, Sappho deſertos cantat amores.
Hactenus; ut mediâ cetera nocte silent.
Eſt nitidus, vitreoque magis perlucidus amni,
Fons ſacer: hunc multi numen habere putant:
Quem ſupra ramos expandit aquatica lotos,
Una nemus: tenero ceſpite terra viret.
Hic ego cùm laſſos poſuiſſem fletibus artus,
Conſtitit ante oculos Naïas una meos.
Conſtitit, & dixit; Quoniam non ignibus æquis
Ureris, Ambracias terra petenda tibi.
Phœbus ab excelſo, quantum patet, aſpicit æquor:
Actiacum populi Leucadiumque vocant.
Hinc ſe Deucalion, Pyrrhæ ſuccenſus amore,
Miſit, & illæſo corpore preſſit aquas.
Nec mora; verſus Amor tetigit lentiſſima Pyrrhæ
Pectora; Deucalion igne levatus erat.

Hanc legem locus ille tenet : pete protinus altam
Leucada : nec ſaxo desiluiſſe time.
Ut monuit, cum voce abiit : ego frigida ſurgo ;
Nec gravidæ lacrymas continuere genæ.
Ibimus, ô Nymphæ, monſtrataque ſaxa petemus.
Sit procul inſano victus amore timor.
Quicquid erit, melius quàm nunc erit : aura ſubito.
Et mea non magnum corpora pondus habent.
Tu quoque, mollis Amor, pennas ſuppone cadenti ;
Ne sim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
Inde chelyn Phœbo, communia munera, ponam :
Et ſub ea verſus unus & alter erunt.
Grata lyram poſui tibi, Phœbe, poëtria Sappho :
Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
Cur tamen Actiacas miſeram me mittis ad oras,
Cùm profugum poſſis ipſe referre pedem?
Tu mihi Leucadiâ potes eſſe ſalubrior undâ ;
Et formâ & meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes, ô ſcopulis undâque ferocior illâ,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?
At quanto melius jungi mea pectora tecum,
Quàm poterant ſaxis præcipitanda dari!
Hæc ſunt illa, Phaon, quæ tu laudare ſolebas,
Viſaque ſunt toties ingenioſa tibi.
Nunc vellem facunda forent : dolor artibus obſtat ;
Ingeniumque meis ſubſtitit omne malis.
Non mihi reſpondent veteres in carmina vires :
Plectra dolore tacent : muta dolore lyra eſt.
Lesbides æquoreæ, nupturaque nuptaque proles ;
Lesbides, Æoliâ nomina dicta lyrâ ;
Lesbides, infamem quæ me feciſtis amatæ ;
Desinite ad citharas turba venire meas.
Abſtulit omne Phaon, quod vobis ante placebat :
Me miſeram! dixi quàm modò pæne, meus!
Efficite ut redeat, vates quoque veſtra redibit :
Ingenio vires ille dat, ille rapit.

Ecquid ago precibus? pectusne agreſte movetur?
  An riget? & Zephyri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent.
  Hoc te, ſi ſaperes, lente, decebat opus.
Sive redis, puppique tuæ votiva parantur
  Munera; quid laceras pectora noſtra morâ?
Solve ratem: Venus orta mari mare præſtat amanti:
  Aura dabit curſum: tu modò ſolve ratem.
Ipſe gubernabit reſidens in puppe Cupido:
  Ipſe dabit tenerâ vela, legetque, manu.
Sive juvat longè fugiſſe Pelaſgida Sappho;
  Non tamen invenies, cur ego digna fugâ;
Hoc ſaltem miſeræ crudelis epiſtola dicat:
  Ut mihi Leucadiæ fata petantur aquæ.

EPISTOLA XVI.

Paris Helenæ.

Hanc tibi Priamides mitto, Ledæa, ſalutem,
  Quæ tribui, ſolâ te mihi dante, poteſt.
Eloquar? an flammæ non eſt opus indice notæ;
  Et plus, quàm vellem, jam meus exſtat amor?
Ille quidem malim lateat, dum tempora dentur
  Lætitiæ mixtos non habitura metus.
Sed male diſſimulo: quis enim celaverit ignem,
  Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?
Si tamen exſpectas, vocem quoque rebus ut addam,
  Uror: habes animi nuncia verba mei.
Parce, precor, ſaſſo: nec vultu cetera duro
  Perlege, ſed formæ conveniente tuæ.
Jamdudum gratum eſt, quod epiſtola noſtra recepta
  Spem facit, hoc recipi me quoque poſſe modo.
Quæ rata ſint, nec te fruſtra promiſerit, opto,
  Hoc mihi quæ ſuaſit mater Amoris iter.

Namque ego divino monitu, ne neſcia pecces,
  Advehor: & cœpto non leve numen adeſt.
Præmia magna quidem, ſed non indebita poſco:
  Pollicita eſt thalamo te Cytherêa meo.
Hac duce, Sigæo dubias a litore feci
  Longa Phereclea per freta puppe vias.
Illa dedit faciles auras, ventoſque ſecundos:
  In mare nimirum jus habet orta mari.
Perſtet: &, ut pelagi, ſic pectoris adjuvet æſtum:
  Deferat in portus & mea vota ſuos.
Attulimus flammas, non hîc invenimus illas:
  Hæ mihi tam longæ cauſa fuêre viæ.
Nam neque triſtis hiems, neque nos huc appulit error:
  Tænaris eſt claſſi terra petita meæ.
Nec me crede fretum, merces portante carinâ,
  Findere: quas habeo, Dî tueantur, opes.
Nec venio Grajas, veluti ſpectator, ad urbes:
  Oppida ſunt regni divitiora mei.
Te peto, quam lecto pepigit Venus aurea noſtro:
  Te prius optavi, quàm mihi nota fores.
Ante tuos animo vidi, quàm lumine, vultus:
  Prima fuit vultûs nuncia fama tui.
Nec tamen eſt mirum, si, sicut oporteat, arcu
  Miſſilibus telis eminus ictus, amo.
Sic placuit fatis: quæ ne convellere tentes,
  Accipe cum verâ dicta relata fide.
Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar:
  Jam gravidus juſto pondere venter erat.
Illa sibi ingentem viſa eſt ſub imagine ſomni
  Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa conſurgit; metuendaque noctis opacæ
  Viſa ſeni Priamo, vatibus ille, refert.
Arſuram Paridis vates canit Ilion igni.
  Pectoris, ut nunc eſt, fax fuit illa mei.
Forma vigorque animi, quamvis de plebe videbar,
  Indicium tectæ nobilitatis erant.

Eſt locus in mediæ nemoroſis vallibus Idæ
  Devius, & piceis ilicibusque frequens;
Qui nec ovis placidæ, nec amantis ſaxa capellæ,
  Nec patulo tardæ carpitur ore bovis.
Hinc ego Dardaniæ muros, excelſaque tecta,
  Et freta proſpiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulſu viſa eſt mihi terra moveri:
  Vera loquar, veri vix habitura fidem.
Conſtitit ante oculos, actus velocibus alis,
  Atlantis magni Pleïonesque nepos:
(Fas vidiſſe fuit, fas ſit mihi viſa referre:)
  Inque Dei digitis aurea virga fuit.
Treſque ſimul Divæ, Venus, & cum Pallade Juno,
  Graminibus teneros impoſuêre pedes.
Obſtupui, gelidusque comas erexerat horror:
  Cùm mihi, Pone metum, nuncius ales ait.
Arbiter es formæ: certamina ſiſte Dearum;
  Vincere quæ formâ digna ſit una duas.
Neve recuſarem, verbis Jovis imperat: & ſe
  Protinus ætheriâ tollit in aſtra viâ.
Mens mea convaluit, ſubitóque audacia venit:
  Nec timui vultu quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ: judexque verebar
  Non omnes cauſam vincere poſſe ſuam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat:
  Hanc eſſe ut ſcires, unde movetur amor.
Tantaque vincendi cura eſt; ingentibus ardent
  Judicium donis ſolicitare meum.
Regna Jovis conjux, virtutem filia jactat.
  Ipſe potens dubito, fortis an, eſſe velim.
Dulce Venus riſit; Nec te, Pari, munera tangant:
  Utraque ſuſpenſi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames; & pulchræ filia Ledæ
  Ibit in amplexus, pulchrior ipſa, tuos.
Dixit: & ex æquo donis formâque probatâ,
  Victorem cœlo retulit illa pedem.

Interea, credo, verſis ad proſpera fatis,
  Regius agnoſcor per rata ſigna puer.
Læta domus nato poſt tempora longa recepto :
  Addit & ad feſtos hunc quoque Troja diem.
Utque ego te cupio, ſic me cupiere puellæ :
  Multarum votum ſola tenere potes.
Nec tantùm regum natæ petiere ducumque ;
  Sed Nymphis etiam curaque amorque fui.
At mihi cunctarum ſubeunt faſtidia, poſtquam
  Conjugii ſpes eſt, Tyndari, facta tui.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam,
  Lumina cùm placido victa ſopore jacent.
Quid facies præſens, quæ nondum viſa placebas ?
  Ardebam, quamvis hinc procul ignis erat.
Nec potui debere mihi ſpem longiùs iſtam,
  Cæruleâ peterem quin mea vota viâ.
Troïa cæduntur Phrygiâ pineta ſecuri,
  Quæque erat æquoreis utilis arbor aquis :
Ardua proceris ſpoliantur Gargara ſilvis,
  Innumeraſque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naves :
  Texitur & coſtis panda carina ſuis.
Addimus antennas, & vela ſequentia malos :
  Accipit & pictos puppis adunca Deos.
Quâ tamen ipſe vehor, comitata Cupidine parvo,
  Sponſor conjugii ſtat Dea picta ſui.
Imposita eſt factæ poſtquam manus ultima claſſi,
  Protinus Ægæis ire jubebar aquis.
Et pater & genitrix inhibent mea vota rogando ;
  Propoſitumque piâ voce morantur iter.
Et ſoror effuſis, ut erat, Caſſandra capillis,
  Cùm vellent noſtræ jam dare vela rates ;
Quò ruis ? exclamat ; referes incendia tecum.
  Quanta per has, neſcis, flamma petatur aquas.
Vera fuit vates : dictos invenimus ignes ;
  Et ferus in molli pectore flagrat amor.

Portubus egredior ; ventiſque ferentibus uſus
  Applicor in terras , Œbali Nympha , tuas.
Excipit hoſpitio vir me tuus : hoc quoque factum
  Non ſine conſilio numinibusque Deûm.
Ille quidem oſtendit, quicquid Lacedæmone totâ
  Oſtendi dignum conſpicuumque fuit.
Sed mihi , laudatam cupienti cernere formam ,
  Lumina nil aliud quo caperentur , erat.
Ut vidi , obſtupui ; præcordiaque intima ſenſi
  Attonitus curis intumuiſſe novis.
His ſimiles vultus , quantùm reminiſcor , habebat ,
  Venit in arbitrium cùm Cytherêa meum.
Si tu veniſſes pariter certamen in illud ,
  In dubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor præconia fecit ,
  Nullaque de facie neſcia terra tuâ eſt :
Nec tibi par uſquam Phrygiâ : nec Solis ab ortu
  Inter formoſas altera nomen habet.
Credis & hoc nobis ? minor eſt tua gloria vero :
  Famaque de forma pæne maligna tuâ eſt.
Plus hîc invenio, quàm quod promiſerit illa :
  Et tua materiâ gloria victa ſuâ eſt.
Ergo arsit meritò qui noverat omnia , Theſeus :
  Et viſa es tanto digna rapina viro ,
More tuæ gentis nitidâ dum nuda palæſtrâ
  Ludis ; & es nudis femina mixta viris.
Quod rapuit laudo : miror , quod reddidit umquam :
  Tam bona conſtanter præda tenenda fuit.
Ante receſſiſſet caput hoc cervice cruentâ ,
  Quàm tu de thalamis abſtraherêre meis.
Tene manus umquam noſtræ dimittere vellent ?
  Tene meo paterer vivus abire ſinu ?
Si reddenda fores , aliquid tamen ante tuliſſem :
  Nec Venus ex toto noſtra fuiſſet iners.
Vel mihi virginitas eſſet libata ; vel illud
  Quod poterat , ſalvâ virginitate , rapi.

Da modò te ; quæ ſit Paridi conſtantia , noſces.
Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præpoſui regnis ego te , quæ maxima quondam
Pollicita eſt nobis nupta ſororque Jovis.
Dumque tuo poſſem circumdare brachia collo ,
Contemta eſt virtus , Pallade dante , mihi.
Nec piget ; aut umquam ſtultè legiſſe videbor :
Permanet in voto mens mea firma ſuo.
Spem modò ne noſtram fieri patiare caducam ,
Te precor , ô ! tanto digna labore peti.
Non ego conjugium generoſæ degener opto :
Nec mea , crede mihi , turpiter uxor eris.
Pliada , ſi quæras , in noſtra gente Jovemque
Invenies : medios ut taceamus avos.
Sceptra parens Aſiæ , quâ nulla beatior ora ,
Finibus immenſis vix obeunda tenet.
Innumeras urbes , atque aurea tecta videbis ,
Quæque ſuos dicas templa decere Deos.
Ilion aſpicies , firmataque turribus altis
Mœnia , Phœbéæ ſtructa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeroque virorum ?
Vix populum tellus ſuſtinet illa ſuum.
Occurrent denſo tibi Troades agmine matres ;
Nec capient Phrygias atria noſtra nurus.
O ! quoties dices , Quàm pauper Achaïa noſtra eſt !
Una domus quævis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere veſtram :
In qua tu nata es , terra beata mihi eſt.
Parca ſed eſt Sparte , tu cultu divite digna es :
Ad talem formam non facit iſte locus.
Hanc faciem largis ſine fine paratibus uti ,
Deliciisque decet luxuriare novis.
Cùm videas cultum noſtrâ de gente virorum ,
Qualem Dardanidas credis habere nurus ?
Da modò te facilem : nec dedignare maritum ,
Rure Therapnæo nata puella , Phrygem.

Phryx erat, & noſtro genitus de ſanguine, qui nunc
Cum Dîs potandas nectare miſcet aquas.
Phryx erat Auroræ conjux: tamen abſtulit illum,
Extremum noctis quæ Dea finit iter.
Phryx etiam Anchiſes, volucrum cui mater Amorum
Gaudet in Idæis concubuiſſe jugis.
Nec, puto, collatis formâ Menelaüs & annis,
Judice te, nobis anteferendus erit.
Non dabimus certè ſocerum tibi, clara fugantem
Lumina; qui trepidos a dape vertat equos.
Nec pater eſt Priamo ſoceri de cæde cruentus;
Et qui Myrtoas crimine ſignet aquas.
Nec proavo Stygiâ noſtro captantur in unda
Poma, nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert, ſi te tenet ortus ab illis?
Cogitur huic domui Juppiter eſſe ſocer.
Heu facinus! totis indignus noctibus ille
Te tenet, amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conſpiceris poſitâ vix denique menſâ;
Multaque, quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hoſtibus eveniant convivia talia noſtris,
Experior poſito qualia ſæpe mero.
Pœnitet hoſpitii, cùm, me ſpectante, lacertos
Impoſuit collo ruſticus iſte tuo.
Rumpor, & invideo (quid enim tamen omnia narrem?)
Membra ſuperjectâ cùm tua veſte fovet.
Oſcula cùm verò coram non dura daretis,
Ante oculos poſui pocula ſumta meos.
Lumina demitto, cùm te tenet arctiùs ille:
Creſcit & invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus: & te, laſciva, notavi
In gemitu riſum non tenuiſſe meo.
Sæpe mero volui flammam compeſcere, at illa
Crevit; & ebrietas ignis in igne fuit.
Multaque ne videam, verſâ cervice recumbo:
Sed revocas oculos protinus ipſa meos.

Quid faciam dubito : dolor eſt meus illa videre ;
Sed dolor a facie major abeſſe tuâ.
Quà licet, & poſſum, luctor celare furorem :
Sed tamen apparet diſſimulatus amor.
Nec tibi verba damus : ſentis mea vulnera, ſentis :
Atque utinam ſoli ſint ea nota tibi !
Ah ! quoties, lacrymis venientibus, ora reflexi,
Ne cauſam fletûs quæreret ille mei !
Ah ! quoties juvenum narravi potus amores,
Ad vultus referens ſingula verba tuos ;
Indiciumque meî ficto ſub nomine feci !
Ille egò ſi neſcis, verus amator eram.
Quin etiam, ut poſſem verbis petulantiùs uti,
Non ſemel ebrietas eſt ſimulata mihi.
Prodita ſunt, memini, tunicâ tua pectora laxâ,
Atque oculis aditum nuda dedêre meis :
Pectora vel puris nivibus, vel lacte, tuamque
Complexo matrem candidiora Jove.
Dum ſtupeo viſis, nam pocula forte tenebam,
Tortilis e digitis excidit anſa meis.
Oſcula ſi natæ dederas ; ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modò cantabam veteres reſupinus amores :
Et modò per nutum ſigna tegenda dabam.
Et comitum primas Clymenen Æthramque tuarum
Auſus ſum blandis nuper adire ſonis :
Quæ mihi non aliud, quàm formidare, locutæ,
Orantis medias deſeruere preces.
Dî facerent, magni pretium certaminis eſſes !
Teque ſuo victor poſſet habere toro !
Ut tulit Hippomenes Schœneïda, præmia curſus ;
Venit ut in Phrygios Hippodamia ſinus ;
Ut ferus Alcides Acheloïa cornua fregit,
Dum petit amplexus, Deïanira, tuos :
Noſtra per has leges audacia fortior iſſet ;
Teque mei ſcires eſſe laboris opus.

Nunc mihi nil ſupereſt, niſi te, formoſa, precari;
  Ampleɛtique tuos, ſi patiare, pedes.
O decus! ô præſens geminorum gloria fratrum!
  O Jove digna viro, ni Jove nata fores!
Aut ego Sigêos repetam, te conjuge, portus:
  Aut ego Tænariâ contegar exſul humo.
Non mea ſunt ſummâ leviter diſtricta ſagittâ
  Pectora: deſcendit vulnus ad oſſa meum.
Hoc mihi, (nam repeto) fore ut a cœleſte ſagittâ
  Figar, erat verax vaticinata ſoror.
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem:
  Sic habeas faciles in tua vota Deos.
Multa quidem ſubeunt; ſed coram ut plura loquamur,
  Excipe me lecto, nocte ſilente, tuo.
An pudet? & metuis Venerem temerare maritam,
  Caſtaque legitimi fallere jura tori?
Ah! nimium ſimplex, Helene, ne ruſtica dicam:
  Hanc faciem culpâ poſſe carere putas?
Aut faciem mutes, aut ſis non dura, neceſſe eſt.
  Lis eſt cum formâ magna pudicitiæ.
Juppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis:
  Hæc tibi nempe patrem furta dedêre Jovem.
Vix fieri, ſi ſunt vires in ſemine avorum,
  Et Jovis & Ledæ filia, caſta potes.
Caſta tamen tum ſis, cùm te mea Troja tenebit;
  Et tua ſim, quæſo, crimina ſolus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corrigat hora jugalis;
  Si modò promiſit non mihi vana Venus.
Sed tibi & hoc ſuadet rebus, non voce, maritus:
  Neve ſui furtis hoſpitis obſtet, abeſt.
Non habuit tempus, quo Creſſia regna videret,
  Aptiùs: ô mira calliditate virum!
Ivit, &, Idæi, mando tibi, dixit iturus,
  Curam pro nobis hoſpitis, uxor, agas.
Negligis abſentis, teſtor, mandata mariti:
  Cura tibi non eſt hoſpitis ulla tui.

Hunccine tu ſperes hominem sine pectore dotes
Poſſe ſatis formæ, Tyndari, noſſe tuæ?
Falleris: ignorat; nec, si bona ſumma putaret
Quæ tenet, externo crederet illa viro.
Ut te nec mea vox, nec te meus incitet ardor,
Cogimur ipsius commoditate frui.
Aut erimus ſtulti, sic ut ſuperemus & ipſum,
Si tam ſecurum tempus abibit iners.
Pæne ſuis ad te manibus deducit amantem:
Utere non vafri simplicitate viri.
Sola jaces viduo tam longâ nocte cubili:
In viduo jaceo ſolus & ipſe toro.
Te mihi, meque tibi communia gaudia jungant.
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quævis tibi numina; meque
Aſtringam verbis in ſacra jura tuis.
Tunc ego, si non eſt fallax fiducia noſtri,
Efficiam, præſens ut mea regna petas.
Si pudet, & metuis, ne me videare ſecuta;
Ipſe reus sine te criminis hujus agar.
Nam ſequar Ægidæ factum, fratrumque tuorum:
Exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theſeus, geminas Leucippidas illi:
Quartus in exemplis annumerabor ego.
Troïa classis adeſt, armis inſtructa viriſque:
Jam facient celeres remus & aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per urbes,
Teque novam credet vulgus adeſſe Deam.
Quáque feres greſſus, adolebunt cinnama flammæ,
Cæſaque ſanguineam victima planget humum,
Dona pater fratreſque, & cum genitrice ſorores,
Iliadeſque omnes, totaque Troja, dabunt.
Hei mihi! pars a me vix dicitur ulla futuri.
Plura feres, quàm quæ litera noſtra refert.
Nec tu rapta time, ne nos fera bella ſequantur,
Concitet & vires Græcia magna ſuas.

Tot priùs abductis, ecquæ repetita per arma eſt?
  Crede mihi, vanos res habet iſta metus.
Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces:
  Et tuta a bello Biſtonis ora fuit.
Phaſida puppe novâ vexit Pagaſæus Iaſon:
  Læſa nec eſt Colchâ Theſſala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit Minoïda Theſeus:
  Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipſo major ſolet eſſe periclo:
  Quæque timere libet, pertimuiſſe pudet.
Finge tamen, si vis, ingens conſurgere bellum:
  Et mihi ſunt vires, & mea tela nocent.
Nec minor eſt Aſiæ, quàm veſtræ copia terræ:
  Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaüs habebit,
  Quàm Paris; aut armis anteferendus erit.
Pæne puer cæsis abducta armenta recepi:
  Hoſtibus; & cauſam nominis inde tuli.
Pæne puer vario juvenes certamine vici,
  In quibus Ilioneus, Deïphobuſque fuit.
Neve putes, non me niſi cominus eſſe timendum:
  Figitur in juſſo noſtra ſagitta loco.
Num potes hæc illi primæ dare facta juventæ?
  Inſtruere Atriden num potes arte meâ?
Omnia ſi dederis, numquid dabis Hectora fratrem?
  Unus is innumeri militis inſtar habet.
Quid valeam, neſcis: & te mea robora fallunt.
  Ignoras, cui ſis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetêre tumultu;
  Aut cedent Marti Dorica caſtra meo.
Nec tamen indigner pro tanta ſumere ferrum
  Conjuge: certamen præmia magna movent.
Tu quoque, ſi de te totus contenderit orbis,
  Nomen ab æterna poſteritate feres.
Spe modò non timidâ, Dîs hinc egreſſa ſecundis,
  Exige cum plenâ munera pacta fide.

EPISTOLA XVII.

HELENA PARIDI.

NUNC oculos tua cùm violârit epiſtola noſtros,
Non reſcribendi gloria viſa levis.
Auſus es, hoſpitii temeratis, advena, ſacris,
Legitimam nuptæ ſolicitare fidem!
Scilicet idcirco ventoſa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora ſuo?
Nec tibi, diverſa quamvis e gente venires,
Oppoſitas habuit regia noſtra fores;
Eſſet ut officii merces injuria tanti?
Qui ſic intrabas, hoſpes, an hoſtis eras?
Nec dubito, quin hæc, cùm ſit tam juſta, vocetur
Ruſtica, judicio, noſtra querela, tuo.
Ruſtica ſim ſane; dum non oblîta pudoris:
Dumque tenor vitæ ſit ſine labe meæ.
Si non eſt ficto vultus mihi triſtis in ore;
Nec ſedeo duris torva ſuperciliis;
Fama tamen clara eſt: & adhuc ſine crimine vixi:
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quo magis admiror, quæ ſit fiducia cœpto;
Spemque tori dederit quæ tibi cauſa mei.
An, quia vim nobis Neptunius attulit heros?
Rapta ſemel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat noſtrum, ſi delinita fuiſſem:
Cùm ſim rapta, meum quid, niſi nolle, fuit?
Non tamen e facto fructum tulit ille petitum:
Excepto, redii paſſa, timore, nihil.
Oſcula luctanti tantummodò pauca protervus
Abſtulit: ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia eſt, non his contenta fuiſſet.
Dî melius: ſimilis non fuit ille tui.

Reddidit intactam ; minuitque modeſtia crimen :
  Et juvenem facti pœnituiſſe patet.
Theſea pœnituit, Paris ut ſuccederet illi ?
  Ne quando nomen non ſit in ore meum.
Nec tamen iraſcor, quis enim iraſcatur amanti ?
  Si modò, quem præfers, non ſimulatur amor.
Hoc quoque enim dubito : non quo fiducia deſit,
  Aut mea ſit facies non bene nota mihi ;
Sed quia credulitas damno ſolet eſſe puellis,
  Verbaque dicuntur veſtra carere fide.
At peccant aliæ, matronaque rara pudica eſt.
  Quid prohibet raris nomen ineſſe meum ?
Nam mea quod viſa eſt tibi mater idonea, cujus
  Exemplo flecti me quoque poſſe putes :
Matris in admiſſo, falsâ ſub imagine luſæ,
  Error ineſt : plumâ tectus adulter erat.
Nil ego, ſi peccem, poſſim neſciſſe : nec ullus
  Error, qui facti crimen obumbret, erit.
Illa bene erravit, vitiumque auctore redemit:
  Felix in culpa quo Jove dicar ego ?
Quod genus & proavos, & regia nomina, jactas ;
  Clara ſatis domus hæc nobilitate ſuâ eſt.
Juppiter ut ſoceri proavus taceatur, & omne
  Tantalidæ Pelopis Tyndareïque decus :
Dat mihi Leda Jovem, cycno decepta, parentem ;
  Quæ falſam gremio credula fovit avem.
I nunc, & Phrygiæ latè primordia gentis,
  Cumque ſuo Priamum Laomedonte refer.
Quos ego ſuſpicio : ſed, qui tibi gloria magna eſt
  Quintus, is a noſtro nomine primus erit.
Sceptra tuæ quamvis rear eſſe potentia Trojæ,
  Non tamen hæc illis eſſe minora puto.
Si jam divitiis locus hic numéroque virorum
  Vincitur ; at certè barbara terra tua eſt.
Munera tanta quidem promittit epiſtola dives,
  Ut poſſint ipſas illa movere Deas :

Sed ſi jam fines vellem tranſire pudoris,
Tu melior culpæ cauſa futurus eras.
Aut ego perpetuò famam ſine labe tenebo;
Aut ego te potius, quàm tua dona, ſequar.
Utque ea non ſperno, ſic acceptiſſima ſemper
Munera ſunt, auctor quæ pretioſa facit.
Plus multo eſt, quod amas; quod ſum tibi cauſa laboris,
Quod per tam longas ſpes tua venit aquas.
Illa quoque, appoſitâ quæ nunc facis, improbe, menſâ,
Quamvis experiar diſſimulare, noto.
Cùm modò me ſpectas oculis, laſcive, protervis,
Quos vix inſtantes lumina noſtra ferunt:
Et modò ſuſpiras: modò pocula proxima nobis
Sumis; quâque bibi, tu quoque parte bibis.
Ah! quoties digitis, quoties ego tecta notavi
Signa ſupercilio pæne loquente dari!
Et ſæpe extimui, ne vir meus illa videret:
Non ſatis occultis erubuique notis.
Sæpe vel exiguo, vel nullo murmure dixi,
Nil pudet hunc: nec vox hæc mea falſa fuit.
Orbe quoque in menſæ legi ſub nomine noſtro,
Quod deducta mero litera fecit, Amo.
Credere me tamen hoc, oculo renuente, negavi.
Hei mihi! jam didici ſic quoque poſſe loqui.
His ego blanditiis, ſi peccatura fuiſſem,
Flecterer: his poterant pectora noſtra capi.
Eſt quoque, confiteor, facies tibi rara; poteſtque
Velle ſub amplexus ire puella tuos.
Altera vel potius felix ſine crimine fiat,
Quàm cadat externo noſter amore pudor.
Diſce meo exemplo, formoſis poſſe carere.
Eſt virtus placitis abſtinuiſſe bonis.
Quàm multos credas juvenes optare, quod optas,
Qui ſapiant? oculos an Paris unus habes?
Non tu plus cernis; ſed plus temerarius audes:
Nec tibi plus cordis, ſed magis oris, ineſt.

Tunc ego te vellem celeri veniſſe carinâ,
Cùm mea virginitas mille petita procis.
Si te vidiſſem, primus de mille fuiſſes:
Judicio veniam vir dabit ipſe meo.
Ad poſſeſſa venis præceptaque gaudia ſerus:
Spes tua lenta fuit; quod petis, alter habet.
Ut tamen optarem fieri tibi Troïa conjux,
Invitam ſic me nec Menelaüs habet.
Deſine molle, precor, verbis convellere pectus:
Neve mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed ſine, quam tribuit ſortem Fortuna, tueri:
Nec ſpolium noſtri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta eſt, & in altæ vallibus Idæ
Tres tibi ſe nudas exhibuere Deæ:
Unaque cùm regnum, belli daret altera laudem;
Tyndaridos conjux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cœleſtia corpora poſſum
Arbitrio formam ſuppoſuiſſe tuo.
Utque ſit hoc verum, certè pars altera ficta eſt,
Judicii pretium quâ data dicor ego.
Non eſt tanta mihi fiducia corporis, ut me
Maxima, teſte Deâ, dona fuiſſe putem.
Contenta eſt oculis hominum mea forma probari:
Laudatrix Venus eſt invidioſa mihi.
Sed nihil infirmo; faveo quoque laudibus iſtis:
Nam mea vox quare, quod cupit, eſſe neget?
Nec tu ſuccenſe, nimium mihi creditus ægre:
Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides.
Prima mea eſt igitur Veneri placuiſſe voluptas:
Proxima, me viſam præmia ſumma tibi;
Nec te Palladios, nec te Junonis honores
Auditis Helenæ præpoſuiſſe bonis.
Ergo ego ſum virtus? ego ſum tibi nobile regnum?
Ferrea ſim, ſi non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non ſum: ſed amare repugno
Illum, quem fieri vix puto poſſe meum.

Quid bibulum curvo proſcindere litus aratro ,
Spemque ſequi coner , quam locus ipſe neget ?
Sum rudis ad Veneris furtum : nullâque fidelem ,
Dî mihi ſunt teſtes , luſimus arte virum.
Nunc quoque , quod tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio litera noſtra novo.
Felices , quibus uſus adeſt ! ego , neſcia rerum ,
Difficilem culpæ ſuſpicor eſſe viam.
Ipſe malo metus eſt : jam nunc confundor , & omnes
In noſtris oculos vultibus eſſe reor.
Nec reor hoc falsò : ſenſi mala murmura vulgi ;
Et quaſdam voces retulit Æthra mihi.
At tu diſſimula , niſi ſi deſiſtere mavis.
Sed cur deſiſtas ? diſſimulare potes.
Lude , ſed occultè : major , non maxima nobis
Eſt data libertas , quod Menelaüs abeſt.
Ille quidem procul eſt , ita re cogente , profectus.
Magna fuit ſubitæ juſtaque cauſa viæ :
Aut mihi ſic viſum eſt. Ego, cùm dubitaret , an iret ,
Quàm primùm , dixi , fac rediturus eas.
Omine lætatus dedit oſcula : Reſque , domusque ,
Et tibi ſit curæ Troïus hoſpes , ait.
Vix tenui riſum : quem dum compeſcere luctor ,
Nil illi potui dicere , præter , Erit.
Vela quidem Creten ventis dedit ille ſecundis :
Sed tu non ideo cuncta licere puta.
Sic meus hinc vir abeſt , ut me cuſtodiat abſens.
An neſcis longas regibus eſſe manus ?
Fama quoque eſt oneri : nam quo conſtantiùs ore
Laudamur veſtro , juſtiùs ille timet.
Quæ juvat,ut nunc eſt,eadem mihi gloria damno eſt :
Et melius famæ verba dediſſe foret.
Nec , quod abeſt , hìc me tecum mirare relictam :
Moribus & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit , vitæ confidit : & illum
Securum probitas , forma timere facit.

Tempora ne pereant ultro data præcipis, utque
  Simplicis utamur commoditate viri.
Et libet, & timeo: nec adhuc exacta voluntas
  Eſt ſatis; in dubiò pectora noſtra labant.
Et vir abeſt nobis, & tu ſine conjuge dormis:
  Inque vicem tua me, te mea forma, capit:
Et longæ noctes, & jam ſermone coïmus:
  Et tu, me miſeram! blandus: & una domus.
Et peream, ſi non invitant omnia culpam:
  Neſcio quo tardor ſed tamen ipſa metu.
Quod male perſuades, utinam bene cogere poſſis!
  Vi mea ruſticitas excutienda fuit.
Utilis interdum eſt ipſis injuria paſſis:
  Sic certè felix eſſe coacta velim.
Dum novus eſt, potius cœpto pugnemus amori:
  Flamma recens parvâ ſparſa reſedit aquâ.
Certus in hoſpitibus non eſt amor; errat, ut ipſi:
  Cúmque nihil ſperes firmius eſſe, fuit.
Hypſipyle teſtis, teſtis Minoïa virgo eſt:
  In non exhibitis utraque luſa toris.
Tu quoque, dilectam multos, inſide, per annos,
  Diceris Œnonen deſtituiſſe tuam.
Nec tamen ipſe negas; & nobis omnia de te
  Quærere, ſi neſcis, maxima cura fuit.
Adde quod, ut cupias conſtans in amore manere,
  Non potes: expediunt jam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox ſperata paratur,
  Qui ferat in patriam, jam tibi ventus erit.
Curſibus in mediis novitatis plena relinques
  Gaudia: cum ventis noſter abibit amor.
An ſequar, ut ſuades? laudataque Pergama viſam?
  Pronurus & magni Laomedontis ero?
Non ita contemno volucris præconia Famæ,
  Ut probris terras impleat illa meis.
Quid de me Sparte poterit, quid Achaïa tota,
  Quid gentes Aſiæ, quid tua Troja, loqui?

Quid Priamus de me, Priami quid ſentiet uxor;
  Totque tui fratres, Dardanidesque nurus?
Tu quoque, quî poteris tibi me ſperare fidelem,
  Et non exemplis anxius eſſe tuis?
Quicumque Iliacos intraverit advena portus,
  Is tibi ſoliciti cauſa timoris erit.
Ipſe mihi quoties iratus, Adultera, dices!
  Oblîtus noſtro crimen ineſſe tuum.
Delicti fies idem reprehenſor & auctor:
  Terra, precor, vultus obruat ante meos.
At fruar Iliacis opibus, cultuque beato;
  Donaque promissis uberiora feram.
Purpura nempe mihi, pretioſaque texta dabuntur;
  Congeſtoque auri pondere dives ero.
Da veniam faſſæ; non ſunt tua munera tanti.
  Neſcio quo tellus me tenet iſta modo.
Quis mihi, si lædar, Phrygiis ſuccurrat in oris?
  Unde petam fratres, unde parentis opem?
Omnia Medêæ fallax promisit Iaſon:
  Pulſa eſt Æſoniâ num minus illa domo?
Non erat Æetes, ad quem deſpecta rediret:
  Non Ipsêa parens, Chalciopeque ſoror.
Tale nihil timeo; ſed nec Medêa timebat:
  Fallitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo.
Omnibus invenies, quæ nunc jactantur in alto,
  Navibus a portu lene fuiſſe fretum.
Fax quoque me terret, quam ſe peperiſſe cruentam
  Ante diem partûs eſt tua viſa parens.
Et vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
  Ilion arſuram præmonuiſſe ferunt.
Utque favet Cytherêa tibi, quia vicit, habetque
  Parta per arbitrium bina tropæa tuum;
Sic illas vereor; quæ, si tua gloria vera eſt,
  Judice te, cauſam non tenuere duæ.
Nec dubito, quin, te si proſequar, arma parentur:
  Ibit per gladios, hei mihi! noſter amor.

An fera Centauris indicere bella coëgit
  Atracis Hæmonios Hippodamia viros?
Tu fore tam juſtâ lentum Menelaon in ira,
  Et geminos fratres, Tyndareumque putas?
Quod bene te jactas, & fortia facta recenſes,
  A verbis facies diſſidet iſta ſuis.
Apta magis Veneri, quàm ſunt tua corpora Marti.
  Bella gerant fortes : tu, Pari, ſemper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare jubeto :
  Militia eſt operis altera digna tuis.
His ego, ſi ſaperem, pauloque audacior eſſem,
  Uterer : utetur, ſi qua puella ſapit.
Aut ego, depoſito, faciam fortaſſe, pudore;
  Et dabo conjunctas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim præſentes plura loquamur;
  Scimus quid captes, colloquiumque voces.
Sed nimiùm properas, & adhuc tua meſſis in herba eſt.
  Hæc mora ſit voto forſan amica tuo.
Hactenus : arcanum furtivæ conſcia mentis
  Litera jam, laſſo pollice, ſiſtat opus.
Cetera per ſocias Clymenen Æthramque loquamur,
  Quæ mihi ſunt comites conſiliumque duæ.

EPISTOLA XVIII.

Leander Heroni.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, ſalutem,
  Si cadat ira maris, Seſta puella, tibi.
Si mihi Dî faciles & ſunt in amore ſecundi,
  Invitis oculis hæc mea verba leges.
Sed non ſunt faciles : nam cur mea vota morentur?
  Currere me notâ nec patiantur aquâ?
Ipſa vides cœlum pice nigrius, & freta ventis
  Turbida, perque cavas vix adeunda rates.

Unus, & hic audax, a quo tibi litera noſtra
Redditur, e portu navita movit iter.
Aſcenſurus eram; niſi quod, cùm vincula proræ
Solveret, in ſpeculis omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut ante, parentes;
Quemque tegi volumus, non latuiſſet amor.
Protinus hæc ſcribens, Felix, i, litera, dixi:
Jam tibi formoſam porriget illa manum.
Forſitan admotis dominæ tangêre labellis,
Rumpere dum niveo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Cetera cum charta dextra locuta mea eſt.
At quanto mallem, quàm ſcriberet, illa nataret!
Meque per aſſuetas ſedula ferret aquas!
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
Eſt tamen & ſenſûs apta miniſtra mei.
Septima nox agitur, ſpatium mihi longius anno,
Solicitum raucis ut mare fervet aquis.
His ego ſi vidi mulcentem pectora ſomnum
Noctibus, inſani ſit mora longa freti.
Rupe ſedens aliquâ, ſpecto tua litora triſtis:
Et quo non poſſum corpore, mente feror.
Lumina quin etiam ſummâ vigilantia turre
Aut videt, aut acies noſtra videre putat.
Ter mihi depoſita eſt in ſicca veſtis arenâ:
Ter grave tentavi carpere nudus iter.
Obſtitit inceptis tumidum juvenilibus æquor,
Merſit & adverſis ora natantis aquis.
At tu, de rapidis immanſuetiſſime ventis,
Quid mecum certâ prœlia mente geris?
In me, ſi neſcis, Borea, non æquora, ſævis?
Quid faceres, eſſet ni tibi notus amor?
Tam gelidus cùm ſis,non te tamen,improbe,quondam
Ignibus Actæis incaluiſſe negas.
Gaudia rapturo ſi quis tibi claudere vellet
Aërios aditus, quo paterere modo?

Parce, precor; facilemque move moderatius auram:
  Imperet Hippotades ſic tibi triſte nihil.
Vana peto, precibusque meis obmurmurat ipſe:
  Quasque quatit, nullâ parte coërcet, aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas!
  (Icarium quamvis hîc prope litus adeſt:)
Quicquid erit, patiar: liceat modò corpus in auras
  Tollere, quod dubiâ ſæpe pependit aquâ.
Interea, dum cuncta negant, ventique fretumque,
  Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens, namque eſt meminiſſe voluptas,
  Cùm foribus patriis egrediebar amans.
Nec mora: depoſito pariter cum veſte timore,
  Jactabam liquido brachia lenta mari.
Luna ferè tremulum præbebat lumen eunti,
  Ut comes in noſtras officioſa vias.
Hanc ego ſuſpiciens, Faveas, Dea candida, dixi;
  Et ſubeant animo Latmia ſaxa tuo.
Non ſinat Endymion te pectoris eſſe ſeveri:
  Flecte, precor, vultus ad mea furta tuos.
Tu, Dea, mortalem cœlo delapſa petebas:
  Vera loqui liceat; quam ſequor, ipſa Dea eſt.
Neu referam mores cœleſti pectore dignos,
  Forma niſi in veras non cadit illa Deas.
A Veneris facie non eſt prior ulla tuâque:
  Neve meis credas vocibus, ipſa vides.
Quantò, cùm fulges radiis argentea puris,
  Concedunt flammis ſidera cuncta tuis;
Tantò formoſis formoſior omnibus illa eſt:
  Si dubitas, cæcum, Cynthia, lumen habes.
Hæc ego, vel certè non his diverſa, locutus
  Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Unda repercuſſæ radiabat imagine Lunæ,
  Et nitor in tacita nocte diurnus erat:
Nullaque vox noſtras, nullum veniebat, ad aures,
  Præter dimotæ corpore, murmur, aquæ.

Alcyones ſolæ memores Ceycis amati,
Neſcio quid viſæ ſunt mihi dulce queri.
Jamque fatigatis humero ſub utroque lacertis,
Fortiter in ſummas erigor altus aquas.
Ut procul aſpexi lumen, Meus ignis in illo eſt:
Illa meum, dixi, litora numen habent.
Et ſubitò lassis vires rediere lacertis:
Viſaque, quàm fuerat, mollior unda mihi.
Frigora ne possim gelidi ſentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præſtat amor.
Quo magis accedo, propioraque litora fiunt,
Quóque minus reſtat; plus libet ire mihi.
Cùm vero poſſum cerni quoque, protinus addis
Spectatrix animos; ut valeamque, facis.
Nunc etiam nando dominæ placuiſſe laboro,
Atque oculis jacto brachia noſtra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix deſcendere in altum:
Hoc quoque enim vidi; nec mihi verba dabas.
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
Ne fieret primâ pes tuus udus aquâ.
Excipis amplexu, feliciaque oſcula jungis:
Oſcula, Dî magni! trans mare digna peti.
Eque tuis demtos humeris mihi tradis amictus:
Et madidam ſiccas æquoris imbre comam.
Cetera nox & nos, & turris conſcia novit,
Quodque mihi lumen per vada monſtrat iter.
Nec magis illius numerari gaudia noctis,
Helleſpontiaci quàm maris alga poteſt.
Quo brevius ſpatium nobis ad furta dabatur,
Hoc magis eſt cautum, ne foret illud iners.
Jamque, fugaturâ Tithoni conjuge noctem,
Prævius Auroræ Lucifer ortus erat.
Oſcula congerimus properata, ſine ordine, raptim,
Et querimur parvas noctibus eſſe moras.
Atque ita cunctatus, monitu nutricis amaro,
Frigida deſertâ litora turre peto.

Digredimur flentes ; repetoque ego Virginis æquor ,
Reſpiciens dominam , dum licet , usque meam.
Si qua fides vero eſt ; veniens huc eſſe natator ;
Cùm redeo , videor naufragus eſſe mihi.
Hoc quoque si credas , ad te via prona videtur :
A te cùm redeo , clivus inertis aquæ.
Invitus repeto patriam : quis credere possit ?
Invitus certè nunc moror urbe meâ.
Hei mihi ! cur animo junſti , ſecernimur undis ?
Unaque mens , tellus non habet una duos ?
Vel tua me Seſtos , vel te mea ſumat Abydos :
Tam tua terra mihi , quàm tibi noſtra placet.
Cur ego confundor , quoties confunditur æquor ?
Cur mihi , cauſa levis , ventus obeſſe poteſt ?
Jam noſtros curvi norunt delphines amores ;
Ignotum nec me piſcibus eſſe reor.
Jam patet attritus ſolitarum limes aquarum
Non aliter , multâ quàm via preſſa rotâ.
Quod mihi non eſſet , nisi sic iter , ante querebar ;
At nunc per ventos hoc quoque deeſſe queror.
Fluctibus immodicis Athamantidos æquora canent ,
Vixque manet portu tuta carina ſuo.
Hoc mare , dum primùm de Virgine nomina mersâ ,
Quæ tenet , eſt nactum , tale fuiſſe puto.
Et ſatis amiſsâ locus hic infamis ab Helle eſt :
Utque mihi parcat , crimine nomen habet.
Invideo Phryxo , quem per freta triſtia tutum
Aurea lanigero vellere vexit ovis.
Nec tamen officium pecoris navisve requiro ;
Dummodo , quas findam corpore , dentur aquæ.
Arte egeo nullâ : fiat modò copia nandi ,
Idem navigium , navita , vector , ero.
Nec ſequar aut Helicen , aut , quâ Tyros utitur , Arcton :
Publica non curat sidera noſter amor.
Andromedan alius ſpectet , claramve Coronam ,
Quæque micat gelido Parrhasis urſa polo.

At mihi, quod Perſeus & cum Jove Liber amarunt,
Indicium dubiæ non placet eſſe viæ.
Eſt aliud lumen, multo mihi certius iſtis;
Non erit in tenebris, quo duce, noſter amor.
Hoc ego dum ſpectem, Colchos, & in ultima Ponti,
Quáque viam fecit Theſſala pinus, eam:
Et juvenem poſſim ſuperare Palæmona nando,
Miraque quem ſubitò reddidit herba Deum.
Sæpe per aſſiduos languent mihi brachia motus,
Vixque per immenſas feſſa trahuntur aquas.
His ego cùm dixi; Pretium non vile laboris,
Jam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent, atque ad ſua præmia tendunt,
Ut celer Eléo carcere miſſus equus.
Ipſe meos igitur ſervo, quibus uror, amores:
Teque, magis cœlo digna puella, ſequor.
Digna quidem cœlo, ſed adhuc tellure morare:
Aut dic, ad Superos & mihi quà ſit iter.
Hìc es, & exiguum miſero contingis amanti:
Cumque meâ fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quòd lato non ſeparor æquore, prodeſt?
Num minus hoc nobis tam brevis obſtat aqua?
An malim, dubito, toto procul orbe remotus,
Cum domina longè ſpem quoque habere mea.
Quo propius nunc es, flammâ propiore caleſco:
Et res non ſemper, ſpes mihi ſemper adeſt.
Pæne manu, quod amo, tanta eſt vicinia, tango:
Sæpe ſed, heu! lacrymas hoc mihi Pæne movet.
Velle quid eſt aliud fugientia prendere poma,
Spemque ſuo refugi fluminis ore ſequi?
Ergo ego te numquam, niſi cùm volet unda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit hiems?
Cúmque minus firmum nil ſit, quàm ventus & unda,
In ventis & aquâ ſpes mea ſemper erit?
Æſtus adhuc tamen eſt: quid, cùm mihi læſerit æquor,
Plias & Arctophylax, Oleniumque pecus?

Aut ego non novi, quàm ſit temerarius, aut me
In freta non cautus tunc quoque mittet Amor.
Neve putes id me, quod abeſt, promittere tempus;
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor,
Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia ſalvo;
Aut mors ſoliciti finis amoris erit.
Optabo tamen ut partes expellar in illas,
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim, tactuque meum dignabere corpus:
Et, Mortis, dices, huic ego cauſa fui.
Scilicet interitûs offenderis omine noſtri:
Literaque inviſa eſt hac mea parte tibi.
Desino; parce queri: ſed & ut mare finiat iram,
Accedant, quæſo, fac tua vota meis.
Pace brevi nobis opus eſt, dum transferor iſtò:
Cùm tua contigero litora, perſtet hiems.
Illic eſt aptum noſtræ navale carinæ:
Et melius nullâ ſtat mea puppis aquâ.
Illic me claudat Boreas, ubi dulce morari:
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam ſurdis convicia fluctibus ulla;
Triſte nataturo nec querar eſſe fretum.
Me pariter venti teneant, pariterque lacerti:
Per cauſas iſtic impediarque duas.
Cùm patietur hiems, remis ego corporis utar.
Lumen in aſpectu tu modò ſemper habe.
Interea pro me pernoctet epiſtola tecum;
Quam precor ut minimâ proſequar ipſe morâ.

EPISTOLA XIX.

HERO LEANDRO.

QUAM mihi miſiſti verbis, Leandre, ſalutem,
Ut poſſim miſſam rebus habere, veni.
Longa mora eſt nobis omnis, quæ gaudia differt.
Da veniam faſſæ; non patienter amo.
Urimur igne pari; ſed ſum tibi viribus impar:
Fortius ingenium ſuſpicor eſſe viris.
Ut corpus teneris, ita mens infirma, puellis:
Deficiam; parvi temporis adde moram.
Vos, modò venando, modò rus geniale colendo,
Ponitis in varia tempora longa morâ.
Aut fora vos retinent, aut unctæ dona palæſtræ:
Flectitis aut freno colla ſequacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piſcem ducitis hamo:
Diluitur poſito ſerior hora mero.
His mihi ſubmotæ, vel si minus acriter urar,
Quod faciam, ſupereſt, præter amare, nihil.
Quod ſupereſt, facio: teque, ô mea ſola voluptas,
Plus quoque, quàm reddi quod mihi poſſit, amo.
Aut ego cum cara de te nutrice ſuſurro;
Quæque tuum, miror, cauſa moretur iter.
Aut mare proſpiciens, odioſo concita vento
Corripio verbis æquora pæne tuis:
Aut ubi ſævitiæ paulum gravis unda remiſit,
Poſſe quidem, ſed te nolle venire, queror:
Dumque queror, lacrymæ per amantia lumina manant,
Pollice quas tremulo conſcia ſiccat anus.
Sæpe tui, ſpecto, si ſint in litore paſſus:
Impoſitas tamquam ſervet arena notas.
Utque rogem de te, & ſcribam tibi, si quis Abydo
Venerit, aut quæro, si quis Abydon eat.

Quid referam, quoties dem veſtibus oſcula, quas tu
  Helleſpontiacâ ponis iturus aquâ?
Sic ubi lux acta eſt, & noctis amicior hora
  Exhibuit pulſo ſidera clara die;
Protinus in ſumma vigilantia lumina turre
  Ponimus, aſſuetæ ſigna notamque viæ:
Tortaque verſato ducentes ſtamina fuſo,
  Femineâ tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quæris?
  Nil, niſi Leandri nomen, in ore meo eſt.
Jamne putes exiſſe domo mea gaudia, nutrix?
  An vigilant omnes? & timet ille ſuos?
Jamne ſuas humeris illum deponere veſtes,
  Pallade jam pingui tingere membra, putes?
Annuit illa ferè: non noſtra quod oſcula curet;
  Sed movet obrepens ſomnus anile caput.
Poſtque moræ minimum, Jam certè navigat, inquam.
  Lentaque dimotis brachia jactat aquis.
Paucaque cùm tactâ perfeci ſtamina telâ;
  An medio poſſis, quærimus, eſſe freto.
Et modò proſpicimus: timidâ modò voce precamur,
  Ut tibi det faciles utilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus, & omnem
  Adventûs ſtrepitum credimus eſſe tui.
Sic ubi deceptæ pars eſt mihi maxima noctis
  Acta, ſubit furtim lumina feſſa ſopor.
Forſitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis:
  Et, quamquam non vis ipſe venire, venis.
Nam modò te videor prope me ſpectare natantem;
  Brachia nunc humeris humida ferre meis.
Nunc dare, quæ ſoleo, madidis velamina membris:
  Pectora nunc juncto veſtra fovere ſinu.
Multaque præterea, linguæ reticenda modeſtæ,
  Quæ feciſſe juvat, facta referre pudet.
Me miſeram! brevis eſt hæc, & non vera voluptas.
  Nam tu cum ſomno ſemper abire ſoles.

Firmiùs ô ! cupidi tandem coëamus amantes :
Nec careant verâ gaudia noſtra fide.
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes ?
Cur toties a me, lente natator, abes ?
Eſt mare, confiteor, nondum tractabile nanti ;
Nocte ſed heſternâ lenior aura fuit.
Cur ea præterita eſt ? cur non ventura timebas ?
Tam bona cur periit, nec tibi rapta via eſt ?
Protinus ut ſimilis detur tibi copia curſûs ;
Hoc melior certè, quo prior, illa fuit.
At citò mutata eſt jactati forma profundi.
Tempore, cùm properas, ſæpe minore venis.
Hìc, puto, deprenſus nil, quod querereris, haberes ;
Meque tibi amplexo nulla noceret hiems.
Certè ego tum ventos audirem lenta tonantes,
Et numquam placidas eſſe precarer aquas.
Quid tamen evenit, cur ſis metuentior undæ ?
Contemtumque priùs nunc vereare fretum ?
Nam memini, cùm te ſævum veniente minaxque
Non minùs, aut multo non minùs, æquor erat.
Cùm tibi clamabam, Sic tu temerarius eſto,
Ne miſeræ virtus ſit tua flenda mihi.
Unde novus timor hic ? quóque illa audacia fugit ?
Magnus ubi eſt ſpretis ille natator aquis ?
Sis tamen hoc potiùs, quàm quod priùs eſſe ſolebas :
Et facias placidum per mare tutus iter ;
Dum modò ſis idem ; dum ſic, ut ſcribis, amemur ;
Flammaque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo, mea vota morantes,
Quàm, ſimilis vento, ne tuus erret amor ;
Ne non ſim tanti, ſuperentque pericula cauſam :
Et videar merces eſſe labore minor.
Interdum metuo, patriâ ne lædar, & impar
Ducar Abydeno Threſſa puella toro.
Ferre tamen poſſum patientiùs omnia, quàm ſi
Otia, neſcio quâ pellice captus, agas :

In tua ſi veniant alieni colla lacerti ;
  Sitque novus noſtri finis amoris amor.
Ah ! potius peream, quàm crimine vulnerer iſto !
  Fataque ſint culpâ noſtra priora tuâ !
Nec quia venturi dederis mihi ſigna doloris,
  Hæc loquor ; aut famâ ſollicitata novâ.
Omnia ſed vereor : quis enim ſecurus amavit ?
  Cogit & abſentes plura timere locus.
Felices illas, ſua quas præſentia noſſe
  Crimina vera jubet, falſa timere vetat !
Nos tam vana movet, quàm facta injuria fallit :
  Incitat & morſus error uterque pares.
O ! utinam venias ! aut ut ventusve paterve,
  Cauſaque ſit certæ femina nulla moræ !
Quod ſi quam ſciero, moriar, mihi crede, dolendo.
  Jamdudum peccas, ſi mea fata petis.
Sed neque peccabis, fruſtraque ego terreor iſtis :
  Quoque minùs venias, invida pugnat hiems.
Me miſeram ! quanto planguntur litora fluctu !
  Et latet obſcurâ condita nube dies.
Forſitan ad pontum mater pia venerit Helles !
  Merſaque roratis nata fleatur aquis :
An mare, ab inviſo privignæ nomine dictum,
  Vexat in æquoream verſa noverca Deam ?
Non favet, ut nunc eſt, teneris locus iſte puellis.
  Hac Helle periit, hac ego lædor aquâ.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum
  Nullus erat ventis impediendus amor :
Si neque Amymone, nec laudatiſſima formâ
  Criminis eſt Tyro fabula vana tui ;
Lucidaque Alcyone, Circeque & Alymone nata,
  Et nondum nexis angue Meduſa comis ;
Flavaque Laodice, cœloque recepta Celæno,
  Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has certè pluresque canunt, Neptune, poëtæ
  Molle latus lateri compoſuiſſe tuo.

Cur igitur, toties vires expertus amoris,
Aſſuetum nobis turbine claudis iter?
Parce, ferox; latoque mari tua prœlia miſce:
Seducit terras hæc brevis unda duas.
Te decet aut magnas magnum jaċtare carinas;
Aut etiam totis claſſibus eſſe trucem.
Turpe Deo pelagi juvenem terrere natantem,
Gloriaque eſt ſtagno quolibet iſta minor.
Nobilis ille quidem eſt, & clarus origine: ſed non
A tibi ſuſpecto ducit Ulyſſe genus.
Da veniam, ſervaque duos: natat ille; ſed isdem
Corpus Leandri, ſpes mea, pendet aquis.
Sternuit & lumen; poſito nam ſcribimus illo.
Sternuit, & nobis proſpera ſigna dedit.
Ecce merum nutrix fauſtos inſtillat in ignes:
Craſque erimus plures, inquit: & ipſa bibit.
Effice nos plures, evicta per æquora lapſus,
O! penitus toto corde recepte mihi.
In tua caſtra redi, ſocii deſertor Amoris:
Ponuntur medio cur mea membra toro?
Quod timeas, non eſt: auſo Venus ipſa favebit:
Sternet & æquoreas, æquore nata, vias.
Ire libet tumidas ipſi mihi ſæpe per undas:
Sed ſolet hoc maribus tutius eſſe fretum.
Nam cur, hoc vectis Phryxo Phryxique ſorore,
Sola dedit vaſtis femina nomen aquis?
Forſitan ad reditum metuas ne tempora deſint,
Aut gemini nequeas ferre laboris onus.
At nos diverſi medium coëamus in æquor,
Obviaque in ſummis oſcula demus aquis:
Atque ita quiſque ſuas iterum redeamus ad urbes:
Exiguum, ſed plus quàm nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare,
Vel timidus famæ cedere vellet amor!
Nunc male res junctæ, calor & reverentia, pugnant.
Quid ſequar in dubio eſt: hæc decet, ille juvat.

Ut ſemel intravit Colchos Pagaſæus Iaſon,
  Impoſitam celeri Phaſida puppe tulit.
Ut ſemel Idæus Lacedæmona venit adulter,
  Cum præda rediit protinus ille ſua.
Tu, quàm ſæpe petis quod amas, tam ſæpe relinquis:
  Et quoties grave ſit puppibus ire, natas.
Sic tamen, ô juvenis, tumidarum victor aquarum,
  Sic facito ſpernas, ut vereare, fretum.
Arte laboratæ vincuntur ab æquore puppes:
  Tu tua plus remis brachia poſſe putes?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt; Leandre, natare:
  Exitus hic fractis puppibus eſſe ſolet.
Me miſeram! cupio non perſuadere, quod hortor:
  Siſque precor monitis fortior ipſe meis;
Dummodo pervenias, excuſſaque ſæpe per undas
  Injicias humeris brachia laſſa meis.
Sed mihi, cæruleas quoties obvertor ad undas,
  Neſcio quæ pavidum frigora pectus habent.
Nec minus heſternæ confundor imagine noctis,
  Quamvis eſt ſacris illa piata meis.
Namque ſub Aurorâ, jam dormitante lucernâ,
  (Somnia quo cerni tempore vera ſolent,)
Stamina de digitis cecidere ſopore remiſſis,
  Collaque pulvino noſtra ferenda dedi.
Hîc ego ventoſas nantem delphina per undas
  Cernere non dubiâ ſum mihi viſa fide:
Quem, poſtquam bibulis illiſit fluctus arenis,
  Unda ſimul miſerum vitaque deſeruit.
Quicquid id eſt, timeo: nec tu mea ſomnia ride;
  Nec niſi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ:
  Quæ numquam, niſi te ſoſpite, ſoſpes erit.
Spes tamen eſt fractis vicinæ pacis in undis.
  Tum placidas tuto pectore ſinde vias.
Interea, nanti quoniam freta pervia non ſunt,
  Leniat inviſas litera miſſa moras.

EPISTOLA XX.

Acontius Cydippæ.

Pone metum : nihil hîc iterum jurabis amanti.
Promiſſam ſatis eſt te ſemel eſſe mihi.
Perlege : diſcedat ſic corpore languor ab iſto ,
Qui meus eſt , ullâ parte dolente , dolor.
Quid pudor ora ſubit ? nam , ſicut in æde Dianæ ,
Suſpicor ingenuas erubuiſſe genas.
Conjugium pactamque fidem , non crimina poſco :
Debitus ut conjux , non ut adulter , amo.
Verba licet repetas , quæ demtus ab arbore fetus
Pertulit ad caſtas , me jaciente , manus ;
Invenies illic id te ſpondere , quod opto
Te potius , virgo , quàm meminiſſe Deam.
Nunc quoque idem timeo : ſed idem tamen acriùs illud
Aſſumsit vires , auctaque flamma morâ eſt.
Quique fuit numquam parvus ; nunc tempore longo
Et ſpe , quam dederas tu mihi , crevit amor.
Spem mihi tu dederas : meus hic tibi credidit ardor :
Non potes hoc factum teſte negare Deâ.
Adfuit , & præſens , ut erant , tua verba notavit :
Et viſa eſt motâ dicta probaſſe comâ.
Deceptam dicas noſtrâ te fraude licebit ,
Dum fraudis noſtræ cauſa feratur amor.
Fraus mea quid petiit , niſi uti tibi jungerer uni ?
Id me , quod quereris , conciliare poteſt.
Non ego naturâ , nec ſum tam callidus uſu :
Solertem tu me , crede , puella , facis.
Te mihi compoſitis (ſi quid tamen egimus) a me
Aſtrinxit verbis ingenioſus Amor.
Dictatis ab eo feci ſponſalia verbis ,
Conſultoque fui juris Amore vafer.

Sit fraus huic nomen facto, dicarque doloſus :
Si tamen eſt, quod ames, velle tenere dolus.
En iterum ſcribo, mittoque rogantia verba :
Altera fraus hæc eſt ; quodque queraris, habes.
Si noceo quod amo ; fateor, sine fine nocebo :
Teque petam : caveas tu licet ipſa peti.
Per gladios alii placitas rapuere puellas :
Scripta mihi cautè litera crimen erit ?
Dî faciant, possim plures imponere nodos !
Ut tua sit nullâ libera parte fides.
Mille doli reſtant : clivo ſudamus in imo.
Ardor inexpertum nil ſinet eſſe meus.
Sit dubium, possisne capi ; captabere certè.
Exitus in Dîs eſt : ſed capiêre tamen.
Ut partem effugias, non omnia retia falles ;
Quæ tibi, quàm credis, plura tetendit Amor.
Si non proficiant artes, veniemus ad arma,
Inque tui cupido rapta ferêre ſinu.
Non ſum, qui ſoleam Paridis reprehendere factum ;
Nec quemquam, qui, vir possit ut eſſe, fuit.
Nos quoque : ſed taceo : mors hujus pœna rapinæ
Ut sit ; erit, quàm te non habuiſſe, minor.
Aut eſſes formoſa minus, peterêre modeſtè.
Audaces facie cogimur eſſe tuâ.
Tu facis hoc oculique tui, quibus ignea cedunt
Sidera ; qui flammæ cauſa fuere meæ.
Hoc flavi faciunt crines, & eburnea cervix ;
Quæque, precor, veniant in mea colla manus ;
Et decor, & vultus sine ruſticitate pudentes ;
Et, Thetidi quales vix rear eſſe, pedes.
Cetera si poſſem laudare, beatior eſſem :
Nec dubito, totum quin sibi par sit opus.
Hac ego compulſus, non eſt mirabile, formâ,
Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique, dum captam tu te cogare fateri,
Insidiis eſto capta puella meis.

Invidiam patiar : paſſo ſua præmia dentur.
Cur ſuus a tanto crimine fructus abeſt ?
Hesionen Telamon, Briſeïda cepit Achilles :
Utraque victorem victa ſecuta ſuum.
Quamlibet accuſes, & ſis irata, licebit ;
Iratâ liceat dum mihi poſſe frui.
Idem qui facimus, factam tenuabimus iram :
Copia placandæ ſit modò parva tui.
Ante tuos flentem liceat conſiſtere vultus :
Et liceat lacrymis addere verba ſuis :
Utque ſolent famuli, cùm verbera ſæva verentur,
Tendere ſubmiſſas ad tua crura manus.
Ignoras tua jura : voca : cur arguor abſens ?
Jamdudum dominæ more venire jube.
Ipſa meos ſcindas licet imperioſa capillos,
Oraque ſint digitis livida facta tuis :
Omnia perpetiar : tantùm fortaſſe timebo,
Corpore lædatur ne manus iſta meo.
Sed neque compedibus, nec me compeſce catenis :
Servabor firmo vinctus amore tui.
Cùm bene ſe, quantumque volet, ſatiaverit ira ;
Ipſa tibi dices, Quàm patienter amat !
Ipſa tibi dices, ubi videris omnia ferre ;
Tam bene qui ſervit, ſerviat iſte mihi.
Nunc reus infelix abſens agor : & mea cùm ſit
Optima, non ullo cauſa tuente perit.
Hoc quoque, quod jus eſt, ſit ſcriptum injuria noſtrum:
Quod de me ſolo nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia : ſi non
Vis mihi promiſſum reddere, redde Deæ.
Adfuit, & vidit, cùm tu decepta rubebas :
Et vocem memori condidit aure tuam.
Omina re careant : nihil eſt violentius illâ,
Cùm ſua, quod nolim, numina læſa videt.
Teſtis erit Calydonis aper : nam ſcimus, ut illo
Sit magis in natum ſæva reperta parens.

Teſtis & Actæon, quondam fera creditus illis,
  Ipſe dedit leto cum quibus ante feras.
Quæque ſuperba parens, ſaxo per corpus oborto,
  Nunc quoque Mygdoniâ flebilis exſtat humo.
Hei mihi! Cydippe, timeo tibi dicere verum;
  Ne videar causâ falſa monere meâ:
Dicendum tamen eſt: Hoc eſt, mihi crede, quod ægra
  Ipſo nubendi tempore ſæpe jaces.
Conſulit ipſa tibi: neu ſis perjura, laborat;
  Et ſalvam ſalvâ te cupit eſſe fide.
Inde fit, ut, quoties exsiſtere perfida tentas,
  Peccatum toties corrigat illa tuum.
Parce movere feros animoſæ Virginis arcus:
  Mitis adhuc fieri, si patiare, poteſt.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus:
  Servetur facies iſta fruenda mihi.
Serventur vultus ad noſtra incendia nati,
  Quique ſubeſt niveo lætus in ore rubor.
Hoſtibus e si quis, ne fias noſtra, repugnat;
  Sic sit, ut, invalidâ te, ſolet eſſe mihi.
Torqueor ex æquo, vel te nubente, vel ægrâ:
  Dicere nec poſſum, quid minùs ipſe velim.
Maceror interdum, quod sim tibi cauſa dolendi;
  Teque meâ lædi calliditate puto.
In caput hæc noſtrum dominæ perjuria, quæſo,
  Eveniant: pœnâ tuta sit illa meâ.
Ne tamen ignorem, quid agas; ad limina crebrò
  Anxius huc illuc diſſimulanter eo.
Subſequor ancillam furtim famulumve, requirens
  Profuerint ſomni quid tibi, quidve cibi.
Me miſerum! quod non medicorum juſſa miniſtro,
  Effingoque manus, insideoque toro.
Et rurſus miſerum! quod, me procul inde remoto,
  Quem minimè vellem, forsitan alter adeſt.
Ille manus iſtas effingit, & assidet ægræ,
  Inviſus Superis, cum Superisque mihi.

Dumque ſuo tentat ſalientem pollice venam,
Candida per cauſam brachia ſæpe tenet:
Contrectatque ſinus, & forsitan oſcula jungit.
Officio merces plenior iſta ſuo eſt.
Quis tibi permiſit noſtras præcerpere meſſes?
Ad ſepem alterius quis tibi fecit iter?
Iſte ſinus meus eſt: mea turpiter oſcula ſumis.
A mihi promiſſo corpore tolle manus.
Improbe, tolle manus: quam tangis, noſtra futura eſt:
Poſtmodò si facias iſtud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non ſibi vindicet alter:
Si neſcis, dominum res habet iſta ſuum.
Nec mihi crediderìs: recitetur formula pacti.
Neu falſam dicas eſſe, fac ipſa legat.
Alterius thalamò, tibi nos, tibi dicimus, exi.
Quid facis hîc? exi: non vacat iſte torus.
Nam quod habes & tu humani verba altera pacti,
Non erit idcirco par tua cauſa meæ.
Hæc mihi ſe pepigit, pater hanc tibi: primus ab illâ;
Sed propior certè, quàm pater, ipſa ſibi eſt.
Promiſit pater hanc, hæc adjuravit amanti:
Ille homines, hæc eſt teſtificata Deam.
Hic metuit mendax, timet hæc perjura vocari.
Num dubites, hic ſit major, an ille metus?
Denique, ut amborum conferre pericula poſſis,
Reſpice ad eventùs: hæc cubat, ille valet.
Nos quoque diſſimili certamina mente ſubimus:
Nec ſpes par nobis, nec timor æquus adeſt.
Tu petis ex tuto, gravior mihi morte repulſa eſt:
Idque ego jam, quod tu forſan amabis, amo.
Si tibi juſtitiæ, si recti cura fuiſſet;
Cedere debueras ignibus ipſe meis.
Nunc quoniam ferus hic pro cauſa pugnat iniquâ,
Ad quid, Cydippe, litera noſtra redit?
Hic facit ut jaceas, & ſis ſuſpecta Dianæ:
Hunc tu, si ſapias, limen adire vetes.

Hoc faciente, ſubis tam ſæva pericula vitæ.
  Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!
Quem si reppuleris, nec, quem Dea damnat, amâris;
  Et tu continuò, certè ego ſalvus ero.
Siſte metum, virgo, ſtabili potiere ſalute.
  Fac modò polliciti conſcia templa colas.
Nec bove mactato cœleſtia numina gaudent;
  Sed, quæ præſtanda eſt & sine teſte, fide.
Ut valeant aliæ, ferrum patiantur & ignes:
  Fert aliis triſtem ſuccus amarus opem.
Nil opus eſt iſtis, tantùm perjuria vita:
  Teque simul ſerva, meque, datamque fidem.
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ.
  Exciderint animo fœdera lecta tuo:
Admonita es modò voce meâ, modò caſſibus iſtis,
  Quos, quoties tentas fallere, ferre ſoles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
  Ut tibi luciferas offerat illa manus.
Audiet; &, repetens quæ sint audita, requiret
  Ipſa, tibi de quo conjuge partus eat.
Promittes votum; ſcit te promittere falsò:
  Jurabis; ſcit te fallere poſſe Deos.
Non agitur de me; curâ majore laboro:
  Anxia ſunt vitæ pectora noſtra tuæ.
Cur modò te dubiam pavidi flevere parentes?
  Ignaros culpæ quos facis eſſe tuæ?
Et cur ignorent? matri licet omnia narres:
  Nil tua, Cydippe, facta ruboris habent.
Ordine fac referas; ut sis mihi cognita primùm,
  Sacra pharetratæ dùm facis ipſa Deæ:
Ut, te conſpectâ, ſubitò, si fortè notaſti,
  Reſtiterim, fixis in tua membra genis:
Ut, te dum nimiùm miror, nota certa furoris,
  Deciderint humero pallia lapſa meo.
Poſtmodò neſcio quà veniſſe volubile malum,
  Verba ferens doctis insidioſa notis.

Quod quia ſit lectum , ſanctâ præſente Dianâ ,
 Eſſe tuam vinctam , numine teſte , fidem.
Ne tamen ignoret quæ ſit ſententia ſcripto ,
 Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube , precor , dicet , cui te bona numina jungunt :
 Quem fore juraſti , ſit gener ille mihi.
Quiſquis is eſt , placeat ; quoniam placet ante Dianæ.
 Talis erit mater , ſi modò mater erit.
Sic tamen & quærat , qui ſim quantuſque , jubeto :
 Inveniet vobis conſuluiſſe Deam.
Inſula , Coryciis quondam celeberrima Nymphis ,
 Cingitur Ægêo , nomine Cæa , mari.
Illa mihi patria eſt : nec , ſi generoſa probâris
 Nomina , deſpectis arguor ortus avis.
Sunt & opes nobis : ſunt & ſine crimine mores :
 Amplius utque nihil , me tibi jungit amor.
Appeteres talem vel non jurata maritum :
 Juratæ vel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in ſomnis jaculatrix ſcribere Phœbe ,
 Hæc tibi me vigilem ſcribere juſſit Amor.
E quibus alterius mihi jam nocuere ſagittæ :
 Alterius noceant ne tibi tela , cave.
Juncta ſalus noſtra eſt ; miſerere meique tuique :
 Quid dubitas unam ferre duobus opem ?
Quod ſi contigerit , cùm jam data ſigna ſonabunt ,
 Tinctaque votivo ſanguine Delos erit ;
Aurea ponetur mali felicis imago ,
 Cauſaque verſiculis ſcripta duobus erit :
Effigie pomi teſtatur Acontius hujus ,
 Quæ fuerint in eo ſcripta , fuiſſe rata.
Longior infirmum ne laſſet epiſtola corpus ;
 Clauſaque conſueto ſit ſibi fine ! Vale.

EPISTOLA XXI.

Cydippe Acontio.

Pertimui, ſcriptumque tuum sine murmure legi,
  Juraret ne quos inſcia lingua Deos.
Et, puto, captaſſes iterum; nisi, ut ipſe fateris,
  Promiſſam ſcires me ſatis eſſe ſemel.
Nec lectura fui: ſed, si tibi dura fuiſſem,
  Aucta foret ſævæ forsitan ira Deæ.
Omnia cùm faciam, cùm dem pia tura Dianæ;
  Illa tamen juſtâ plus tibi parte favet.
Utque cupis credi, memori te vindicat irâ:
  Talis in Hippolyto vix fuit illa ſuo.
At meliùs Virgo faviſſet virginis annis,
  Quos vereor paucos ne velit eſſe mihi.
Languor enim, cauſis non apparentibus, hæret;
  Adjuvor & nullâ feſſa medentis ope.
Quam tibi nunc gracilem vix hæc reſcribere, quamque
  Pallida vix cubito membra levare, putas?
Huc timor accedit, ne quis, nisi conſcia nutrix,
  Colloquii nobis ſentiat eſſe vices.
Ante fores ſedet hæc: quid agamque rogantibus intus,
  Ut possim tutò ſcribere, Dormit, ait.
Mox ubi, ſecreti longè cauſa optima, ſomnus
  Credibilis tardâ desinit eſſe morâ,
Jamque venire videt, quos non admittere durum eſt;
  Exſcreat, & fictâ dat mihi signa notâ;
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
  Et tegitur trepido litera cauta sinu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat:
  Quantus sis nobis, aſpicis ipſe, labor.
Quâ, peream, si dignus eras, ut vera loquamur:
  Sed melior juſto, quámque mereris, ego.

Ergo, te propter, toties incerta ſalutis,
   Commentis pœnas doque dedique tuis?
Hæc nobis formæ, te laudatore, ſuperbæ
   Contingit merces? & placuiſſe nocet?
Si tibi deformis, quod mallem, viſa fuiſſem,
   Culpatum nullâ corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me certamine veſtro
   Proditis, & proprio vulneror ipſa bono.
Dum neque tu cedis, nec ſe putat ille ſecundum;
   Tu votis obſtas illius, ille tuis.
Ipſa, velut navis, jactor; quam certus in altum
   Propellit Boreas, æſtus & unda refert.
Cumque dies caris optata parentibus inſtat,
   Immodicus pariter corporis ardor ineſt.
Et, mihi conjugii tempus crudelis ad ipſum,
   Perſephone noſtras pulſat acerba fores.
Jam pudet: & timeo, quamvis mihi conſcia non ſim,
   Offenſos videar ne meruiſſe Deos.
Accidere hoc aliquis caſu contendit: & alter
   Acceptum Superis hunc negat eſſe virum.
Neve nihil credas in te quoque dicere famam,
   Facta veneficiis pars putat iſta tuis.
Cauſa latet: mala noſtra patent. Vos pace movetis
   Aſpera ſubmotâ prœlia: plector ego.
Dicam nunc, ſolitoque tibi me decipe more:
   Quid facies odio, ſic ubi amore noces?
Si lædis quod amas, hoſtem ſapienter amabis:
   Me precor, ut ſerves, perdere velle velis.
Aut tibi jam nulla eſt ſperatæ cura puellæ,
   Quam ferus indignâ tabe perire ſinis:
Aut Dea ſi fruſtra pro me tibi ſæva rogatur,
   Quid mihi te jactas? gratia nulla tua eſt.
Elige quid fingas: non vis placare Dianam;
   Immemor es noſtri: non potes; illa tui eſt.
Vel numquam mallem, vel non mihi tempore in illo
   Eſſet in Ægæis cognita Delos aquis.

Tunc mea difficili deducta eſt æquore navis,
Et fuit ad cœptas hora ſiniſtra vias.
Quo pede processi! quo me pede limine movi!
Picta citæ tetigi quo pede texta ratis!
Bis tamen adverſo redierunt carbaſa vento:
Mentior, ah demens! ille ſecundus erat.
Ille ſecundus erat, qui me referebat euntem;
Quique parum felix impediebat iter.
Atque utinam conſtans contra mea vela fuiſſet!
Sed ſtultum eſt venti de levitate queri.
Mota loci famâ properabam viſere Delon,
Et facere ignavâ puppe videbar iter.
Quàm ſæpe, ut tardis, feci convicia remis!
Queſtaque ſum vento lintea parca dari!
Et jam tranſieram Myconon, jam Tenon & Andron:
Inque meis oculis candida Delos erat.
Quam procul ut vidi, Quid me fugis, inſula, dixi?
Laberis in magno numquid, ut ante, mari?
Inſtiteram terræ, cùm jam, prope luce peractâ,
Demere purpureis Sol juga vellet equis:
Quos idem ſolitos poſtquam revocavit ad ortus,
Comuntur noſtræ, matre jubente, comæ.
Ipſa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:
Et veſtes humeris induit ipſa meis.
Protinus egreſſæ Superis, quibus inſula ſacra eſt,
Flava ſalutatis tura merumque damus.
Dumque parens aras votivo ſanguine tingit,
Feſtaque fumosis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes,
Erramusque vago per loca ſacra pede.
Et modò porticibus ſpatior, modò munera regum
Miror: & in cunctis ſtantia ſigna locis.
Miror & innumeris ſtructam de cornibus aram,
Et de qua pariens arbore nixa Dea eſt.
Et quæ præterea (neque enim meminive, libetve,
Quicquid ibi vidi, dicere,) Delos habet.

Forſitan hæc ſpectans , a te ſpectabar , Aconti ;
Viſaque ſimplicitas eſt mea poſſe capi.
In templum redeo , gradibus ſublime , Dianæ :
Tutior hoc ecquis debuit eſſe locus ?
Mittitur ante pedes malum , cum carmine tali.
Hei mihi ! juravi nunc quoque pæne tibi.
Suſtulit hoc nutrix , mirataque ; Perlege , dixit.
Inſidias legi , magne poëta , tuas.
Nomine conjugii dicto , confuſa pudore ,
Senſi me totis erubuiſſe genis :
Luminaque in gremio , veluti defixa , tenebam ;
Lumina propoſiti facta miniſtra tui.
Improbe , quid gaudes ? aut quæ tibi gloria parta eſt ?
Quidve vir , eluſâ virgine , laudis habes ?
Non ego conſtiteram , ſumtâ peltata ſecuri ,
Qualis in Iliaco Pentheſilêa ſolo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro ,
Sicut ab Hippolyte præda relata tibi eſt.
Verba , quid exſultas , tua ſi mihi verba dederunt ?
Sumque parum prudens capta puella dolis ?
Cydippen pomum , pomum Schœneïda cepit.
Tu nunc Hippomenes ſcilicet alter eris.
At fuerat melius , ſi te puer iſte tenebat ,
Quem tu neſcio quas dicis habere faces ,
More bonis ſolito , ſpem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi , non capienda fui.
Cur , me cùm peteres , ea non profitenda putabas ,
Propter quæ nobis ipſe petendus eras ?
Cogere cur potiùs , quàm perſuadere , volebas ?
Si poteram , auditâ conditione , capi.
Quid tibi nunc prodeſt jurandi formula juris ?
Linguaque præſentem teſtificata Deam ?
Quæ jurat , mens eſt : nil conjuravimus illâ.
Illa fidem dictis addere ſola poteſt.
Conſilium prudensque animi ſententia jurat :
Et niſi judicii vincula nulla valent.

Si tibi conjugium volui promittere noſtrum,
Exige polliciti debita jura tori:
Sed, ſi nil dedimus præter ſine pectore vocem,
Verba ſuis fruſtra viribus orba tenes.
Non ego juravi: legi jurantia verba:
Vir mihi non iſto more legendus eras.
Decipe ſic alias: ſuccedat epiſtola pomo:
Si valet hoc, magnas divitis aufer opes.
Fac, jurent Reges ſua ſe tibi regna daturos;
Sitque tuum, toto quicquid in orbe placet.
Major es hac ipsâ multo, mihi crede, Dianâ,
Si tua tam præſens litera numen habet.
Cùm tamen hæc dixi, cùm me tibi firma negavi,
Cùm bene promiſſi cauſa peracta mei eſt;
Confiteor, timeo ſævæ Latoïdos iram,
Et corpus lædi ſuſpicor inde meum.
Nam quare, quoties ſocialia ſacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi jam veniens poſitas Hymenæus ad aras
Fugit; & e thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigrâ toties infuſa reſurgunt
Lumina: vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis ſtillant unguenta capillis,
Et trahitur multo ſplendida palla croco.
Cùm tetigit limen, lacrymas mortiſque timorem
Cernit, & a cultu multa remota ſuo.
Projicit ipſe ſuas deductâ fronte coronas,
Spiſſaque de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in triſti lætum conſurgere turbâ:
Quique erat in palla, tranſit in ora rubor.
At mihi, væ! miſeræ torrentur febribus artus;
Et gravius juſto pallia pondus habent.
Noſtraque plorantes video ſuper ora parentes:
Et, face pro thalami, fax mihi mortis adeſt.
Parce laboranti, pictâ Dea læta pharetrâ;
Daque ſalutiferam jam mihi fratris opem.

Turpe tibi eſt, illum cauſas depellere leti;
Te contra titulum mortis habere meæ.
Numquid, in umbroſo cùm velles fonte lavari,
Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Præteriine tuas de tot cœleſtibus aras?
Atque tua eſt noſtrâ ſpreta parente parens?
Nil ego peccavi, nisi quod perjuria legi;
Inque parúm fauſto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Tura feras: prosint, quæ nocuere, manus.
Cur, quæ ſuccenſet, quod adhuc tibi pacta puella
Non tua sit, fieri ne tua possit, agit?
Omnia de viva tibi ſunt ſperanda: quid aufert
Sæva mihi vitam, ſpem tibi Diva mei?
Nec tu credideris illum, cui deſtinor uxor,
Ægra ſuperpositâ membra fovere manu.
Assidet ille quidem, quantum permittitur ipsi;
Sed meminit noſtrum virginis eſſe torum.
Jam quoque neſcio quid de me ſensiſſe videtur;
Nam lacrymæ causâ ſæpe latente cadunt.
Et minus audacter blanditur, & oſcula rara
Accipit, & timido me vocat ore ſuam.
Nec miror ſensiſſe, notis cùm prodar apertis:
In dextrum verſor, cùm venit ille, latus.
Nec loquor, & tecto ſimulatur lumine ſomnus;
Captantem tactus rejicioque manum.
Ingemit, & tacito ſuſpirat pectore: meque
Offenſam, quamvis non mereatur, habet.
Hei mihi! quod gaudes, & te juvat iſta voluptas.
Hei mihi! quod ſenſus ſum tibi faſſa meos.
Si mihi lingua foret; tu noſtrâ juſtius irâ,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut invalidum liceat tibi viſere corpus:
Es procul a nobis, & tamen inde noces.
Mirabar, quare tibi nomen Acontius eſſet:
Quod faciat longè vulnus, acumen habes.

Certè ego convalui nondum de vulnere tali ;
Ut jaculo , ſcriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias ? anne ut miſerabile corpus ,
Ingenii videas bina tropæa tui.
Concidimus macie , color eſt ſine ſanguine : qualem
In pomo refero mente fuiſſe tuo.
Candida nec mixto ſublucent ora rubore :
Forma novi talis marmoris eſſe ſolet.
Argenti color eſt inter convivia talis ,
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas , viſam prius eſſe negabis :
Arte nec eſt , dices , iſta petenda meâ :
Promiſſique fidem , ne ſim tibi juncta , remittes ;
Et cupies illud non meminiſſe Deam.
Forſitan & facies , jurem ut contraria rurſus ;
Quæque legam , mittes altera verba mihi.
Sed tamen aſpiceres vellem , prout ipſe rogabas ,
Et diſcas ſponſæ languida membra tuæ.
Durius & ferro cùm ſit tibi pectus , Aconti ,
Tu veniam noſtris vocibus ipſe petas.
Ne tamen ignores : ope quâ revaleſcere poſſim ,
Quæritur a Delphis fata canente Deo.
Is quoque neſcio quam , nunc ut vaga fama ſuſurrat ,
Neglectam queritur teſtis habere fidem.
Hoc Deus & vates , hoc & mea carmina dicunt :
At deſunt voto carmina nulla tuo.
Unde tibi favor hic ? niſi quod nova forte reperta eſt ,
Quæ capiat magnos litera lecta Deos.
Teque tenente Deos , numen ſequor ipſa Deorum ;
Doque libens victas in tua vota manus.
Faſſaque ſum matri deceptæ fœdera linguæ ,
Lumina fixa tenens , plena pudoris , humo.
Cetera cura tua eſt : plus hoc quoque virgine factum ,
Non timuit tecum quod mea charta loqui.

Jam ſatis invalidos calamo laſſavimus artus,
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, nisi quòd cupio me jam conjungere tecum,
Reſtat, ut aſcribat litera noſtra? Vale.

P. OVIDII NASONIS

AMORUM

LIBRI TRES.

EPIGRAMMA
NASONIS
IN
AMORES SUOS.

QUI modò Naſonis fueramus quinque libelli,
Tres ſumus: hoc illi prætulit auctor opus.
Ut jam nulla tibi non ſit legiſſe voluptas;
At levior demtis pœna duobus erit.

OVIDII NASONIS

AMORUM

LIBER PRIMUS.

ELEGIA PRIMA.

ARMA gravi numero, violentaque bella parabam
  Edere, materiâ conveniente modis.
Par erat inferior verſus: riſiſſe Cupido
  Dicitur, atque unum ſurripuiſſe pedem.
Quis tibi, ſæve puer, dedit hoc in carmina juris?
  Piëridum vates, non tua turba, ſumus.
Quid, si præripiat flavæ Venus arma Minervæ?
  Ventilet accenſas flava Minerva faces?
Quis probet in silvis Cererem regnare jugoſis?
  Lege pharetratæ Virginis arva coli?
Crinibus insignem quis acutâ cuſpide Phœbum
  Inſtruat, Aoniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiúmque potentia regna:
  Cur opus affectas, ambitioſe, novum?
An, quod ubique, tuum? tua ſunt Heliconia Tempe?
  Vix etiam Phœbo jam lyra tuta ſua eſt?
Cùm bene ſurrexit verſu nova pagina primo;
  Attenuat numeros protinus ille meos.

Nec mihi materia eſt numeris levioribus apta ,
Aut puer , aut longas comta puella comas.
Queſtus eram : pharetrâ , cùm protinus ille , ſolutâ ,
Legit in exitium ſpicula facta meum :
Lunavitque genu ſinuoſum fortiter arcum ;
Quodque canas , vates , accipe , dixit , opus.
Me miſerum ! certas habuit puer ille ſagittas :
Uror , & in vacuo pectore regnat Amor.
Sex mihi ſurgat opus numeris ; in quinque residat :
Ferrea cum veſtris bella valete modis.
Cingere litoreâ flaventia tempora myrto ,
Muſa , per undenos emodulanda pedes.

ELEGIA II.

Esse quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
Strata , neque in lecto pallia noſtra ſedent ?
Et vacuus ſomno noctem , quàm longa , peregi ;
Laſſaque verſati corporis oſſa dolent.
Nam , puto , ſentirem , si quo tentarer amore.
An ſubit , & tacitâ callidus arte nocet ?
Sic erat : hæſerunt tenues in corde ſagittæ ,
Et poſſeſſa ferus pectora verſat Amor.
Cedimus ? an ſubitum luctando accendimus ignem ?
Cedamus : leve fit , quod bene fertur , onus.
Vidi ego jactatas , motâ face , creſcere flammas :
Et vidi , nullo concutiente , mori.
Verbera plura ferunt , quàm quos juvat uſus aratri ,
Detrectant preſſi dum juga prima boves.
Aſper equus duris contunditur ora lupatis :
Frena minus ſentit , quisquis ad arma facit.
Acriùs invitos multoque ferociùs urguet ,
Quàm qui ſervitium ferre fatentur , Amor.
En ego confiteor : tua ſum nova præda , Cupido.
Porrigimus victas ad tua jura manus.

Nil

Nil opus eſt bello : pacem veniamque rogamus :
Nec tibi laus, armis victus inermis, ero.
Necte comam myrto : maternas junge columbas :
Qui deceat, currum vitricus ipſe dabit.
Inque dato curru, populo clamante triumphum,
Stabis ; & adjunctas arte movebis aves.
Ducentur juvenes capti, captæque puellæ :
Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipſe ego, præda recens, factum modò vulnus habebo :
Et nova captivâ vincula mente feram.
Mens Bona ducetur manibus poſt terga retortis,
Et Pudor, & caſtris quicquid Amoris obeſt.
Omnia te metuent : ad te ſua brachia tendent.
Vulgus, Io, magnâ voce, Triumphe, canet.
Blanditiæ tibi erunt comites, Errorque, Furorque,
Aſſiduè partes turba ſecuta tuas.
His tu militibus ſuperas hominesque Deosque :
Hæc tibi ſi demas commoda, nullus eris.
Læta triumphanti de ſummo Mater Olympo
Plaudet, & appoſitas ſparget in ora roſas.
Tu, pennas gemmâ, gemmâ variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipſe rotis.
Tum quoque non paucos, ſi te bene novimus, ures :
Tum quoque præteriens vulnera multa dabis.
Non poſſunt, licet ipſe velis, ceſſare ſagittæ :
Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domitâ Bacchus Gangetide terrâ :
Tu gravis alitibus ; tigribus ille fuit.
Ergo, ego cùm poſſim ſacri pars eſſe triumphi,
Parce tuas in me perdere, victor, opes.
Aſpice cognati felicia Cæſaris arma :
Quâ vincit, victos protegit ille, manu.

ELEGIA III.

JUSTA precor : quæ me nuper prædata puella eſt,
  Aut amet, aut faciat, cur ego ſemper amem.
Ah nimium volui ! tantùm patiatur amari.
  Audierit has noſtras tot Cythereâ preces.
Accipe, per multos tibi qui deſerviat annos :
  Accipe, qui purâ norit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
  Nomina, ſi noſtri ſanguinis auctor eques ;
Nec meus innumeris renovatur campus aratris,
  Temperat & ſumtus parcus uterque parens ;
At Phœbus, comitesque novem, vitisque repertor,
  Hoc faciant ; &, me qui tibi donat, Amor ;
Et nulli ceſſura fides, sine crimine mores,
  Nudaque ſimplicitas, purpureuſque pudor.
Non mihi mille placent : non ſum deſultor Amoris.
  Tu mihi, ſi qua fides, cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila Sororum,
  Vivere contingat ; teque dolente mori.
Te mihi materiem felicem in carmina præbe ;
  Provenient cauſâ carmina digna ſuâ.
Carmine nomen habent, exterrita cornibus Io,
  Et quam flumineâ luſit adulter ave :
Quæque, ſuper pontum ſimulato vecta juvenco,
  Virgineâ tenuit cornua vara manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem,
  Junctaque ſemper erunt nomina noſtra tuis.

ELEGIA IV.

VIR tuus eſt epulas nobiſcum aditurus eaſdem.
  Ultima cena tuo ſit, precor, iſta viro.
Ergo ego dilectam tantùm conviva puellam
  Aſpiciam? tangi quem juvet, alter erit?
Alteriuſque ſinus aptè ſubjecta fovebis?
  Injiciet collo, cùm volet, ille manum?
Deſine mirari, poſito quod candida vino
  Atracis ambiguos traxit in arma viros.
Nec mihi silva domus, nec equo mea membra cohærent:
  Vix a te videor poſſe tenere manus.
Quæ tibi ſint facienda tamen, cognoſce: nec Euris
  Da mea, nèc tepidis verba ferenda Notis.
Ante veni, quàm vir: nec, quid, ſi veneris ante,
  Poſſit agi, video: ſed tamen ante veni.
Cùm premet ille torum, vultu comes ipſa modeſto
  Ibis, ut accumbas; clam mihi tange pedem.
Me ſpecta, nutuſque meos, vultumque loquacem:
  Excipe furtivas, & refer ipſa, notas.
Verba ſuperciliis ſine voce loquentia dicam:
  Verba leges digitis, verba notata mero.
Cùm tibi ſuccurret Veneris laſcivia noſtræ,
  Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacitâ quod mente queraris;
  Pendeat extremâ mollis ab aure manus.
Cùm tibi, quæ faciam, mea lux, dicamve, placebunt;
  Verſetur digitis annulus uſque tuis.
Tange manu menſam, quo tangunt more precantes,
  Optabis merito cùm mala multa viro.
Quod tibi miſcuerit, ſapias, bibat ipſe, jubeto:
  Tu puerum leviter poſce, quod ipſa velis.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula ſumam:
  Et quâ tu biberis, hac ego parte bibam.

Si tibi forte dabit, quos præguſtaverit ipſe,
Rejice libatos illius ore cibos.
Nec premat impoſitis ſinito tua colla lacertis:
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec ſinus admittat digitos, habilesve papillæ.
Oſcula præcipuè nulla dediſſe velis.
Oſcula si dederis, fiam manifeſtus amator:
Et dicam, Mea ſunt: injiciamque manus.
Hæc tamen aſpiciam; ſed quæ bene pallia celant,
Illa mihi cæci cauſa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære,
Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
Multa miſer timeo, quia feci multa protervè:
Exemplique metu torqueor ipſe mei.
Sæpe mihi dominæque meæ properata voluptas,
Veſte ſubinjectâ, dulce peregit opus.
Hoc tu non facies: ſed ne feciſſe puteris,
Conſcia de gremio pallia deme tuo.
Vir bibat usque roga: precibus tamen oſcula desint.
Dumque bibit, furtim, si potes, adde merum.
Si bene compoſitus ſomno vinoque jacebit,
Conſilium nobis resque locusque dabunt,
Cùm ſurges abitura domum, ſurgemus & omnes.
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me invenies, aut invenieris, in illo.
Quicquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miſerum! paucas monui quod proſit in horas:
Separor a domina, nocte jubente, meâ.
Nocte vir includet: lacrymis ego mæſtus obortis,
Quà licet, ad ſævas proſequar usque fores.
Oſcula jam ſumet: jam non tantum oſcula ſumet.
Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.
Verùm invita dato (potes hoc) ſimilisque coactæ:
Blanditiæ taceant, ſitque maligna Venus.
Si mea vota valent, opto quoque, nil juvet illum:
Sin minus, at certè te juvet inde nihil.

Sed quæcumque tamen noctem fortuna ſequatur,
  Cras mihi conſtanti voce dediſſe nega.

ELEGIA V.

Æstus erat, mediamque dies exegerat umbram:
  Appoſui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clauſa feneſtræ:
  Quale ferè silvæ lumen habere ſolent.
Qualia ſublucent, fugiente, crepuſcula, Phœbo:
  Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux eſt præbenda puellis,
  Quâ timidus latebras ſperet habere pudor.
Ecce Corinna venit, tunicâ velata recinctâ,
  Candida dividuâ colla tegente comâ:
Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe
  Dicitur, & multis Laïs amata viris.
Deripui tunicam; nec multum rara nocebat:
  Pugnabat tunicâ ſed tamen illa tegi.
Cúmque ita pugnaret, tamquam quæ vincere nollet,
  Victa eſt non ægre proditione ſuâ.
Ut ſtetit ante oculos, poſito velamine, noſtros;
  In toto nusquam corpore menda fuit.
Quos humeros! quales vidi tetigique lacertos!
  Forma papillarum quàm fuit apta premi!
Quàm caſtigato planus ſub pectore venter!
  Quantum & quale latus! quàm juvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
  Et nudam preſſi corpus ad úsque meum.
Cetera quis neſcit? laſſi requievimus ambo.
  Proveniant medii ſic mihi ſæpe dies.

ELEGIA VI.

JANITOR (indignum) durâ religate catenâ,
Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor exiguum eſt: aditu fac janua parvo
Obliquum capiat ſemi-adaperta latus.
Longus Amor tales corpus tenuavit in uſus,
Aptaque, ſubducto pondere, membra dedit.
Ille per excubias cuſtodum leniter ire
Monſtrat: inoffenſos dirigit ille pedes.
At quondam noctem ſimulacraque vana timebam:
Mirabar, tenebris si quis iturus erat.
Riſit, ut audirem, tenerâ cum Matre Cupido:
Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor. Non umbras nocte volantes,
Non timeo ſtrictas in mea fata manus.
Te nimiùm lentum timeo, tibi blandior uni:
Tu, me quo poſſis perdere, fulmen habes.
Aſpice, (&, ut videas, immitia clauſtra relaxa,)
Uda ſit ut lacrymis janua facta meis.
Certe ego, cùm poſitâ ſtares ad verbera veſte,
Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergo, quæ valuit pro te quoque gratia quondam,
(Heu facinus!) pro me nunc valet illa parum?
Redde vicem meritis: grato licet eſſe, quod optas:
Tempora noctis eunt: excute poſte ſeram.
Excute: ſic umquam longâ relevere catenâ,
Nec tibi perpetuò ſerva bibatur aqua.
Ferreus orantem nequicquam, janitor, audis:
Roboribus duris janua fulta riget.
Urbibus obſeſſis clauſæ munimina portæ
Proſint: in media pace quid arma times?
Quid facias hoſti, qui ſic excludis amantem?
Tempora noctis eunt: excute poſte ſeram.

Non ego militibus venio comitatus & armis :
  Solus eram , ſi non ſævus adeſſet Amor.
Hunc ego , ſi cupiam , nuſquam dimittere poſſim.
  Ante vel a membris dividar ipſe meis.
Ergo Amor , & modicum circa mea tempora vinum
  Mecum eſt , & madidis lapſa corona comis.
Arma quis hæc timeat ? quis non eat obvius illis ?
  Tempora noctis eunt : excute poſte ſeram.
Lentus es ? an ſomnus , qui ſe male præbet amanti ,
  Verba dat in ventos aure repulſa tuâ ?
At (memini) primò , cùm te celare ſolebam ,
  Pervigil in mediæ ſidera noctis eras.
Forſitan & tecum tua nunc requieſcit amica.
  Heu ! melior quanto ſors tua ſorte meâ !
Dummodo ſic , in me duræ tranſite catenæ.
  Tempora noctis eunt : excute poſte ſeram.
Fallimur ? an verſo ſonuerunt cardine poſtes ?
  Raucaque concuſſæ ſigna dedêre fores ?
Fallimur : impulſa eſt animoſo janua vento.
  Hei mihi ! quàm longè ſpem tulit aura meam !
Si ſatis es raptæ , Borea , memor Orithyiæ ,
  Huc ades ; & ſurdas flamine tunde fores.
Urbe ſilent totâ : vitreoque madentia rore
  Tempora noctis eunt : excute poſte ſeram.
Aut ego jam ferroque ignique paratior ipſe ,
  Quem face ſuſtineo , tecta ſuperba petam.
Nox & Amor vinumque nihil moderabile ſuadent :
  Illa pudore vacat , Liber Amorque mĕtu.
Omnia conſumſi : nec te precibuſve miniſve
  Movimus , ô ! foribus ſurdior ipſe tuis.
Non te formoſæ decuit ſervare puellæ
  Limina : ſolicito carcere dignus eras.
Jamque pruinoſos molitur Lucifer axes ;
  Inque ſuum miſeros excitat ales opus.
At tu , non lætis detracta corona capillis ,
  Dura ſuper totâ limina nocte jace.

Tu dominæ , cùm te projectam mane videbit ,
Temporis abſumti tam male teſtis eris.
Qualiſcumque vale , ſentique abeuntis amorem ,
Lente , nec admiſſo turpis amante : vale.
Vos quoque crudeles rigido cum limine poſtes ,
Duraque conſertæ ligna valete fores.

ELEGIA VII.

ADDE manus in vincla meas , meruere catenas ,
Dum furor omnis abit , ſi quis amicus ades.
Nam furor in dominam temeraria brachia movit.
Flet mea veſanâ læſa puella manu.
Tunc egò vel caros potui violare parentes ,
Sæva vel in ſanctos verbera ferre Deos.
Quid ? non & , clypei dominus ſeptemplicis , Ajax
Stravit deprenſos lata per arva greges ?
Et , vindex in matre patris , malus ultor Oreſtes ,
Auſus in arcanas poſcere tela Deas ?
Ergo ego digeſtos potui laniare capillos ?
Nec dominam motæ dedecuere comæ.
Sic formoſa fuit : talem Schœneïda dicunt
Mænalias arcu ſolicitaſſe feras.
Talis perjuri promiſſaque velaque Theſei
Flevit præcipites Creſſa tuliſſe Notos.
Sic , niſi vittatis quod erat , Caſſandra , capillis ,
Procubuit templo , caſta Minerva , tuo.
Quis mihi non, Demens, quis non mihi, Barbare, dixit ?
Ipſa nihil : pavido lingua retenta metu.
Sed taciti fecere tamen convicia vultus :
Egit me lacrymis , ore ſilente , reum.
Ante meos humeris vellem cecidiſſe lacertos :
Utiliùs potui parte carere mei.
In mea veſanas habui diſpendia vires :
Et valui pœnam fortis in ipſe meam.

Quid mihi vobiſcum, cædis ſcelerumque miniſtræ?
Debita ſacrilegæ vincla ſubite manus.
An, si pulſaſſem minimum de plebe Quiritem,
Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
Peſſima Tydides ſcelerum monumenta reliquit:
Ille Deam primus perculit; alter ego.
Sed minùs ille nocens: mihi, quam profitebar amari,
Læſa eſt; Tydides ſævus in hoſte fuit.
I nunc, magnificos victor molire triumphos:
Cinge comam lauro, votaque redde Jovi:
Quæque tuos currus comitantum turba ſequetur,
Clamet; Io forti victa puella viro!
Ante eat effuſo triſtis captiva capillo,
Si ſinerent læſæ, candida tota, genæ.
Aptius impreſsis erat os livere labellis,
Et collo blandi dentis habere notam.
Denique, si tumidi ritu torrentis agebar,
Cæcaque me prædam fecerat ira ſuam;
Nonne ſatis fuerat timidæ inclamaſſe puellæ?
Nec nimiùm rigidas intonuiſſe minas?
Aut tunicam ſummâ deducere turpiter orâ
Ad mediam? mediæ zona tuliſſet opem.
At nunc ſuſtinui, raptis a fronte capillis,
Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Aſtitit illa amens, albo, & ſine ſanguine, vultu,
Cæduntur Pariis qualia ſaxa jugis.
Exanimes artus, & membra trementia vidi;
Ut cùm populeas ventilat aura comas:
Ut leni Zephyro gracilis vibratur arundo,
Summave cùm tepido ſtringitur unda Noto.
Suſpenſæque diu lacrymæ fluxere per ora,
Qualiter abjectâ de nive manat aqua.
Tunc ego me primùm cœpi ſentire nocentem:
Sanguis erant lacrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere ſupplex:
Ter formidatas repulit illa manus.

At tu ne dubita, (minuet vindicta dolorem)
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec noſtris oculis, nec noſtris parce capillis :
Quamlibet infirmas adjuvet ira manus.
Neve mei ſceleris tam triſtia signa ſupersint ,
Pone recompositas in ſtatione comas.

ELEGIA VIII.

EST quædam, (quicumque volet cognoſcere lenam,
Audiat :) eſt quædam , nomine Dipſas , anus.
Ex re nomen habet : nigri non illa parentem
Memnonis in roſeis ſobria vidit equis.
Illa magas artes , Ææaque carmina novit ,
Inque caput rapidas arte recurvat aquas.
Scit bene quid gramen , quid torto concita rhombo
Licia , quid valeat virus amantis equæ.
Cùm voluit , toto glomerantur nubila cœlo :
Cùm voluit , puro fulget in orbe dies.
Sanguine , si qua fides , ſtillantia sidera vidi :
Purpureus Lunæ ſanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas vivam volitare per umbras
Suſpicor , & plumâ corpus anile tegi.
Suſpicor , & fama eſt : oculis quoque pupula duplex
Fulminat , & gemino lumen ab orbe venit.
Evocat antiquis proavos atavosque ſepulcris ,
Et ſolidam longo carmine findit humum.
Hæc sibi propoſuit thalamos temerare pudicos ;
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me ſermoni teſtem dedit : illa monebat
Talia ; me duplices occuluere fores.
Scis here te , mea lux , juveni placuiſſe beato ?
Hæsit , & in vultu conſtitit usque tuo.
Et cui non placeas ? nulli tua forma ſecunda eſt.
Me miſeram ! dignus corpore cultus abeſt.

Tam felix eſſes, quàm formosissima, vellem.
Non ego, te factâ divite, pauper ero.
Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis.
Mars abiit, signo nunc Venus apta tuo.
Prosit ut adveniens, en aſpice : dives amator
Te cupit ; & curæ, quid tibi desit, habet.
Eſt etiam facies, quæ ſe tibi comparet, illi :
Si te non emtam vellet, emendus erat.
Erubuit. Decet alba quidem pudor ora : ſed iſte,
Si simules, prodeſt : verus obeſſe ſolet.
Cùm bene dejectis gremium ſpectabis ocellis,
Quantum quisque ferat, reſpiciendus erit.
Forsitan immundæ, Tatio regnante, Sabinæ
Noluerint habiles pluribus eſſe viris.
Nunc Mars externis animos exercet in armis ;
At Venus Æneæ regnat in urbe ſui.
Ludite, formoſæ : caſta èſt, quam nemo rogavit :
Aut, si ruſticitas non vetat, ipſa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
Excute : de rugis crimina multa cadent.
Penelope juvenum vires tentabat in arcu :
Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occultè, fallitque volatilis ætas ;
Ut celer admissis labitur amnis aquis.
Æra nitent uſu : veſtis bona quærit haberi :
Caneſcunt turpi tecta relicta situ.
Forma, nisi admittas, nullo exercente, ſeneſcit :
Nec ſatis effectûs unus & alter habent.
Certior e multis, nec tam invidioſa rapina eſt :
Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce, quid iſte tuus præter nova carmina vates
Donat ? amatoris millia multa leges.
Ipſe Deus vatum, pallâ ſpectabilis aureâ,
Tractat inauratæ conſona fila lyræ.
Qui dabit, ille tibi magno sit major Homero :
Crede mihi ; res eſt ingenioſa, dare.

Nec tu, ſi quis erit capitis mercede redemtus,
Deſpice gypſati crimen inane pedis.
Nec te decipiant veteres quinquatria ceræ: *
Tolle tuos tecum, pauper amator, avos.
Quid? quia pulcher erit, poſcet ſine munere noctem?
Quod det, amatorem flagitet ante ſuum.
Parcius exigito pretium, dum retia tendis,
Ne fugiant: captos legibus ure tuis.
Nec nocuit ſimulatus amor; ſine credat amari:
Sed cave, ne gratis hic tibi conſtet amor.
Sæpe nega noctes: capitis modò finge dolorem;
Et modò, quæ cauſas præbeat, Iſis erit.
Mox recipe, ut nullum patiendi colligat uſum;
Neve relenteſcat ſæpe repulſus amor.
Surda ſit oranti tua janua, laxa ferenti.
Audiat excluſi verba receptus amans.
Et, quaſi læſa prior, nonnumquam iraſcere læſo:
Vaneſcat culpâ culpa repenſa tuâ.
Sed numquam dederis ſpatioſum tempus in iram:
Sæpe ſimultates ira morata facit.
Quin etiam diſcant oculi lacrymare coacti:
Et faciant udas illa vel illa genas.
Nec, ſi quem falles, tu perjurare timeto.
Commodat illuſis numina ſurda Venus.
Servus & ad partes ſollers ancilla parentur,
Qui doceant, aptè quid tibi poſſit emi.
Et ſibi pauca rogent: multos ſi pauca rogabunt,
Poſtmodo de ſtipula grandis acervus erit.
Et ſoror, & mater, nutrix quoque carpat amantem.
Fit citò per multas præda petita manus.
Cùm te deficient poſcendi munera cauſæ,
Natalem libo teſtificare tuum.
Ne ſecurus amet, nullo rivale, caveto.
Non bene, ſi tollas prœlia, durat amor.
Alterius toto videat veſtigia lecto,
Factaque laſcivis livida colla notis.

Munera præcipuè videat, quæ miſerit alter.
  Si tibi nil dederit, Sacra roganda via eſt.
Cùm multa abſtuleris, ut non tamen omnia demas,
  Quod numquam reddas, commodet usque roga.
Lingua juvet, mentemque tegat: blandire noceque:
  Impia ſub dulci melle venena latent.
Hæc si præſtiteris uſu mihi cognita longo,
  Nec tulerint voces ventus & aura meas;
Sæpe mihi dices vivæ bene: ſæpe rogabis,
  Ut mea defunctæ molliter oſſa cubent.
Vox erat in curſu, cùm me mea prodidit umbra:
  At noſtræ vix ſe continuere manus,
Quin albam raramque comam, lacrymoſaque vino
  Lumina, rugoſas diſtraherentque genas.
Dì tibi dent nullosque lares, inopemque ſenectam,
  Et longas hiemes, perpetuamque sitim.

ELEGIA IX.

Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.
  Attice, crede mihi: militat omnis amans.
Quæ bello eſt habilis, Veneri quoque convenit, ætas.
  Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.
Quos petiere duces annos in milite forti,
  Hos petit in ſocio bella puella toro.
Pervigilant ambo: terrâ requieſcit uterque:
  Ille fores dominæ ſervat, at ille ducis.
Militis officium longa eſt via: mitte puellam;
  Strenuus, exemto ſine, ſequetur amans.
Ibit in adverſos montes, duplicataque nimbo
  Flumina; congeſtas exteret ille nives.
Nec, freta preſſurus, tumidos cauſabitur Euros;
  Aptaque verrendis sidera quæret aquis.
Quis, nisi vel miles, vel amans, & frigora noctis,
  Et denſo mixtas perferet imbre nives?

Mittitur infeſtos alter ſpeculator in hoſtes :
In rivale oculos alter, ut hoſte, tenet.
Ille graves urbes, hic duræ limen amicæ
Obsidet : hic portas frangit, at ille fores.
Sæpe ſoporatos invadere profuit hoſtes,
Cædere & armatâ vulgus inerme manu.
Sic fera Threïcii ceciderunt agmina Rhesi ;
Et dominum, capti, deſeruiſtis, equi.
Sæpe maritorum ſomnis utuntur amantes ;
Et ſua, ſopitis hoſtibus, arma movent.
Cuſtodum transire manus, vigilumque catervas,
Militis & miſeri eſt ſemper amantis opus.
Mars dubius, nec certa Venus ; victique reſurgunt :
Quosque neges umquam poſſe jacere, cadunt.
Ergo desidiam quicumque vocavit amorem,
Desinat : ingenii eſt experientis amor.
Ardet in abducta Briſeïde mæſtus Achilles.
Dum licet, Argolicas frangite, Troës, opes.
Hector ab Andromachæ complexibus ibat in arma :
Et, galeam capiti quæ daret, uxor erat.
Summa ducum Atrides, viſa Priameïde, fertur
Mænadis effusis obſtupuiſſe comis.
Mars quoque deprenſus fabrilia vincula ſensit :
Notior in cœlo fabula nulla fuit.
Ipſe ego ſegnis eram, diſcinctaque in otia natus :
Mollierant animos lectus & umbra meos.
Impulit ignavum formoſæ cura puellæ,
Juſſit & in caſtris æra merere ſuis.
Inde vides agilem, nocturnaque bella gerentem.
Qui nolet fieri desidioſus, amet.

ELEGIA X.

Qualis, ab Eurotâ Phrygiis aveƈta carinis,
  Conjugibus belli cauſa duobus erat:
Qualis erat Lede, quam, plumis abditus albis,
  Callidus in falſa luſit adulter ave:
Qualis Amymone ſiccis errabat in arvis,
  Cùm premeret ſummi verticis urna comam;
Talis eras: aquilamque in te taurumque timebam,
  Et quicquid magno de Jove fecit Amor.
Nunc timor omnis abeſt, animique reſanuit error;
  Nec facies oculos jam capit iſta meos.
Cur ſim mutatus, quæris? quia munera poſcis.
  Hæc te non patitur cauſa placere mihi.
Donec eras ſimplex, animum cum corpore amavi:
  Nunc mentis vitio læſa figura tua eſt.
Et puer eſt, & nudus, Amor: sine ſordibus annos,
  Et nullas veſtes, ut ſit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio proſtare jubetis?
  Quo pretium condat, non habet ille ſinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius, armis:
  Non decet imbelles æra merere Deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære,
  Et miſeras juſſo corpore quærit opes.
Devovet imperium tamen hæc lenonis avari:
  Et, quod vos facitis ſponte, coaƈta facit.
Sumite in exemplum pecudes ratione carentes:
  Turpe erit ingenium mitius eſſe feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca popoſcit:
  Non aries placitam munere captat ovem.
Sola viro mulier ſpoliis exſultat ademtis:
  Sola locat noƈtes: ſola locanda venit.
Et vendit, quod utrumque juvat, quod uterque petebat:
  Et pretium, quanti gaudeat ipſa, facit.

Quæ Venus ex æquo ventura eſt grata duobus ;
Altera cur illam vendit, & alter emit ?
Cur mihi ſit damno, tibi ſit lucroſa voluptas,
Quam ſocio motu femina virque ferunt ?
Non bene conducti vendunt perjuria teſtes :
Non bene ſelecti judicis arca patet.
Turpe, reos emtâ miſeros defendere linguâ :
Quod faciat magnas, turpe tribunal, opes.
Turpe, tori reditu cenſus augere paternos,
Et faciem lucro proſtituiſſe ſuam.
Gratia pro rebus meritò debetur inemtis :
Pro male conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor ſolvit : mercede ſolutâ,
Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite, formoſæ, pretium pro nocte paciſci :
Non habet eventus ſordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigiſſe Sabinas,
Ut premerent ſacræ virginis arma caput.
E quibus exierat, trajecit viſcera ferro
Filius ; & pœnæ cauſa monile fuit.
Nec tamen indignum eſt, a divite munera poſci :
Munera poſcenti quod dare poſſit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus uvas :
Præbeat Alcinoi poma benignus ager.
Officium pauper numeret, ſtudiumque fidemque :
Quod quis habet, dominæ conferat omne ſuæ.
Eſt quoque, carminibus meritas celebrare puellas,
Dos mea : quam volui, nota ſit arte meâ.
Scindentur veſtes, gemmæ frangentur & aurum :
Carmina quam tribuent, fama perennis erit.
Nec dare, ſed pretium poſci, dedignor & odi.
Quod nego poſcenti, deſine velle ; dabo.

ELEGIA XI.

COLLIGERE incertos, & in ordine ponere, crines
  Docta, neque ancillas inter habenda, Nape;
Inque miniſteriis furtivæ cognita noctis
  Utilis, & dandis ingenioſa notis;
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam;
  Sæpe laboranti fida reperta mihi;
Accipe, & ad dominam peraratas mane tabellas
  Perfer; & obſtantes ſedula pelle moras.
Nec silicum venæ, nec durum in pectore ferrum,
  Nec tibi simplicitas ordine major ineſt.
Credibile eſt & te ſensiſſe Cupidinis arcus:
  In me. militiæ signa tuere tuæ.
Si quæret, quid agam; Spe noctis vivere, dices.
  Cetera fert blandâ cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit: vacuæ bene redde tabellas:
  Verùm continuò fac tamen illa legat.
Aſpicias oculos mando, frontemque legentis:
  E tacito vultu ſcire futura licet.
Nec mora: perlectis, reſcribat multa jubeto.
  Odi, cùm latè ſplendida cera vacat.
Comprimat ordinibus verſus, oculosque moretur
  Margine in extremo litera raſa meos.
Quid digitos opus eſt graphio laſſare tenendo?
  Hoc habeat ſcriptum tota tabella, Veni.
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
  Nec Veneris mediâ ponere in æde morer.
Subſcribam; Veneri, fidas sibi, Naſo miniſtras
  Dedicat: at nuper vile fuiſtis acer.

ELEGIA XII.

Flete meos caſus : triſtes rediere tabellæ.
  Infelix hodie litera poſſe negat.
Omina ſunt aliquid : modò cùm diſcedere vellet,
  Ad limen digitos reſtitit icta, Nape.
Miſſa foras iterum limen transire memento
  Cautiùs ; atque altè ſobria ferre pedem.
Ite hinc, difficiles, funebria ligna, tabellæ :
  Tuque negaturis cera referta notis.
Quam, puto, de longæ collectam flore cicutæ,
  Melle ſub infami, Corsica misit apis.
At, tamquam minio, penitus medicata rubebas.
  Ille color verè ſanguinolentus erat.
Projectæ triviis jaceatis, inutile lignum :
  Vosque rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in uſum,
  Convincam puras non habuiſſe manus.
Præbuit illa arbor miſero ſuſpendia collo :
  Carnifici diras præbuit illa cruces.
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras :
  Vulturis in ramis & ſtrigis ova tulit.
His ego commisi noſtros inſanus amores !
  Molliaque ad dominam verba ferenda dedi !
Aptiùs hæ capiant vadimonia garrula ceræ,
  Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephemeridas meliùs tabulasque jacerent,
  In quibus abſumtas fleret avarus opes.
Ergo ego vos rebus duplices pro nomine ſensi ?
  Auſpicii numerus non erat ipſe boni.
Quid precer iratus ? nisi vos carioſa ſenectus
  Rodat, & immundo cera ſit alba situ.

ELEGIA XIII.

JAM ſuper Oceanum venit a ſeniore marito,
  Flava pruinoſo quæ vehit axe diem.
Quò properas, Aurora? mane: ſic Memnonis umbris
  Annua ſollemni cæde parentet avis.
Nunc juvat in teneris dominæ jacuiſſe lacertis:
  Si quando, lateri nunc bene juncta meo eſt.
Nunc etiam ſomni pingues, nunc frigidus humor:
  Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quò properas, ingrata viris, ingrata puellis?
  Roſcida purpureâ ſupprime lora manu.
Ante tuos ortus meliùs ſua ſidera ſervat
  Navita; nec mediâ neſcius errat aquâ.
Te ſurgit, quamvis laſſus, veniente viator:
  Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima bidente vides oneratos arva colentes:
  Prima vocas tardos ſub juga panda boves.
Tu pueros ſomno fraudas, tradisque magiſtris;
  Ut ſubeant teneræ verbera ſæva manus.
Atque eadem ſponſum conſulti ante atria mittis,
  Unius ut verbi grandia damna ferat.
Nec tu causidico, nec tu jucunda diſerto:
  Cogitur ad lites ſurgere uterque novas.
Tu, cùm feminei poſſint ceſſare labores,
  Lanificam revocas ad ſua penſa manum.
Omnia perpeterer: ſed ſurgere mane puellas
  Quis, niſi cui non eſt ulla puella, ferat?
Optavi quoties, ne nox tibi cedere vellet!
  Neu fugerent vultus ſidera mota tuos!
Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
  Aut caderet ſpiſſâ nube retentus equus!
Invida, quò properas? quod erat tibi filius ater,
  Materni fuerat pectoris ille color.

[Quid ? ſi non Cephali quondam flagraſſet amore ;
An putat ignotam nequitiam eſſe ſuam ?]
Tithono vellem de te narrare liceret :
Fabula non cœlo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quia frigidus ævo,
Surgis ad inviſas a ſene mane rotas.
At ſi quem manibus Cephalum complexa teneres,
Clamares, Lentè currite noctis equi.
Cur ego plectar amans, ſi vir tibi marcet ab annis ?
Num me nupſiſti conciliante ſeni ?
Aſpice, quot ſomnos juveni donarit amato
Luna : neque illius forma ſecunda tuæ.
Ipſe Deûm genitor, ne te tam ſæpe videret,
Commiſit noctes in ſua vota duas.
Jurgia finieram : ſcires audiſſe ; rubebat :
Nec tamen aſſueto tardiùs orta dies.

ELEGIA XIV.

Dicebam, Medicare tuos deſiſte capillos.
Tingere quam poſſis, jam tibi nulla coma eſt.
At, ſi paſſa fores, quid erat ſpatioſius illis ?
Contigerant imum, quà patet uſque, latus.
Quid ? quod erant tenues, & quos ornare timeres ;
Vela colorati qualia Seres habent ?
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
Cùm leve deſertâ ſub trabe nectit opus ?
Nec tamen ater erat, nec erat tamen aureus illis,
Sed, quamvis neuter, mixtus uterque, color :
Qualem clivoſæ madidis in vallibus Idæ
Ardua, derepto cortice, cedrus habet.
Adde, quod & dociles, & centum flexibus apti,
Et tibi nullius cauſa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallus pectinis, illos :
Ornatrix tuto corpore ſemper erat.

Ante meos ſæpe eſt oculos ornata ; nec umquam
Brachia dereptâ ſaucia fecit acu.
Sæpe etiam , nondum digeſtis mane capillis ,
Purpureo jacuit ſemi-ſupina toro.
Tum quoque erat neglecta decens : ut Threcia Bacche ,
Cùm temere in viridi gramine laſſa jacet.
Cùm graciles eſſent tamen , & lanuginis inſtar ,
Heu ! mala vexatæ quanta tulere , comæ !
Quàm ſe præbuerunt ferro patienter & igni ,
Ut fieret torto flexilis orbe ſinus !
Clamabam , Scelus eſt , iſtos ſcelus urere crines.
Sponte decent : capiti , ferrea , parce tuo.
Vim procul hinc remove : non eſt qui debeat uri :
Erudit admotas ipſe capillus acus.
Formoſæ periere comæ : quas vellet Apollo ,
Quas vellet capiti Bacchus ineſſe ſuo.
Illis contulerim , quas quondam nuda Dione
Pingitur humenti ſuſtinuiſſe manu.
Quid male diſpoſitos quereris periiſſe capillos ?
Quid ſpeculum mæſtâ ponis , inepta , manu ?
Non bene conſuetis a te ſpectaris ocellis.
Ut placeas , debes immemor eſſe tui.
Non te cantatæ læſerunt pellicis herbæ :
Non anus Hæmoniâ perfida lavit aquâ.
Nec tibi vis morbi nocuit ; (procul omen abeſto :)
Nec minuit denſas invida lingua comas.
Facta manu culpâque tuâ diſpendia ſentis :
Ipſa dabas capiti mixta venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines :
Culta triumphatæ munere gentis eris.
O ! quàm ſæpe , comas aliquo mirante , rubebis !
Et dices , Emtâ nunc ego merce probor !
Neſcio quam pro me laudat nunc iſte Sygambram :
Fama tamen , memini , cùm fuit iſta mei.
Me miſerum ! lacrymas male continet ; oraque dextrâ
Protegit , ingenuas picta rubore genas.

Suſtinet antiquos gremio, ſpectatque, capillos,
Hei mihi! non illo munera digna loco.
Collige cum vultu mentem: reparabile damnum eſt.
Poſtmodo nativâ conſpiciere comâ.

ELEGIA XV.

Quid mihi, Livor edax, ignavos objicis annos?
Ingeniique vocas carmen inertis opus?
Non me more patrum, dum ſtrenua ſuſtinet ætas,
Præmia militiæ pulverulenta ſequi;
Nec me verboſas leges addiſcere; nec me
Ingrato vocem proſtituiſſe foro.
Mortale eſt, quod quæris, opus: mihi fama perennis
Quæritur: in toto ſemper ut orbe canar.
Vivet Mæonides, Tenedos dum ſtabit & Ide,
Dum rapidas Simoïs in mare volvet aquas.
Vivet & Aſcræus, dum muſtis uva tumebit:
Dum cadet incurvâ falce reſecta Ceres.
Battiades ſemper toto cantabitur orbe;
Quamvis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet jactura cothurno:
Cum Sole & Lunâ ſemper Aratus erit.
Dum fallax ſervus, durus pater, improba lena
Vivent, dum meretrix blanda, Menandros erit.
Ennius arte carens, animoſique Accius oris,
Caſurum nullo tempore nomen habent.
Varronem primamque ratem quæ neſciat ætas?
Aureaque Æſonio terga petita duci?
Carmina ſublimis tunc ſunt peritura Lucreti,
Exitio terras cùm dabit una dies.
Tityrus, & fruges, Æneïaque arma legentur,
Roma, triumphati dum caput orbis erit.
Donec erunt ignes arcuſque Cupidinis arma,
Diſcentur numeri, culte Tibulle, tui.

Gallus & Heſperiis, & Gallus notus Eoïs,
  Et ſua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergo, cùm silices, cùm dens patientis aratri,
  Depereant ævo, carmina morte carent.
Cedant carminibus Reges, Regumque triumphi:
  Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus: mihi flavus Apollo
  Pocula Caſtaliâ plena miniſtret aquâ.
Suſtineamque comâ metuentem frigora myrtum:
  Atque a ſolicito multus amante legar.
Paſcitur in vivis Livor: poſt fata quieſcit,
  Cùm ſuus ex merito quemque tuetur honos.
Ergo etiam, cùm me ſupremus adederit ignis,
  Vivam: parsque mei multa ſuperſtes erit.

OVIDII NASONIS
AMORUM
LIBER SECUNDUS.
ELEGIA PRIMA.

Hoc quoque compoſui, Pelignis natus aquosis,
Ille ego nequitiæ Naſo poëta meæ.
Hoc quoque jussit Amor: procul hinc, procul eſte, ſeveræ:
Non eſtis teneris apta theatra modis.
Me legat in ſponsi facie non frigida virgo:
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, ſaucius arcu,
Agnoſcat flammæ conſcia ſigna ſuæ:
Miratusque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
Compoſuit caſus iſte poëta meos?
Auſus eram, memini, cœleſtia dicere bella,
Centimanumque Gygen; & ſatis oris erat:
Cùm male ſe Tellus ulta eſt, ingeſtaque Olympo
Ardua devexum Pelion Oſſa tulit.
In manibus nimbos, & cum Jove fulmen, habenti,
Quod bene pro cœlo mitteret ille ſuo,
Clauſit amica fores: ego cum Jove fulmen omiſi:
Excidit ingenio Juppiter ipſe meo.
Juppiter, ignoſcas: nil me tua tela juvabant:
Clauſa tuo majus janua fulmen erat.
Blanditias elegosque leves, mea tela, reſumſi:
Mollierunt duras lenia verba fores.
Carmina ſanguineæ deducunt cornua Lunæ;
Et revocant niveos carmina Solis equos.

Carmine

Carmine diſſiliunt, abruptis faucibus, angues;
Inque ſuos fontes verſa recurrit aqua.
Carminibus ceſſere fores: inſertaque poſti,
Quamvis robur erat, carmine victa ſera eſt.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
Quid pro me Atrides alter & alter agent?
Quique tot errando, quot bello, perdidit annos,
Raptus & Hæmoniis flebilis Hector equis?
At, facie teneræ laudatâ ſæpe puellæ,
Ad vatem, pretium carminis, ipſa venit.
Magna datur merces: heroum clara valete
Nomina: non apta eſt gratia veſtra mihi.
Ad mea formoſæ vultus adhibete puellæ
Carmina, purpureus quæ mihi dictat Amor.

ELEGIA II.

Quem penes eſt dominam ſervandi cura, Bagoë,
Dum perago tecum pauca, ſed apta, vaca.
Heſternâ vidi ſpatiantem luce puellam,
Illâ, quæ Danaï porticus agmen habet.
Protinus, ut placuit, miſi, ſcriptoque rogavi.
Reſcripsit trepidâ, Non licet, illa manu.
Et, cur non liceat, quærenti, reddita cauſa eſt;
Quod nimium dominæ cura moleſta tua eſt.
Si ſapis, ô cuſtos, odium, mihi crede, mereri
Deſine: quem metuit quisque, periſſe cupit.
Vir quoque non ſapiens: quid enim ſervare laboret,
Unde nihil, quamvis non tueare, perit?
Sed gerat ille ſuo morem furioſus amori:
Et caſtum, multis quod placet, eſſe putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur;
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conſcius eſſe velis: domina eſt obnoxia ſervo.
Conſcius eſſe times: diſſimulare licet.

Scripta leget ſecum : matrem miſiſſe putato.
Venerit ignotus : poſtmodo notus eat.
Ibit ad affectam, quæ non languebit, amicam
Viſere ; judiciis ægra ſit illa tuis.
Si faciet tardè ; ne te mora longa fatiget,
Impoſitâ gremio ſtertere fronte potes.
Nec tu, linigeram fieri quid possit ad Isin,
Quæsieris : nec tu curva theatra time.
Conſcius assiduos commissi tollet honores.
Quis minor eſt autem, quàm tacuiſſe, labor ?
Ille placet, verſatque domum, neque verbera ſentit :
Ille potens : alii, ſordida turba, jacent.
Huic, veræ ut lateant cauſæ, finguntur inanes :
Atque ambo domini, quod probat una, probant.
Cùm bene vir traxit vultum, rugasque coëgit ;
Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoque jurgia nectat ;
Et simulet lacrymas, carnificemque vocet.
Tu contra objiciens, quæ tutò diluat illa,
In verum, falſo crimine, deme fidem.
Sic tibi ſemper honos, sic curta peculia creſcent :
Hæc face, & exiguo tempore liber eris.
Aſpicis indicibus nexas per colla catenas :
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus : hoc illi garrula lingua dedit.
Dum nimiùm ſervat cuſtos Junonius Io,
Ante ſuos annos occidit ; illa Dea eſt.
Vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
Unde vir inceſtum ſcire coactus erat.
Pœna minor merito : nocuit mala lingua duobus :
Vir doluit, famæ damna puella tulit.
Crede mihi, nulli ſunt crimina grata marito :
Nec quemquam, quamvis audiat illa, juvant.
Seu tepet, indicium ſecuras perdis ad aures ;
Sive amat, indicio fit miſer ille tuo.

Culpa nec ex facili, quamvis manifeſta, probatur.
  Judicis illa ſui tuta favore venit.
Viderit ipſe licet, credet tamen ipſe neganti:
  Damnabitque oculos, & ſibi verba dabit.
Aſpiciat dominæ lacrymas, plorabit & ipſe:
  Et dicet, Pœnas garrulus iſte dabit.
Quàm diſpar certamen inis! tibi verbera victo
  Adſunt: in gremio judicis illa ſedet.
Non ſcelus aggredimur: non ad miſcenda coïmus
  Toxica: non ſtricto fulminat enſe manus.
Quærimus, ut tutò per te poſſimus amare.
  Quid precibus noſtris mollius eſſe poteſt?

ELEGIA III.

Hei mihi! quod dominam nec vir, nec femina, ſervas;
  Mutua nec Veneris gaudia noſſe potes.
Qui primus pueris genitalia membra recîdit;
  Vulnera, quæ fecit, debuit ipſe pati.
Mollis in obſequium, facilisque rogantibus eſſes;
  Si tuus in quavis prætepuiſſet amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis:
  Bellica non dextræ convenit haſta tuæ.
Iſta mares tractent: tu ſpes depone viriles.
  Sint tibi cum dominâ ſigna ferenda tuâ.
Hanc imple meritis: hujus tibi gratia proſit.
  Si careas illâ, quis tuus uſus erit?
Eſt etiam facies, ſunt apti luſibus anni:
  Indigna eſt pigro forma perire ſitu.
Fallere te potuit, quamvis habeare moleſtus:
  Non caret effectu, quod voluere duo.
Aptius ut fuerit precibus tentaſſe, rogamus:
  Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IV.

Non ego mendoſos auſim defendere mores,
Falſaque pro vitiis arma movere meis.
Confiteor, ſi quid prodeſt delicta fateri:
In mea nunc demens crimina, faſſus, eo.
Odi: nec poſſum cupiens non eſſe, quod odi.
Heu! quàm, quæ ſtudeas ponere, ferre grave eſt!
Nam deſunt vires ad me mihi jusque regendum.
Auferor, ut rapidâ concita puppis aquâ.
Non eſt certa meos quæ forma irritet amores:
Centum ſunt cauſæ, cur ego ſemper amem.
Sive aliqua eſt oculos in ſe dejecta modeſtos,
Uror: & insidiæ ſunt pudor ille meæ.
Sive procax aliqua eſt, capior; quia ruſtica non eſt,
Spemque dat in molli mobilis eſſe toro.
Aſpera ſi viſa eſt, rigidasque imitata Sabinas;
Velle, ſed ex alto diſſimulare, puto.
Sive eſt docta, placet raras dotata per artes:
Sive rudis; placeat ſimplicitate ſuâ.
Eſt, quæ Callimachi præ noſtris ruſtica dicat
Carmina: cui placeo, protinus ipſa placet.
Eſt etiam, quæ me vatem & mea carmina culpet:
Culpantis cupiam ſuſtinuiſſe femur.
Molliter incedit, motu capit: altera dura eſt;
At poterit tacto mollior eſſe viro.
Hæc quia dulce canit, flectitque facillima vocem,
Oſcula cantanti rapta dediſſe velim.
Hæc querulas agili percurrit pollice chordas:
Tam doctas quis non poſſit amare manus?
Illa placet geſtu, numeroſaque brachia ducit,
Et tenerum molli torquet ab arte latus.
Ut taceam de me, qui causâ tangor ab omni;
Illic Hippolytum pone, Priapus erit.

Tu, quia tam longa es, veteres Heroïdas æquas;
Et potes in toto multa jacere toro.
Hæc habilis brevitate ſuâ : corrumpor utrâque :
Conveniunt voto longa brevisque meo.
Non eſt culta; ſubit quid cultæ accedere possit.
Ornata eſt; dotes exhibet illa ſuas.
Candida me capiet : capiet me flava puella :
Eſt etiam fuſco grata colore Venus.
Seu pendent niveâ pulli cervice capilli;
Leda fuit nigrâ conſpicienda comâ :
Seu flavent; placuit croceis Aurora capillis.
Omnibus hiſtoriis ſe meus aptat amor.
Me nova ſolicitat, me tangit ſerior ætas :
Hæc melior ſpecie, moribus illa placet.
Denique quas totâ quisquam probet Urbe puellas,
Noſter in has omnes ambitioſus amor.

ELEGIA V.

NULLUS amor tanti eſt, (abeas, pharetrate Cupido,)
Ut mihi ſint toties maxima vota mori.
Vota mori mea ſunt, cùm te peccaſſe recordor,
Hei mihi! perpetuum nata puella malum!
Non mihi deletæ nudant tua facta tabellæ :
Non data furtivè munera crimen habent.
O! utinam arguerem sic, ut non vincere poſſem!
Me miſerum! quare tam bona cauſa mea eſt?
Felix, qui quod amat, defendere fortiter audet :
Cui ſua, Non feci, dicere amica poteſt.
Ferreus eſt, nimiumque ſuo favet ille dolori,
Cui petitur victâ palma cruenta reâ.
Ipſe miſer vidi, cùm me dormire putares,
Sobrius apposito crimina veſtra mero.
Multa ſupercilio vidi vibrante loquentes :
Nutibus in veſtris pars bona vocis erat.

Non oculi tacuere tui ; conſcriptaque vino
Menſa : nec in digitis litera nulla fuit.
Sermonem agnovi , (quid non videatur amanti ?)
Verbaque pro certis juſſa valere notis.
Jamque frequens iërat menſâ conviva remotâ :
Compoſiti juvenes unus & alter erant.
Improba tum verò jungentes oſcula vidi.
Illa mihi linguâ nexa fuiſſe liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana ſevero ;
Sed tulerit cupido mollis amica viro.
Qualia credibile eſt , nec Phœbum ferre Dianæ ;
Sed Venerem Marti ſæpe tuliſſe ſuo.
Quid facis ? exclamo ; quò nunc mea gaudia defers ?
Injiciam dominas in mea jura manus.
Hæc tibi ſint mecum : mihi ſint communia tecum.
In bona cur quiſquam tertius iſta venit ?
Hoc ego , quæque dolor linguæ dictavit : at illi
Conſcia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum Tithoni conjuge cœlum
Subrubet , aut ſponſo viſa puella novo.
Quale roſæ fulgent inter ſua lilia mixtæ :
Aut ubi cantatis Luna laborat equis :
Aut quod , ne longis flaveſcere poſſit ab annis ,
Mæonis Aſſyrium femina tinxit ebur.
His erat , aut alicui color ille ſimillimus horum :
Et numquam caſu pulchrior illa fuit.
Spectabat terram : terram ſpectare decebat.
Mæſta erat in vultu : mæſta decenter erat.
Sicut erant , (& erant culti ,) laniare capillos ,
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Ut faciem vidi , fortes cecidere lacerti :
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modò ſævus eram , ſupplex ultroque rogavi ,
Oſcula ne nobis deteriora daret.
Riſit , & ex animo dedit oſcula : qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Jovi.

Torqueor infelix, ne tam bona ſumſerit alter :
 Et volo non ex hac illa fuiſſe notâ.
Hæc quoque, quàm docui, multo meliora ſuperſunt;
 Et quiddam viſa eſt addidiciſſe novi.
Quod nimiùm placuere, malum eſt : quod tota labellis
 Lingua tua eſt noſtris, noſtra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo ; non oſcula tantùm
 Juncta queror; quamvis hæc quoque juncta queror :
Illa, nisi in lecto, nusquam potuere doceri.
 Neſcio quis pretium grande magiſter habet.

ELEGIA VI.

PSITTACUS, Eoïs imitatrix ales ab Indis,
 Occidit : exſequias ite frequenter, aves.
Ite, piæ vòlucres ; & plangite pectora pennis;
 Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro mæſtis lanietur pluma capillis :
 Pro longâ reſonent carmina veſtra tubâ.
Quid ſcelus Iſmarii quereris, Philomela, tyranni ?
 Expleta eſt annis iſta querela ſuis.
Alitis in raræ miſerum devertite funus.
 Magna, ſed antiqui, cauſa doloris Itys.
Omnes, quæ liquido libratis in aëre curſus ;
 Tu tamen ante alias, turtur amice, dole.
Plena fuit vobis omni concordia vitâ,
 Et ſtetit ad finem longa tenaxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phocêus Oreſtæ,
 Hoc tibi, dum licuit, Psittace, turtur erat.
Quid tamen iſta fides ? quid rari forma coloris ?
 Quid vox mutandis ingenioſa ſonis ?
Quid juvat, ut datus es, noſtræ placuiſſe puellæ ?
 Infelix avium gloria, nempe jaces.
Tu poteras virides pennis hebetare ſmaragdos,
 Tincta gerens rubro punica roſtra croco.

Non fuit in terris vocum ſimulacior ales :
Reddebas blæſo tam bene verba ſono.
Raptus es invidiâ : non tu fera bella movebas ;
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Ecce, coturnices inter ſua prœlia vivunt :
Forſitan & fiunt inde frequenter anus.
Plenus eras minimo : nec præ ſermonis amore
In multos poteras ora vacare cibos.
Nux erat eſca tibi ; cauſæque papavera ſomni :
Pellebatque ſitim ſimplicis humor aquæ.
Vivit edax vultur, ducenſque per aëra gyros
Miluüs, & pluviæ graculus auctor aquæ.
Vivit & armiferæ cornix inviſa Minervæ ;
Illa quidem ſeclis vix moritura novem.
Occidit illa loquax, humanæ vocis imago,
Pſittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur avaris ;
Implentur numeris deteriora ſuis.
Triſtia Phyllacidæ Therſites funera vidit :
Jamque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ ?
Vota, procelloſo per mare rapta Noto.
Septima lux aderat, non exhibitura ſequentem :
Et ſtabat vacuâ jam tibi Parca colo :
Nec tamen ignavo ſtupuerunt verba palato.
Clamavit moriens lingua ; Corinna, vale.
Colle ſub Elyſio nigrâ nemus ilice frondens,
Udaque perpetuo gramine terra viret.
Si qua fides dubiis ; volucrum locus ille piarum
Dicitur, obſcenæ quo prohibentur aves.
Illic innocui latè paſcuntur olores :
Et vivax phœnix, unica ſemper avis.
Explicat ipſa ſuas ales Junonia pennas :
Oſcula dat cupido blanda columba mari.
Pſittacus has inter, nemorali ſede receptus,
Convertit volucres in ſua verba pias.

Oſſa tegit tumulus : tumulus pro corpore parvus :
 Quo lapis exiguus par sibi carmen habet.
Colligor ex ipſo dominæ placuiſſe ſepulcro :
 Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

ELEGIA VII.

ERGO ego ſufficiam reus in nova crimina ſemper ?
 Ut vincam, toties dimicuiſſe piget.
Sive ego marmorei reſpexi ſumma theatri ;
 Eligis e multis, unde dolere velis.
Candida ſeu tacito me vidit femina vultu,
 In vultu tacitas arguis eſſe notas.
Si quam laudavi ; miſeros petis ungue capillos :
 Si culpo, crimen diſſimulare putas.
Sive bonus color eſt, in te quoque frigidus eſſe ;
 Seu malus, alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem mihi conſcius eſſem :
 Æquo animo pœnam, qui meruere, ferunt.
Nunc temerè insimulas : credendoque omnia fruſtra,
 Ipſa vetas iram pondus habere tuam.
Aſpice, ut auritus miſerandæ ſortis aſellus,
 Aſſiduo domitus verbere, lentus eat.
Ecce, novum crimen, ſollers ornare Cypassis
 Objicitur dominæ contemeraſſe torum.
Dî melius, quàm me, ſi ſit peccaſſe libido,
 Sordida contemtæ ſortis amica juvet !
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
 Tergaque complecti verbere ſecta velit ?
Adde, quod ornandis illa eſt operata capillis ;
 Et tibi per doctas grata miniſtra manus.
Scilicet ancillam, quæ tam tibi fida, rogarem ?
 Quid ? niſi ut indicio juncta repulſa foret ?
Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
 Me non admiſſi criminis eſſe reum.

ELEGIA VIII.

PONENDIS in mille modos perfecta capillis,
Comere ſed ſolas digna, Cypassi, Deas;
Et mihi jucundo non ruſtica cognita furto;
Apta quidem dominæ, ſed magis apta mihi;
Quis fuit inter nos ſociati corporis index?
Sensit concubitus unde Corinna tuos?
Num tamen erubui? num, verbo lapſus in ullo,
Furtivæ Veneris conſcia signa dedi?
Quid? quod in ancilla si quis delinquere poſſet,
Illum ego contendi mente carere bonâ?
Theſſalus ancillæ facie Briſeïdos arsit:
Serva Mycenæo Phœbas amata duci.
Non ego Tantalide major, nec major Achille:
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
Ut tamen iratos in te defixit ocellos;
Vidi te totis erubuiſſe genis.
At quanto, si fortè refers, præſentior ipſe
Per Veneris feci numina magna fidem!
Tu Dea, tu jubeas animi perjuria puri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
Pro quibus officiis, pretium mihi dulce, repende
Concubitus hodie, fuſca Cypassi, tuos.
Quid renuis? fingisque novos, ingrata, timores?
Unum eſt e dominis emeruiſſe ſatis.
Quod si ſtulta negas, index anteacta fatebor;
Et veniam culpæ, proditor ipſe meæ.
Quoque loco tecum fuerim, quotiesque, Cypassi,
Narrabo dominæ, quotque quibusque modis.

ELEGIA IX.

O! NUMQUAM pro me ſatis indignate Cupido,
  O! in corde meo deſidioſe puer.
Quid me, qui miles numquam tua ſigna reliqui,
  Lædis? & in caſtris vulneror ipſe meis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
  Gloria pugnantes vincere major erat.
Quid? non Hæmonius quem cuſpide perculit heros,
  Confoſſum medicâ poſtmodo juvit ope?
Venator ſequitur fugientia, capta relinquit:
  Semper & inventis ulteriora petit.
Nos tua ſentimus, populus tibi deditus, arma:
  Pigra reluctanti ceſſat in hoſte manus.
Quid juvat in nudis hamata retundere tela
  Oſſibus? oſſa mihi nuda reliquit amor.
Tot ſine amore viri, tot ſunt ſine amore puellæ:
  Hinc tibi cum magna laude triumphus eat.
Roma, niſi immenſum vires promôſſet in orbem,
  Stramineis eſſet nunc quoque tecta caſis.
Feſſus in acceptos miles deducitur agros:
  Mittitur in ſaltus carcere liber equus:
Longaque ſubductam celant navalia pinum:
  Tutaque depoſito poſcitur enſe rudis.
Me quoque, qui toties merui ſub amore puellæ,
  Defunctum placidè vivere tempus erat.
Vive, Deus, poſito, ſi quis mihi dicat, amore;
  Deprecer: uſque adeo dulce puella malum eſt.
Cùm bene pertæſum eſt, animoque relanguït ardor,
  Neſcio quo miſeræ turbine mentis agor.
Ut rapit in præceps dominum, ſpumantia fruſtra
  Frena retentantem, durior oris equus:
Ut ſubitus, prope jam prenſâ tellure, carinam
  Tangentem portus ventus in alta rapit:

Sic me ſæpe refert incerta Cupidinis aura ;
Notaque purpureus tela reſumit Amor.
Fige , puer : poſitis nudus tibi præbeor armis.
Hîc tibi ſint vires : hîc tua dextra facit.
Huc , tamquam juſſæ , veniunt de more ſagittæ :
Vix illis præ me nota pharetra ſua eſt.
Infelix , totâ quicumque quieſcere nocte
Suſtinet , & ſomnos præmia magna vocat.
Stulte , quid eſt ſomnus , gelidæ niſi mortis imago ?
Longa quieſcendi tempora fata dabunt.
Me modò decipiant voces fallacis amicæ :
Sperando certe gaudia , lætus ero.
Et modò blanditias dicat , modò jurgia nectat.
Sæpe fruar dominâ : ſæpe repulſus eam.
Quod dubius Mars eſt , per te , privigne Cupido , eſt :
Et movet exemplo vitricus arma tuo.
Tu levis es , multoque tuis ventoſior alis :
Gaudiaque ambiguâ dasque negasque fide.
Si tamen exaudis , pulchra cum Matre , rogantem ;
Indeſerta meo pectore regna tene.
Accedant regno , nimiùm vaga turba , puellæ.
Ambobus populis ſic venerandus eris.

ELEGIA X.

Tu mihi , tu certe , memini , Græcine , negabas ;
Uno poſſe aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior : per te deprenſus inermis ,
Ecce duas uno tempore turpis amo.
Utraque formoſa eſt : operoſæ cultibus ambæ :
Artibus , in dubio eſt , hæc ſit , an illa , prior.
Pulchrior hac illa eſt : hæc eſt quoque pulchrior illâ :
Et magis hæc nobis , & magis illa placet.
Errant , ut ventis diſcordibus acta faſelos ,
Dividuumque tenent alter & alter amor.

Quid geminas, Erycina, meos ſine fine dolores?
  Nonne erat in curas una puella ſatis?
Quid folia arboribus, quid pleno ſidera cœlo,
  In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quàm ſi ſine amore jacerem:
  Hoſtibus eveniat vita ſevera meis.
Hoſtibus eveniat viduo dormire cubili,
  Et medio laxè ponere membra toro.
At mihi ſævus amor ſomnos abrumpat inertes:
  Simque mei lecti non ego ſolus onus.
Me mea diſperdat, nullo prohibente, puella,
  Si ſatis una poteſt; ſi minus una, duæ.
Sufficiant graciles, ſed non ſine viribus, artus:
  Pondere, non nervis, corpora noſtra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas.
  Decepta eſt operâ nulla puella meâ.
Sæpe ego, laſcivæ conſumto tempore noctis,
  Utilis & forti corpore mane fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt!
  Dî faciant, leti cauſa ſit iſta mei!
Induat adverſis contraria pectora telis
  Miles, & æternum ſanguine nomen emat.
Quærat avarus opes; & quæ laſſarit arando
  Æquora, perjuro naufragus ore bibat.
At mihi contingat Veneris langueſcere motu:
  Cùm moriar, medium ſolvar & inter opus.
Atque aliquis noſtro lacrymans in funere dicat;
  Conveniens vitæ mors fuit iſta ſuæ.

ELEGIA XI.

PRIMA malas docuit, mirantibus æquoris undîs,
  Peliaco pinus vertice cæſa vias:
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
  Conſpicuam fulvo vellere vexit ovem.

O ! utinam, remo ne quis freta longa moveret,
Argo funeſtas preſſa bibiſſet aquas !
Ecce fugit notumque torum, ſociosque Penates ;
Fallacesque vias ire Corinna parat.
Quid tibi, (me miſerum !) Zephyros Eurosque timebo,
Et gelidum Borean, egelidumque Notum ?
Non illic urbes, non tu mirabere ſilvas :
Una eſt injuſti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas, pictosve lapillos,
Pontus habet : bibuli litoris illa mora eſt.
Litora marmoreis pedibus ſignanda, puellæ.
Hactenus eſt tutum : cetera cæca via eſt.
Et vobis alii ventorum prœlia narrent ;
Quas Scylla infeſtet, quasve Charybdis aquas :
Et quibus emineant violenta Ceraunia ſaxis :
Quo lateant Syrtes, quove Malêa, ſinu.
Hæc alii referant : at vos, quod quisque loquentur,
Credite : credenti nulla procella nocet.
Serò reſpicitur tellus, ubi, fune ſoluto,
Currit in immenſum panda carina ſalum.
Navita ſolicitus quà ventos horret iniquos,
Et prope tam letum, quàm prope cernit aquam.
Quid ? ſi concuſſas Triton exaſperet undas ?
Quàm tibi nunc toto nullus in ore color !
Tum generoſa voces fecundæ ſidera Ledæ :
Et, Felix, dicas, quam ſua terra tenet !
Tutius eſt foviſſe torum, legiſſe libellos,
Threïciam digitis increpuiſſe lyram.
At, ſi vana ferunt volucres mea dicta procellæ ;
Æqua tamen puppi ſit Galatêa tuæ.
Veſtrum crimen erit talis jactura puellæ,
Nereïdesque Deæ, Nereïdumque pater.
Vade memor noſtri, vento reditura ſecundo :
Impleat illa tuos fortior aura ſinus.
Tum mare in hæc magnus proclinet litora Nereus ;
Huc venti ſpirent : huc agat æſtus aquas.

Ipſa roges, Zephyri veniant in lintea ſoli:
  Ipſa tuâ moveas turgida vela manu.
Primus ego aſpiciam notam de litore pinum;
  Et dicam, Noſtros advehit illa Deos:
Excipiamque humeris, & multa sine ordine carpam
  Oſcula: pro reditu victima vota cadet.
Inque tori formam molles ſternenrur arenæ:
  Et tumulus menſæ quilibet inſtar erit.
Illic appoſito narrabis multa Lyæo,
  Pæne ſit ut mediis obruta navis aquis:
Dumque ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
  Nec te præcipites extimuiſſe Notos.
Omnia pro veris credam, ſint ficta licebit.
  Cur ego non votis blandiar ipſe meis?
Hæc mihi quàm primùm, cœlo nitidissimus alto,
  Lucifer admiſſo tempora portet equo.

ELEGIA XII.

ITE triumphales circum mea tempora lauri:
  Vicimus: in noſtro eſt ecce Corinna ſinu.
Quam vir, quam cuſtos, quam janua firma, tot hoſtes,
  Servabant; ne quâ poſſet ab arte capi.
Hæc eſt præcipuo victoria digna triumpho,
  In qua, quæcumque eſt, ſanguine præda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida foſſis
  Cincta; ſed eſt ductu capta puella meo.
Pergama cùm caderent, bello ſuperata biluſtri;
  Ex tot, in Atrida pars quota laudis erat?
At mea ſepoſita eſt, & ab omni milite diſſors
  Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce, ad hanc voti finem, me milite, veni:
  Ipſe eques, ipſe pedes, ſignifer ipſe fui.
Nec caſum Fortuna meis immiſcuit actis:
  Huc ades, ô! curâ, parte Triumphe, meâ!

Nec belli eſt nova cauſa mei : nisi rapta fuiſſet
Tyndaris, Europæ pax Asiæque foret.
Femina silveſtres Lapithas, populumque bimembrem,
Turpiter apposito vertit in arma mero.
Femina Trojanos iterum fera bella movere
Impulit in regno, juſte Latine, tuo.
Femina Romanis, etiam nunc Urbe recenti,
Immisit ſoceros, armaque ſæva dedit.
Vidi ego pro nivea pugnantes conjuge tauros :
Spectatrix animos ipſa juvenca dabat.
Me quoque cum multis, ſed me sine cæde, Cupido
Jussit militiæ signa movere ſuæ.

ELEGIA XIII.

Dum labefactat onus gravidi temeraria ventris,
In dubio vitæ laſſa Corinna jacet.
Illa quidem, clam me tantum molita pericli,
Irâ digna meâ : ſed cadit ira metu.
Sed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo :
Eſt mihi pro facto ſæpe, quod eſſe poteſt.
Isi, Parætonium genialiaque arva Canopi
Quæ colis, & Memphin palmiferamque Pharon,
Quáque celer Nilus, lato dilapſus ab alveo,
Per ſeptem portus in maris exit aquas ;
Per tua ſiſtra precor, per Anubidis ora verendi :
Sic tua ſacra pius ſemper Osiris amet,
Pigraque labatur circa donaria ſerpens,
Et comes in pompa corniger Apis eat :
Huc adhibe vultus ; & in una parce duobus.
Nam vitam dominæ tu dabis ; illa mihi.
Sæpe tibi ſedit certis operata diebus,
Quâ cingit lauros Gallica turma tuas.
Tuque laborantes utero miſerata puellas,
Quarum tarda latens corpora tendit onus ;

Lenis ades, precibuſque meis fave, Ilithyia:
Digna eſt, quam jubeas muneris eſſe tui.
Ipſe ego tura dabo fumosis candidus aris:
Ipſe feram ante tuos munera vota pedes.
Adjiciam titulum, Servatâ Naſo Corinnâ:
Tu modò fac titulo muneribusque locum.
Si tamen in tanto fas eſt monuiſſe timore;
Hac tibi sit pugnâ dimicuiſſe ſatis.

ELEGIA XIV.

Quid juvat immunes belli ceſſare puellas?
Nec fera peltatas agmina velle ſequi?
Si sine Marte, ſuis patiuntur vulnera telis,
Et cæcas armant in ſua fata manus.
Quæ prima inſtituit teneros convellere fetus,
Militiâ fuerat digna perire ſuâ.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnæ triſtis arena tuæ.
Si mos antiquis placuiſſet matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit:
Quique iterum generis jaceret primordia noſtri
In vacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregiſſet opes, si numen aquarum
Juſta recuſaſſet pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in ventre necaſſet,
Caſurus dominæ conditor Urbis erat.
Si Venus Ænean gravidâ temeraſſet in alvo,
Cæſaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cùm poſſes naſci, formoſa, periſſes;
Tentaſſet, quod tu, si tua mater opus.
Ipſe ego, cùm fuerim melius periturus amando,
Vidiſſem nullos, matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem creſcentibus uvis?
Pomaque crudeli vellis acerba manu?

Sponte fluant matura ſuâ : ſine creſcere nata :
Eſt pretium parvæ non leve vita moræ.
Veſtra quid effoditis ſubjectis viſcera telis ?
Et nondum natis dira venena datis ?
Colchida reſperſam natorum ſanguine culpant ,
Aque ſuâ cæſum matre queruntur Ityn.
Utraque ſæva parens : ſed triſtibus utraque causis
Jacturâ ſocii ſanguinis ulta virum.
Dicite , quis Tereus , quis vos irritet Iaſon
Figere ſolicitâ corpora veſtra manu ?
Hoc neque in Armeniis tigres fecere latêbris :
Perdere nec fetus auſa leæna ſuos.
At teneræ faciunt , ſed non impune , puellæ :
Sæpe , ſuos utero quæ necat , ipſa perit.
Ipſa perit , ferturque toro reſoluta capillos :
Et clamant , Meritò , qui modo cumque vident.
Iſta ſed ætherias vaneſcant dicta per auras :
Et ſint ominibus pondera nulla meis.
Dî faciles , peccaſſe ſemel concedite tutò :
Id ſatis eſt : pœnam culpa ſecunda ferat.

ELEGIA XV.

ANNULE , formoſæ digitum vincture puellæ ,
In quo cenſendum nil , nisi dantis amor ;
Munus eas gratum : te lætâ mente receptum
Protinus articulis induat illa ſuis.
Tam bene convenias , quàm mecum convenit illi :
Et digitum juſto commodus orbe teras.
Felix , a domina tractaberis , annule , noſtrâ :
Invideo donis jam miſer ipſe meis.
O ! utinam fieri ſubitò mea munera poſſim
Artibus Ææis , Carpathiive ſenis !
Tunc ego te dominæ cupiam tetigiſſe papillas ,
Et lævam tunicis inſeruiſſe manum.

Elabar digito, quamvis anguſtus & hærens;
  Inque sinum mirâ laxus ab arte cadam.
Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas,
  Neve tenax ceram siccave gemma trahat;
Humida formoſæ tangam prius ora puellæ.
  Tantùm ne signem ſcripta dolenda mihi!
Si dabor, ut condar loculis; exire negabo,
  Aſtringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sim, mea vita, futurus,
  Quodve tener digitus ferre recuſet, onus.
Me gere, cùm calidis perfunderis imbribus artus:
  Damnaque ſub gemma perfer euntis aquæ.
Sed, puto, te nudâ, mea membra libidine ſurgent,
  Et peragam partes annulus ille viri.
Irrita quid voveo? parvum proficiſcere munus:
  Illa datam tecum ſentiat eſſe fidem.

ELEGIA XVI.

PARS me Sulmo tenet Peligni tertia ruris:
  Parva, ſed irriguis ora ſalubris aquis.
Sol licet admoto tellurem sidere findat,
  Et micet Icarii ſtella proterva canis;
Arva pererrantur Peligna liquentibus undis,
  Et viret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris, multoque feracior uvæ:
  Dat quoque bacciferam Pallada gratus ager:
Perque reſurgentes rivis labentibus herbas
  Gramineus madidam ceſpes obumbrat humum:
At meus ignis abeſt. Verbo peccavimus uno:
  Quæ movet ardores, eſt procul; ardor adeſt.
Non ego, si medius Polluce & Caſtore ponar,
  In cœli sine te parte fuiſſe velim.
Soliciti jaceant, terrâque premantur iniquâ,
  In longas orbem qui ſecuere vias.

Aut juvenum comites juſſiſſent ire puellas,
  Si fuit in longas terra ſecanda vias.
Tum mihi, ſi peterem ventoſas horridus Alpes,
  (Dummodò cum domina) molle fuiſſet iter.
Cum domina Libycas auſim perrumpere Syrtes,
  Et dare non æquis vela ferenda notis.
Non, quæ virgineo portenta ſub inguine latrant,
  Nec timeam veſtros, curva Malêa, ſinus:
Non quas, ſubmerſis ratibus ſaturata, Charybdis
  Fundit, & effuſas ore reſorbet aquas.
Quod ſi Neptunum ventoſa potentia vincit,
  Et ſubventuros auferet unda Deos;
Tu noſtris niveos humeris impone lacertos.
  Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe, petens Hero, juvenis tranaverat undas:
  Tunc quoque tranaſſet; ſed via cæca fuit.
At ſine te, quamvis operoſi vitibus agri
  Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos parentem ruſticus undam,
  Frigidaque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebrare ſalubres,
  Non ego natalem, rura paterna, locum;
Sed Scythiam, Cilicaſque feros, viridesque Britannos,
  Quæque Promethéo ſaxa cruore rubent.
Ulmus amat vitem, vitis non deſerit ulmum:
  Separor a domina cur ego ſæpe mea?
At mihi te comitem juràras uſque futuram,
  Per me, perque oculos, ſidera noſtra, tuos.
Verba puellarum, foliis leviora caducis,
  Irrita, quò viſum eſt, ventus & unda ferunt.
Si qua mei tamen eſt in te pia cura relicti,
  Incipe pollicitis addere facta tuis:
Parvaque quàm primùm rapientibus eſſeda mannis,
  Ipſa per admiſſas concute lora jubas.
At vos, quà veniet, tumidi ſubſidite montes:
  Et faciles curvis vallibus eſte viæ.

ELEGIA XVII.

SI quis erit, qui turpe putet ſervire puellæ,
  Illo convincar judice turpis ego.
Sim licet infamis ; dum me moderatiùs urat,
  Quæ Paphon & fluctu pulſa Cythera tenet.
Atque utinam dominæ miti quoque præda fuiſſem !
  Formoſæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos : facies violenta Corinnæ,
  (Me miſerum !) cur eſt tam bene nota ſibi ?
Scilicet a ſpeculi ſumuntur imagine faſtus :
  Nec nisi compositam ſe priùs illa videt.
Non tibi ſi facies nimium dat in omnia regni,
  (O ! facies oculos nata tenere meos.)
Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
  Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & Nymphe, mortalis amore, Calypſo,
  Capta, reluctantem detinuiſſe virum.
Creditur æquoream Phthio Nereïda regi,
  Egeriam juſto concubuiſſe Numæ,
Vulcano Venerem : quamvis, incude relictâ,
  Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipſum genus impar : ſed tamen aptè
  Jungitur herôus cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges :
  Te deceat medio jura dediſſe toro.
Non tibi crimen ero, nec quo lætere remoto :
  Non erit hic nobis inficiandus amor.
Sint tibi pro magno felicia carmina cenſu :
  Et multæ per me nomen habere volunt.
Novi aliquam, quæ ſe circumferat eſſe Corinnam.
  Ut fiat, quid non illa dediſſe velit ?
Sed neque diverſi, ripâ labuntur eâdem,
  Frigidus Eurotas populiferque Padus :

Nec niſi tu, noſtris cantabitur ulla libellis.
Ingenio cauſas tu dabis una meo.

ELEGIA XVIII.

Carmen ad iratum dum tu perducis Achillen,
Primaque juratis induis arma viris;
Nos, Macer, ignavâ Veneris ceſſamus in umbra:
Et tener auſuros grandia frangit Amor.
Sæpe meæ, Tandem, dixi, diſcede, puellæ:
In gremio ſedit protinus illa meo.
Sæpe, Pudet, dixi: lacrymis vix illa retentis,
Me miſeram! jam te, dixit, amare pudet?
Implicuitque ſuos circum mea colla lacertos:
Et, quæ me perdunt, oſcula mille dedit.
Vincor; & ingenium ſumtis revocatur ab armis:
Reſque domi geſtas, & mea bella, cano.
Sceptra tamen ſumſi, curâque Tragœdia noſtrâ
Crevit: & huic operi, quàm libet, aptus eram.
Riſit Amor, pallamque meam, pictoſque cothurnos,
Sceptraque privatâ tam citò ſumta manu.
Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ:
Deque cothurnato vate triumphat Amor.
Quod licet, aut Artes teneri profitemur Amoris:
Hei mihi! præceptis urgeor eſſe meis.
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulyſſi,
Scribimus; aut lacrymas, Phylli relicta, tuas.
Quod Paris, & Macareus, & quod male gratus Iaſon,
Hippolytique parens, Hippolytusque legant:
Quodque tenens ſtrictum Dido miſerabilis enſem
Dicat, & Æoliæ Lesbis amica lyræ.
Quàm celer e toto rediit meus orbe Sabinus,
Scriptaque diverſis retulit ipſe locis!
Candida Penelope ſignum cognovit Ulyssis:
Legit ab Hippolyto ſcripta noverca ſuo.

Jam pius Æneas miſeræ reſcripſit Eliſſæ :
  Quodque legat Phyllis, ſi modo vivit, habet.
Triſtis ad Hypſipylen ab Iaſone litera venit :
  Det votam Phœbo Lesbis amata lyram.
Nec tibi, quà tutum vati, Macer, arma canenti,
  Aureus in medio Marte tacetur Amor.
Et Paris eſt illic, & adultera nobile crimen ;
  Et comes exſtincto Laodamia viro.
Si bene te novi ; non bella libentiùs iſtis
  Dicis : & a veſtris in mea caſtra redis.

ELEGIA XIX.

Si tibi non opus eſt ſervatâ, ſtulte, puellâ ;
  At mihi fac ſerves, quo magis ipſe velim.
Quod licet, ingratum eſt : quod non licet, acriùs urit.
  Ferreus eſt, ſi quis, quod ſinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes ;
  Et faciat voto rara repulſa locum.
Quò mihi fortunam, quæ numquam fallere curet ?
  Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.
Viderat hoc in me vitium verſuta Corinna ;
  Quâque capi poſſem, callida norat opem.
Ah ! quoties, ſani capitis mentita dolores,
  Cunctantem tardo jussit abire pede !
Ah ! quoties finxit culpam, quantumque libebat,
  Inſontis ſpeciem præbuit eſſe, nocens !
Sic ubi vexarat, tepidoſque refoverat ignes,
  Rurſus erat votis comis & apta meis.
Quas mihi blanditias, quàm dulcia verba parabat !
  Oſcula, Dî magni ! qualia quotque dabat !
Tu quoque, quæ noſtros rapuiſti nuper ocellos,
  Sæpe time inſidias, ſæpe rogata nega :

Et ſine me, ante tuos projectum in limine poſtes,
Longa pruinoſâ frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longoſque adoleſcit in uſus:
Hoc juvat: hæc animi ſunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiumque patens, in tædia nobis
Vertitur; &, ſtomacho dulcis ut eſca, nocet.
Si numquam Danaën habuiſſet aënea turris,
Non eſſet Danaë de Jove facta parens.
Dum ſervat Juno ſinuatam cornibus Io;
Facta eſt, quàm fuerat, gratior illa Jovi.
Quod licet & facile eſt,quiſquis cupit;arbore frondes
Carpat, & e magno flumine potet aquam.
Si qua volet regnare diu, deludat amantem.
Hei mihi! quod monitis torqueor ipſe meis.
Cuilibet eveniat, nocet indulgentia nobis:
Quod ſequitur, fugio: quod fugit, uſque ſequor.
At tu, formoſæ nimium ſecure puellæ,
Incipe jam primâ claudere nocte forem.
Incipe, quis toties furtim tua limina pulſet,
Quærere: quid latrent, nocte ſilente, canes.
Quid ferat, aut referat ſollers ancilla tabellas:
Cur toties vacuo ſecubet ipſa toro.
Mordeat iſta tuas aliquando cura medullas:
Daque locum noſtris materiamque dolis.
Ille poteſt vacuo furari litore arenas,
Uxorem ſtulti ſi quis amare poteſt.
Jamque ego præmoneo; niſi tu ſervare puellam
Incipis, incipiet deſinere eſſe mea.
Multa diuque tuli: ſperavi ſæpe futurum,
Cùm bene ſervaſſes, ut bene verba darem.
Lentus es, & pateris nulli patienda marito:
At mihi conceſſi finis amoris erit.
Scilicet infelix numquam prohibebor adire?
Nox mihi, ſub nullo vindice, ſemper erit?
Nil metuam? per nulla traham ſuſpiria noctem?
Nil facies, cur te jure periſſe velim?

Quid

Quid mihi cum facili eſt, quid cum lenone marito?
  Corrumpis vitio gaudia noſtra tuo.
Quin alium, quem tanta juvet patientia, quæris?
  Me tibi rivalem si juvat eſſe, veta.

OVIDII NASONIS
AMORUM
LIBER TERTIUS.
ELEGIA PRIMA.

STAT vetus, & multos incædua ſilva per annos:
Credibile eſt illi numen ineſſe loco.
Fons ſacer in medio, ſpeluncaque pumice pendens:
Et latere ex omni dulce queruntur aves.
Hîc ego, dum ſpatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea, quærebam, Muſa moveret opus.
Venit odoratos Elegeïa nexa capillos:
Et, puto, pes illi longior alter erat.
Forma decens: veſtis tenuiſſima, cultus amantis:
In pedibus vitium cauſa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragœdia paſſu:
Fronte comæ torvâ, palla jacebat humi.
Læva manus ſceptrum latè regale movebat:
Lydius alta pedum vincla cothurnus erat.
Et prior; Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi?
O! argumenti lente poëta tui.
Nequitiam vinoſa tuam convivia narrant:
Narrant in multas compita ſecta vias.
Sæpe aliquis digito vatem deſignat euntem;
Atque ait, Hic ille eſt, quem ferus urit Amor.
Fabula, nec ſentis, totâ jactaris in Urbe;
Dum tua præterito facta pudore refers.
Tempus erat thyrſo pulſum graviore moveri:
Ceſſatum ſatis eſt: incipe majus opus.

Materiâ premis ingenium : cane facta virorum :
  Hæc animo, dices, area digna meo eſt.
Quod teneræ cantent, luſit tua Muſa, puellæ ;
  Primaque per numeros acta juventa ſuos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen :
  Implebit leges ſpiritus iſte meas.
Hactenus : & movit, pictis innixa cothurnis,
  Denſum cæſarie terque quaterque caput.
Altera, ſi memini, limis ſubriſit ocellis :
  Fallor, an in dextra myrtea virga fuit ?
Quid gravibus verbis, animoſa Tragœdia, dixit,
  Me premis ? an numquam non gravis eſſe potes ?
Imparibus tamen es numeris dignata moveri :
  In me pugnaſti verſibus uſa meis.
Non ego contulerim ſublimia carmina noſtris :
  Obruit exiguas regia veſtra fores.
Sum levis : & mecum levis eſt, mea cura, Cupido :
  Non ſum materiâ fortior ipſa meâ.
Ruſtica ſit ſine me laſcivi mater Amoris :
  Huic ego proveni lena comeſque Deæ.
Quam tu non poteris duro reſerare cothurno,
  Hæc eſt blanditiis janua laxa meis.
Et tamen emerui plus, quàm tu, poſſe, ferendo
  Multa, ſupercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit cuſtode Corinna
  Liminis aſtricti ſolicitare fidem ;
Delabique toro, tunicâ velata recinctâ ;
  Atque impercuſſos nocte movere pedes.
Vel quoties foribus duris inciſa pependi,
  Non verita a populo prætereunte legi !
Quin ego me memini, dum cuſtos ſævus abiret,
  Ancillæ miſſam delituiſſe ſinu.
Quid ? cùm me munus natali mittis : at illa
  Rumpit, & appoſitâ barbara merſit aquâ ?
Prima tuæ movi felicia ſemina mentis :
  Munus habet, quod te jam petit, iſta meum.

Deſierant, cœpi : Per vos utramque rogamus,
    In vacuas aures verba timentis eant.
Altera me ſceptro decoras, altoque cothurno :
    Jam nunc contracto magnus in ore ſonor.
Altera das noſtro victurum nomen amori.
    Ergo ades, & longis verſibus adde breves.
Exiguum vati concede, Tragœdia, tempus.
    Tu labor æternus : quod petit illa, breve eſt.
Mota dedit veniam : teneri properentur amores,
    Dum vacat : a tergo grandius urget opus.

ELEGIA II.

NON ego nobilium ſedeo ſtudioſus equorum :
    Cui tamen ipſa faves, vincat ut ille, precor.
Ut loquerer tecum, veni, tecumque ſederem ;
    Ne tibi non notus, quem facis, eſſet amor.
Tu curſus ſpectas, ego te : ſpectemus uterque
    Quod juvat ; atque oculos paſcat uterque ſuos.
O ! cuicumque faves, felix agitator equorum !
    Ergo illi curæ contigit eſſe tuæ !
Hoc mihi contingat, ſacro de carcere miſſis
    Inſiſtam forti mente vehendus equis.
Et modò lora dabo, modò verbere terga notabo :
    Nunc ſtringam metas interiore rotâ.
Si mihi currenti fueris conſpecta, morabor :
    Deque meis manibus lora remiſſa fluent.
Ah ! quàm pæne Pelops Piſæâ concidit haſtâ,
    Dum ſpectat vultus, Hippodamîa, tuos !
Nempe favore ſuæ vicit tamen ille puellæ.
    Vincamus dominæ quiſque favore ſuæ.
Quid fruſtra refugis ? cogit nos linea jungi :
    Hæc in lege loci commoda Circus habet.
Tu tamen, a dextra quicumque es, parce puellæ :
    Contactu lateris læditur iſta tui.

Tu quoque, qui ſpectas poſt nos, tua contrahe crura,
Si pudor eſt: rigido nec preme terga genu.
Sed nimiùm demiſſa jacent tibi pallia terræ:
Collige, vel digitis en ego tollo meis.
Invida veſtis eras, quæ tam bona crura tegebas:
Quoque magis ſpectes, invida veſtis eras.
Talia Melanion Atalantes crura fugacis
Optavit manibus ſuſtinuiſſe ſuis.
Talia ſuccinctæ pinguntur crura Dianæ,
Cùm ſequitur fortes, fortior ipſa, feras.
His ego non viſis arſi: quid fiet ab iſtis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suſpicor ex iſtis & cetera poſſe placere,
Quæ bene ſub tenui condita veſte latent.
Vis tamen interea faciles arceſſere ventos,
Quos faciat noſtrâ mota tabella manu?
An magis hic meus eſt animi, non aëris, æſtus?
Captaque femineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba levi ſparſa eſt tibi pulvere veſtis.
Sordide, de niveo corpore, pulvis, abi.
Sed jam pompa venit: linguis animiſque favete.
Tempus adeſt plauſûs: aurea pompa venit.
Prima loco fertur paſſis Victoria pennis:
Huc ades; & meus hic fac, Dea, vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimiùm qui creditis undis:
Nil mihi cum pelago: me mea terra capit.
Plaude tuo, miles, Marti: nos odimus arma.
Pax juvat, & mediâ pace repertus Amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adſit:
Artifices in te verte, Minerva, manus.
Ruricolæ Cereri, teneroque aſſurgite Baccho:
Pollucem pugiles, Caſtora placet eques.
Nos tibi, blanda Venus, puerisque potentibus arcu
Plaudimus: inceptis annue, Diva, meis.
Daque novæ mentem dominæ, patiatur amari.
Annuit; & motu ſigna ſecunda dedit.

Quod Dea promisit, promittas ipſa, rogamus.
Pace loquar Veneris, tu Dea major eris.
Per tibi tot juro teſtes, pompamque Deorum,
Te dominam nobis tempus in omne peti.
Sed pendent tibi crura : potes, si forte juvabit,
Cancellis primos inſeruiſſe pedes.
Maxima jam vacuo prætor ſpectacula Circo,
Quadrijuges æquo carcere misit equos.
Cui ſtudeas video : vincet cuicumque favebis.
Quid cupias, ipsi ſcire videntur equi.
Me miſerum ! metam ſpatioſo circuit orbe.
Quid facis ? admoto proximus axe ſubit.
Quid facis, infelix ? perdis bona vota puellæ.
Tende precor validâ lora ſiniſtra manu.
Favimus ignavo : ſed enim revocate, Quirites ;
Et date jactatis undique signa togis.
En revocant : at, nė turbet toga mota capillos,
In noſtros abdas te licet usque sinus.
Jamque patent iterum, reſerato carcere, poſtes.
Evolat admissis diſcolor agmen equis.
Nunc ſaltem ſupera, ſpatioque inſurge patenti.
Sint mea, sint dominæ fac rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ : mea vota ſuperſunt.
Ille tenet palmam : palma petenda mihi eſt.
Risit, & argutis quiddam promisit ocellis.
Hoc ſatis hîc : alio cetera redde loco.

ELEGIA III.

Esse Deos, i, crede : fidem jurata fefellit :
Et facies illi, quæ fuit ante, manet.
Quàm longos habuit nondum perjura capillos,
Tam longos, poſtquam numina lusit, habet.
Candida, candorem roſeo ſuffuſa rubore,
Ante ſtetit : niveo lucet in ore rubor.

Pes erat exiguus : pedis eſt aptiſſima forma.
  Longa decenſque fuit : longa decenſque manet.
Argutos habuit, radiant ut ſidus, ocellos ;
  Per quos mentita eſt perfida ſæpe mihi.
Scilicet æternò falſum jurare puellis
  Dî quoque concedunt ; formaque numen habet.
Perque ſuos illam nuper juraſſe recordor,
  Perque meos oculos ; & doluere mei.
Dicite, Dî ; ſi vos impune fefellerit illa,
  Alterius meritis cur ego damna tuli ?
At non invidiæ vobis Cepheïa virgo eſt,
  Pro male formoſâ juſſa parente mori.
Non ſatis eſt, quod vos habui ſine pondere teſtes,
  Et mecum luſos ridet inulta Deos.
Ut ſua per noſtram redimat perjuria pœnam,
  Victima deceptus decipientis ero ?
Aut ſine re nomen Deus eſt, fruſtraque timetur ;
  Et ſtultâ populos credulitate movet.
Aut, ſi quis Deus eſt, teneras amat ille puellas ;
  Et nimiùm ſolas omnia poſſe jubet.
Nobis fatifero Mavors accingitur enſe :
  Nos petit invictâ Palladis haſta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus :
  In nos alta Jovis dextera fulmen habet.
Formoſas Superi metuunt offendere læſi :
  Atque ultro, quæ ſe non timuere, timent.
Et quiſquam pia tura focis imponere curet ?
  Certè plus animi debet ineſſe viris.
Juppiter igne ſuo lucos jaculatur & arces ;
  Miſſaque perjuras tela ferire vetat.
Tot meruere peti : Semele miſerabilis arſit :
  Officio eſt illi pœna reperta ſuo.
At ſi venturo ſe ſubduxiſſet amanti,
  Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror ? & toti facio convicia cœlo ?
  Dî quoque habent oculos : Dî quoque pectus habent.

Si Deus ipſe forem; numen ſine fraude liceret
Femina mendaci falleret ore meum.
Ipſe egò jurarem verum, jurare puellas;
Et non de tetricis dicerer eſſe Deus.
Tu tamen illorum moderatiùs utere dono:
Aut oculis certè parce, puella, meis.

ELEGIA IV.

DURE vir, impoſito teneræ cuſtode puellæ,
Nil agis: ingenio quæque tuenda ſuo.
Si qua, metu demto, caſta eſt, ea denique caſta eſt:
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.
Ut jam ſervaris bene corpus, adultera mens eſt:
Nec cuſtodiri, ni velit, illa poteſt.
Nec mentem ſervare potes, licet omnia claudas:
Omnibus occluſis, intus adulter erit.
Cui peccare licet, peccat minus: ipſa poteſtas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Deſine, crede mihi, vitia irritare vetando:
Obſequiò vincas aptiùs illa tuo.
Vidi ego nuper equum, contra ſua vincla tenacem,
Ore reluctanti, fulminis ire modo.
Conſtitit, ut primùm conceſſas ſenſit habenas,
Frenaque in effuſa laxa jacere juba.
Nitimur in vetitum ſemper, cupimusque negata:
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: & hos unus ſæpe fefellit Amor.
In thalamum Danaë ſaxo ferroque perennem
Quæ fuerat virgo tradita, mater erat.
Penelope manſit, quamvis cuſtode carebat,
Inter tot juvenes intemerata procos.
Quicquid ſervatur, cupimus magis; ipſaque furem
Cura vocat: pauci, quod ſinit alter, amant.

Nec facie placet illa ſuâ , ſed amore mariti :
  Neſcio quid , quod te ceperit , eſſe putant.
Non proba ſit , quam vir ſervat , ſed adultera : cara eſt ;
  Ipſe timor pretium corpore majus habet.
Indignere licet , juvat inconceſſa voluptas.
  Sola placet ; Timeo , dicere si qua poteſt.
Nec tamen ingenuam jus eſt ſervare puellam :
  Hic metus externæ corpora gentis agat.
Scilicet ut poſſit cuſtos , Ego , dicere , feci ,
  In laudem ſervi caſta ſit illa tui.
Ruſticus eſt nimiùm , quem lædit adultera conjux ;
  Et notos mores non ſatis Urbis habet :
In qua Martigenæ non ſunt sine crimine nati ,
  Romulus Iliades , Iliadesque Remus.
Quô tibi formoſam , si non nisi caſta placebat ?
  Non poſſunt ullis iſta coïre modis.
Si ſapis , indulge dominæ ; vultusque ſeveros
  Exue : nec rigidi jura tuere viri.
Et cole , quos dederit , multos dabit uxor , amicos.
  Gratia sic minimo magna labore venit.
Sic poteris juvenum convivia ſemper inire :
  Et , quæ non dederis , multa videre domi.

ELEGIA V.

Nox erat : & ſomnus laſſos ſubmiſit ocellos.
  Terruerunt animum talia viſa meum.
Colle ſub aprico , celeberrimus ilice lucus
  Stabat ; & in ramis multa latebat avis.
Area gramineo ſuberat viridissima prato ,
  Uvida de guttis lene ſonantis aquæ.
Ipſe ſub arboreis vitabam frondibus æſtum ;
  Fronde ſub arborea ſed tamen æſtus erat.
Ecce , petens variis immixtas floribus herbas ,
  Conſtitit ante oculos candida vacca meos.

Candidior nivibus, tunc cùm cecidere recentes ;
In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
Candidior, quod adhuc ſpumis ſtridentibus albet,
Et modo ſiccatam, lacte, reliquit ovem.
Taurus erat comes huic, felicior ille maritus :
Cumque ſua teneram conjuge preſſit humum.
Dum jacet, & lentè revocatas ruminat herbas,
Atque iterum paſto paſcitur ante cibo ;
Viſus erat, ſomno vires adimente, ferenti
Cornigerum terræ depoſuiſſe caput.
Huc levibus cornix pennis delapſa per auras
Venit ; & in viridi garrula ſedit humo.
Terque bovis niveæ petulanti pectora roſtro
Fodit ; & albentes abſtulit ore jubas.
Illa locum taurumque diu cunctata reliquit :
Sed niger in vaccæ pectore livor erat.
Utque procul vidit carpentes pabula tauros ;
(Carpebant tauri pabula læta procul ;)
Illuc ſe rapuit, gregibusque immiſcuit illis ;
Et petiit herbæ fertilioris humum.
Dic, age, nocturnæ, quicumque es, imaginis augur,
(Si quid habent veri,) viſa quid iſta ferant.
Sic ego, nocturnæ ſic dixit imaginis augur,
Expendens animo ſingula viſa ſuo :
Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
Sed male vitabas, æſtus amoris erat.
Vacca puella tua eſt : aptus color ille puellæ :
Tu vir, & in vacca compare taurus eras.
Pectora quod roſtro cornix fodiebat acuto ;
Ingenium dominæ lena movebit anus.
Quod cunctata diu taurum ſua vacca reliquit ;
Frigidus in viduo deſtituêre toro.
Livor, & adverſo maculæ ſub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres : gelido mihi ſanguis ab ore
Fugit, & ante oculos nox ſtetit alta meos.

ELEGIA VI.

AMNIS, arundinibus limoſas obſite ripas,
  Ad dominam propero; ſiſte parumper aquas.
Nec tibi ſunt pontes; nec, quæ ſine remigis ictu,
  Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras, memini: nec te tranſire refugi;
  Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis, appoſito nivibus de monte ſolutis;
  Et turpi craſſas gurgite volvis aquas.
Quid properaſſe juvat? quid parca dediſſe quieti
  Tempora? quid nocti conſeruiſſe diem?
Si tamen hîc ſtandum; ſi non datur artibus ullis
  Ulterior noſtro ripa premenda pedi.
Nunc ego, quas habuit pennas Danaeïus heros,
  Terribili denſum cùm tulit angue caput:
Nunc opto currum, de quo Cerealia primùm
  Semina venerunt in rude miſſa ſolum.
Prodigioſa loquor veterum mendacia vatum:
  Nec tulit hæc, nec fert, nec feret ulla dies.
Tu potius, ripis effuſe capacibus amnis,
  (Sic æternus eas!) labere fine tuo.
Non eris invidiæ, torrens, mihi crede, ferendæ,
  Si dicar per te fortè retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare:
  Flumina ſenſerunt ipſa, quid eſſet amor.
Inachus in Melie Bithynide pallidus iſſe
  Dicitur, & gelidis incaluiſſe vadis.
Nondum Troja fuit luſtris obſeſſa duobus,
  Cùm rapuit vultus, Xanthe, Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diverſis currere terris
  Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promiſſam Xantho, Penêe, Creüſam
  Phthiotum terris occuluiſſe ferunt.

Quid referam Aſopon, quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens ?
Cornua ſi tua nunc ubi ſint, Acheloë, requiram ;
Herculis iratâ fracta querêre manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti ;
Una tamen tanti Deïanira fuit.
Ille fluens dives ſeptena per oſtia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ,
Fertur in Evadne collectam Aſopide flammam
Vincere gurgitibus non potuiſſe ſuis.
Siccus ut amplecti Salmonida poſſet Enipeus,
Cedere jussit aquam : juſſa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui, per cava ſaxa volutans,
Tiburis Argéi ſpumifer arva rigas.
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida cultu,
Ungue notata comas, ungue notata genas.
Illa, gemens patruique nefas, delictaque Martis,
Errabat nudo per loca ſola pede.
Hanc amnis rapidis animoſus vidit ab undis,
Raucaque de mediis ſuſtulit ora vadis :
Atque ita, Quid noſtras, inquit, teris anxia ripas,
Ilia ab Idæo Laomedonte genus ?
Quò cultus abiere tui ? quid ſola vagaris ?
Vitta nec evinctas impedit alba comas ?
Quid fles, & madidos lacrymis corrumpis ocellos ?
Pectoraque inſanâ plangis aperta manu ?
Ille habet & ſilices, & vivum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lentus in ore videt.
Ilia, pone metus : tibi regia noſtra patebit,
Teque colent amnes : Ilia, pone metus.
Tu centum aut plures inter, dominabere, Nymphas :
Nam centum aut plures flumina noſtra tenent.
Ne me ſperne, precor, tantùm, Trojana propago :
Munera promissis uberiora feres.
Dixerat. Illa, oculos in humum dejecta modeſtos,
Spargebat tepidos flebilis imbre ſinus.

Ter molita fugam, ter ad altas reſtitit undas;
  Currendi vires eripiente metu.
Sera tamen ſcindens inimico pollice crinem,
  Edidit indignos ore tremente ſonos:
O! utinam mea lecta forent, patrioque ſepulcro
  Condita, dum poterant virginis oſſa legi!
Cur modò Veſtalis tædas invitor ad ullas
  Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis designor adultera vulgi.
  Deſit famoſus, qui notet ora, pudor.
Hactenus; & veſtem tumidis prætendit ocellis:
  Atque ita ſe in rapidas perdita miſit aquas.
Suppoſuiſſe manus ad pectora lubricus amnis
  Dicitur; & ſocii jura dediſſe tori.
Te quoque credibile eſt aliquâ caluiſſe puellâ;
  Sed nemora & silvæ crimina veſtra tegunt.
Dum loquor, increvit latis ſpatiosiùs undis,
  Nec capit admiſſas alveus altus aquas.
Quid mecum, furioſe, tibi? quid mutua differs
  Gaudia? quid cœptum, ruſtice, rumpis iter?
Quid, si legitimum flueres, si nobile flumen?
  Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum, rivis collecte caducis:
  Nec tibi ſunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes inſtar pluviamque nivesque ſolutas;
  Quas tibi divitias pigra miniſtrat hiems.
Aut lutulentus agis brumali tempore curſus:
  Aut premis arentem pulverulentus humum.
Quis te tum potuit sitiens haurire viator?
  Quis gratâ dixit voce, Perennis eas?
Damnoſus pecori curris, damnosior agris.
  Forſitan hæc alios; me mea damna movent.
Huic ego, væ! demens narrabam fluminum amores.
  Jactaſſe indigno nomina tanta pudet.
Neſcio quid ſpectans, Acheloon & Inachon amnes,
  Et potui nomen, Nile, referre tuum.

At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
Sint rapidi ſoles, ſiccaque ſemper hiems.

ELEGIA VII.

At non formoſa eſt: at non bene culta puella:
At, puto, non votis ſæpe petita meis.
Hanc tamen in nullos tenui male languidus uſus,
Sed jacui pigro crimen onuſque toro.
Nec potui cupiens, pariter cupiente puellâ,
Inguinis effeti parte juvante frui.
Illa quidem noſtro ſubjecit eburnea collo
Brachia, Sithoniâ candidiora nive:
Oſculaque inſeruit cupidæ luctantia linguæ:
Laſcivum femori ſuppoſuitque femur.
Et mihi blanditias dixit, Dominumque vocavit:
Et quæ præterea publica verba juvant.
Tacta tamen veluti gelidâ mea membra cicutâ,
Segnia propoſitum deſtituêre ſuum.
Truncus iners jacui, ſpecies & inutile pondus:
Nec ſatis exactum eſt, corpus an umbra forem.
Quæ mihi ventura eſt (ſiquidem ventura) ſenectus?
Cùm deſit numeris ipſa juventa ſuis.
Ah pudet annorum! quo me juvenemque virumque,
Nec juvenem, nec me ſensit amica virum.
Sic flammas aditura pias æterna ſacerdos
Surgit, & a caro fratre verenda ſoror.
At nuper bis flava Chlide, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo.
Exigere a nobis, anguſtâ nocte, Corinnam,
Me memini numeros ſuſtinuiſſe novem.
Num mea Theſſalico languent devota veneno
Corpora? num miſero carmen & herba nocent?
Sagave Puniceâ defixit nomina cerâ,
Et medium tenues in jecur egit acus?

Carmine læſa Ceres ſterilem vaneſcit in herbam :
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ :
Ilicibus glandes, cantataque vitibus uva
Decidit ; & nullo poma movente cadunt.
Quid vetat & nervos magicas torpere per artes ?
Forsitan impatiens ſit latus inde meum.
Huc pudor accessit facti : pudor ipſe nocebat.
Ille fuit vitii cauſa ſecunda mei.
At qualem vidi tantùm tetigique puellam,
Sic etiam tunicâ tangitur ipſa ſuâ.
Illius ad tactum Pylius juveneſcere possit,
Tithonosque annis fortior eſſe ſuis.
Hæc mihi contigerat ; ſed vir non contigit illi.
Quas nunc concipiam per nova vota preces ?
Credo etiam magnos, quo ſum tam turpiter uſus,
Muneris oblati pœnituiſſe Deos.
Optabam certè recipi ; ſum nempe receptus :
Oſcula ferre ; tuli : proximus eſſe ; fui.
Quò mihi fortunæ tantum ? quò regna ſine uſu ?
Quid nisi poſſedi dives avarus opes ?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis ;
Pomaque, quæ nullo tempore tangat, habet.
A tenerâ quisquam ſic ſurgit mane puellâ,
Protinus ut ſanctos possit adire Deos.
Sed non blanda, puto, non optima perdidit in me
Oſcula : non omni ſolicitavit ope.
Illa graves potuit quercus, adamantaque durum,
Surdaque blanditiis ſaxa movere ſuis.
Digna movere fuit certè vivosque virosque :
Sed neque tum vixi ; nec vir, ut ante, fui.
Quid juvet, ad ſurdas ſi cantet Phemius aures ?
Quid miſerum Thamyran picta tabella juvet ?
At quæ non tacitâ formavi gaudia mente !
Quos ego non finxi diſpoſuique modos !
Noſtra tamen jacuere, velut præmortua, membra
Turpiter, heſternâ languidiora roſâ.

Quæ nunc ecce rigent intempeſtiva, valentque:
Nunc opus expoſcunt militiamque ſuam.
Quin iſtic pudibunda jaces, pars peſſima noſtri?
Sic ſum pollicitis captus & ante tuis.
Tu dominam fallis: per te deprenſus inermis
Triſtia cum magno damna pudore tuli.
Hanc etiam non eſt mea dedignata puella
Molliter admotâ ſolicitare manu.
Sed poſtquam nullas conſurgere poſſe per artes,
Immemoremque ſui procubuiſſe videt;
Quid me ludis, ait? quis te, malè ſane, jubebat
Invitum noſtro ponere membra toro?
Aut te trajectis Ææa venefica ranis
Devovet: aut alio laſſus amore venis.
Nec mora: deſiluit tunicâ velata recinctâ:
Et decuit nudos proripuiſſe pedes.
Neve ſuæ poſſent intactam ſcire miniſtræ,
Dedecus hoc ſumtâ diſſimulavit aquâ.

ELEGIA VIII.

Est quiſquam ingenuas etiamnum ſuſpicit artes?
Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretioſius auro:
At nunc barbaries grandis, habere nihil.
Cùm pulchrè noſtri dominæ placuere libelli;
Quò licuit libris, non licet ire mihi.
Cùm benè laudavit, laudato janua clauſa eſt.
Turpiter huc illuc ingenioſus eo.
Ecce recens dives, parto per vulnera cenſu,
Præfertur nobis ſanguine paſtus eques.
Hunc potes amplecti formoſis, vita, lacertis?
Hujus in amplexu, vita, jacere potes?
Si neſcis, galeam caput hoc portare ſolebat:
Enſe latus cinctum, quod tibi ſervit, erat.

Læva manus, cui nunc ſerum male convenit aurum,
Scuta tulit: dextram tange, cruenta fuit.
Quâ periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
Heu! ubi mollities pectoris illa tui?
Cerne cicatrices, veteris veſtigia pugnæ.
Quæſitum eſt illi corpore, quicquid habet.
Forſitan &, quoties hominem jugulaverit, ille
Indicet: hoc faſſas tangis, avara, manus?
Ille ego, Muſarum purus Phœbique ſacerdos,
Ad rigidas canto carmen inane fores.
Diſcite, qui ſapitis, non quæ nos ſcimus inertes,
Sed trepidas acies, & fera caſtra, ſequi:
Proque bono verſu primum deducite pilum.
Hoc tibi, ſi velles, poſſet, Homere, dari.
Juppiter admonitus nihil eſſe potentius auro,
Corruptæ pretium virginis ipſe fuit.
Dum merces aberat; durus pater, ipſa ſevera,
Ærati poſtes, ferrea turris erat:
Sed poſtquam ſapiens in munera venit adulter,
Præbuit ipſa ſinus: &, dare juſſa, dedit.
At cùm regna ſenex cœli Saturnus haberet,
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æraque & argentum, cumque auro pondera ferri
Manibus admôrat: nullaque maſſa fuit.
At meliora dabat: curvo ſine vomere fruges,
Pomaque, & in quercu mella reperta cavâ.
Nec valido quisquam terras findebat aratro:
Signabat nullo limite menſor humum.
Non freta demissi verrebant eruta remi:
Ultima mortali tum via litus erat.
Contra te ſollers, hominum Natura, fuiſti;
Et nimiùm damnis ingenioſa tuis.
Quò tibi, turritis incingere mœnibus urbes?
Quò tibi, diſcordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terra contenta fuiſſes.
Cur non & cœlum tertia regna petis?

Quà licet, affectas cœlum quoque. Templa Quirinus,
Liber, & Alcides, & modò Cæſar, habent.
Eruimus terrâ ſolidum pro frugibus aurum :
Poſſidet inventas ſanguine miles opes.
Curia pauperibus clauſa eſt : dat cenſus honores.
Inde gravis judex ; inde ſeverus eques.
Omnia poſſideant : illis Campuſque Forumque
Serviat : hi pacem crudaque bella gerant.
Tantum ne noſtros avidi prædentur amores ;
Et ſatis eſt : aliquid pauperis eſſe ſinant.
At nunc, exæquet tetricas licet illa Sabinas,
Imperat ut captæ, qui dare multa poteſt.
Me prohibet cuſtos : in me timet illa maritum.
Si dederim, totâ cedet uterque domo.
O ! ſi neglecti quiſquam Deus ultor amantis ;
Tam malè quæſitas pulvere mutet opes !

ELEGIA IX.

MEMNONA ſi mater, mater ploravit Achillen,
Et tangunt magnas triſtia fata Deas ;
Flebilis indignos, Elegeïa, ſolve capillos.
Ah ! nimis ex vero nunc tibi nomen erit !
Ille tui vates operis, tua fama, Tibullus,
Ardet in exſtructo corpus inane rogo.
Ecce, puer Veneris fert everſamque pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce facem.
Aſpice, demiſſis ut eat miſerabilis alis ;
Pectoraque infeſtâ tundat aperta manu.
Excipiunt ſparſi lacrymas per colla capilli,
Oraque ſingultu concutiente, ſonant.
Fratris in Æneæ ſic illum funere dicunt
Egreſſum tectis, pulcher Iüle, tuis.
Nec minùs eſt confuſa Venus, moriente Tibullo,
Quàm juveni rupit cùm ferus inguen aper.

At ſacri vates, & Divûm cura, vocamur:
  Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat:
  Omnibus obſcuras injicit illa manus.
Quid pater Iſmario, quid mater, profuit Orpheo?
  Carmine quid victas obſtupuiſſe feras?
Ælinon in ſilvis idem pater, Ælinon, altis
  Dicitur invitâ concinuiſſe lyrâ.
Adjice Mæoniden, a quo, ceu fonte perenni,
  Vatum Piëriis ora rigantur aquis:
Hunc quoque ſumma dies nigro ſubmerſit Averno,
  Diffugiunt avidos carmina ſola rogos.
Durat opus vatum, Trojani fama laboris,
  Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemeſis longum, ſic Delia, nomen habebunt;
  Altera, cura recens, altera, primus amor.
Quid vos ſacra juvant? quid nunc Ægyptia proſunt
  Siſtra? quid in vacuo ſecubuiſſe toro?
Cùm rapiant mala fata bonos, (ignoſcite faſſo,)
  Solicitor nullos eſſe putare Deos.
Vive pius, moriere pius: cole ſacra, colentem
  Mors gravis a templis in cava buſta trahet.
Carminibus confide bonis: jacet ecce Tibullus.
  Vix manet e tanto parva quod urna capit.
Tene, ſacer Vates, flammæ rapuere rogales?
  Pectoribus paſci nec timuere tuis?
Aurea ſanctorum potuiſſent templa Deorum
  Urere, quæ tantum ſuſtinuere nefas.
Avertit vultus, Erycis quæ poſſidet arces:
  Sunt quoque, qui lacrymas continuiſſe negent.
Sed tamen hoc melius, quàm ſi Phæacia tellus
  Ignotum vili ſuppoſuiſſet humo.
Hinc certè madidos fugientis preſſit ocellos
  Mater; & in cineres ultima dona tulit:
Hinc ſoror in partem miſerâ cum matre doloris
  Venit, inornatas dilaniata comas.

Cumque tuis ſua junxerunt Nemesisque priorque
Oſcula : nec ſolos deſtituêre rogos.
Delia diſcedens, Feliciùs, inquit, amata
Sum tibi : vixiſti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, Quid, ait, tibi sint mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen e nobis aliquid, nisi nomen & umbra,
Reſtat ; in Elysià valle Tibullus erit.
Obvius huic venias, hederâ juvenilia cinctus
Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque, si falſum eſt temerati crimen amici,
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
His comes umbra tua eſt; si quid modò corporis umbra eſt:
Auxiſti numeros, culte Tibulle, pios.
Oſſa quieta, precor, tutâ requieſcite in urna :
Et sit humus cineri non oneroſa tuo.

ELEGIA X.

Annua venerunt Cerealis tempora ſacri :
Secubat in vacuo ſola puella toro.
Flava Ceres, tenues ſpicis redimita capillos,
Cur inhibes ſacris commoda noſtra tuis ?
Te, Dea, munificam gentes ubicumque loquuntur :
Nec minùs humanis invidet ulla bonis.
Ante nec hirſuti torrebant farra coloni :
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus, oracula prima, ferebant.
Hæc erat, & teneri ceſpitis herba, cibus.
Prima Ceres docuit turgeſcere ſemen in agris ;
Falce coloratas ſubſecuitque comas.
Prima jugo tauros ſupponere colla coëgit ;
Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quiſquam lacrymis lætari credit amantum ?
Et bene tormentis ſecubituque coli ?

Nec tamen eſt, quamvis agros amet illa feraces,
Ruſtica: nec viduum pectus amoris habet.
Cretes erunt teſtes: nec fingunt omnia Cretes;
Cretes, nutrito terra ſuperba Jove.
Illic, sideream qui mundi temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides teſti: teſtis laudatur alumno.
Faſſuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iasium Cretæâ Diva ſub Idâ
Figentem certâ terga ferina manu.
Vidit, & ut teneræ flammam rapuere medullæ:
Hinc pudor, ex alia parte trahebat amor.
Victus amore pudor: ſulcos arere videres,
Et ſata cum minima parte redire ſui.
Cùm bene jactati pulſarant arva ligones,
Ruperat & duram vomer aduncus humum,
Seminaque in latos iërant æqualiter agros;
Irrita decepti vota colentis erant.
Diva, potens frugum, silvis ceſſabat in altis:
Deciderant longæ ſpicea ſerta comæ.
Sola fuit Crete fecundo fertilis anno.
Omnia, quà tulerat ſe Dea, meſſis erant.
Ipſe locus nemorum, canebat frugibus, Ide,
Et ferus in silva farra metebat aper.
Optavit Minos similes sibi legifer annos:
Optavit Cereris longus ut eſſet amor.
Quod tibi ſecubitus triſtes, Dea flava, fuiſſent;
Hoc cogor ſacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego ſum triſtis, cùm sit tibi nata reperta?
Regnaque, quàm Juno, ſorte minora regat?
Feſta dies Veneremque vocat, cantusque merumque:
Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

ELEGIA XI.

MULTA diuque tuli : vitiis patientia victa eſt.
Cede fatigato pectore, turpis Amor.
Scilicet aſſerui jam me, fugique catenas :
Et quæ depuduit ferre, tuliſſe pudet.
Vicimus ; & domitum pedibus calcamus Amorem.
Venerunt capiti cornua ſera meo.
Perfer & obdura : dolor hic tibi proderit olim.
Sæpe tulit laſſis ſuccus amarus opem.
Ergo ego ſuſtinui, foribus tam ſæpe repulſus,
Ingenuum durâ ponere corpus humo.
Ergo ego neſcio cui, quem tu complexa tenebas,
Excubui clauſam, ſervus ut, ante domum.
Vidi, cùm foribus laſſus prodiret amator,
Invalidum referens emeritumque latus.
Hoc tamen eſt levius, quàm quod ſum viſus ab illo :
Eveniat noſtris hoſtibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri ſpatiantis adhæsi ?
Ipſe tuus cuſtos, ipſe vir, ipſe comes.
Scilicet & populo per me cantata placebas :
Cauſa fuit multis noſter amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ ?
Et perjuratos in mea damna Deos ?
Quid juvenum tacitos inter convivia nutus ?
Verbaque compoſitis diſſimulata notis ?
Dicta erat ægra mihi : præceps amenſque cucurri.
Veni ; & rivali non erat ægra meo.
His, & quæ taceo, duravi ſæpe ferendis.
Quære alium, pro me qui queat iſta pati.
Jam mea, votivâ puppis redimita coronâ,
Lenta tumeſcentes æquoris audit aquas.
Desine blanditias, & verba potentia quondam,
Perdere : non ego ſum ſtultus, ut ante fui.

Luctantur, pectuſque leve in contraria tendunt,
  Hàc amor, hàc odium: ſed, puto, vincit amor.
Odero, ſi potero: ſi non, invitus amabo.
  Nec juga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Nequitiam fugio: fugientem forma reducit.
  Averſor morum crimina: corpus amo.
Sic ego nec ſine te, nec tecum vivere poſſum:
  Et videor voti neſcius eſſe mei.
Aut formoſa fores minus, aut minus improba, vellem:
  Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta movent odium, facies exorat amorem:
  Me miſerum! vitiis plus valet illa ſuis.
Parce, per ô! lecti ſocialia jura, per omnes
  (Qui dent fallendos ſe tibi ſæpe,) Deos,
Perque tuam faciem, magni mihi numinis inſtar,
  Perque tuos oculos, qui rapuere meos.
Quicquid eris, mea ſemper eris: tu ſelige tantùm,
  Me quoque velle velis, anne coactus amem?
Lintea dem potius, ventiſque ferentibus utar;
  Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XII.

Quis fuit ille dies, quo triſtia ſemper amanti
  Omina non albæ concinuiſtis aves?
Quodve putem ſidus noſtris occurrere fatis?
  Quosve Deos in me bella movere querar?
Quæ modò dicta mea eſt, quam cœpi ſolus amare,
  Cum multis vereor ne ſit habenda mihi.
Fallimur? an noſtris innotuit illa libellis?
  Sic erat: ingenio proſtitit illa meo.
Et meritò: quid enim formæ præconia feci?
  Vendibilis culpâ facta puella meâ eſt.
Me lenone, placet: duce me, perductus amator:
  Janua per noſtras eſt adaperta manus:

An proſint, dubium: nocuerunt carmina certè:
Invidiæ noſtris illa fuere bonis.
Cùm Thebæ, cùm Trojà forent, cùm Cæſaris acta;
Ingenium movit ſola Corinna meum.
Averſis utinam tetigiſſem carmina Muſis!
Phœbus & inceptum deſtituiſſet opus!
Nec tamen, ut teſtes mos eſt audire poëtas:
Malueram verbis pondus abeſſe meis.
Per nos Scylla, patri canos furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibusque canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues.
Victor Abantiades alite fertur equo.
Idem per ſpatium Tityon porreximus ingens:
Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladon jaculantem mille lacertis;
Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis incluſimus utribus Euros:
Proditor in medio Tantalus amne ſitit.
De Niobe ſilicem, de virgine fecimus urſam:
Concinit Odryſium Cecropis ales Ityn.
Juppiter aut in aves, aut ſe transformat in aurum:
Aut ſecat, impoſitâ virgine, taurus aquas.
Protea quid referam? Thebanaque femina, dentes?
Qui vomerent flammas ore, fuiſſe boves?
Flere genis electra tuas, auriga, ſorores?
Quæque rates fuerint, nunc maris eſſe Deas?
Averſumque diem menſis furialibus Atrei?
Duraque percuſſam ſaxa ſecuta lyram?
Exit in immenſum fecunda licentia vatum:
Obligat hiſtoricâ nec ſua verba fide.
Et mea debuerat falsò laudata videri
Femina: credulitas nunc mihi veſtra nocet.

ELEGIA XIII.

Cum mihi pomiferis conjux foret orta Phaliſcis ;
  Mœnia contigimus victa , Camille , tibi.
Caſta ſacerdotes Junoni feſta parabant
  Per celebres ludos , indigenamque bovem.
Grande moræ pretium , ritus cognoſcere : quamvis
  Difficilis clivis huc via præbet iter.
Stat vetus , & denſâ prænubilus arbore , lucus :
  Aſpice , concedas numen ineſſe loco.
Accipit ara preces , votivaque tura piorum ;
  Ara per antiquas facta ſine arte manus.
Hinc , ubi præſonuit ſollemni tibia cantu ,
  It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveæ , populo plaudente , juvencæ ,
  Quas aluit campis herba Phaliſca ſuis ;
Et vituli , nondum metuendâ fronte minaces ,
  Et minor ex humili victima porcus harâ ;
Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo :
  Inviſa eſt dominæ ſola capella Deæ.
Illius indicio ſilvis inventa ſub altis
  Dicitur inceptam deſtituiſſe fugam.
Nunc quoque per pueros jaculis inceſſitur index ,
  Et pretium auctori vulneris ipſa datur.
Quà ventura Dea eſt , juvenes timidæque puellæ
  Præverrunt latas veſte jacente vias.
Virginei crines auro gemmâque premuntur ;
  Et tegit auratos palla ſuperba pedes.
More patrum Grajo , velatæ veſtibus albis
  Tradita ſuppoſito vertice ſacra ferunt.
Ore favent populi , tunc cùm venit aurea pompa :
  Ipſa ſacerdotes ſubſequiturque ſuas.
Argiva eſt pompæ facies : Agamemnone cæſo ,
  Et ſcelus & patrias fugit Haleſus opes.

Jamque pererratis, profugus, terrâque fretoque,
Mœnia felici condidit alta manu.
Ille ſuos docuit Junonia ſacra Phaliſcos :
Sint mihi, ſint populo ſemper amica ſuo.

ELEGIA XIV.

NON ego, ne pecces, cùm ſis formoſa, recuſo :
Sed ne ſit miſero ſcire neceſſe mihi.
Nec te noſtra jubet fieri cenſura pudicam :
Sed tantùm, tentes dissimulare, rogat.
Non peccat, quæcumque poteſt peccaſſe negare :
Solaque famoſam culpa profeſſa facit.
Quis furor eſt, quæ nocte latent, ſub luce fateri?
Et quæ clam facias, facta referre palam ?
Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti,
Appositâ, populum ſubmovet ante, ſerâ :
Tu tua proſtitues famæ peccata ſiniſtræ ?
Commissi perages indiciumque tui ?
Sit tibi mens melior, ſaltemve imitere pudicas ;
Teque probam, quamvis non eris, eſſe putem :
Quæ facis, hæc facito ; tantùm feciſſe negato :
Nec pudeat coram verba modeſta loqui.
Eſt qui nequitiam locus exigat : omnibus illum
Deliciis imple ; ſtet procul inde pudor.
Hinc ſimul exieris, laſcivia protinus omnis
Abſit ; & in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam tibi ſit poſuiſſe rubori ;
Nec femori impositum ſuſtinuiſſe femur.
Illic purpureis condatur lingua labellis ;
Inque modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec voces, nec verba juvantia ceſſent :
Spondaque laſcivâ mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum :
Et pudor obſcenum diffiteatur opus.

Da populo, da verba mihi: ſine neſcius errem;
Et liceat ſtultâ credulitate frui.
Cur toties video mitti recipique tabellas?
Cur preſſus prior eſt interiorque torus?
Cur plus, quàm ſomno, turbatos eſſe capillos;
Collaque, conſpicio, dentis habere notam?
Tantùm non oculos crimen deducis ad ipſos:
Si dubitas famæ parcere, parce mihi.
Mens abit, & morior, quoties peccaſſe fateris;
Perque meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo: tunc odi fruſtra, quod amare neceſſe eſt.
Tunc ego, ſed tecum, mortuus eſſe velim.
Nil equidem inquiram: nec, quæ celare parabis,
Inſequar; & falsi criminis inſtar erit.
Si tamen in media deprenſa tenebere culpâ,
Et fuerint oculis probra videnda meis;
Quæ bene viſa mihi fuerint, bene viſa negato:
Concedent verbis lumina noſtra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma eſt.
Sit modò, Non feci, dicere lingua memor.
Cùm tibi contingat verbis ſuperare duobus;
Et ſi non causâ, judice vince tuo.

ELEGIA XV.

QUÆRE novum vatem, tenerorum mater Amorum:
Raditur hic Elegis ultima meta meis;
Quos ego compoſui, Peligni ruris alumnus:
Nec me deliciæ dedecuere meæ.
Si quid id eſt, usque a proavis vetus ordinis heres,
Non modò militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo;
Pelignæ dicar gloria gentis ego:
Quàm ſua libertas ad honeſta coëgerat arma,
Cùm timuit ſocias anxia Roma manus.

Atque aliquis ſpectans hoſpes Sulmonis aquosi
Mœnia, quà campi jugera pauca tenent;
Quæ tantum, dicet, potuiſtis ferre poëtam,
Quantulacumque eſtis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens Amathusia culti,
Aurea de campo vellite signa meo.
Corniger increpuit thyrſo graviore Lyæus:
Pulſanda eſt magnis area major equis.
Imbelles Elegi, genialis Muſa, valete;
Poſt mea manſurum fata ſuperſtes opus.

OVIDII NASONIS

DE ARTE

AMANDI

LIBER PRIMUS.

Si quis in hoc artem populo non novit amandi,
  Me legat : &, lecto carmine, doctus amet.
Arte citæ veloque rates, remoque moventur :
  Arte leves currus, arte regendus Amor.
Curribus Automedon, lentiſque erat aptus habenis :
  Tiphys in Hæmonia puppe magiſter erat.
Me Venus artificem tenero præfecit Amori :
  Tiphys & Automedon dicar Amoris ego.
Ille quidem ferus eſt, & qui mihi ſæpe repugnet :
  Sed puer eſt ; ætas mollis & apta regi.
Phillyrides puerum citharâ perfecit Achillem,
  Atque animos placidâ contudit arte feros.
Qui toties ſocios, toties exterruit hoſtes ;
  Creditur annoſum pertimuiſſe ſenem.
Quas Hector ſenſurus erat, poſcente magiſtrò,
  Verberibus juſſas præbuit ille manus.
Æacidæ Chiron, ego ſum præceptor Amoris :
  Sævus uterque puer, natus uterque Deâ.

Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro ,
Frenaque magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet Amor ; quamvis mea vulneret arcu
Pectora , jactatas excutiatque faces.
Quo me fixit Amor , quo me violentiùs ussit ;
Hoc melior facti vulneris ultor ero.
Non ego , Phœbe , datas a te mihi mentiar artes :
Nec nos aëriæ voce monemur avis :
Nec mihi ſunt viſæ Clio Cliûsque ſorores ,
Servanti pecudes vallibus , Aſcra , tuis.
Uſus opus movet hoc : vati parete perito.
Vera canam : cœptis , mater Amoris , ades.
Eſte procul vittæ tenues , insigne pudoris ;
Quæque tegis medios , inſtita longa , pedes.
Nos Venerem tutam , conceſſaque furta , canemus :
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio , quod amare velis , reperire labora ,
Qui nova nunc primùm miles in arma venis.
Proximus huic labor eſt , placitam exorare puellam.
Tertius , ut longo tempore duret amor.
Hic modus : hæc noſtro signabitur area curru :
Hæc erit admiſsâ meta terenda rotâ.
Dum licet , & loris passim potes ire ſolutis ;
Elige , cui dicas , Tu mihi ſola places.
Hæc tibi non tenues veniet delapſa per auras :
Quærenda eſt oculis apta puella tuis.
Scit bene venator , cervis ubi retia tendat :
Scit bene , quâ frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices : qui ſuſtinet hamos ,
Novit quæ multo piſce natentur aquæ.
Tu quoque , materiam longo qùi quæris amori ,
Ante , frequens quo sit , diſce , puella loco.
Non ego quærentem vento dare vela jubebo :
Nec tibi , ut invenias , longa terenda via eſt.
Andromedan Perſeus nigris portarit ab Indis ,
Raptaque sit Phrygio Graja puella viro :

Tot tibi tamque dabit formoſas Roma puellas,
Hæc habet, ut dicas, quicquid in orbe fuit.
Gargara quot ſegetes, quot habet Methymna racemos;
Æquore quot piſces, fronde teguntur aves;
Quot cœlum ſtellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater & Æneæ conſtat in urbe ſui.
Seu caperis primis & adhuc creſcentibus annis,
Ante oculos veniet vera puella tuos.
Sive cupis juvenem, juvenes tibi mille placebunt:
Cogêris voti neſcius eſſe tui.
Seu te fortè juvat ſera & ſapientior ætas,
Hoc quoque, crede mihi, plenius agmen erit.
Tu modò Pompejâ lentus ſpatiare ſub umbrâ,
Cùm ſol Herculei terga leonis adit:
Aut ubi, muneribus nati ſua munera mater
Addidit, externo marmore dives opus.
Nec tibi vitetur, quæ priſcis ſparſa tabellis,
Porticus auctoris Livia nomen habet.
Quáque parare necem miſeris patruelibus auſæ
Belides, & ſtricto ſtat ferus enſe pater.
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis;
Cultaque Judæo ſeptima ſacra Syro.
Neu fuge linigeræ Memphitica templa juvencæ:
Multas illa facit, quod fuit ipſa Jovi.
Et fora conveniunt, (quis credere poſſit?) amori:
Flammaque in arguto ſæpe reperta foro;
Subdita quà Veneris facto de marmore templo
Appias expreſſis aëra pulſat aquis.
Illo ſæpe loco capitur conſultus amori:
Quique aliis cavit, non cavet ipſe ſibi.
Illo ſæpe loco deſunt ſua verba diſerto;
Reſque novæ veniunt, cauſaque agenda ſui eſt.
Hunc Venus e templis, quæ ſunt confinia, ridet.
Qui modò patronus, nunc cupit eſſe cliens.
Sed tu præcipuè curvis venare theatris:
Hæc loca ſunt voto fertiliora tuo.

Illic invenies, quod ames, quod ludere poſſis,
Quodque ſemel tangas, quodque tenere velis.
Ut redit itque frequens longum formica per agmen,
Granifero ſolitum cùm vehit ore cibum;
Aut ut apes, ſaltusque ſuos & olentia naſtæ
Paſcua, per flores & thyma ſumma volant;
Sic ruit in celebres cultiſſima femina ludos.
Copia judicium ſæpe morata meum.
Spectatum veniunt, veniunt ſpectentur ut ipſæ:
Ille locus caſti damna pudoris habet.
Primus ſolicitos feciſti, Romule, ludos;
Cùm juvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro:
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quas tulerant nemoroſa Palatia, frondes
Simpliciter poſitæ; ſcena sine arte fuit.
In gradibus ſedit populus de ceſpite factis,
Qualibet hirſutas fronde tegente comas.
Reſpiciunt, oculisque notant ſibi quisque puellam,
Quam velit: & tacito pectore multa movent.
Dumque, rudem præbente modum tibicine Thuſco,
Ludius æquatam ter pede pulſat humum;
In medio plauſu, plauſus tunc arte carebat,
Rex populo prædæ signa petenda dedit.
Protinus exsiliunt, animum clamore fatentes,
Virginibus cupidas injiciuntque manus.
Ut fugiunt aquilas, timidiſſima turba, columbæ;
Utque fugit viſos agna novella lupos;
Sic illæ timuere viros sine lege ruentes.
Conſtitit in nulla, qui fuit ante, color.
Nam timor unus erat, facies non una timoris:
Pars laniat crines: pars sine mente ſedet.
Altera mæſta silet: fruſtra vocat altera matrem:
Hæc queritur, ſtupet hæc: hæc manet, illa fugit.
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ:
Et potuit multas ipſe decere pudor.

Si qua repugnârat nimiùm, comitemque negârat;
  Sublatam cupido vir tulit ipſe ſinu.
Atque ita, Quid teneros lacrymis corrumpis ocellos?
  Quod matri pater eſt, hoc tibi, dixit, ero.
Romule, militibus ſciſti dare commoda ſolus.
  Hæc mihi ſi dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo ſollemnia more theatra
  Nunc quoque formoſis inſidioſa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum:
  Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus eſt digitis, per quos arcana loquaris:
  Nec tibi per nutus accipienda nota eſt.
Proximus a domina, nullo prohibente, ſedeto:
  Junge tuum lateri, quàm potes, usque latus:
Et bene, quod cogit, ſi nolis, linea jungi;
  Quod tibi tangenda eſt lege puella loci.
Hîc tibi quæratur ſocii ſermonis origo,
  Et moveant primos publica verba ſonos.
Cujus equi veniant, facito, ſtudioſe, requiras.
  Nec mora; quisquis erit, cui favet illa, fave.
At cùm pompa frequens Cœleſtibus ibit eburnis,
  Tu Veneri dominæ plaude favente manu.
Utque fit, in gremium pulvis ſi forte puellæ
  Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et, ſi nullus erit pulvis, tamen excute nullum.
  Quælibet officio cauſa ſit apta tuo.
Pallia ſi terrâ nimiùm dimiſſa jacebunt;
  Collige, & immundâ ſedulus effer humo.
Protinus officio pretium, patiente puella,
  Contingent oculis crura videnda tuis.
Reſpice præterea, poſt vos quicumque ſedebit,
  Ne premat opposito mollia terga genu.
Parva leves capiunt animos: fuit utile multis,
  Pulvinum facili compoſuiſſe manu.
Profuit & tenui vento moviſſe tabellam;
  Et cava ſub tenerum ſcamna dediſſe pedem.

Hos aditus Circusque novo præbebit amori,
Sparſaque ſolicito triſtis arena foro.
Illà ſæpe puer Veneris pugnavit arenâ;
Et qui ſpectavit vulnera, vulnus habet.
Dum loquitur, tangitque manum, poſcitque libellum;
Et quærit, posito pignore, vincat uter;
Saucius ingemuit, telumque volatile ſensit:
Et pars ſpectati muneris ipſe fuit.
Quid? modò cùm belli navalis imagine Cæſar
Persidas induxit Cecropidasque rates?
Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
Venêre: atque ingens orbis in Urbe fuit.
Quis non invênit, turbâ quod amaret in illâ?
Eheu! quàm multos advena torſit Amor!
Ecce parat Cæſar domito, quod defuit, orbi
Addere: nunc, Oriens ultime, noſter eris.
Parthe, dabis pœnas: Craſſi gaudete ſepulti,
Signaque barbaricas non bene paſſa manus.
Ultor adeſt; primiſque ducem profitetur in armis:
Bellaque non puero tractat agenda puer.
Parcite natales, timidi, numerare Deorum:
Cæſaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cœleſte ſuis velocius annis
Surgit; & ignavæ fert male damna moræ.
Parvus erat, manibusque duos Tirynthius angues
Preſsit: & in cunis jam Jove dignus erat.
Nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche, fuiſti,
Cùm timuit thyrſos India victa tuos!
Auſpiciis animiſque patris, puer, arma movebis:
Et vinces animis auſpiciiſque patris.
Tale rudimentum tanto ſub nomine debes,
Nunc juvenum princeps, deinde future ſenum.
Cùm tibi ſint fratres, fratres ulciſcere læſos:
Cúmque pater tibi ſit, jura tuere patris.
Induit arma tibi genitor patriæque tuusque:
Hoſtis ab invito regna parente rapit.

Tu pia tela feres, ſceleratas ille ſagittas:
  Stabunt pro ſignis jusque piumque tuis.
Vincuntur causâ Parthi, vincantur & armis.
  Eoas Latio dux meus addat opes.
Marsque pater, Cæſarque pater, date numen eunti:
  Nam Deus e vobis alter es, alter eris.
Auguror en, vinces; votivaque carmina reddam:
  Et magno nobis ore ſonandus eris.
Conſiſtes, aciemque meis hortabere verbis:
  O! deſint animis ne mea verba tuis!
Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam;
  Telaque, ab averſo quæ jacit hoſtis equo.
Qui fugis, ut vincas, quid victo, Parthe, relinquis?
  Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.
Ergo erit illa dies, quâ tu, pulcherrime rerum,
  Quattuor in niveis aureus ibis equis!
Ibunt ante duces onerati colla catenis;
  Ne poſſint tuti, quâ prius, eſſe fugâ.
Spectabunt læti juvenes, mixtæque puellæ:
  Diffundetque animos omnibus iſta dies.
Atque aliqua ex illis cùm Regum nomina quæret,
  Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ;
Omnia reſponde, nec tantùm ſi qua rogabit:
  Et quæ neſcieris, ut bene nota refer.
Hic eſt Euphrates, præcinctus arundine frontem:
  Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
Hos facito Armenios: hæc eſt Danaëia Perſis:
  Urbs in Achæmeniis vallibus iſta fuit.
Ille, vel ille, duces: & erunt, quæ nomina dicas:
  Si poteris, verè: ſi minus, apta tamen.
Dant etiam poſitis aditum convivia menſis:
  Eſt aliquid, præter vina, quod inde petas.
Sæpe illic poſiti teneris adducta lacertis
  Purpureus Bacchi cornua preſſit Amor:
Vinaque cùm bibulas ſparsêre Cupidinis alas,
  Permanet, & capto ſtat gravis ille loco.

Ille quidem pennas velociter excutit udas :
Sed tamen & ſpargi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos :
Cura fugit multo diluiturque mero.
Tunc veniunt riſus : tunc pauper cornua ſumit :
Tunc dolor & curæ, rugaque frontis abit.
Tunc aperit mentes, ævo rariſſima noſtro,
Simplicitas; artes excutiente Deo.
Illic ſæpe animos juvenum rapuere puellæ;
Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hic tu fallaci nimiùm ne crede lucernæ :
Judicio formæ noxque merumque nocent.
Luce deas cœloque Paris ſpectavit aperto;
Cùm dixit Veneri; Vincis utramque, Venus.
Nocte latent mendæ, vitioque ignoſcitur omni :
Horaque formoſam quamlibet illa facit.
Conſule de gemmis, de tincta murice lana,
Conſule de facie corporibuſque diem.
Quid tibi femineos cœtus, venatibus aptos,
Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Bajas, prætextaque litora velis,
Et, quæ de calido ſulfure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit;
Non hæc, ut fama eſt, unda ſalubris erat.
Ecce ſuburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partaque per gladios regna nocente manu.
Illa quod eſt virgo, quod tela Cupidinis odit;
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas quod ames, ubi retia ponas,
Præcipit imparibus vecta Thalia rotis.
Nunc tibi, quæ placuit, quas ſit capienda per artes,
Dicere præcipuæ molior artis opus.
Quiſquis ubique, viri, dociles advertite mentes;
Pollicitiſque favens, vulgus, adeſte meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
Poſſe capi : capies; tu modò tende plagas.

Vere prius volucres taceant, æſtate cicadæ,
  Mænalius lepori det ſua terga canis;
Femina quàm juveni, blandè tentata, repugnet.
  Hæc quoque, quam poteris credere nolle, volet.
Utque viro furtiva Venus, ſic grata puellæ:
  Vir male diſſimulat, tectiùs illa cupit.
Conveniat maribus, ne quam nos ante rogemus;
  Femina jam partes victa rogantis agat.
Mollibus in pratis admugit femina tauro:
  Femina cornipedi ſemper adhinnit equo.
Fortior in nobis, nec tam furioſa libido:
  Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
  Arſit; & eſt laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, ſed non quo filia debet, amavit:
  Et nunc obducto cortice preſſa latet.
Illius & lacrymis, quas arbore fundit odorâ,
  Ungimur, & dominæ nomina gutta tenet.
Forte ſub umbroſis nemoroſæ vallibus Idæ
  Candidus, armenti gloria, taurus erat;
Signatus tenui media inter cornua nigro:
  Una fuit labes, cetera lactis erant.
Illum Gnosiadesque Cydoneæque juvencæ
  Optarunt tergo ſuſtinuiſſe ſuo.
Pasiphaë fieri gaudebat adultera tauri:
  Invida formoſas oderat illa boves.
Nota cano: non hoc, centum quæ ſuſtinet urbes,
  Quamvis ſit mendax, Creta negare poteſt.
Ipſa novas frondes, & prata tenerrima, tauro
  Fertur inaſſuetâ ſubſecuiſſe manu.
It comes armentis; nec ituram cura moratur
  Conjugis: & Minos a bove victus erat.
Quò tibi, Pasiphaë, pretioſas ſumere veſtes?
  Iſte tuus nullas ſentit adulter opes.
Quid tibi cum ſpeculo montana armenta petenti?
  Quid toties poſitas fingis, inepta, comas?

Crede tamen ſpeculo, quod te negat eſſe juvencam:
Quàm cuperes fronti cornua nata tuæ!
Sive placet Minos, nullus quæratur adulter:
Sive virum mavis fallere, falle viro.
In nemus & ſaltus thalamo regina relicto
Fertur, ut Aonio concita Baccha Deo.
Ah! quoties vaccam vultu ſpectavit iniquo,
Et dixit; Domino cur placet iſta meo?
Aſpice, ut ante ipſum teneris exſultet in herbis:
Nec dubito, quin ſe ſtulta decere putet.
Dixit: & ingenti jamdudum de grege duci
Juſſit; & immeritam ſub juga panda trahi:
Aut cadere ante aras commentaque ſacra coëgit;
Et tenuit lætâ pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placavit numina cæsis?
Atque ait, exta tenens, Ite, placete meo.
Et modò ſe Europen fieri, modò poſtulat Io:
Altera quod bos eſt, altera vecta bove.
Hanc tamen implevit, vaccâ deceptus acernâ,
Dux gregis: & partu proditus auctor erat.
Creſſa Thyeſtêo si ſe abſtinuiſſet amore;
(O! quantum eſt, uni poſſe placere viro!)
Non medium rupiſſet iter, curruque retorto,
Auroram versis Phœbus adiſſet equis.
Filia purpureos Niſo furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibusque canes.
Qui Martem terrâ, Neptunum effugit in undis,
Conjugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta eſt Ephyrææ flamma Creüſæ?
Et nece natorum ſanguinolenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phœnix:
Hippolytum pavidi diripuiſtis equi.
Quid fodis immeritis, Phineu, ſua lumina natis?
Pœna reverſura eſt in caput iſta tuum.
Omnia femineâ ſunt iſta libidine mota:
Acrior eſt noſtrâ, plusque furoris habet.

Ergo age, ne dubita cunctas ſuperare puellas.
Vix erit e multis quæ neget una tibi.
Quæ dant, quæque negant, gaudent tamen eſſe rogatæ:
Ut jam fallaris, tuta repulſa tua eſt.
Sed cur fallaris, cùm ſit nova grata voluptas?
Et capiant animos plus aliena ſuos?
Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in agris,
Vicinumque pecus grandius uber habet.
Sed prius ancillam captandæ noſſe puellæ
Cura ſit: acceſſus molliat illa tuos.
Proxima conſiliis dominæ ſit ut illa, videto:
Neve parum tacitis conſcia fida jocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando.
Quod petis, e facili, ſi volet illa, feres.
Illa legat tempus, (medici quoque tempora ſervant,)
Quo facilis dominæ mens ſit, & apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cùm lætiſſima rerum,
Ut ſeges in pingui, luxuriabit, humo.
Pectora dum gaudent, nec ſunt aſtricta dolore,
Ipſa patent: blandâ tum ſubit arte Venus.
Tum, cùm triſtis erat, defenſa eſt Ilios armis:
Militibus gravidum læta recepit equum.
Tum quoque tentanda eſt, cùm pellice læſa dolebit:
Tum facies operâ, ne ſit inulta, tuâ.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet, & velo remigis addat opem.
Et, ſecum tenui ſuſpirans murmure, dicat;
Ut puto, non poteris ipſa referre vicem.
Tum de te narret: tum perſuadentia verba
Addat; & inſano juret amore mori.
Sed properet, ne vela cadant, auræque reſidant:
Ut fragilis glacies, interit ira morâ.
Quæris, an hanc ipſam proſit violare miniſtram?
Talibus admiſſis alea grandis ineſt.
Hæc a concubitu fit ſedula; tardior illa:
Hæc dominæ munus te parat, illa ſibi.

Caſus in eventu eſt : licet hæc indulgeat auſis ,
Conſilium tamen eſt abſtinuiſſe meum.
Non ego per præceps & acutà cacumina vadam :
Nec juvenum quisquam , me duce , captus erit.
Si tamen illa tibi , dum dat recipitque tabellas ,
Corpore , non tantùm ſedulitate , placet ;
Fac dominâ potiare prius , comes illa ſequatur.
Non tibi ab ancilla eſt incipienda Venus.
Hoc unum moneo , (si quid modò creditur artî ,
Nec mea dicta rapax per mare ventus agit :)
Aut non tentaris , aut perfice : tollitur index ,
Cùm ſemel in partem criminis ipſa venit.
Non avis utiliter viſcatis effugit alis :
Non bene de laxis caſſibus exit aper.
Saucius arrepto piſcis teneatur ab hamo.
Perprime tentatam : nec , nisi victor , abî.
Tum neque te prodet communi obnoxia culpæ :
Factaque erunt dominæ dictaque nota tibi.
Sed bene celetur : bene si celabitur index ,
Notitiæ ſuberit ſemper amica tuæ.
Tempora qui ſolis operoſa colentibus arva ,
Fallitur , & nautis aſpicienda , putat.
Nec ſemper credenda Ceres fallacibus arvis :
Nec ſemper viridi concava puppis aquæ.
Nec teneras ſemper tutum captare puellas :
Sæpe dato meliùs tempore fiet idem.
Sive dies aderit natalis ; sive Kalendæ ,
Quas Venerem Marti continuaſſe juvat :
Sive erit ornatus , non ut fuit ante , sigillis ;
Sed regum poſitas Circus habebit opes ;
Differ opus : tunc triſtis hiems , tunc Pliades inſtant :
Tunc tener æquoreâ mergitur Hœdus aquâ.
Tunc bene deſinitur : tunc , sî quis creditur alto ,
Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
Tu licet incipias , quâ flebilis Allia luce
Vulneribus Latiis ſanguinolenta fuit :

Quâque die redeunt, rebus minùs apta gerendis,
Culta Palæſtino ſeptima feſta Syro.
Magna ſuperſtitio tibi ſit natalis amicæ:
Quâque aliquid dandum eſt, illa ſit atra dies.
Cùm bene vitaris, tamen auferet: invenit artem
Femina, quâ cupidi carpat amantis opes.
Inſtitor ad dominam veniet diſcinctus emacem:
Expediet merces teque ſedente ſuas.
Quas illa, inſpicias, ſapere ut videare, rogabit:
Oſcula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos jurabit in annos.
Nunc opus eſſe ſibi, nunc bene dicet emi.
Si non eſſe domi, quos des, cauſabere nummos;
Litera poſcetur; ne didiciſſe juvet.
Quid? quaſi natali cùm poſcit munera libo;
Et, quoties opus eſt, naſcitur ipſa ſibi?
Quid? cùm mendaci damno mæſtiſſima plorat;
Elapsusque cavâ fingitur aure lapis?
Multa rogant utenda dari: data reddere nolunt.
Perdis; & in damno gratia nulla tuo.
Non mihi, ſacrilegas meretricum ut proſequar artes,
Cum totidem linguis, ſint ſatis ora decem.
Cera vadum tentet, raſis infuſa tabellis:
Cera tuæ primùm nuncia mentis eat.
Blanditias ferat illa tuas, imitataque amantem
Verba: nec exiguas, quiſquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo, prece motus, Achilles:
Flectitur iratus voce rogante Deus.
Promittas facito: quid enim promittere lædit?
Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt.
Spes tenet in tempus, ſemel eſt ſi credita, longum;
Illa quidem fallax, ſed tamen apta Dea eſt.
Si dederis aliquid, poteris ratione relinqui:
Præteritum tulerit, perdideritque nihil.
At quod non dederis, ſemper videare daturus:
Sic dominum ſterilis ſæpe fefellit ager.

Sic, ne perdiderit, non ceſſat perdere luſor:
Et revocat cupidas alea blanda manus.
Hoc opus, hic labor eſt, primò ſine munere jungi:
Ne dederit gratis, quæ dedit, usque dabit.
Ergo eat, & blandis peraretur litera verbis:
Exploretque animos, primaque tentet iter.
Litera Cydippen, pomo perlata, fefellit:
Inſciaque eſt verbis capta puella ſuis.
Diſce bonas artes, moneo, Romana juventus;
Non tantùm, trepidos ut tueare reos.
Quàm populus, judexque gravis, lectusque ſenatus;
Tam dabit eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires, nec ſis in fronte diſertus:
Effugiant ceræ verba moleſta tuæ.
Quis, niſi mentis inops, teneræ declamet amicæ?
Sæpe valens odii litera cauſa fuit.
Sit tibi credibilis ſermo, conſuetaque verba;
Blanda tamen, præſens ut videare loqui.
Si non accipiet ſcriptum, illectumque remittet;
Lecturam ſpera, propoſitumque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci:
Tempore lenta pati frena docentur equi.
Ferreus aſſiduo conſumitur annulus uſu:
Interit aſſiduâ vomer aduncus humo.
Quid magis eſt ſaxo durum? quid mollius undâ?
Dura tamen molli ſaxa cavantur aquâ.
Penelopen ipſam, perſta modò, tempore vinces.
Capta vides ſerò Pergama; capta tamen:
Legerit, & nolit reſcribere; cogere noli.
Tu modò blanditias fac legat usque tuas.
Quæ voluit legiſſe, volet reſcribere lectis:
Per numeros venient iſta gradusque ſuos.
Forſitan & primò veniet tibi litera triſtis;
Quæque roget, ne ſe ſolicitare velis.
Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat, ut inſtes.
Inſequere; & voti poſtmodo compos eris.

Interea, ſive illa toro reſupina feretur,
Lecticam dominæ diſſimulanter adi;
Neve aliquis verbis odioſas afferat aures,
Quàm potes, ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi ſpatioſa teretur
Porticus, hîc ſocias tu quoque junge moras.
Et modò præcedas, facito; modò terga ſequaris;
Et modò feſtines; & modò lentus eas.
Nec tibi de mediis aliquot tranſire columnas
Sit pudor, aut lateri continuaſſe latus.
Nec ſine te curvo ſedeat ſpatioſa theatro:
Quod ſpectes, humeris afferet illa ſuis.
Illam reſpicias, illam mirere, licebit;
Multa ſupercilio, multa loquare notis.
Et plaudas, aliquam mimo ſaltante puellam;
Et faveas illi, quiſquis agatur amans.
Cùm ſurget, ſurges: donec ſedet illa, ſedebis.
Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos:
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Iſta jube faciant, quorum Cybeleïa mater
Concinitur Phrygiis exululata modis.
Forma viros neglecta decet. Minoïda Theſeus
Abſtulit, a nulla tempora comtus acu.
Hippolytum Phædra, nec erat bene cultus, amavit:
Cura Deæ, silvis aptus, Adonis erat.
Munditiæ placeant: fuſcentur corpora Campo:
Sit bene conveniens, & ſine labe, toga.
Linguaque ne rigeat: careant rubigine dentes:
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec male deformet rigidos tonſura capillos:
Sit coma, ſit doctâ barba reſecta manu.
Et nihil emineant, & ſint ſine ſordibus ungues:
Inque cavâ nullus ſtet tibi nare pilus.
Nec male odorati ſit triſtis anhelitus oris:
Nec lædant nares virque paterque gregis.

Cetera laſcivæ faciant, concede, puellæ ;
Et ſi quis male vir quærit habere virum.
Ecce ſuum vatem Liber vocat : hic quoque amantes
Adjuvat ; & flammæ, quâ calet ipſe, favet.
Gnoſis in ignotis amens errabat arenis,
Quà brevis æquoreis Dîa feritur aquis.
Utque erat e ſomno tunicâ velata recinctâ,
Nuda pedem, croceas irreligata comas ;
Theſea crudelem ſurdas clamabat ad undas,
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebatque ſimul ; ſed utrumque decebat :
Nec facta eſt lacrymis turpior illa ſuis.
Jamque iterum tundens molliſſima pectora palmis,
Perfidus ille abiit : quid mihi fiet ? ait.
Quid mihi fiet ? ait : ſonuerunt cymbala toto
Litore, & attonitâ tympana pulſa manu.
Excidit illa metu, rupitque noviſſima verba :
Nullus in exanimi corpore ſanguis erat.
Ecce Mimallonides ſparſis in terga capillis :
Ecce leves Satyri, prævia turba Dei.
Ebrius ecce ſenex pando Silenus aſello
Vix ſedet ; & preſſas continet arte jubas.
Dum ſequitur Bacchas, Bacchæ fugiuntque petuntque ;
Quadrupedem ferulâ dum malus urget eques ;
In caput aurito cecidit delapſus aſello.
Clamarunt Satyri, Surge age, ſurge, pater.
Jam Deus e curru, quem ſummum texerat uvis,
Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
Et color, & Theſeus, & vox abière puellæ :
Terque fugam petiit, terque retenta metu.
Horruit, ut ſteriles, agitat quas ventus, ariſtæ :
Ut levis in madida canna palude tremit.
Cui deus, En adſum tibi cura fidelior, inquit :
Pone metum, Bacchi, Gnoſias, uxor eris.
Munus habe cœlum : cœlo ſpectabile ſidus,
Sæpe reges dubiam Creſſa Corona ratem.

Dixit ; & e curru , ne tigres illa timeret ,
  Deſilit : impoſito ceſſit arena pedi.
Implicitamque ſinu , neque enim pugnare valebat ,
  Abſtulit : ut facile eſt omnia poſſe Deo.
Pars , Hymenæe , canunt : pars clamant , Evie evoë !
  Sic coëunt ſacro nupta Deusque toro.
Ergo , ubi contigerint poſiti tibi munera Bacchi ,
  Atque erit in ſocii femina parte tori ;
Nyctelium que patrem , nocturnaque ſacra precare ,
  Ne jubeant capiti vina nocere tuo.
Hic tibi multa licet ſermone licentia tecto
  Dicere , quæ dici ſentiat illa ſibi :
Blanditiasque leves tenui perſcribere vino ,
  Ut dominam in menſa ſe legat illa tuam :
Atque oculos oculis ſpectare fatentibus ignem.
  Sæpe tacens vocem verbaque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
  Pocula ; quâque bibet parte puella , bibas.
Et quodcumque cibi digitis libaverit illa ,
  Tu pete : dumque petes , ſit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota viro placuiſſe puellæ :
  Utilior vobis factus amicus erit.
Huic , ſi forte bibes , ſortem concede priorem :
  Huic detur capiti demta corona tuo.
Sive erit inferior , ſeu par , prior omnia ſumat :
  Neu dubites illi verba ſecunda loqui.
Tuta frequensque via eſt , per amicum fallere nomen :
  Tuta frequensque licet ſit via ; crimen habet.
Inde procurator nimium quoque multa procurat ,
  Et ſibi mandatis plura videnda putat.
Certa tibi a nobis dabitur menſura bibendi :
  Officium præſtent mensque pedesque ſuum.
Jurgia præcipuè , vino ſtimulata , caveto ,
  Et nimium faciles ad fera bella manus.
Occidit Eurytion ſtultè data vina bibendo :
  Aptior eſt dulci menſa merumque joco.

Si vox eſt, canta : ſi mollia brachia, ſalta :
Et, quacumque potes dote placere, place.
Ebrietas ut vera nocet, ſic ficta juvabit.
Fac titubet blæſo ſubdola lingua ſono :
Ut, quicquid facies dicesve proterviùs æquo,
Credatur nimium cauſa fuiſſe merum.
Et, Bene, dic, dominæ; Bene, cum quo dormiat illa:
Sed male ſit tacitâ mente precare viro.
At, cum diſcedet mensâ conviva remotâ;
(Ipſa tibi acceſſus turba locumque dabit :)
Inſere te turbæ : leviterque admotus eunti,
Velle latus digitis; & pede tange pedem.
Colloquio jam tempus adeſt : fuge, ruſtice longè
Hinc pudor : audentem Forsque Venusque juvant.
Non tua ſub noſtras veniat facundia leges.
Fac tantùm incipias, ſponte diſertus eris.
Eſt tibi agendus amans, imitandaque vulnera verbis.
Hinc tibi quæratur qualibet arte fides.
Nec credi labor eſt : ſibi quæque videtur amanda.
Peſſima ſit, nulli non ſua forma placet.
Sæpe tamen verè cœpit ſimulator amare :
Sæpe, quod incipiens finxerat eſſe, fuit.
Quo magis ô ! faciles imitantibus eſte, puellæ.
Fiet amor verus, qui modò falſus erat.
Blanditiis animum furtim deprendere nunc ſit :
Ut pendens liquidâ ripa ſubitur aquâ.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos;
Et teretes digitos, exiguumque pedem.
Delectant etiam caſtas præconia formæ.
Virginibus curæ grataque forma ſua eſt.
Nam cur in Phrygiis Junonem & Pallada ſilvis
Nunc quoque judicium non tenuiſſe pudet ?
Laudatas oſtentat avis Junonia pennas :
Si tacitus ſpectes, illa recondit opes.
Quadrupedes, inter rapidi certamina curſûs,
Depexæque jubæ, plauſaque colla, juvant.

Nec timidè promitte : trahunt promiſſa puellas.
Pollicito teſtes quoslibet adde Deos.
Juppiter ex alto perjuria ridet amantûm ,
Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Junoni falſum jurare ſolebat
Juppiter : exemplo nunc favet ipſe ſuo.
Expedit eſſe Deos : & , ut expedit , eſſe putemus.
Dentur in antiquos tura merumque focos.
Nec ſecura quies illos ſimiliſque ſopori
Detinet : innocuè vivite ; numen adeſt.
Reddite depoſitum : pietas ſua fœdera ſervet :
Fraus abſit : vacuas cædis habete manus.
Ludite , ſi ſapitis , ſolas impunè puellas.
Hac magis eſt unâ fraude pudenda fides.
Fallite fallentes : ex magna parte profanum
Sunt genus : in laqueos , quos poſuere , cadant.
Dicitur Ægyptos caruiſſe juvantibus arva
Imbribus , atque annos ſicca fuiſſe novem.
Cùm Thraſius Buſirin adit , monſtratque piari
Hoſpitis effuſo ſanguine poſſe Jovem.
Illi Buſiris , Fies Jovis hoſtia primus ,
Inquit : & Ægypto tu dabis hoſpes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit : infelix imbuit auctor opus.
Juſtus uterque fuit : neque enim lex æquior ulla ,
Quam necis artifices arte perire ſuâ.
Ergo , ut perjuras meritò perjuria fallunt ,
Exemplo doleat femina luſa ſuo.
Et lacrymæ proſunt : lacrymis adamanta movebis :
Fac madidas videat , ſi potes , illa genas.
Si lacrymæ , neque enim veniunt in tempore ſemper ,
Deficient ; unctâ lumina tange manu.
Quis ſapiens blandis non miſceat oſcula verbis ?
Illa licet non det ; non data ſume tamen.
Pugnabit primò fortaſſis ; & , Improbe , dicet.
Pugnando vinci ſed tamen illa volet.

Tantùm, ne noceant teneris malè rapta labellis,
Neve queri poſſit dura fuiſſe, cave.
Oſcula qui ſumsit, si non & cetera ſumet;
Hæc quoque, quæ data ſunt, perdere dignus erit.
Quantùm defuerat pleno poſt oſcula voto!
Hei mihi! ruſticitas, non pudor ille, fuit.
Vim licet appelles; grata eſt vis iſta puellis:
Quod juvat, invitæ ſæpe dediſſe volunt.
Quæcumque eſt ſubitâ Veneris violata rapinâ,
Gaudet: & improbitas muneris inſtar habet.
At quæ, cùm cogi poſſet, non tacta recessit,
Ut simulet vultu gaudia, triſtis erit.
Vim paſſa eſt Phœbe; vis eſt allata ſorori:
Et gratus raptæ raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, ſed non indigna referri,
Scyrias Hæmonio juncta puella viro.
Jam Dea laudatæ dederat ſua præmia formæ,
Colle ſub Idæo vincere digna duas.
Jam nurus ad Priamum diverſo venerat orbe,
Grajaque in Iliacis mœnibus uxor erat.
Jurabant omnes in læsi verba mariti:
Nam dolor unius publica cauſa fuit.
Turpe, nisi hoc matris precibus tribuiſſet Achilles:
Veſte virum longâ diſſimulatus erat.
Quid facis, Æacide? non ſunt tua munera lanæ.
Tu titulos aliâ Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta ferendo eſt.
Penſa quid in dextra, quâ cadet Hector, habes?
Rejice ſuccinctos operoſo ſtamine fuſos.
Quaſſanda eſt iſtâ Pelias haſta manu.
Forte erat in thalamo virgo regalis eodem:
Hæc illum ſtupro comperit eſſe virum.
Viribus illa quidem victa eſt, ita credere oportet:
Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe, Mane, dixit, cùm jam properaret Achilles:
Fortia nam poſitâ ſumſerat arma colo.

Vis

Vis ubi nunc illa eſt ? quid blandâ voce moraris
  Auctorem ſtupri, Deïdamîa, tui ?
Scilicet, ut pudor eſt quemdam cœpiſſe priorem,
  Sic alio gratum eſt incipiente pati.
Ah ! nimia eſt juveni propriæ fiducia formæ,
  Exſpectat ſi quis, dum prior illa roget.
Vir prior accedat : vir verba precantia dicat.
  Excipiet blandas comiter illa preces.
Ut potiare, roga : tantùm cupit illa rogari :
  Da cauſam voti principiumque tui.
Juppiter ad veteres ſupplex Heroïdas ibat :
  Corripuit magnum nulla puella Jovem.
Si tamen a precibus tumidos accedere flatus
  Senſeris, incepto parce, referque pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt : odêre, quod inſtat.
  Leniùs inſtando tædia tolle tui.
Nec ſemper Veneris ſpes eſt profitenda roganti :
  Intret amicitiæ nomine tectus amor
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ :
  Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color : æquoris undâ
  Debet, & a radiis ſideris eſſe niger.
Turpis & agricolæ, qui vomere ſemper adunco,
  Et gravibus raſtris ſub Jove verſat humum.
Et tibi, Palladiæ petitur cui palma coronæ,
  Candida ſi fuerint corpora ; turpis eris.
Palleat omnis amans : hic eſt color aptus amanti :
  Hic decet : hoc vultu non valuiſſe putent.
Pallidus in Lyrice silvis errabat Orion :
  Pallidus in lenta Naïde Daphnis erat.
Arguat & macies animum : nec turpe putaris,
  Palliolum nitidis impoſuiſſe comis.
Attenuent juvenum vigilatæ corpora noctes ;
  Curaque, & e magno qui fit amore, dolor.
Ut voto potiare tuo, miſerabilis eſto ;
  Ut, qui te videat, dicere poſſit, Amas.

Conquerar ? an taceam , mixtum fas omne nefasque ?
Nomen amicitia eſt , nomen inane fides.
Hei mihi ! non tutum eſt , quod ames , laudare ſodali.
Cùm tibi laudanti credidit , ipſe ſubit.
At non Actorides lectum temeravit Achillis ;
Quantum ad Pirithoüm , Phædra pudica fuit.
Hermionen Pylades , quo Pallada Phœbus , amabat :
Quodque tibi geminus , Tyndari , Caſtor erat.
Si quis idem ſperat ; jacturas poma myricas
Speret : & in medio flumine mella petat.
Nil , niſi turpe , juvat : curæ eſt ſua cuique voluptas.
Hæc quoque ab alterius grata dolore venit ,
Heu facinus ! non eſt hoſtis metuendus amanti.
Quos credis fidos , effuge ; tutus eris.
Cognatum fratremque cave , carumque ſodalem :
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram : ſed ſunt diverſa puellis
Pectora : mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia : vitibus illa
Convenit , hæc oleis : hac bene farra virent.
Pectoribus mores tot ſunt , quot in orbe figuræ :
Qui ſapit , innumeris moribus aptus erit.
Utque leves Proteus modò ſe tenuabit in undas :
Nunc leo , nunc arbor , nunc erit hirtus aper.
Hi jaculo piſces , illi capiuntur ab hamis :
Hos cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniat cunctos modus unus ad annos :
Longiùs inſidias cerva videbit anus.
Si doctus videare rudi , petulanſve pudenti ;
Diffidet miſeræ protinus illa ſibi.
Inde fit , ut , quæ ſe timuit committere honeſto ,
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars ſuperat cœpti , pars eſt exhauſta , laboris.
Hìc teneat noſtras anchora jacta rates.

OVIDII NASONIS
DE ARTE
AMANDI
LIBER SECUNDUS.

Dicite, Io Pæan : &, Io, bis dicite, Pæan.
  Decidit in caſſes præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea tempora palmâ :
  Præferar Aſcræo Mæonioque ſeni.
Talis ab armiferis Priameïus hoſpes Amyclis
  Candida, cum raptâ conjuge, vela dedit.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
  Vecta peregrinis Hippodamîa rotis.
Quid properas, juvenis ? mediis tua pinus in undis
  Navigat : & longè, quem peto, portus abeſt.
Non ſatis eſt veniſſe tibi, me vate, puellam :
  Arte meâ capta eſt, arte tenenda meâ eſt.
Nec minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri :
  Caſus ineſt illic ; hîc erit artis opus.
Nunc mihi, si quando, Puer & Cytherêa, favete :
  Nunc Erato ; nam tu nomen amoris habes.
Magna paro ; quas poſſit Amor remanere per artes
  Dicere, tam vaſto pervagus orbe puer.
Et levis eſt, & habet geminas, quibus evolet, alas :
  Difficile eſt illis impoſuiſſe modum.
Hoſpitis effugio præſtruxerat omnia Minos :
  Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus ut clauſit conceptum crimine matris
  Semibovemque virum, ſemivirumque bovem ;

Sit modus exſilio, dixit, juſtiſſime Minos:
  Accipiat cineres terra paterna meos.
Et quoniam in patria, fatis agitatus iniquis,
  Vivere non potui, ſit mihi poſſe mori.
Da reditum puero, ſenis eſt ſi gratia vilis:
  Si non vis puero parcere, parce ſeni.
Dixerat hæc: ſed & hæc, & multo plura licebat
  Dicere; regreſſus non dabat ille viro.
Quod ſimul ac ſenſit, Nunc, ô nunc, Dædale, dixit,
  Materiam, quâ ſis ingenioſus, habes.
Poſſidet en terras, & poſſidet æquora Minos:
  Nec tellus noſtræ, nec patet unda, fugæ.
Reſtat iter cœlo: cœlo tentabimus ire.
  Da veniam cœpto, Juppiter alte, meo.
Non ego ſidereas affecto tangere ſedes:
  Quà fugiam dominum nulla, niſi iſta, via eſt.
Per Styga detur iter, Stygias tranabimus undas:
  Sint mihi naturæ jura novanda meæ.
Ingenium mala ſæpe movent: quis crederet umquam
  Aërias hominem carpere poſſe vias?
Remigium volucres diſponit in ordine pennas,
  Et leve per lini vincula nectit opus:
Imaque pars ceris aſtringitur igne ſolutis:
  Finitusque novæ jam labor artis erat.
Tractabat ceramque puer pennasque renidens,
  Neſcius hæc humeris arma parata ſuis.
Cui pater, His, inquit, patria eſt adeunda carinis:
  Hac nobis Minos effugiendus ope.
Aëra non potuit Minos; alia omnia clauſit.
  Quem licet, inventis aëra rumpe meis.
Sed tibi nec virgo Tegeæa, comesque Bootæ
  Enſiger Orion aſpiciendus erit.
Me pennis ſectare datis; ego prævius ibo:
  Sit tua cura ſequi: me duce, tutus eris.
Nam ſive ætherias vicino ſole per auras
  Ibimus; impatiens cera caloris erit.

Sive humiles, propiore freto, jactabimus alas;
  Mobilis æquoreis penna madeſcet aquis.
Inter utrumque vola: ventos quoque, nate, caveto:
  Quáque ferent auræ, vela ſecunda dato.
Dum monet, aptat opus puero; monſtratque moveri:
  Erudit infirmas ut ſua mater aves.
Inde sibi factas humeris accommodat alas,
  Inque novum timidè corpora librat iter.
Jamque volaturus parvo dedit oſcula nato:
  Nec patriæ lacrymas continuere genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
  Hinc data ſunt miſeræ corpora bina fugæ.
Et movet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas
  Dædalus; & curſus ſuſtinet usque ſuos.
Jamque novum delectat iter: poſitoque timore,
  Icarus audaci fortius arte volat.
Hos aliquis, tremulà dum captat arundine piſces,
  Vidit; & inceptum dextra reliquit opus.
Jam Samos a læva fuerant Naxosque relictæ,
  Et Paros, & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebynthos erant silvisque umbroſa Calymne,
  Cinctaque piſcoſis Aſtypalæa vadis:
Cùm puer, incautis nimiùm temerarius annis,
  Altius egit iter, deſeruitque ducem.
Vincla labant; & cera, Deo propiore, liqueſcit:
  Nec tenues ventos brachia mota tenent.
Territus e ſummo deſpexit in æquora cœlo:
  Nox oculis pavido venit oborta metu.
Tabuerant ceræ; nudos quatit ille lacertos:
  Et trepidat; nec, quo ſuſtineatur, habet.
Decidit: atque cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit.
  Clauſerunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, jam non pater; Icare, clamat.
  Icare, clamat, ubi es? quove ſub axe volas?
Icare, clamabat: pennas aſpexit in undis.
  Oſſa tegit tellus; æquora nomen habent.

Non potuit Minos hominis compeſcere pennas :
Ipſe Deum volucrem detinuiſſe paro.
Fallitur, Hæmonias ſi quis decurrit ad artes ;
Datque, quod a teneri fronte revellet equi.
Non facient, ut vivat amor, Medeïdes herbæ ;
Mixtaque cum magicis nænia Marſa ſonis.
Phasias Æſoniden, Circe tenuiſſet Ulyſſem ;
Si modò ſervari carmine poſſit amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis :
Philtra nocent animis, vimque furoris habent.
Sit procul omne nefas : ut ameris, amabilis eſto :
Quod tibi non facies, ſolave forma, dabit.
Sis licet antiquo Nireus adamatus Homero,
Naïadumque tener crimine raptus Hylas.
Ut dominam teneas, nec te mirere relictum,
Ingenii dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile eſt : quantumque accedit ad annos,
Fit minor ; & ſpatio carpitur ipſa ſuo.
Nec violæ ſemper, nec hiantia lilia florent ;
Et riget amiſsâ ſpina relicta roſâ.
Et tibi jam cani venient, formoſe, capilli :
Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Jam molire animum, qui duret ; & aſtrue formæ.
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis ingenuas pectus coluiſſe per artes
Cura ſit, & linguas edidiciſſe duas.
Non formoſus erat, ſed erat facundus Ulyſſes :
Et tamen æquoreas torsit amore Deas.
O ! quoties illum doluit properare Calypſo !
Remigioque aptas eſſe negavit aquas !
Hæc Trojæ caſus iterumque iterumque rogabat :
Ille referre aliter ſæpe ſolebat idem.
Litore conſtiterant : illic quoque pulchra Calypſo
Exigit Odrysii fata cruenta ducis.
Ille levi virgâ, virgam nam fortè tenebat,
Quod rogat, in ſpiſſo litore pingit opus.

Hæc, inquit, Troja eſt : (muros in litore fecit :)
Hic tibi ſit Simoïs : hæc mea caſtra puta.
Campus erat, (campumque facit,) quem cæde Dolonis
Sparſimus, Hæmonios dum vigil optat equos.
Illic Sithonii fuerant tentoria Rheſi :
Hac ego ſum raptis parte revectus equis.
Pluraque pingebat : ſubitus cùm Pergama fluctus
Abſtulit, & Rheſi cum duce caſtra ſuo.
Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undæ nomina quanta, vides ?
Ergo age, fallaci timidè confide figuræ,
Quiſquis es : aut aliquid corpore pluris habe.
Dextera præcipuè capit indulgentia mentes :
Aſperitas odium, ſævaque verba movent.
Odimus accipitrem, quia ſemper vivit in armis ;
Et pavidum ſolitos in pecus ire lupos.
At caret inſidiis hominum, quia mitis, hirundo :
Quaſque colat turres Chaonis ales habet.
Eſte procul lites, & amaræ prœlia linguæ :
Dulcibus eſt verbis mollis alendus amor.
Lite fugent nuptæque viros, nuptaſque mariti :
Inque vicem credant res ſibi ſemper agi.
Hoc decet uxores : dos eſt uxoria lites.
Audiat optatos ſemper amica ſonos.
Non legis juſſu lectum veniſtis in unum :
Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, auremque juvantia verba
Affer ; ut adventu læta ſit illa tuo.
Non ego divitibus venio præceptor Amoris :
Nil opus eſt illi, qui dabit, arte meâ.
Secum habet ingenium, qui, cùm libet, Accipe, dicit.
Cedimus : inventis plus placet ille meis.
Pauperibus vates ego ſum, quia pauper amavi :
Cùm dare non poſſem munera, verba dabam.
Pauper amet cautè : timeat malè dicere pauper :
Multaque, divitibus non patienda, ferat.

Me memini iratum dominæ turbaſſe capillos :
Hæc mihi quàm multos abſtulit ira dies !
Nec puto, nec ſensi, tunicam laniaſſe ; ſed ipſa
Dixerat ; & pretio eſt illa redemta meo.
At vos, qui ſapitis, veſtri peccata magiſtri
Effugite : & culpæ damna timete meæ.
Prœlia cum Parthis, cum cultâ pax ſit amicâ ;
Et jocus, & cauſas quicquid amoris habet.
Si nec blanda ſatis, nec erit tibi comis amanti ;
Perfer & obdura : poſtmodo mitis erit.
Flectitur obſequio curvatus ab arbore ramus :
Frangis, ſi vires experiêre tuas.
Obſequio tranantur aquæ : nec vincere poſſis
Flumina ; ſi contra, quàm rapit unda, nates.
Obſequium tigresque domat Numidasque leones :
Ruſtica paulatim taurus aratra ſubit.
Quid fuit aſperius Nonacrinâ Atalantâ ?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe ſuos caſus, nec mitia facta puellæ,
Fleſſe ſub arboribus Milaniona ferunt.
Sæpe tulit juſſo fallacia retia collo :
Sæpe ferâ torvos cuſpide fixit apros.
Senſit & Hylæi contentum ſaucius arcum :
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum ſcandere silvas,
Nec jubeo collo retia ferre tuo.
Pectora nec miſſis jubeo præbere ſagittis.
Artis erunt cauto mollia juſſa meæ.
Cede repugnanti ; cedendo victor abibis.
Fac modò, quas partes illa jubebit, agas.
Arguet, arguito : quicquid probat illa, probato :
Quod dicet, dicas : quod negat illa, neges.
Riſerit, arride : ſi flebit, flere memento :
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numerosque manu jactabit eburnos ;
Tu male jactato, tu male jacta dato.

Seu jacies talos, victam ne pœna ſequatur,
Damnosi facito ſtent tibi ſæpe canes:
Sive latrocinii ſub imagine calculus ibit;
Fac pereat vitreo miles ab hoſte tuus.
Ipſe tene diſtenta ſuis umbracula virgis:
Ipſe face in turba, quà venit illa, locum.
Nec dubita tereti ſcamnum producere lecto:
Et tenero ſoleam deme, vel adde, pedi.
Sæpe etiam dominæ, quamvis horrebis & ipſe,
Algentis manus eſt calfacienda sinu.
Nec tibi turpe puta (quamvis tibi turpe, placebit,)
Ingenuâ ſpeculum ſuſtinuiſſe manu.
Ille, fatigatæ perdendo monſtra novercæ,
Qui meruit cœlum, quod prior ipſe tulit,
Inter Ioniacas calathum tenuiſſe puellas
Creditur, & lanas excoluiſſe rudes.
Paruit imperio dominæ Tirynthius heros:
I nunc, & dubita ferre, quod ille tulit:
Juſſus adeſſe foro, juſſâ maturiùs horâ
Fac ſemper venias; nec nisi ſerus abi.
Occurras aliquò tibi dixerit; omnia differ:
Curre; nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens, epulis perfuncta, redibit:
Tunc quoque pro ſervo, si vocat illa, veni.
Rure eris, & dicet venias, (Amor odit inertes:)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec grave te tempus sitienſve Canicula tardet;
Nec via per jactas candida facta nives.
Militiæ ſpecies amor eſt: diſcedite ſegnes:
Non ſunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox & hiems, longæque viæ, ſævique dolores
Mollibus his caſtris, & labor omnis ineſt.
Sæpe feres imbrem cœleſti nube ſolutum:
Frigidus & nudâ ſæpe jacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas paviſſe Pheræas
Fertur, & in parva delituiſſe casâ

Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue faſtus;
Curam manſuri quiſquis amoris habes.
Si tibi per tutum planumque negabitur ire,
Atque erit appoſitâ janua fulta ſerâ;
At tu per præceps tecto delabere aperto:
Det quoque furtivas alta feneſtra vias.
Læta erit, ut cauſam tibi ſe ſciet eſſe pericli:
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tuâ poteras, Leandre, carere puellâ:
Tranabas, animum noſſet ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine prima,
Nec tibi ſit ſervos demeruiſſe pudor.
Nomine quemque ſuo, nulla eſt jactura, ſaluta:
Junge tuis humiles, ambitioſe, manus.
Sed tamen & ſervo, levis eſt impenſa, roganti
Porrige fortunæ munera parva tuæ.
Porrige & ancillæ, quâ pœnas luce pependit
Luſa maritali Gallica veſte manus.
Fac plebem, mihi crede, tuam: ſit ſemper in illa
Janitor, & thalami qui jacet ante fores.
Nec dominam jubeo pretioſo munere dones:
Parva, ſed e parvis callidus apta dato.
Dum bene dives ager, dum rami pondere nutant;
Afferat in calatho ruſtica dona puer.
Rure ſuburbano poteris tibi dicere miſſa;
Illa vel in Sacra ſint licet emta Viâ.
Afferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat:
At nunc caſtaneas non amat illa nuces.
Quin etiam turdoque licet miſsâque coronâ
Te memorem dominæ teſtificere tuæ.
Turpiter his emitur ſpes mortis, & orba ſenectus.
Ah! pereant, per quos munera crimen habent.
Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere verſus?
Hei mihi! non multum carmen honoris habet.
Carmina laudantur: ſed munera magna petuntur.
Dummodo ſit dives, barbarus ipſe placet.

Aurea nunc verè ſunt ſecula : plurimus auro
  Venit honos : auro conciliatur amor.
Ipſe licet Muſis venias comitatus, Homere ;
  Si nihil attuleris, ibis, Homere, foras.
Sunt tamen & doctæ, rariſſima turba, puellæ :
  Altera non doctæ turba, ſed eſſe volunt.
Utraque laudentur per carmina : carmina lector
  Commendet dulci qualiacumque ſono.
His ergo, aut illis, vigilatum carmen in ipſas,
  Forſitan exigui muneris inſtar erit.
At, quod eris per te facturus, & utile credis,
  Id tua te facito ſemper amica roget.
Libertas alicui fuerit promiſſa tuorum ;
  Hanc tamen a domina fac petat ille tuâ.
Si pœnam ſervo, ſi vincula ſæva remittis ;
  Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Utilitas tua ſit, titulus donetur amicæ.
  Perde nihil : partes illa potentis agat.
Sed te, cuicumque eſt retinendæ cura puellæ,
  Attonitum formâ fac putet eſſe ſuâ.
Sive erit in Tyriis ; Tyrios laudabis amictus :
  Sive erit in Coïs ; Coa decere puta.
Aurata eſt ; ipſo tibi ſit pretioſior auro :
  Gauſapa ſi ſumſit ; gauſapa ſumta proba.
Aſtiterit tunicata ; Moves incendia, clama :
  Sed timidâ, caveat frigora, voce roga.
Compoſitum diſcrimen erit ; diſcrimina lauda :
  Torſerit igne comam ; Torte capille, place.
Brachia ſaltantis, vocem mirare canentis :
  Et, quòd deſierit, verba querentis habe.
Ipſos concubitus, ipſum venerere licebit,
  Quod juvat ; & querulâ gaudia voce notes.
Ut fuerit torvâ violentior illa Meduſâ ;
  Fiet amatori lenis & æqua ſuo.
Tantùm, ne pateas turbis ſimulator in illis,
  Effice : nec vultu deſtrue dicta tuo.

Si latet ars, prodeſt : affert deprenſa pudorem ;
Atque adimit meritò tempus in omne fidem.
Sæpe ſub autumnum, (cùm formosissimus annus,
Plenaque purpureo ſubrubet uva mero ;
Cùm modò frigoribus premimur, modò ſolvimur æſtu)
Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat : ſed, si male firma cubabit,
Et vitium cœli ſenſerit ægra ſui ;
Tunc amor & pietas tua ſit manifeſta puellæ :
Tunc ſere, quod plenâ poſtmodo falce metas.
Nec tibi moroſi veniant faſtidia morbi ;
Perque tuas fiant, quæ ſinet ipſa, manus.
Et videat flentem : nec tædeat oſcula ferre :
Et ſicco lacrymas combibat ore tuas.
Multa vove ; ſed cuncta palam : quotiesque libebit,
Quæ referas illi, ſomnia læta vide.
Et veniat, quæ luſtret anus lectumque locumque :
Præferat & tremulâ ſulphur & ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ veſtigia curæ :
In tabulas multis hæc via fecit iter.
Ne tamen officiis odium quæratur ab ægra ;
Sit ſuus in blanda ſedulitate modus.
Neve cibo prohibe, nec amari pocula ſucci
Porrige : rivalis miſceat illa tuus.
Sed non, cui dederis a litore carbaſa, vento
Utendum, medio cùm potiere freto.
Dum novus errat amor, vires ſibi colligat uſu :
Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere ſolebas :
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Naſcitur exiguus, ſed opes acquirit eundo,
Quáque venit, multas accipit amnis aquas.
Fac tibi conſueſcat : nil conſuetudine majus.
Quam tu dum capias, tædia nulla fuge.
Te ſemper videat : tibi ſemper præbeat aurem :
Exhibeat vultus noxque dieſque tuos.

Cùm tibi major erit fiducia, poſſe requiri;
  Tum procul, abſenti cura futurus, abi.
Da requiem: requietus ager bene credita reddit:
  Terraque cœleſtes arida ſorbet aquas.
Phyllida Demophoon præſens moderatiùs uſſit:
  Exarſit velis acriùs illa datis.
Penelopen abſens ſollers torquebat Ulyſſes:
  Phyllacides aberat, Laodamîa, tuus.
Sed mora tuta brevis: lenteſcunt tempore curæ;
  Vaneſcitque abſens, & novus intrat, amor.
Dum Menelaüs abeſt, Helene ne ſola jaceret,
  Hoſpitis eſt tepido nocte recepta ſinu.
Qui ſtupor hic, Menelaë, fuit? tu ſolus abibas:
  Iſdem ſub tectis hoſpes & uxor erant.
Accipitri timidas credis, furioſe, columbas.
  Plenum montano credis ovile lupo.
Nil Helene peccat: nil hîc committit adulter:
  Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
Cogis adulterium, dando tempuſque locumque:
  Quo, niſi conſilio eſt uſa puella tuo?
Quid faciat? vir abeſt, & adeſt non ruſticus hoſpes:
  Et timet in vacuo ſola cubare toro.
Viderit Atrides: Helenen ego crimine ſolvo.
  Uſa eſt humani commoditate viri.
Sed neque fulvus aper mediâ tam ſævus in ira,
  Fulmineo rabidos cùm rotat ore canes:
Nec lea, cùm catulis lactentibus ubera præbet:
  Nec brevis ignaro vipera læſa pede:
Femina quàm, ſocii deprenſâ pellice lecti,
  Ardet; & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammaſque ruit: poſitoque decore
  Fertur, ut Aonii cornibus icta Dei.
Conjugis admiſſum, violataque jura maritæ,
  Barbara per natos Phaſias ulta ſuos.
Altera dira parens (hæc eſt, quam cernis, hirundo,)
  Aſpice, ſignatum ſanguine pectus habet.

Hoc bene compoſitos, hoc firmos ſolvit amores :
Crimina ſunt cautis iſta timenda viris.
Nec mea vos uni damnat cenſura puellæ.
Dî meliùs ! vix hoc nupta tenere poteſt.
Ludite : ſed furto celetur culpa modeſto :
Gloria peccati nulla petenda ſui.
Nec dederis munus, cognoſſe quod altera poſsit :
Nec ſint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et, ne te latebris capiat ſibi femina notis,
Non uno eſt omnis convenienda loco.
Et quoties ſcribes, totas prius ipſe tabellas
Inſpice : plus multæ, quàm ſibi miſſa, legunt.
Læſa Venus juſta arma movet, telumque remittit :
Et, modò quod queſta eſt, ipſe querare, facit.
Dum fuit Atrides unâ contentus, & illa
Caſta fuit : vitio eſt improba facta viri.
Audierat laurumque manu vittaſque ferentem
Pro natâ Chryſen non valuiſſe ſuâ.
Audierat, Lyrneſi, tuos abducta dolores ;
Bellaque per turpes longiùs iſſe moras.
Hæc tamen audierat : Priameïda viderat ipſam.
Victor eras prædæ præda pudenda tuæ.
Inde Thyeſtiaden thalamoque animoque recepit ;
Et male peccantem Tyndaris ulta virum.
Quæ bene celaris, si qua tamen acta patebunt,
Illa licet pateant, tu tamen uſque nega.
Tum neque ſubjectus, ſolito nec blandior eſto.
Hæc animi multum ſigna nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo : pax omnis in uno
Concubitu : prior hoc inficianda Venus.
Sunt, qui præcipiant herbas, ſatureia, nocentes
Sumere : judiciis iſta venena meis.
Aut piper urticæ mordacis ſemine miſcent,
Tritaque in annoſo flava pyrethra mero.
Sed Dea non patitur ſic ad ſua gaudia cogi,
Colle ſub umbroſo quam tenet altus Eryx.

Candidus, Alcathoï qui mittitur urbe Pelasgâ,
  Bulbus, &, ex horto quæ venit, herba ſalax,
Ovaque ſumantur : ſumantur Hymettia mella,
  Quasque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta, quid ad medicas, Erato, deverteris artes ?
  Interior curru meta terenda meo eſt.
Qui modò celabas monitu tua crimina noſtro,
  Flecte iter ; & monitu detege furta meo.
Nec levitas culpanda mea eſt : non ſemper eodem
  Impoſitos vento panda carina vehit.
Nam modò Threïcio Borea, modò currimus Euro :
  Sæpe tument Zephyro lintea, ſæpe Noto.
Aſpice, ut in curru modò det fluitantia rector
  Lora, modò admiſſos arte retentet equos.
Sunt quibus ingratè timida indulgentia ſervit :
  Et, ſi nulla ſubeſt æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis :
  Nec facile eſt æquâ commoda mente pati.
Ut levis abſumtis paulatim viribus ignis
  Ipſe latet, ſummo candet in igne cinis :
Sed tamen exſtinctas, admoto ſulfure, flammas
  Invenit ; & lumen, quod fuit ante, redit :
Sic, ubi pigra ſitu ſecuraque pectora torpent,
  Acribus eſt ſtimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te ; tepidamque recalface mentem :
  Palleat indicio criminis illa tui.
O ! quater, & quoties numero comprendere non eſt,
  Felicem, de quo læſa puella dolet !
Quæ, ſimul invitas crimen pervenit ad aures,
  Excidit ; & miſeræ voxque colorque fugit.
Ille ego ſim, cujus laniet furioſa capillos :
  Ille ego ſim, teneras cui petat ungue genas :
Quem videat lacrymans : quem torvis ſpectet ocellis :
  Quo ſine non poſſit vivere, poſſe velit.
Si ſpatium quæras ; breve ſit, quo læſa queratur :
  Ne lentâ vires colligat ira morâ.

Candida jamdudum cingantur colla lacertis :
Inque tuos flens eſt accipienda ſinus.
Oſcula da flenti : Veneris da gaudia flenti ,
Pax erit : hoc uno ſolvitur ira modo.
Cùm bene ſævierit , cùm certa videbitur hoſtis ;
Tum pete concubitûs fœdera : mitis erit.
Illic , depoſitis , habitat Concordia , telis :
Illo , crede mihi , Gratia nata loco eſt.
Quæ modò pugnârunt , jungunt ſua roſtra columbæ ;
Quarum blanditias verbaque murmur habet.
Prima fuit rerum confuſa ſine ordine moles :
Unaque erant facies ſidera , terra , fretum.
Mox cœlum impoſitum terris : humus æquore cincta eſt :
Inque ſuas partes ceſſit inane Chaos.
Silva feras , volucres aër accepit habendas :
In liquidâ , piſces , delituiſtis aquâ.
Tum genus humanum ſolis errabat in agris :
Idque meræ vires & rude corpus erat.
Silva domus fuerat , cibus herba , cubilia frondes :
Jamque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur molliſſe voluptas :
Conſtiterant uno femina virque loco.
Quid facerent , ipſi nullo didicere magiſtro :
Arte Venus nullâ dulce peregit opus.
Ales habet , quod amet : cum quo ſua gaudia jungat ,
Invenit in media femina piſcis aquâ.
Cerva parem ſequitur : ſerpens ſerpente tenetur :
Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta ſalitur ovis : tauro quoque læta juvenca eſt ;
Suſtinet immundum ſima capella marem.
In furias agitantur equæ , ſpatioque remota
Per loca , dividuos amne ſequuntur equos.
Ergo age , & iratæ medicamina fortia præbe ;
Illa feri requiem ſola doloris habent.
Illa Machaonios ſuperant medicamina ſuccos ;
His , ubi peccâris , reſtituendus eris.

Hæc ego cùm canerem, ſubitò manifeſtus Apollo
Movit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus: ſacris inducta capillis
Laurus erat: vates ille videndus agit.
Is mihi, Laſcivi, dixit, præceptor Amoris,
Duc, age, diſcipulos ad mea templa tuos.
Eſt ibi diverſum famâ celebrata per orbem
Litera; cognoſci quæ ſibi quemque jubet.
Qui ſibi notus erit, ſolus ſapienter amabit;
Atque opus ad vires exiget omne ſuas.
Cui faciem natura dedit, ſpectetur ab illa:
Cui color eſt, humero ſæpe patente cubet.
Qui ſermone placet, taciturna ſilentia rumpat:
Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio ſermone diſerti:
Nec ſua non veſanus ſcripta poëta legat.
Sic monuit Phœbus: Phœbo parete monenti.
Certa Dei ſacro eſt hujus in ore fides.
Ad propiora vocor. Quiſquis ſapienter amabit,
Vincet; & e noſtra, quod petet, arte feret.
Credita nec ſemper ſulci cum fenore reddunt:
Nec ſemper dubias adjuvat aura rates.
Quod juvat, exiguum; plus eſt, quod lædit amantes.
Proponant animo multa ferenda ſuo.
Quot lepores in Atho, quot apes paſcuntur in Hybla,
Cærula quot baccas Pallados arbor habet;
Litore quot conchæ; tot ſunt in amore dolores:
Quæ patimur, multo ſpicula felle madent.
Dicta erit iſſe foras, quam tu fortaſſe videbis:
Iſſe foras, & te falſa videre, puta.
Clauſa tibi fuerit promiſsâ janua nocte:
Perfer, & immundâ ponere corpus humo.
Forſitan & vultu mendax ancilla ſuperbo
Dicet, Quid noſtras obſidet iſte fores?
Poſtibus & duræ ſupplex blandire puellæ;
Et capiti demtas in fore pone roſas.

Cum volet, accedes : cum te vitabit, abibis.
  Dedecet ingenuos tædia ferre ſui.
Effugere hunc non eſt, quare tibi poſſit amica
  Dicere ? non omni tempore ſenſus adeſt.
Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ
  Turpe, nec ad teneros oſcula ferre pedes.
Quid moror in parvis ? animus majoribus inſtet.
  Magna canam : toto pectore, vulgus, ades.
Ardüa molimur : ſed nulla, nisi ardua, virtus.
  Difficilis noſtrâ poſcitur arte labor.
Rivalem patienter habe ; victoria tecum
  Stabit : eris magni victor in arce Jovis.
Hæc tibi non hominem, ſed quercus crede Pelasgas
  Dicere : nil iſtis ars mea majus habet.
Innuet illa, feras : ſcribet, ne tange tabellas :
  Unde libet, veniat : quóque libebit, eat.
Hoc in legitima præſtent uxore mariti ;
  Cùm tener, ad partes tu quoque, ſomne, venis.
Hac ego, confiteor, non ſum perfectus in arte.
  Quid faciam ? monitis ſum minor ipſe meis.
Mene palam noſtræ det quiſquam ſigna puellæ ?
  Et patiar ? nec me quolibet ira ferat ?
Oſcula vir dederat, memini, ſuus : oſcula queſtus
  Sum data : barbarie noſter abundat amor.
Non ſemel hoc vitium nocuit mihi : doctior ille,
  Quo veniunt alii conciliante viro.
Sed melius neſciſſe fuit : ſine furta tegantur,
  Ne fugiat victo faſſus ab ore pudor.
Quo magis, ô ! juvenes, deprendere parcite veſtras.
  Peccent : peccantes verba dediſſe putent.
Creſcit amor prensis : ubi par fortuna duorum eſt,
  In cauſa damni perſtat uterque ſui.
Fabula narratur toto notissima cœlo,
  Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.
Mars pater, inſano Veneris turbatus amore,
  De duce terribili factus amator erat.

Nec Venus oranti, neque enim Dea mollior ulla eſt,
Ruſtica Gradivo, difficilisve fuit.
Ah! quoties laſciva pedes risiſſe mariti
Dicitur, & duras igne vel arte manus!
Marte palam ſimulat Vulcanum: imitata decebat;
Multaque cum forma gratia mixta fuit.
Sed bene concubitus primos celare ſolebant:
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio Solis, (quis Solem fallere possit?)
Cognita Vulcano conjugis acta ſuæ.
Quàm mala, Sol, exempla moves! pete munus ab illa:
Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obſcuros, lectum circaque ſuperque,
Diſponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus uterque jacent.
Convocat ille Deos: præbent ſpectacula capti.
Vix lacrymas Venerem continuiſſe putant.
Non vultus texiſſe ſuos, non denique poſſunt
Partibus obſcenis oppoſuiſſe manus.
Hic aliquis ridens, In me, fortissime Mavors,
Si tibi ſunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus, Neptune, tuis captiva reſolvit
Corpora. Mars Threcen occupat, illa Paphon.
Hoc tibi profectum, Vulcane: quod ante tegebant,
Liberiùs faciunt; ut pudor omnis abeſt.
Sæpe tamen demens ſtultè feciſſe fateris:
Teque ferunt iræ pœnituiſſe tuæ.
Hoc vetui: vos ecce vetat deprenſa Dione
Insidias illas, quas tulit ipſa, pati.
Nec vos rivali laqueos diſponite: nec vos
Excipite arcanâ verba notata manu.
Iſta viri captent, si jam captanda putabunt,
Quos faciunt juſtos ignis & unda viros.
En iterum teſtor: nihil hîc, nisi lege remiſſum.
Luditur in noſtris inſtita nulla jocis.

Quis Cereris ritus auſit vulgare profanis,
Magnaque Threïciâ ſacra reperta Samo?
Exigua eſt virtus, præſtare ſilentia rebus:
At contra gravis eſt culpa, tacenda loqui.
O! bene, quod, fruſtra captatis arbore pomis,
Garrulus in media Tantalus aret aquâ!
Præcipuè Cythereâ jubet ſua ſacra taceri.
Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.
Condita ſi non ſunt Veneris myſteria ciſtis,
Nec cava veſanis ictibus æra ſonant;
Attamen inter nos medio verſantur in uſu:
Sic tamen, inter nos ut latuiſſe velint.
Ipſa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur lævâ ſemireducta manu.
In medio paſſimque coït pecus: hoc quoque viſo,
Avertit vultus ſæpe puella ſuos.
Conveniunt thalami furtis & janua noſtris:
Parsque ſub injecta veſte pudenda latet.
Et ſi non tenebras, at quiddam nubis opacæ
Quærimus; atque aliquid luce patente minus.
Tunc quoque, cùm ſolem nondum prohibebat & imbrem
Tegula, ſed quercus tecta cibumque dabat;
In nemore atque antris, non ſub Jove, juncta voluptas.
Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis:
Atque emitur magno nil, niſi poſſe loqui.
Scilicet excuties omnes ubicumque puellas,
Cuilibet ut dicas, Hæc quoque noſtra fuit:
Ne deſint, quas tu digitis oſtendere poſſis;
Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parva queror; fingunt quidam, quæ vera negarent,
Et nulli non ſe concubuiſſe ferunt.
Corpora ſi nequeunt, quæ poſſunt nomina, tractant;
Famaque, non tacto corpore, crimen habet.
I nunc, claude fores, cuſtos odioſe, puellæ;
Et centum duris poſtibus obde feras.

Quid tuti ſupereſt, cùm nominis exſtat adulter ?
  Et credi, quod non contigit eſſe, cupit ?
Nos etiam veros parcè profitemur amores ;
  Tectaque ſunt ſolidâ myſtica furta fide.
Parcite præcipuè vitia exprobrare puellæ,
  Utile quæ multis diſſimulaſſe fuit.
Nec ſuus Andromedæ color eſt objectus ab illo,
  Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache viſa eſt ſpatioſior æquo ;
  Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod male fers, aſſueſce ; feres bene : multa vetuſtas
  Lenit ; at incipiens omnia ſentit amor.
Dum novus in viridi coaleſcit cortice ramus,
  Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox eadem ventis, ſpatio durata, resiſtet,
  Firmaque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipſa dies omnes e corpore mendas ;
  Quodque fuit vitium, deſinit eſſe morâ.
Ferre novæ nares taurorum terga recuſant ;
  Aſſiduo domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala ; fuſca vocetur,
  Nigrior Illyricâ cui pice ſanguis erit.
Si pæta eſt, Veneri ſimilis ; ſi flava Minervæ.
  Sit gracilis, macie quæ male viva ſuâ eſt.
Dic habilem, quæcumque brevis ; quæ turgida, plenam ;
  Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo ſit nata require
  Conſule ; quæ rigidus munera Cenſor habet.
Præcipuè, ſi flore caret, meliusque peractum
  Tempus ; & albentes jam legit illa comas.
Utilis, ô ! juvenes, aut hæc, aut ſerior ætas ;
  Iſte feret ſegetes, iſte ferendus ager.
Dum vires annique ſinunt, tolerate labores ;
  Jam veniet tacito curva ſenecta pede.
Aut mare remigiis, aut vomere findite terras ;
  Aut fera belligeras addite in arma manus ;

Aut latus, & vires, operamque afferte puellis.
  Hoc quoque militiæ eſt ; hoc quoque quærit opes.
Adde, quod eſt illis operum prudentia major ;
  Solus & artifices qui facit, uſus adeſt.
Illæ munditiis annorum damna rependunt,
  Et faciunt curâ, ne videantur anus.
Utque velis, Venerem jungunt per mille figuras :
  Inveniat plures nulla tabella modos.
Illis ſentitur non irritata voluptas :
  Quod juvet, ex æquo femina virque ferant :
Odi concubitus, qui non utrumque reſolvunt :
  Hinc eſt, cur pueri tangar amore minùs.
Odi quæ præbet, quia ſit præbere neceſſe ;
  Siccaque de lana cogitat ipſa ſuâ.
Quæ datur officio, non eſt mihi grata voluptas :
  Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire juvat ſua gaudia faſſas :
  Utque morer memet, ſuſtineamque, roget.
Aſpiciam dominæ victos amentis ocellos :
  Langueat, & tangi ſe vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
  Quæ citò poſt ſeptem luſtra venire ſolent.
Qui properant, nova muſta bibant : mihi fundat avitum
  Conſulibus priſcis condita teſta merum.
Nec platanus, niſi ſera, poteſt obſiſtere Phœbo :
  Et lædunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionen Helenæ præponere poſſes ?
  Et melior Gorge, quàm ſua mater, erat ?
Ad Venerem quicumque voles attingere ſeram ;
  Si modò duraris, præmia digna feres.
Conſcius ecce duos accepit lectus amantes :
  Ad thalami clauſas, Muſa, reſiſte fores.
Sponte ſuâ, ſine te, celeberrima verba loquentur :
  Nec manus in lecto læva jacebit iners.
Invenient digiti, quod agant in partibus illis,
  In quibus occultè ſpicula figit Amor.

Fecit in Andromache prius hoc fortiſſimus Hector :
  Nec ſolum bellis utilis ille fuit.
Fecit & in capta Lyrneside magnus Achilles ,
  Cùm premeret mollem laſſus ab hoſte torum.
Illis te tangi manibus , Briſeï , sinebas ,
  Imbutæ Phrygiâ quæ nece ſemper erant.
An fuit hoc ipſum , quod te , laſciva , juvaret ,
  Ad tua victrices membra venire manus ?
Crede mihi , non eſt Veneris properanda voluptas ;
  Sed ſenſim tardâ prolicienda morâ.
Cùm loca reppereris , quæ tangi femina gaudet ;
  Non obſtet , tangas quo minus illa , pudor.
Aſpicies oculos tremulo fulgore micantes ,
  Ut ſol a liquida ſæpe refulget aquâ.
Accedent queſtus , accedet amabile murmur ,
  Et dulces gemitus , aptaque verba joco.
Sed neque tu dominam velis majoribus uſus
  Desine ; nec curſus anteat illa tuos.
Ad metam properate simul : tum plena voluptas ,
  Cùm pariter victi femina virque jacent.
Hic tibi ſervandus tenor eſt , cùm libera dantur
  Otia ; furtivum nec timor urget opus.
Cùm mora non tuta eſt , totis incumbere remis
  Utile , & admiſſo ſubdere calcar equo.
Finis adeſt operi : palmam date , grata juventus ;
  Sertaque odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi ,
  Æacides dextrâ , pectore Neſtor erat ;
Quantus erat Calchas extis , Telamonius armis ,
  Automedon curru ; tantus amator ego.
Me vatem celebrate , viri ; mihi dicite laudes :
  Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis : dederat Vulcanus Achilli.
  Vincite muneribus , vicit ut ille , datis.

Sed quicumque meo ſuperarit Amazona ferro,
  Inſcribat ſpoliis, Naſo magiſter erat.
Ecce rogant teneræ, sibi dem præcepta, puellæ:
  Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

OVIDII

OVIDII NASONIS
DE ARTE
AMANDI
LIBER TERTIUS.

Arma dedi Danaïs in Amazonas : arma ſuperſunt,
Quæ tibi dem, & turmæ, Pentheſilêa, tuæ.
Ite in bella pares : vincant, quibus alma Dione
Faverit, &, toto qui volat orbe, Puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas :
Sic etiam vobis vincere turpe, viri.
Dixerit e multis aliquis, Quid virus in anguem
Adjicis ? & rabidæ tradis ovile lupæ ?
Parcite paucarum diffundere crimen in omnes.
Spectetur meritis quæque puella ſuis.
Si minor Atrides Helenen, Helenesque ſororem
Quo premat Atrides crimine major habet ;
Si ſcelere Œclides Talaioniæ Eriphyles
Vivus, & in vivis ad Styga venit equis ;
Eſt pia Penelope, luſtris errante duobus,
Et totidem luſtris bella gerente, viro.
Reſpice Phyllaciden ; & quæ comes iſſe marito
Fertur, & ante annos occubuiſſe ſuos.
Fata Pheretiadæ conjux Pagaſæa redemit :
Proque ſui eſt uxor funere lata viri.
Accipe me, Capaneu ; cineres miſcebimus, inquit
Iphias : in medios deſiluitque rogos.
Ipſa quoque & cultu eſt & nomine femina Virtus :
Non mirum, populo ſi favet illa ſuo.

Nec tamen hæ mentes noſtrâ poſcuntur ab arte.
Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
Nil, nisi laſcivi per me diſcuntur amores:
Femina præcipiam quo sit amanda modo.
Femina nec flammas, nec ſævos diſcutit arcus:
Parciùs hæc video tela nocere viris.
Sæpe viri fallunt; teneræ non ſæpe puellæ:
Paucaque, si quæras, crimina fraudis habent.
Phasida jam matrem fallax dimisit Iaſon:
Venit in Æſonios altera nupta sinus.
Quantum in te, Theſeu, volucres Ariadna marinas
Pavit, in ignoto ſola relicta loco.
Quære, novem cur iſſe vices dicatur; & audi
Depositis silvas Phyllida fleſſe comis.
At famam pietatis habet; tamen hoſpes & enſem
Præbuit, & cauſam mortis, Eliſſa, tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam? neſciſtis amare.
Defuit ars vobis, arte perennat amor.
Nunc quoque neſcirent: ſed me Cytherêa docere
Jussit: & ante oculos conſtitit ipſa meos.
Tum mihi, Quid miſeræ, dixit, meruere puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecere libelli:
Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnææ qui dixerat ante maritæ,
Mox cecinit laudes proſperiore lyrâ.
Si bene te novi, cultas ne læde puellas.
Gratiâ, dum vives, iſta petenda tibi.
Dixit: & e myrto (myrto nam vincta capillos
Conſtiterat) folium granaque pauca dedit.
Sensimus acceptis numen quoque: purior æther
Fulsit, & e toto pectore ceſſit onus.
Dum facit ingenium, petite hinc præcepta, puellæ,
Quas pudor, & leges, & ſua jura sinunt.
Venturæ memores jam nunc eſtote ſenectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.

Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
Ludite : eunt anni more fluentis aquæ.
Nec, quæ præteriit, iterum revocabitur unda :
Nec, quæ præteriit, hora redire poteſt.
Utendum eſt ætate : cito pede labitur ætas :
Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi :
Hac mihi de ſpina grata corona data eſt.
Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantem,
Frigida deſertâ nocte jacebis anus :
Nec tua nocturnâ frangetur janua rixâ,
Sparſa nec invenies limina mane roſâ.
Quàm citò, me miſerum ! laxantur corpora rugis,
Et perit, in nitido qui fuit ore, color !
Quasque fuiſſe tibi canas a virgine jures,
Spargentur ſubitæ per caput omne comæ !
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetuſtas ;
Nec faciunt cervos cornua jacta ſenes.
Noſtra sine auxilio fugiunt bona : carpite florem ;
Qui, nisi carptus erit, turpiter ipſe cadet.
Adde, quod & partus faciunt breviora juventæ
Tempora : continuâ meſſe ſeneſcit ager.
Latmius Endymion non eſt tibi, Luna, rubori :
Nec Cephalus roſeæ præda pudenda Deæ.
Ut Veneri, quem luget adhuc, donetur Adonis ;
Unde habet Ænean Harmonienque ſuos ?
Ite per exemplum, genus ô ! mortale, Dearum :
Gaudia nec cupidis veſtra negate viris.
Ut jam decipiant, quid perditis ? omnia conſtant.
Mille licet ſumant, deperit inde nihil.
Conteritur ferrum, silices tenuantur ab uſu :
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quid vetet apposito lumen de lumine ſumi,
Quisve cavo vaſtas in mare ſervet aquas ?
Det tamen ulla viro mulier, non expedit, inquis.
Quid, nisi quam ſumes, dic mihi, perdis aquam ?

Nec vos proſtituit mea vox ; ſed vana timere
Damna vetat : damnis munera veſtra carent.
Sed me flaminibus venti majoris iturum ,
Dum ſumus in portu , provehat aura levis.
Ordior a cultu. Cultis bene Liber ab uvis
Provenit , & culto ſtat ſeges alta ſolo.
Forma Dei munus : formâ quota quæque ſuperbit ?
Pars veſtrûm tali munere magna caret.
Cura dabit faciem : facies neglecta peribit ;
Idaliæ ſimilis ſit licet illa Deæ.
Corpora si veteres non sic coluere puellæ ,
Nec veteres cultos sic habuere viros.
Si fuit Andromache tunicas induta valentes ;
Quid mirum ? duri militis uxor erat.
Scilicet Ajaci , conjux ornata , venires ,
Cui tegimen ſeptem terga fuere boum ?
Simplicitas rudis ante fuit : nunc aurea Roma
Edomiti magnas possidet orbis opes.
Aſpice , quæ nunc ſunt Capitolia , quæque fuerunt ;
Alterius dicas illa fuiſſe Jovis.
Curia , concilio quæ nunc dignissima tanto eſt ,
De ſtipula , Tatio regna tenente , fuit.
Quæ nunc ſub Phœbo ducibusque Palatia fulgent ,
Quid , nisi araturis paſcua bobus , erant ?
Priſca juvent alios : ego me nunc denique natum
Gratulor : hæc ætas moribus apta meis.
Non quia nunc terræ lentum ſubducitur aurum ,
Lectaque diverſo litore concha venit.
Nec quia decreſcunt effoſſo marmore montes :
Nec quia cæruleæ mole fugantur aquæ.
Sed quia cultus adeſt ; nec noſtros mansit in annos
Ruſticitas , priſcis illa ſuperſtes avis.
Vos quoque non caris aures onerate lapillis ,
Quos legit in viridi decolor Indus aquâ.
Nec prodite graves inſuto veſtibus auro :
Per quas nos petitis , ſæpe fugatis , opes.

Munditiis capimur : non sint sine lege capilli.
  Admotæ formam dantque negantque manus.
Nec genus ornatûs unum eſt : quod quamque decebit,
  Eligat ; & ſpeculum conſulat ante ſuum.
Longa probat facies capitis diſcrimina puri :
  Sic erat ornatis Laodamîa comis.
Exiguum ſummâ nodum sibi fronte relinqui,
  Ut pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero jactentur utroque.
  Talis es aſſumtâ, Phœbe canore, lyrâ.
Altera ſuccinctæ religetur more Dianæ ;
  Ut ſolet, attonitas cùm petit illa feras.
Huic decet inflatos laxè jacuiſſe capillos :
  Illa sit aſtrictis impedienda comis.
Hanc placet ornari teſtudine Cylleneâ :
  Suſtineat similes fluctibus illa sinus.
Sed neque ramosâ numerabis in ilice glandes ;
  Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe feræ ;
Nec mihi tot positus numero comprendere fas eſt :
  Adjicit ornatus proxima quæque dies.
Et neglecta decet multas coma : ſæpe jacere
  Heſternam credas ; illa repexa modò eſt.
Ars caſum simulet : sic captâ vidit in urbe
  Alcides Iolen, Hanc ego, dixit, amo.
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus Evœ,
  Suſtulit in currus, Gnossi relicta, ſuos.
O ! quantum indulget veſtro Natura decori !
  Quarum ſunt multis damna pianda modis.
Nos male detegimur, raptique ætate capilli,
  Ut Boreâ frondes excutiente, cadunt.
Femina canitiem Germanis inficit herbis ;
  Et melior vero quæritur arte color.
Femina procedit densissima crinibus emtis ;
  Proque ſuis alios efficit ære ſuos.
Nec rubor eſt emiſſe palam : venire videmus
  Herculis ante oculos, Virgineumque chorum.

Quid de veſte loquar? nec vos, ſegmenta, requiro;
  Nec quæ bis Tyrio murice, lana, rubes.
Cùm tot prodierint pretio leviore colores;
  Quis furor eſt, cenſus corpore ferre ſuo?
Aëris ecce color, tum cùm sine nubibus aër,
  Nec tepidus pluvias concitat Auſter aquas.
Ecce tibi similis, qui quondam Phryxon & Hellen
  Diceris Inôïs eripuiſſe dolis.
Hic undas imitatus, habet quoque nomen ab undis:
  Crediderim Nymphas hac ego veſte tegi.
Ille crocum simulat: croceo velatur amictu
  Roſcida luciferos cùm Dea jungit equos.
Hic Paphias myrtos: hic purpureas amethyſtos,
  Albenteſve roſas, Threïciamve gruem.
Nec glandes, Amarylli, tuæ, nec amygdala deſunt:
  Et ſua velleribus nomina cera dedit.
Quot nova terra parit flores, cùm, vere tepenti,
  Vitis agit gemmas, pigraque cedit hiems:
Lana tot, aut plures ſuccos bibit. Elige certos:
  Nam non conveniens omnibus omnis erit.
Pulla decent niveas: Briſeïda pulla decebant:
  Cùm rapta eſt, pullâ tum quoque veſte fuit.
Alba decent fuſcas: albis, Cephëi, placebas,
  Sic tibi veſtitæ preſſa Seriphos erat.
Quàm pæne admonui, ne trux caper iret in alas!
  Neve forent duris aſpera crura pilis!
Sed non Caucaſeâ doceo de rupe puellas,
  Quæque bibant undas, Myſe Caïce, tuas.
Quid? si præcipiam, ne fuſcet inertia dentes?
  Oraque ſuſceptâ mane laventur aquâ?
Scitis & inductâ candorem quærere cerâ:
  Sanguine quæ vero non rubet, arte rubet.
Arte, ſupercilii confinia nuda repletis,
  Parvaque sinceras velat aluta genas.
Nec pudor eſt oculos tenui signare favillâ;
  Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.

Eſt mihi, quo dixi veſtræ medicamina formæ,
  Parvus, ſed curâ grande libellus opus.
Hinc quoque præſidium læſæ petitote figuræ:
  Non eſt pro veſtris ars mea rebus iners.
Non tamen expoſitas menſâ deprendat amator
  Pyxidas: ars faciem diſſimulata juvet.
Quem non offendat toto fæx illita vultu,
  Cùm fluit in tepidos pondere lapſa ſinus?
Œſypa quid redolent? quamvis mittatur Athenis
  Demtus ab immundo vellere ſuccus ovis.
Nec coram mixtas cervæ ſumſiſſe medullas,
  Nec coram dentes defricuiſſe probem.
Iſta dabunt faciem; ſed erunt deformia viſu.
  Multaque, dum fiunt, turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operoſi ſigna Myronis,
  Pondus iners quondam, duraque maſſa fuit.
Annulus ut fiat, primo colliditur aurum:
  Quas geritis veſtes, ſordida lana fuit.
Cùm fieret, lapis aſper erat; nunc nobile ſignum:
  Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus:
  Aptiùs a ſumma conſpiciare manu.
Cur mihi nota tuo cauſa eſt candoris in ore?
  Claude forem thalami: quid rude prodis opus?
Multa viros neſcire decet: pars maxima rerum
  Offendat, ſi non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato ſigna theatro;
  Inſpice, quàm tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, niſi facta, venire:
  Nec, niſi ſubmotis, forma paranda, viris.
At non pectendos coram præbere capillos,
  Ut jaceant fusi per tua terga, vetem.
Illo præcipuè, ne ſis moroſa, caveto
  Tempore: nec lapſas ſæpe reſolve comas.
Tuta ſit ornatrix: odi, quæ ſauciat ora
  Unguibus, & raptâ brachia figit acu.

Devovet, & dominæ tangit caput illa : ſimulque
Plorat ad inviſas ſanguinolenta comas.
Quæ male crinita eſt, cuſtodem in limine ponat ;
Orneturve Bonæ ſemper in æde Deæ.
Dictus eram cuidam ſubitò veniſſe puellæ ;
Turbida perverſas induit illa comas.
Hoſtibus eveniat tam fœdi cauſa pudoris ;
Inque nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum : turpe eſt ſine gramine campus,
Et ſine fronde frutex, & ſine crine caput.
Non mihi veniſtis, Semele Ledeve, docendæ ;
Perque fretum falſo, Sidoni, vecta bove :
Aut Helene, quam non ſtultè, Menelaë, repoſcis ;
Tu quoque non ſtultè, Troïe raptor, habes.
Turba docenda venit, pulchræ turpesque puellæ,
Pluraque ſunt ſemper deteriora bonis.
Formoſæ minùs artis opem præceptaque curant :
Eſt illis ſua dos, forma ſine arte potens.
Cùm mare compoſitum eſt, ſecurus navita ceſſat :
Cùm tumet, auxiliis assidet ille ſuis.
Rara tamen mendo facies caret : occule mendas :
Quamque potes, vitium corporis abde tui.
Si brevis es, ſedeas ; ne ſtans videare ſedere :
Inque tuo jaceas quantulacumque toro.
Hîc quoque, ne poſſit fieri menſura cubantis,
Injectâ lateant fac tibi veſte pedes.
Quæ nimiùm gracilis, pleno velamina filo
Sumat : & ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tangat ſua corpora virgis :
Nigrior ad Pharii confuge piſcis opem.
Pes malus in nivea ſemper celetur alutâ ;
Arida nec vinclis crura reſolve ſuis.
Conveniunt tenues ſcapulis analectrides altis :
Inflatum circa faſcia pectus eat.
Exiguo ſignet geſtu quodcumque loquetur,
Cui digiti pingues, & ſcaber unguis erunt.

Cui gravis oris odor, numquam jejuna loquatur,
Et ſemper ſpatio diſtet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi; ridendo maxima damna feres.
Quis credat? diſcunt etiam ridere puellæ:
Quæritur atque illis hac quoque parte decor.
Sint modici rictus, ſint parvæ utrimque lacunæ;
Et ſummos dentes ima labella tegant.
Nec ſua perpetuo contendant ilia riſu:
Sed leve neſcio quid femineumque ſonent.
Eſt, quæ perverſo diſtorqueat ora cachinno:
Cùm riſu læta eſt altera, flere putes.
Illa ſonat raucum, quiddamque inamabile ſtridet;
Ut rudit ad ſcabram turpis aſella molam.
Quò non ars penetrat? diſcunt lacrymare decenter:
Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
Quid, cùm legitimâ fraudatur litera voce,
Blæſaque fit juſſo lingua coacta ſono?
In vitio decor eſt, quædam malè reddere verba.
Diſcunt poſſe minùs, quàm potuere, loqui.
Omnibus his, quoniam proſunt, impendite curam:
Diſcite femineo corpora ferre gradu.
Eſt & in inceſſu pars non temnenda decoris:
Allicit ignotos ille, fugatque viros.
Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
Excipit; extenſos fertque ſuperba pedes.
Illa, velut conjux Umbri rubicunda mariti,
Ambulat; ingentes varica fertque gradus,
Sed sit, ut in multis, modus hîc quoque: ruſticus alter
Motus; in inceſſu mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars ſumma lacerti
Nuda ſit, a læva conſpicienda manu.
Hoc vos præcipuè, niveæ, decet: hoc ubi vidi,
Oſcula ferre humero, quà patet, uſque libet.
Monſtra maris Sirenes erant, quæ voce canorâ
Quamlibet admiſſas detinuere rates.

His ſua Siſyphides auditis pæne reſolvit
Corpora : nam ſociis illita cera fuit.
Res eſt blanda canor : diſcant cantare puellæ :
Pro facie multis vox ſua lena fuit.
Et modò marmoreis referant audita theatris :
Et modò Niliacis carmina luſa modis.
Nec plectrum dextrâ, citharam tenuiſſe ſiniſtrâ
Neſciat arbitrio femina docta meo.
Saxa ferasque lyrâ movit Rhodopeïus Orpheus,
Tartareosque lacus, tergeminumque canem.
Saxa tuo cantu, vindex juſtissime matris,
Fecerunt muros officioſa novos.
Quamvis mutus erat, voci faviſſe putatur
Piſcis : Arioniæ fabula nota lyræ.
Diſce etiam duplici genialia naulia palmâ
Verrere : conveniunt dulcibus illa jocis.
Sit tibi Callimachi, sit Coï nota poëtæ,
Sit quoque vinosi Teïa Muſa ſenis.
Nota ſit & Sappho : quid enim laſcivius illâ ?
Cuive pater vafri luditur arte Getæ.
Et teneri poſſis carmen legiſſe Propertî :
Sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum.
Dictaque Varroni fulvis insignia villis
Vellera, germanæ, Phryxe, querenda tuæ.
Et profugum Ænean, altæ primordia Romæ;
Quo nullum Latio clarius exſtat opus.
Forſitan & noſtrum nomen miſcebitur iſtis,
Nec mea Letæis ſcripta dabuntur aquis.
Atque aliquis dicet, Noſtri lege culta magiſtri
Carmina, quîs partes inſtruit ille duas.
Deve tribus libris, titulus quos signat Amorum,
Elige, quod docili molliter ore legas.
Vel tibi compoſitâ cantetur Epiſtola voce :
Ignotum hoc aliis ille novavit opus.
O ! ita, Phœbe, velis ! ita vos, pia numina vatum,
Insignis cornu Bacche, novemque Deæ !

Quis dubitet, quin ſcire velim ſaltare puellam ?
  Ut moveat poſito brachia juſſa mero ?
Artifices lateris, ſcenæ ſpectacula, amantur :
  Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet, talorum ducere jactus
  Ut ſciat, & vires, teſſera miſſa, tuas.
Et modò tres jactet numeros : modò cogitet, aptè
  Quam ſubeat partem callida, quamque vocet.
Cautaque non ſtultè latronum prœlia ludat :
  Unus cùm gemino calculus hoſte perit.
Bellatorque ſuâ prenſus ſine compare bellat ;
  Æmulus & cœptum ſæpe recurrit iter.
Reticuloque pilæ leves fundantur aperto :
  Nec, niſi quam tolles, ulla movenda pila eſt.
Eſt genus in totidem tenui ratione redactum
  Scriptula, quot menſes lubricus annus habet.
Parva tabella capit ternos utrimque lapillos,
  In qua viciſſe eſt, continuaſſe ſuos.
Mille faceſſe jocos : turpe eſt neſcire puellam
  Ludere : ludendo ſæpe paratur amor.
Sed minimus labor eſt, ſapienter jactibus uti.
  Majus opus, mores compoſuiſſe ſuos.
Dum ſumus incauti, ſtudioque aperimur in ipſo,
  Nudaque per luſus pectora noſtra patent ;
Ira ſubit, deforme malum, lucrique cupido ;
  Jurgiaque, & rixæ, ſolicituſque dolor.
Crimina dicuntur : reſonat clamoribus æther :
  Invocat iratos & ſibi quiſque Deos.
Nulla fides ; tabulæque novæ per vota petuntur :
  Et lacrymis vidi ſæpe madere genas.
Juppiter a vobis tam turpia crimina pellat,
  In quibus eſt ulli cura placere viro.
Hos ignava jocos tribuit Natura puellis :
  Materiâ ludunt uberiore viri.
Sunt illis celereſque pilæ, jaculumque, trochique,
  Armaque, & in gyros ire coactus equus.

Nec vos Campus habet, nec vos gelidissima Virgo;
Nec Thuſcus placidâ devehit amnis aquâ.
At licet, & prodeſt, Pompejas ire per umbras;
Virginis ætheriis cùm caput ardet equis.
Viſite laurigero ſacrata Palatia Phœbo:
Ille Parætonias merſit in alta rates.
Quæque ſoror conjuxque Ducis monumenta pararunt:
Navalique gener cinctus honore caput.
Viſite turicremas vaccæ Memphitidos aras:
Viſite conſpicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculoſæ ſanguine arenæ;
Metaque ferventi circueunda rotâ.
Quod latet, ignotum eſt: ignoti nulla cupido:
Fructus abeſt, facies cùm bona teſte caret.
Tu licet & Thamyran ſuperes & Amœbea cantu;
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Côus nusquam poſuiſſet Apelles;
Merſa ſub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur ſacris, niſi tantùm fama, poëtis?
Hoc votum noſtri ſumma laboris habet.
Cura Deûm fuerunt olim Regumque poëtæ,
Præmiaque antiqui magna tulere chori:
Sanctaque majeſtas, & erat venerabile nomen
Vatibus: & largæ ſæpe dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.
Nunc ederæ ſine honore jacent: operataque doctis
Cura vigil Muſis nomen inertis habet.
Sed famæ vigilare juvet: quis noſſet Homerum,
Ilias æternum ſi latuiſſet opus?
Quis Danaën noſſet, ſi ſemper clauſa fuiſſet,
Inque ſua turri perlatuiſſet anus?
Utilis eſt vobis, formoſæ, turba, puellæ.
Sæpe vagos ultra limina ferte pedes.
Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam:
Et Jovis in multas devolat ales aves.

Se quoque det populo mulier ſpecioſa videndam :
Quem trahat, e multis forsitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat ſtudioſa placendi :
Et curam totâ mente decoris agat.
Caſus ubique valet : ſemper tibi pendeat hamus :
Quo minimè credas gurgite, piſcis erit.
Sæpe canes fruſtra nemorosis montibus errant :
Inque plagam nullo cervus agente cadit.
Quid minus Andromedæ fuerat ſperare revinctæ,
Quàm lacrymas ulli poſſe placere ſuas ?
Funere ſæpe viri vir quæritur : iſſe ſolutis
Crinibus, & fletus non tenuiſſe, decet.
Sed vitate viros cultum formamque profeſſos ;
Quique ſuas ponunt in ſtatione comas.
Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis.
Errat, & in nulla ſede moratur amor.
Femina quid faciat ? cùm sit vir lævior ipsâ ;
Forsitan & plures possit habere viros.
Vix mihi credetis ; ſed credite. Troja maneret,
Præceptis Priami si foret uſa ſui.
Sunt qui mendaci ſpecie graſſentur amoris,
Perque aditus tales lucra pudenda petant.
Nec coma vos fallat liquidâ nitidissima nardo :
Nec brevis in rugas cingula preſſa ſuas.
Nec toga decipiat filo tenuissima : nec si
Annulus in digitis alter & alter erit.
Forsitan ex horum numero cultissimus ille
Fur sit, & uratur veſtis amore tuæ.
Redde meum, clamant ſpoliatæ ſæpe puellæ :
Redde meum, toto voce boante foro.
Has, Venus, e templis, multo radiantibus auro,
Lenta vides lites, Appiadesque tuæ.
Sunt quoque non dubiâ quædam mala nomina famâ :
Deceptæ a multis crimen amantis habent.
Diſcite ab alterius veſtris timuiſſe querelis :
Janua fallaci ne sit aperta viro.

Parcite, Cecropides, juranti credere Theſeo:
Quos faciet teſtes, fecit & ante, Deos.
Et tibi, Demophoon, Theſêi criminis heres,
Phyllide deceptâ, nulla relicta fides.
Si bene promittant, totidem promittite verbis:
Si dederint, & vos gaudia pacta date.
Illa poteſt vigilis flammas exſtinguere Veſtæ,
Et rapere e templis, Inachi, ſacra tuis;
Et dare mixta viro tritis acònita cicutis;
Accepto Venerem munere ſi qua negat.
Fert animus propiùs conſiſtere: ſupprime habenas,
Muſa; nec admiſſis excutiare rotis.
Verba vadum tentent abiegnis ſcripta tabellis:
Accipiat miſſas apta miniſtra notas.
Inſpice: quodque leges, ex ipſis collige verbis,
Fingat, an ex animo ſolicitusque roget.
Poſtque brevem reſcribe moram: mora ſemper amantes
Incitat, exiguum ſi modò tempus habet.
Sed neque te facilem juveni promitte roganti:
Nec tamen eduro, quod petit, ore nega.
Fac timeat ſperetque ſimul; quotiesque remittes,
Spesque magis veniat certa, minorque metus.
Munda, ſed e medio, conſuetaque verba, puellæ,
Scribite: ſermonis publica forma placet.
Ah! quoties dubius ſcriptis exarsit amator!
Et nocuit formæ barbara lingua bonæ!
Sed quoniam, quamvis vittæ careatis honore,
Eſt vobis veſtros fallere cura viros;
Ancillæ puerive manus ferat apta tabellas;
Pignora nec juveni credite veſtra novo.
Vidi ego pallentes iſto terrore puellas
Servitium miſeras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia pignora ſervat:
Sed tamen Ætnæi fulminis inſtar habet.
Judice me, fraus eſt conceſſa, repellere fraudem:
Armaque in armatos ſumere jura ſinunt.

Ducere conſueſcat multas manus una figuras.
Ah ! pereant, per quos iſta monenda mihi !
Nec niſi deletis tutum reſcribere ceris,
Ne teneat geminas una tabella manus.
Femina dicatur ſcribenti ſemper amator.
Illa ſit in veſtris, qui fuit ille, notis.
Sed libet a parvis animum ad majora referre,
Plenaque curvato pandere vela sinu.
Pertinet ad faciem rabidos compeſcere mores :
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument irâ : nigreſcunt ſanguine venæ :
Lumina Gorgoneo ſæviùs igne micant.
I procul hinc, dixit, non es mihi, tibia, tanti ;
Ut vidit vultus Pallas in amne ſuos.
Vos quoque si mediâ ſpeculum ſpectetis in ira,
Cognoſcat faciem vix ſatis ulla ſuam.
Nec minùs in vultu damnoſa ſuperbia veſtro :
Comibus eſt oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos, expertæ credite, faſtus :
Sæpe tacens odii femina vultus habet.
Spectantem ſpecta : ridenti mollia ride.
Innuet ; acceptas tu quoque redde notas.
Sic ubi proluſit, rudibus, puer ille, relictis ;
Spicula de pharetra promit acuta ſuâ.
Odimus & mæſtas. Tecmeſſam diligat Ajax :
Nos, hilarem populum, femina læta capit.
Numquam ego te, Andromache, nec te, Tecmeſſa, rogarem,
Ut mea de vobis altera amica foret.
Credere vix videor, cùm cogar credere partu,
Vos ego cum veſtris concubuiſſe viris.
Scilicet ! Ajaci mulier mæſtissima dixit,
Lux mea ! quæque ſolent verba juvare viros !
Quid vetat a magnis ad res exempla minores
Sumere, nec nomen pertimuiſſe ducis ?
Dux bonus huic centum commisit vite regendos :
Huic equites, illi signa tuenda dedit.

Vos quoque, de nobis quem quiſque ſit aptus ad uſum,
Inſpicite: & certo ponite quemque loco.
Munera det dives: jus qui profitebitur, adsit:
Facundus cauſam ſæpe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantùm:
Hic chorus ante alios aptus amare ſumus.
Nos facimus placitæ latè præconia formæ.
Nomen habet Nemesis: Cynthia nomen habet.
Veſper & Eoæ novere Lycorida terræ:
Et multi, quæ sit noſtra Corinna, rogant.
Adde, quod insidiæ ſacris a vatibus abſunt:
Et facit ad mores ars quoque noſtra ſuos.
Nec nos ambitio, nec amor nos tangit habendi:
Contemto colitur lectus & umbra foro.
Sed facilè hæremus, validoque perurimur æſtu;
Et nimiùm certâ ſcimus amare fide.
Scilicet ingenium placidâ mollimur ab arte:
Et ſtudio mores convenienter eunt.
Vatibus Aoniis faciles eſtote, puellæ.
Numen ineſt illis, Pïeridesque favent.
Eſt Deus in nobis; & ſunt commercia cœli:
Sedibus ætheriis ſpiritus ille venit.
A doctis pretium ſcelus eſt ſperare poëtis.
Me miſerum! ſcelus hoc nulla puella timet.
Diſſimulate tamen, nec primâ fronte rapaces
Eſte: novus, viſo caſſe, resiſtet amans.
Sed neque vector equum, qui nuper ſensit habenas,
Comparibus frenis, artificemque reget.
Nec ſtabiles annis animos, viridemque juventam
Ut capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & caſtris nunc primùm notus Amoris,
Qui tetigit thalamos, præda novella, tuos;
Te ſolam norit; tibi ſemper inhæreat uni:
Cingenda eſt altis ſepibus iſta ſeges.
Effuge rivalem: vinces, dum ſola tenebis.
Non bene cum ſociis regna Venusque manent.

Ille vetus miles ſenſim & ſapienter amabit,
  Multaque tironi non patienda feret.
Nec franget poſtes, nec ſævis ignibus uret:
  Nec dominæ teneras appetet ungue genas.
Nec ſcindet tunicasve ſuas, tunicasve puellæ:
  Nec raptus flendi cauſa capillus erit.
Iſta decent pueros, ætate & amore calentes:
  Hic fera compoſitâ vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida tæda;
  Ut modò montanis ſilva reciſa jugis.
Certior hic amor eſt: brevis & fecundior ille.
  Quæ fugiunt, celeri carpite poma manu.
Omnia tradantur: portas reſeravimus hoſti;
  Et ſit in infida proditione fides.
Quod datur ex facili, longum male nutrit amorem:
  Miſcenda eſt lætis rara repulſa jocis.
Ante fores jaceat: Crudelis janua, clamet:
  Multaque ſubmiſsè, multa minanter agat.
Dulcia non ferimus: ſucco renovemur amaro:
  Sæpe perit ventis obruta cymba ſuis.
Hoc eſt, uxores quod non patiatur amari:
  Conveniunt illas, cùm voluere, viri.
Obde forem; & duro dicat tibi janitor ore,
  Non potes: excluſum te quoque tanget amor.
Ponite jam gladios hebetes: pugnetur acutis.
  Nec dubito, telis quin petar ipſe meis.
Dum cadit in laqueos captus quoque nuper amator,
  Solum ſe thalamos ſperet habere tuos.
Poſtmodo rivalem, partitaque fœdera lecti
  Sentiat: has artes tolle, ſeneſcet amor.
Tum bene fortis equus, reſerato carcere, currit;
  Cùm, quos prætereat, quosque ſequatur, habet.
Quamlibet exſtinctos injuria ſuſcitat ignes.
  En ego, confiteor, non niſi læſus amo.
Cauſa tamen nimiùm non ſit manifeſta doloris:
  Pluraque ſolicitus, quàm ſciat, eſſe putet.

Incitet & ficti triſtis cuſtodia ſervi,
Et nimiùm duri cura moleſta viri.
Quæ venit ex tuto, minus eſt accepta voluptas :
Ut ſis liberior Thaïde ; finge metus.
Cùm meliùs foribus poſſis, admitte feneſtrâ :
Inque tuo vultu ſigna timentis habe.
Callida proſiliat, dicatque ancilla, Perîmus :
Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.
Admiſcenda tamen Venus eſt ſecura timori ;
Ne tanti noctes non putet eſſe tuas.
Quâ vafer eludi poſſit ratione maritus,
Quaque vigil cuſtos, præteriturus eram.
Nupta virum timeat : rata ſit cuſtodia nuptæ.
Hoc decet : hoc leges juſque pudorque jubent.
Te quoque ſervari, modò quam vindicta redemit,
Quis ferat ? ut fallas, ad mea ſacra veni.
Tot licet obſervent, adſit modò certa voluntas,
Quot fuerant Argo lumina ; verba dabis.
Scilicet obſtabit cuſtos, ne ſcribere poſſis,
Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ ?
Conſcia cùm poſſit ſcriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido faſcia lata ſinu ?
Cùm poſſit ſurâ chartas celare ligatas ;
Et vincto blandas ſub pede ferre notas ?
Caverit hæc cuſtos : pro charta conſcia tergum
Præbeat ; inque ſuo corpore verba ferat.
Tuta quoque eſt, fallitque oculos e lacte recenti
Litera : carbonis pulvere tange ; leges.
Fallet & humiduli quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
Adſuit Acriſio ſervandæ cura puellæ ;
Hunc tamen illa ſuo crimine fecit avum.
Quid faciat cuſtos, cùm ſint tot in Urbe theatra ?
Cùm ſpectet junctos illa libenter equos ?
Cùm ſedeat Phariæ ſiſtris operata juvencæ ;
Quóque ſui comites ire vetentur, eat ?

Cùm fuget e templis oculos Bona diva virorum ,
  Præter quàm si quos illa venire jubet ;
Cùm , cuſtode foris tunicas ſervante puellæ ,
  Celent furtivos balnea tuta viros ;
Cùm , quoties opus eſt , fallax ægrotet amica ;
  Et cedat lecto , quamlibet ægra , ſuo ;
Nómine cùm doceat , quid agamus , adultera clavis ;
  Quasque petas , non det janua ſola , vias.
Fallitur & multo cuſtodis cura Lyæo ;
  Illa vel Hiſpano lecta ſit uva jugo.
Sunt quoque quæ faciant altos medicamina ſomnos ;
  Victaque Letæâ lumina nocte premant.
Nec male deliciis odioſum conſcia tardis
  Detinet ; & longâ jungitur ipſa morâ.
Quid juvat ambages , præceptaque parva movere ,
  Cùm minimo cuſtos munere poſſit emi ?
Munera , crede mihi , capiunt hominesque Deosque ,
  Placatur donis Juppiter ipſe datis.
Quid ſapiens faciat ? ſtultus quoque munere gaudet ;
  Ipſe vir , accepto munere , mutus erit.
Sed ſemel eſt cuſtos longum redimendus in annum ;
  Sæpe dabit , dederit quas ſemel , ille manus.
Queſtus eram , memini , metuendos eſſe ſodales ;
  Non tangit ſolos iſta querela viros.
Credula ſi fueris , aliæ tua gaudia carpent ;
  Et lepus hic aliis exagitandus erit.
Hæc quoque , quæ præbet lectum ſtudioſa locumque ;
  Crede mihi , mecum non ſemel illa fuit.
Nec nimiùm vobis formoſa ancilla miniſtret ;
  Sæpe vicem dominæ præſtitit illa mihi.
Quò feror inſanus ? quid aperto pectore in hoſtem
  Nitor ; & indicio prodor ab ipſe meo ?
Non avis aucupibus monſtrat , quâ parte petatur ;
  Non docet infeſtas currere cerva canes.
Viderit utilitas : præcepta fideliter edam.
  Lemniasi gladios in mea fata dabo.

Efficite , & facile eſt , ut nos credamus amari ;
Prona venit cupidis in ſua vota fides.
Spectet amabiliùs juvenem , ſuſpiret ab imo
Femina ; tam ſerò cur veniatque roget.
Accedant lacrymæ , dolor & de pellice fictus ;
Et laniet digitis illius ora ſuis.
Jamdudum perſuaſus erit ; miſerabitur ultro :
Et dicet , Curâ carpitur iſta mei.
Præcipuè , si cultus erit , ſpeculoque placebit ;
Poſſe ſuo tangi credet amore Deas.
Sed te , quæcumque es , moderatè injuria turbet ;
Neu sis auditâ pellice mentis inops.
Nec citò credideris : quantum citò credere lædat ,
Exemplum vobis non leve Procris erit.
Eſt prope purpureos colles florentis Hymetti
Fons ſacer , & viridi ceſpite mollis humus.
Silva nemus non alta facit : tegit arbutus herbam :
Ros maris , & lauri , nigraque myrtus , olent.
Nec denſæ foliis buxi , fragileſque myricæ ,
Nec tenues cytiſi , cultaque pinus abeſt.
Lenibus impulſæ Zephyris , aurâque ſalubri ,
Tot generum frondes , herbaque ſumma , tremunt.
Grata quies Cephalo : famulis canibuſque relictis ,
Laſſus in hac juvenis ſæpe reſedit humo.
Quoque meos releves æſtus , cantare ſolebat ,
Accipienda ſinu , mobilis Aura , veni.
Conjugis ad timidas aliquis malè ſedulus aures
Auditos memori detulit ore ſonos.
Procris ut accepit nomen , quaſi pellicis , Auræ ,
Excidit : & ſubito muta dolore fuit.
Palluit , ut ſeræ , lectis de vite racemis ,
Palleſcunt frondes , quas nova læſit hiems ;
Quæque ſuos curvant matura cydonia ramos.
Cornaque adhuc noſtris non ſatis apta cibis.
Ut rediit animus , tenues a pectore veſtes
Rumpit , & indignas ſauciat ungue genas.

Nec mora : per medias paſſis furibunda capillis
  Evolat, ut thyrſo concita Baccha, vias.
Ut prope perventum, comites in valle relinquit :
  Ipſa nemus tacito clam pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cùm ſic male ſana lateres,
  Procri ? quis attoniti pectoris ardor erat ?
Jam jam venturam, quæcumque erat Aura, putabas
  Scilicet ; atque oculis probra videnda tuis.
Nunc veniſſe piget ; neque enim deprendere velles :
  Nunc juvat : incertus pectora verſat amor.
Credere quæ jubeant, locus eſt, & nomen, & index ;
  Et quia amans ſemper, quod timet, eſſe putat.
Vidit ut oppreſſam, veſtigia corporis, herbam ;
  Pulſantur trepidi corde micante ſinus.
Jamque dies medius tenues contraxerat umbras ;
  Inque pari ſpatio veſper & ortus erant.
Ecce redit Cephalus ſilvis, Cyllenia proles,
  Oraque fontanâ fervida ſpargit aquâ.
Anxia, Procri, lates : ſolitas jacet ille per herbas ;
  Et ; Zephyri molles, Auraque, dixit, ades.
Ut patuit miſeræ jucundus nominis error ;
  Et mens, & rediit verus in ora color.
Surgit ; & appoſitas agitato corpore frondes
  Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram ſonuiſſe ratus, juveniliter arcum
  Corripit : in dextra tela fuere manu.
Quid facis, infelix ? non eſt fera : ſupprime tela.
  Me miſerum : jaculo fixa puella tuo eſt.
Hei mihi ! conclamat : fixiſti pectus amicum ;
  Hic locus a Cephalo vulnera ſemper habet.
Ante diem morior, ſed nullâ pellice læſa ;
  Hoc faciet poſitæ te mihi, terra, levem.
Nomine ſuſpectas jam ſpiritus exit in auras ;
  Labor io ! carâ lumina conde manu.
Ille ſinu dominæ morientia corpora mæſto
  Suſtinet ; & lacrymis vulnera ſæva lavat.

Exit, &, incauto paulatim pectore lapſus,
Excipitur miſeri ſpiritus ore viri.
Sed repetamus iter: nudis mihi rebus agendum eſt,
Ut tangat portus feſſa carina ſuos.
Scilicet exſpectas, dum te in convivia ducam;
Et quæris monitus hac quoque parte meos;
Sera veni; poſitâque decens incede lucernâ.
Grata mora eſt Veneri: maxima lena mora eſt.
Etsi turpis eris, formoſa videbere potis;
Et latebras vitiis nox dabit ipſa tuis.
Carpe cibos digitis: eſt quidam geſtus edendi;
Ora nec immundâ tota perunge manu.
Neve domi præſume dapes: & deſine, citra
Quàm capies paulo, quàm potes eſſe, minus.
Priamides Helenen avidè ſi ſpectet edentem,
Oderit; & dicat, Stulta rapina mea eſt.
Aptiùs eſt, decet atque magis potare puellas;
Cum Veneris puero non male, Bacche, facis.
Hoc quoque, quà patiens caput eſt: animusque pedesque
Conſtent: nec, quæ sint ſingula, bina vide.
Turpe jacens mulier, multo madefacta Lyæo:
Digna eſt concubitus quoslibet illa pati.
Nec ſomnis poſitâ tutum ſuccumbere mensâ:
Per ſomnos fieri multa pudenda ſolent.
Ulteriora pudet docuiſſe: ſed alma Dione,
Præcipuè noſtrum eſt, quod pudet, inquit, opus.
Nota ſibi ſint quæque: modos a corpore certos
Sumite: non omnes una figura decet.
Quæ facie præsignis eris, reſupina jaceto;
Spectentur tergo, quîs ſua terga placent.
Milanion humeris Atalantes crura ferebat;
Si bona ſunt, hoc ſunt accipienda modo.
Parva vehatur equo: quod erat longissima, numquam
Thebaïs Hectoreo nupta reſedit equo.
Strata premat genibus, paulum cervice reflexâ,
Femina, per longum conſpicienda latus.

Cui ſemur eſt juvenile, carent cui pectora mendâ,
Stet vir, in obliquo fuſa ſit ipſa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa mater,
Solvere : & effuſis colla reflecte comis.
Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
Ut celer, averſis utere, Parthus, equis.
Mille modi Veneris : ſimplex minimique laboris,
Cùm jacet in dextrum ſemiſupina latus.
Sed neque Phœbei tripodes, nec corniger Ammon,
Vera magis vobis, quàm mea Muſa, canent.
Si qua fides arti, quam longo fecimus uſu ;
Credite : præſtabunt carmina noſtra fidem.
Sentiat ex imis Venerem reſolutā medullis
Femina : & ex æquo res juvet illa duos.
Nec blandæ voces, jucundaque murmura ceſſent ;
Nec taceant mediis improba verba jocis.
Tu quoque, cui Veneris ſenſum natura negavit,
Dulcia mendaci gaudia finge ſono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella es ;
Quo pariter debent femina virque frui.
Tantùm, cùm finges ; ne ſis manifeſta, caveto :
Effice per motum luminaque ipſa fidem.
Quod juvet : & voces & anhelitus arguat oris.
Ah pudet ! arcanas pars habet iſta notas.
Gaudia poſt Veneris, quæ poſcet munus amantem,
Ipſa ſuas nolet pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte feneſtris.
Aptiùs in veſtro corpore multa latent.
Luſus habet finem : cycnis deſcendere tempus,
Duxerunt collo qui juga noſtra ſuo.
Ut quondam juvenes, ita nunc, mea turba, puellæ
Inſcribant ſpoliis, Naſo magiſter erat.

OVIDII NASONIS

REMEDIORUM

AMORIS

LIBER UNUS.

LEGERAT hujus Amor titulum nomenque libelli:
  Bella mihi, video, bella parantur, ait.
Parce tuum vatem ſceleris damnare, Cupido;
  Tradita qui toties, te duce, signa tuli.
Non ego Tydides, a quo tua ſaucia mater
  In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tepent alii juvenes: ego ſemper amavi.
  Et si, quid faciam nunc quoque, quæris; amo.
Quin etiam docui, quâ possis arte parari;
  Et quod nunc ratio eſt, impetus ante fuit.
Nec te, blande puer, nec noſtras prodimus artes;
  Nec nova præteritum Muſa retexit opus.
Si quis amat, quod amare juvat, feliciter ardens
  Gaudeat, & vento naviget ille ſuo.
At, si quis male fert indignæ regna puellæ,
  Ne pereat, noſtræ ſentiat artis opem.
Cur aliquis, collum laqueo nodatus ab arcto,
  E trabe ſublimi triſte pependit onus?
Cur aliquis rigido fodit ſua viſcera ferro?
  Invidiam cædis, pacis amator, habes.

Qui,

Qui, niſi deſierit, miſero periturus amore eſt,
Deſinat, & nulli funeris auctor eris.
Et puer es; nec te quicquam, niſi ludere, oportet.
Lude: decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella ſagittis:
Sed tua letifero ſanguine tela carent.
Vitricus & gladiis & acutâ dimicet haſtâ;
Et victor multâ cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tutò quibus utimur, artes:
Et quarum vitio nulla ſit orba parens.
Effice nocturnâ frangatur janua rixâ;
Et tegat ornatas multa corona fores.
Fac coëant furtim juvenes, timidæque puellæ:
Verbaque dent cauto qualibet arte viro.
Et modò blanditias, rigido modò jurgia poſti
Dicat; & excluſus flebile cantet amans.
His lacrymis contentus eris ſine crimine mortis.
Non tua fax avidos digna ſubire rogos.
Hæc ego: movit Amor gemmatas aureus alas;
Et mihi; Propoſitum perfice, dixit, opus.
Ad mea, decepti Juvenes, præcepta venite;
Quos ſuus ex omni parte fefellit amor.
Diſcite ſanari, per quem didiciſtis amare:
Una manus vobis vulnus opemque feret.
Terra ſalutares herbas, eademque nocentes,
Nutrit: & urticæ proxima ſæpe roſa eſt.
Vulnus in Herculeo quæ quondam fecerat hoſte,
Vulneris auxilium Pelias haſta tulit.
Sed quæcumque viris, vobis quoque dicta, puellæ,
Credite: diverſis partibus arma damus.
E quibus ad veſtros ſi quid non pertinet uſus;
Attamen exemplo multa docere poteſt.
Utile propoſitum, ſævas exſtinguere flammas;
Nec ſervum vitii pectus habere ſui.
Vixiſſet Phyllis, ſi me foret uſa magiſtro;
Et per quod novies, ſæpius iſſet iter.

Nec moriens Dido ſummâ vidiſſet ab arce
Dardanidas vento vela dediſſe rates.
Nec dolor armaſſet contra ſua viſcera matrem ;
Quæ ſocii damno ſanguinis ulta virum eſt.
Arte meâ Tereus , quamvis Philomela placeret ,
Per facinus fieri non meruiſſet avis.
Da mihi Paſiphaën , jam tauri ponet amorem :
Da Phædram , Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parin nobis , Helenen Menelaüs habebit :
Nec manibus Danaïs Pergama victa cadent.
Impia ſi noſtros legiſſet Scylla libellos ;
Hæſiſſet capiti purpura , Niſe , tuo.
Me duce , damnoſas , homines , compeſcite curas :
Rectaque cum ſociis , me duce , navis eat.
Naſo legendus erat , tunc cùm didiciſtis amare :
Idem nunc vobis Naſo legendus erit.
Publicus aſſertor dominis oppreſſa levabo
Pectora : vindictæ quiſque favete ſuæ.
Te precor , Arcitenens , adsit tua laurea nobis :
Carminis & medicæ , Phœbe , repertor opis.
Tu pariter vati , pariter ſuccurre medenti :
Utraque tutelæ ſubdita cura tuæ.
Dum licet , & modici tangunt præcordia motus ;
Si piget , in primo limine ſiſte pedem.
Opprime , dum nova ſunt , ſubiti mala ſemina morbi ;
Et tuus , incipiens ire , resiſtat equus.
Nam mora dat vires : teneras mora percoquit uvas ;
Et validas ſegetes , quod fuit herba , facit.
Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus umbras ,
Quo poſita eſt primùm tempore , virga fuit.
Tum poterat manibus ſummâ tellure revelli ;
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.
Quale ſit id , quod amas , celeri circumſpice mente :
Et tua læſuro ſubtrahe colla jugo.
Principiis obſta : ſerò medicina paratur ,
Cùm mala per longas convaluere moras.

Sed propera : nec te venturas differ in horas.
Qui non eſt hodie, cras minùs aptus erit.
Verba dat omnis amor, reperitque alimenta morando.
Optima vindictæ proxima quæque dies.
Flumina pauca vides de magnis fontibus orta :
Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si citò ſenſiſſes, quantum peccare parares,
Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod primò fuerat ſanabile vulnus,
Dilatum longæ damna tuliſſe moræ.
Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
Dicimus assiduè, Cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ ſerpunt in viſcera flammæ ;
Et mala radices altiùs arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore ſedit amor ;
Majus opus ſupereſt : ſed non, quia ſerior ægro
Advocor, ille mihi deſtituendus erit.
Quam læſus fuerat partem Pœantius heros,
Certâ debuerat præſecuiſſe manu.
Poſt tamen hic multos ſanatus creditur annos
Supremam bellis impoſuiſſe manum.
Qui modò naſcentes properabam pellere morbos,
Admoveo tardam nunc tibi lentus opem.
Aut nova, si possis, ſedare incendia tentes ;
Aut ubi per vires procubuêre ſuas.
Cùm furor in curſu eſt, currenti cede furori :
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cùm deſcendere possit,
Pugnat in adverſas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte
Reſpuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar meliùs tunc, cùm ſua vulnera tangi
Jam sinet, & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
Flere vetet ? non hoc illa monenda loco.

Cùm dederit lacrymas, animumque expleverit ægrum;
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporis ars medicina ferè eſt : data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando;
Temporibus si non aggrediare ſuis.
Ergo, ubi viſus eris noſtræ medicabilis arti,
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciunt : hæc, ut fecere, tuentur :
Hæc ſunt jucundi cauſa cibusque mali.
Otia si tollas, periere Cupidinis arcus,
Contemtæque jacent, & sine luce, faces.
Quàm platanus vino gaudet, quàm populus undâ,
Et quàm limosâ canna paluſtris humo;
Tam Venus otia amat : qui finem quæris amoris,
(Cedit amor rebus) res age : tutus eris.
Languor, & immodici ſub nullo vindice ſomni,
Aleaque, & multo tempora quaſſa mero,
Eripiunt omnes animis sine vulnere nervos :
Affluit incautis insidioſus Amor.
Desidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes :
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora : ſunt leges : ſunt, quos tuearis, amici.
Vade per urbanæ candida caſtra togæ.
Vel tu ſanguinei juvenilia munera Martis
Suſcipe : deliciæ jam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni nova cauſa triumphi,
Jam videt in campis Cæſaris arma ſuis.
Vince Cupidineas pariter Parthasque ſagittas :
Et refer ad patrios bina tropæa deos.
Ut ſemel Ætolâ Venus eſt a cuſpide læſa;
Mandat amatori bella gerenda ſuo.
Quæritis, Ægiſthus quare sit factus adulter?
In promtu cauſa eſt : desidioſus erat.
Pugnabant alii tardis apud Ilion armis :
Tranſtulerat vires Græcia tota ſuas.

Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat;
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, ne nil illic ageretur, amavit.
Sic venit ille puer: sic puer ille manet.
Rura quoque obleſtant animos, ſtudiumque colendi:
Quælibet huic curæ cedere cura poteſt.
Colla jube domitos oneri ſupponere tauros,
Sauciet ut duram vomer aduncus humum.
Obrue verſatâ Cerealia ſemina terrâ,
Quæ tibi cum multo fenore reddat ager.
Aſpice curvatos pomorum pondere ramos;
Ut ſua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aſpice jucundo labentes murmure rivos:
Aſpice tondentes fertile gramen oves.
Ecce petunt rupes, præruptaque ſaxa, capellæ:
Jam referent hædis ubera plena ſuis.
Paſtor inæquali modulatur arundine carmen:
Nec deſunt comites, ſedula turba, canes.
Parte ſonant aliâ silvæ mugitibus altæ;
Et queritur vitulum mater abeſſe ſuum.
Quid? cùm ſuppoſitas fugiunt examina taxos;
Ut relevent demti vimina torta favi.
Poma dat autumnus: formoſa eſt meſſibus æſtas;
Ver præbet flores: igne levatur hiems.
Temporibus certis maturam ruſticus uvam
Deligit; & nudo ſub pede muſta fluunt.
Temporibus certis deſeſtas alligat herbas;
Et tonſam raro peſtine verrit humum.
Ipſe potes riguis plantam deponere in hortis;
Ipſe potes rivos ducere lenis aquæ.
Venerit insitio; fac ramum ramus adoptet;
Stetque peregrinis arbor operta comis.
Cùm ſemel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
Debilibus pennis irritus exit Amor.
Vel tu venandi ſtudium cole: ſæpe receſſit
Turpiter a Phœbi viſta ſorore Venus.

Nunc leporem pronum catulo ſectare ſagaci ;
Nunc tua frondoſis retia tende jugis.
Aut pavidos terre variâ formidine cervos ;
Aut cadat adverſâ cuſpide foſſus aper.
Nocte fatigatum ſomnus, non cura puellæ,
Excipit ; & pingui membra quiete levat.
Lenius eſt ſtudium, ſtudium tamen, alite captâ,
Aut lino, aut calamis præmia parva ſequi.
Vel, quæ piſcis edax avido malè devoret ore,
Abdere ſupremis æra recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediſcis amare,
Ipſe tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantum i, quamvis firmis retinebere vinclis :
I procul, & longas carpere perge vias.
Flebis ; ut occurret deſertæ nomen amicæ ;
Stabit & in media pes tibi ſæpe via.
Sed quanto minus ire voles, magis ire memento :
Perfer, & invitos currere coge pedes.
Nec pluvias vites : nec te peregrina morentur
Sabbata, nec damnis Allia nota ſuis.
Nec quot transieris, ſed quot tibi, quære, ſuperſint,
Millia : nec, maneas ut prope, finge moras.
Tempora nec numera, nec crebrò reſpice Romam ;
Sed fuge : tutus adhuc Parthus ab hoſte fugâ eſt.
Dura aliquis præcepta vocet mea ; dura fatemur
Eſſe : ſed, ut valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi ſuccos, quamvis invitus, amaros
Æger ; & oranti menſa negata mihi.
Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes ;
Arida nec ſitiens ora levabis aquâ ;
Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis ?
At pretium pars hæc corpore majus habet.
Sed tamen eſt artis ſtrictiſſima janua noſtræ,
Et labor eſt unus tempora prima pati.
Aſpicis, ut prenſos urant juga prima juvencos ?
Ut nova velocem cingula lædat equum ?

Forſitan a Laribus patriis exire pigebit ;
Sed tamen exibis ; deinde redire voles.
Nec te Lar patrius , ſed amor revocabit amicæ ,
Prætendens culpæ ſplendida verba ſuæ.
Cùm ſemel exieris , centum ſolatia curæ
Et rus , & comites , & via longa dabunt.
Nec ſatis eſſe puta diſcedere : lentus abeſto ,
Dum perdat vires , ſitque ſine igne , cinis.
Si , niſi firmatâ , properabis , mente , reverti ,
Inferet arma tibi ſæva rebellis Amor.
Quid ? quod , ut abſueris , avidus ſitienſque redibis ;
Et ſpatium damno ceſſerit omne tuo ?
Viderit , Hæmoniæ ſi quis mala pabula terræ ,
Et magicas artes poſſe juvare putat.
Iſta veneficii vetus eſt via : noſter Apollo
Innocuam ſacro carmine monſtrat opem.
Me duce , non tumulo prodire jubebitur umbra ;
Non anus infami carmine rumpet humum.
Non ſeges ex aliis alios tranſibit in agros ;
Nec ſubitò Phœbi pallidus orbis erit.
Ut ſolet , æquoreas ibit Tiberinus in undas ;
Ut ſolet , in niveis Luna vehetur equis.
Nulla recantatas deponent pectora curas ;
Nec fugiet vivo ſulfure victus amor.
Quid te Phaſiacæ juverunt gramina terræ ,
Cùm cuperes patriâ , Colchi , manere domo ?
Quid tibi profuerunt , Circe , Perſeïdes herbæ ,
Cùm ſua Neritias abſtulit aura rates ?
Omnia feciſti , ne callidus hoſpes abiret ;
Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia feciſti , ne te ferus ureret ignis ;
Longus at invito pectore ſedit amor.
Vertere quæ poteras homines in mille figuras ;
Non poteras animi vertere jura tui.
Diceris his etiam , cùm jam diſcedere vellet ,
Dulichium verbis detinuiſſe ducem ;

Non ego, quod primò, memini, ſperare ſolebam,
Jam precor, ut conjux tu meus eſſe velis.
Et tamen, ut conjux eſſem tua, digna videbar;
Quod Dea, quod magni filia Solis eram.
Ne properes oro: ſpatium pro munere poſco:
Quid minus optari per mea vota poteſt?
Et freta mota vides; & debes illa timere.
Utilior velis poſtmodo ventus erit.
Quæ tibi cauſa fugæ? non hîc nova Troja reſurgit;
Non alius ſocios Rheſus ad arma vocat.
Hîc amor, hîc pax eſt; in qua malè vulneror unâ;
Totaque ſub regno terra futura tuo eſt.
Illa loquebatur, navem ſolvebat Ulyſſes:
Irrita cum velis verba tulere Noti.
Ardet, & aſſuetas Circe decurrit ad artes;
Nec tamen eſt illis attenuatus amor.
Ergo age, quisquis opem noſtrâ tibi poſcis ab arte,
Deme veneficiis carminibusque fidem.
Si te cauſa potens dominâ retinebit in Urbe;
Accipe, conſilium quod ſit in Urbe meum.
Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitque ſemel.
Si cui tantum animi eſt, illum mirabor & ipſe;
Et dicam, Monitis non eget iſte meis.
Tu mihi, qui, quod amas, ægrè dediſcis amare,
Nec potes, & velles poſſe, docendus eris.
Sæpe refer tecum ſceleratæ facta puellæ;
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud & illud habet: nec eâ contenta rapinâ
Sub titulum noſtros miſit avara lares.
Sic mihi juravit: ſic me jurata fefellit.
Ante ſuam quoties paſſa jacere forem!
Diligit ipſa alios: a me faſtidit amari.
Inſtitor heu! noctes, quas mihi non dat, habet!
Hæc tibi per totos inaceſcant omnia ſenſus;
Hæc refer: hinc odii ſemina quære tui.

Atque utinam poſſis etiam facundus in illis
  Eſſe ! dole tantùm ; ſponte diſertus eris.
Hæſerat in quadam nuper mea cura puellâ ;
  Conveniens animo non erat illa meo.
Curabar propriis æger Podalirius herbis :
  Et, fateor, medicus turpiter æger eram.
Profuit aſſiduè vitiis inſiſtere amicæ ;
  Idque mihi factum ſæpe ſalubre fuit.
Quàm mala ſunt noſtræ, dicebam, crura puellæ !
  Nec tamen, ut verè confiteamur, erant.
Brachia quàm non ſunt noſtræ formoſa puellæ !
  Et tamen, ut verè confiteamur, erant.
Quàm brevis eſt ! nec erat. Quàm multum poſcit amantem !
  Hinc odio venit maxima cauſa meo.
Et mala ſunt vicina bonis : errore ſub illo
  Pro vitio virtus crimina ſæpe tulit.
Quàm potes, in pejus dotes deflecte puellæ ;
  Judiciumque brevi limite falle tuum.
Turgida, si plena eſt : ſi fuſca eſt, nigra vocetur.
  In gracili macies crimen habere poteſt.
Et poterit dici petulans, quæ ruſtica non eſt ;
  Et poterit dici ruſtica, ſi qua proba eſt.
Quin etiam, quacumque caret tua femina dote,
  Hanc moveat, blandis uſque precare ſonis.
Exige quod cantet, ſi qua eſt ſine voce puella ;
  Fac ſaltet, neſcit ſi qua movere manum.
Barbara ſermone eſt ; fac tecum multa loquatur.
  Non didicit chordas tangere ; poſce lyram.
Duriùs incedit ; face inambulet : omne papillæ
  Pectus habent tumidæ ; faſcia nulla tegat.
Si malè dentata eſt ; narra, quod rideat, illi.
  Mollibus eſt oculis ; quod fleat illa, refer.
Proderit & ſubitò, cùm ſe non finxerit ulli,
  Ad dominam celeres mane tuliſſe gradus.
Auferimur cultu : gemmis auroque teguntur
  Omnia : pars minima eſt ipſa puella ſui.

Sæpe, ubi ſit, quod ames, inter tam multa, requiras.
Decipit hac oculos ægide dives Amor.
Improviſus ades ; deprendes tutus inermem :
Infelix vitiis excidet illa ſuis.
Nec tamen huic nimiùm præcepto credere tutum eſt ;
Fallit enim multos forma ſine arte decens.
Tum quoque, cùm poſitis ſua collinet ora venenis,
Ad dominæ vultus, (nec pudor obſtet,) eas.
Pyxidas invenies, & rerum mille colores ;
Et fluere in tepidos œſypa lapſa ſinus.
Illa tuas redolent, Phineu, medicamina menſas :
Non ſemel hinc ſtomacho nauſea facta meo.
Nunc tibi, quæ medio Veneris præſtentur in uſu,
Eloquar : ex omni parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor eſt mihi dicere : ſed tu
Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim noſtros quidam carpſere libellos,
Quorum cenſurâ Muſa proterva mea eſt.
Dummodo ſic placeam, dum toto canter in orbe ;
Quod volet, impugnent unus & alter opus.
Ingenium magni detrectat Livor Homeri :
Quiſquis es, ex illo, Zoïle, nomen habes.
Et tua ſacrilegæ laniarunt carmina linguæ,
Pertulit huc victos, quo duce, Troja Deos.
Summa petit Livor : perflant altiſſima venti ;
Summa petunt dextrâ fulmina miſſa Jovis.
At tu, quicumque es, quem noſtra licentia lædit ;
Si ſapis, ad numeros exige quidque ſuos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri :
Deliciis illic quis locus eſſe poteſt ?
Grande ſonant Tragici : tragicos decet ira cothurnos :
Uſibus e mediis ſoccus habendus erit.
Liber in adverſos hoſtes ſtringatur Iambus ;
Seu celer, extremum ſeu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeïa cantet Amores :
Et levis arbitrio ludat amica ſuo.

Callimachi numeris non eſt dicendus Achilles :
  Cydippe non eſt oris, Homere, tui.
Quis ferat Andromaches peragentem Thaïda partes ?
  Peccat, in Andromache Thaïda ſi quis agat.
Thaïs in arte meâ : laſcivia libera noſtra eſt.
  Nil mihi cum vitta : Thaïs in arte mea eſt.
Si mea materiæ reſpondet Muſa jocoſæ,
  Vicimus, & falſi criminis acta rea eſt.
Rumpere, Livor edax : jam magnum nomen habemus :
  Majus erit ; tantùm, quo pede cœpit, eat.
Sed nimiùm properas : vivam modò, plura dolebis ;
  Et capient animi carmina multa mei.
Nam juvat, & ſtudium famæ mihi creſcit honoræ ;
  Principio clivi veſter anhelat equus.
Tantum ſe nobis Elegi debere fatentur,
  Quantum Virgilio nobile debet opus.
Hactenus Invidiæ reſpondimus : attrahe lora
  Fortiùs ; & gyro curre, poëta, tuo.
Ergo ubi concubitus, & opus juvenile petetur,
  Et prope promiſſæ tempora noctis erunt ;
Gaudia ne dominæ, pleno ſi pectore ſumes,
  Te capiant ; ineas quamlibet ante velim.
Quamlibet invenias, in qua tibi prima voluptas
  Deſinat : a prima proxima ſegnis erit.
Suſtentata Venus gratiſſima : frigore ſoles,
  Sole juvant umbræ : grata fit unda ſiti.
Et pudet, & dicam : Venerem quoque junge figurâ,
  Quâ minimè jungi, quâque decere poteſt.
Nec labor efficere eſt : raræ ſibi vera fatentur :
  Et nihil eſt, quod ſe dedecuiſſe putent.
Tunc etiam jubeo totas aperire feneſtras,
  Turpiaque admiſſo membra notare die.
At, simul ad metas venit finita voluptas,
  Laſſaque cùm totâ corpora mente jacent ;
Dum piget, & nullam malis tetigiſſe puellam,
  Tacturusque tibi non videare diu ;

Tunc animo ſigna, quodcumque in corpore mendæ eſt:
Luminaque in vitiis illius uſque tene.
Forſitan hæc aliquis, nam ſunt quoque, parva vocabit:
Sed, quæ non proſunt ſingula, multa juvant.
Parva necat morſu ſpatioſum vipera taurum:
A cane non magno ſæpe tenetur aper.
Tu tantùm numero pugna; præceptaque in unum
Contrahe : de multis grandis acervus erit.
Sed quoniam mores totidem, totidemque figuræ;
Non ſunt judiciis omnia danda meis.
Quo tua non poſſunt offendi pectora facto;
Forſitan hoc, alio judice, crimen erit.
Ille, quod obſcenas in aperto corpore partes
Viderat; in curſu qui fuit, hæſit amor:
Ille quod, a Veneris rebus ſurgente puellâ,
Vidit in immundo ſigna pudenda toro.
Luditis ô! ſi quos potuerunt iſta movere;
Afflarant tepidæ pectora veſtra faces.
Attrahet ille puer contentos fortiùs arcus;
Saucia majorem turba petetis opem.
Quid? qui clam latuit reddente obſcena puellâ;
Et vidit, quæ mos ipſe videre vetat?
Dî melius, quàm nos moneamus talia quemquam!
Ut proſint, non ſunt experienda tamen.
Hortor & , ut pariter binas habeatis amicas;
Fortior eſt, plures ſi quis habere poteſt.
Secta bipartitò, cùm mens diſcurrit utroque,
Alterius vires ſubtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina rivos;
Caſſaque, ſeducto ſtipite, flamma perit.
Non ſatis una tenet ceratas anchora puppes;
Non ſatis eſt liquidis unicus hamus aquis.
Qui ſibi jam pridem ſolatia bina paravit,
Jam pridem ſummâ victor in arce fuit.
At tibi, qui dominæ fueris malè creditus unî,
Nunc ſaltem novus eſt inveniendus amor.

Paſiphaës Minos in Procride prodidit ignes :
  Ceſſit ab Idæa conjuge victa prior.
Amphilochi frater ne Phegida ſemper amaret ,
  Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Parin Œnone ſummos tenuiſſet ad annos ,
  Si non Œbaliâ pellice læſa foret.
Conjugis Odryſio placuiſſet forma tyranno ;
  Sed melior clauſæ forma ſororis erat.
Quid moror exemplis , quorum me turba fatigat ?
  Succeſſore novo vincitur omnis amor.
Fortius e multis mater desiderat unum ;
  Quàm cui flens clamat , Tu mihi ſolus eras.
Ac ne fortè putes nova me tibi condere jura ;
  (Atque utinam inventi gloria noſtra foret !)
Vidit id Atrides : quid enim non ille videret ,
  Cujus in arbitrio Græcia tota fuit ?
Marte ſuo captam Chryſeïda victor amabat :
  At ſenior ſtultè flebat ubique parens.
Quid lacrymas , odioſe ſenex ? bene convenit illis.
  Officio natam lædis , inepte , tuo.
Quam poſt quàm reddi Calchas , ope tutus Achillis ,
  Juſſerat , & patriâ eſt illa recepta domo ;
Eſt , ait Atrides , illi quàm proxima formâ ;
  Et , si prima ſinat ſyllaba , nomen idem :
Hanc mihi , si ſapiat , per ſe concedat Achilles :
  Si minus ; imperium ſentiat ille meum.
Quod si quis veſtrûm factum hoc incuſat , Achivi ;
  Eſt aliquid validâ ſceptra tenere manu.
Nàm , si Rex ego ſum , nec mecum dormiet illa ,
  In mea Therſites regna , licebit , eat.
Dixit , & hanc habuit ſolatia magna prioris :
  Et prior eſt curâ cura ſepulta novâ.
Ergo aſſume novas , auctore Agamemnone , flammas ;
  Ut tuus in bivio diſtineatur amor.
Quæris , ubi invenias ? artes , i , perlege noſtras.
  Plena puellarum jam tibi navis eat.

Quod si quid præcepta valent mea, si quid Apollo
Utile mortales perdocet ore meo;
Quamvis infelix mediâ torreberis Ætnâ,
Frigidior glacie fac videare tuæ.
Et ſanum ſimula; ne, si quid fortè dolebis,
Sentiat: & ride, cùm tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere curas:
Non ſunt imperii tam fera jura mei.
Quod non es, ſimula; poſitosque imitare furores:
Sic facies verè, quod meditatus eris.
Sæpe ego ne biberem, volui dormire videri:
Dum videor, ſomno lumina victa dedi.
Deceptum risi, qui ſe ſimulabat amare,
In laqueos auceps decideratque ſuos.
Intrat amor mentes uſu: dediſcitur uſu.
Qui poterit ſanum fingere, ſanus erit.
Dixerit, ut venias pactâ tibi nocte; venito.
Veneris, & fuerit janua clauſa; feras.
Nec dic blanditias, nec fac convicia poſti,
Nec latus in duro limine pone tuum.
Poſtera lux aderit; careant tua verba querelis:
Et nulla in vultu ſigna dolentis habe.
Jam ponet faſtus, cùm te languere videbit;
Hoc etiam noſtrâ munus ab arte feres.
Te quoque falle tamen, nec ſit tibi finis amandi.
Propoſitis frenis ſæpe repugnat equus.
Utilitas lateat; quod non profitebere, fiet:
Quæ nimis apparent retia, vitat avis.
Ne ſibi tam placeat, quò te contemnere poſſit;
Sume animos: animis cedat ut illa tuis.
Janua fortè patet; quamvis revocabere, tranſi.
Eſt data nox; dubita nocte venire datâ.
Poſſe pati facile eſt; tibi ne ſapientia desit.
Promtiùs e facili gaudia ferre licet.
Et quiſquam præcepta poteſt mea dura vocare?
En etiam partes conciliantis ago.

Nam, quoniam variant animi, variamus & artes:
Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt.
Corpora vix ferro quædam ſanantur acuto:
Auxilium multis ſuccus & herba fuit.
Mollior es, nec abire potes, vinctusque teneris;
Et tua ſævus Amor ſub pede colla premit;
Desine luctari: referant tua carbaſa venti:
Quóque vocant fluctus, hàc tibi remus eat.
Explenda eſt ſitis iſta tibi, quâ perditus ardes.
Cedimus: in medio jam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam, quàm quod præcordia poſcunt:
Gutture fac pleno ſumta redundet aqua.
Perfruere usque tuâ, nullo prohibente, puellâ.
Illa tibi noctes auferat, illa dies.
Tædia quære: malis faciunt & tædia finem.
Jam quoque, cùm credas poſſe carere, mane.
Dum bene te cumules, & copia tollat amorem;
E faſtiditâ non juvet iſſe domo.
Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit:
Hunc tu si quæres ponere, pone metum.
Qui timet, ut ſua ſit, neu quis ſibi detrahat illam;
Ille Machaoniâ vix ope ſanus erit.
Plus amat e natis mater plerumque duobus,
Pro cujus reditu, quod gerit arma, timet.
Eſt prope Collinam templum venerabile portam:
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic Letæus Amor, qui pectora ſanat;
Inque ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & juvenes votis oblivia poſcunt:
Et ſi qua eſt duro capta puella viro.
Is mihi ſic dixit: (dubito, verusne Cupido,
An ſomnus fuerit; ſed, puto, ſomnus erat.)
O! qui ſolicitos modò das, modò demis, amores,
Adjice præceptis hoc quoque, Naſo, tuis.
Ad mala quisque animum referat ſua, ponet amorem:
Omnibus illa Deus plusve minusve dedit.

Qui Puteal Janumque timet, celereſque Kalendas,
Torqueat hunc æris mutua ſumma ſui.
Cui pater eſt durus, votis ut cetera cedant,
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic malè dotatâ pauper cum conjuge vivit;
Uxorem fato credat obeſſe ſuo.
Eſt tibi rure bono generoſæ fertilis uvæ
Vinea: ne naſcens uva ſit uſta, time.
Ille habet in reditu navim: mare ſemper iniquum
Cogitet, & damno litora fœda ſuo.
Filius hunc miles, te filia nubilis angant.
Et quis non cauſas mille doloris habet?
Ut poſſis odiſſe tuam, Pari, funera fratrum
Debueras oculis ſubſtituiſſe tuis.
Plura loquebatur; placidum puerilis imago
Deſtituit ſomnum: si modò ſomnus erat.
Quid faciam? mediâ navim Palinurus in unda
Deſerit: ignotas cogor inire vias.
Quiſquis amas, loca ſola nocent, loca ſola caveto.
Quò fugis? in populo tutior eſſe potes.
Non tibi ſecretis, augent ſecreta furores,
Eſt opus: auxilio turba futura tibi eſt.
Triſtis eris, si ſolus eris: dominæque relictæ
Ante oculos facies ſtabit, ut ipſa, tuos.
Triſtior idcirco nox eſt, quàm tempora Phœbi:
Quæ relevet luctus, turba ſodalis abeſt.
Nec fuge colloquium: nec ſit tibi janua clauſa:
Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen, qui conſoletur Oreſten.
Hic quoque amicitiæ non levis uſus erit.
Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſilvæ!
Certa necis cauſa eſt: incomitata fuit.
Ibat, ut Edono referens trieterica Baccho
Ire ſolet fuſis barbara turba comis.
Et modò, quà poterat, longum ſpectabat in æquor:
Nunc in arenoſa laſſa jacebat humo.

Perfide Demophoon, ſurdas clamabat ad undas:
Ruptaque ſingultu verba dolentis erant.
Limes erat tenuis, longâ ſubnubilus umbrâ,
Quo tulit illa ſuos ad mare ſæpe pedes.
Nona terebatur miſeræ via. Videris, inquit:
Et ſpectat zonam pallida facta ſuam.
Aſpicit & ramos, dubitat: refugitque quod audet:
Et timet: & digitos ad ſua colla refert.
Sithoni, tunc certè vellem non ſola fuiſſes;
Non fleres poſitis Phyllida, ſilva, comis.
Phyllidis exemplo nimiùm ſecreta timete,
Læſe vir a domina, læſa puella viro.
Præſtiterat juvenis, quicquid mea Muſa jubebat;
Inque ſuæ portu pæne ſalutis erat.
Recidit, ut cupidos inter devenit amantes:
Et, quæ condiderat, tela reſumſit Amor.
Si quis amas, nec vis; facito contagia vites.
Hæc etiam pecori ſæpe nocere ſolent.
Dum ſpectant oculi læſos, læduntur & ipſi:
Multaque corporibus tranſitione nocent.
In loca nonnumquam ſiccis arentia glebis
De prope currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas:
Turbaque in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Alter item jam ſanus erat; vicinia læſit:
Occurſum dominæ non tulit ille ſuæ.
Vulnus in antiquum rediit malè firma cicatrix;
Succeſſumque artes non habuere meæ.
Proximus a tectis ignis defenditur ægre;
Utile finitimis abſtinuiſſe locis.
Nec, quæ ferre ſolet ſpatiantem porticus illam,
Te ferat: officium neve colatur idem.
Quid juvat admonitu tepidam recaleſcere mentem?
Alter, ſi poſſis, orbis habendus erit.
Non facile eſuriens poſitâ retinebere menſâ:
Et multam ſaliens incitat unda ſitim.

Non facile eſt viſâ taurum retinere juvencâ :
Fortis equus viſæ ſemper adhinnit equæ.
Hæc ubi præſtiteris, ut tandem litora tangas,
Non ſatis eſt ipſam deſeruiſſe tibi.
Et ſoror, & mater valeant, & conſcia nutrix;
Et quicquid dominæ pars erit ulla tuæ.
Nec veniat ſervus : nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominæ nomine dicat, Ave.
Nec, ſi ſcire voles, quid agat tamen illa, rogabis.
Profer : erit lucro lingua retenta ſuo.
Tu quoque, qui cauſam finiti reddis amoris,
Deque tua dominâ multa querenda refers;
Parce queri : meliùs ſic ulciſcêre tacendo;
Dum deſideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas, quàm te deſîſſe loquaris.
Qui nimiùm multis, Non amo, dicit; amat.
Sed meliore fide paulatim exſtinguitur ignis,
Quàm ſubitò : lentè deſine; tutus eris.
Flumine perpetuo torrens ſolet acriùs ire :
Sed tamen hæc brevis eſt, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues evanidus exeat auras,
Perque gradus molles emoriatur amor.
Sed modò dilectam ſcelus eſt odiſſe puellam :
Exitus ingeniis convenit iſte feris.
Nunc curare ſat eſt : odio qui finit amorem,
Aut amat, aut ægre deſinet eſſe miſer.
Turpe vir & mulier, juncti modò, protinus hoſtes :
Non illas lites Appias ipſa probat.
Sæpe reas faciunt, & amant : ubi nulla ſimultas
Incidit, admonitu liber aberrat amor.
Forte aderam juveni : dominam lectica tenebat :
Horrebant ſævis omnia verba minis.
Jamque vadaturus, Lecticâ prodeat, inquit.
Prodierat : viſâ conjuge, mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidere tabellæ :
Venit in amplexus, atque ita; Vincis, ait.

Tutius eſt, aptumque magis, diſcedere pace,
Quàm petere à thalamis litigioſa fora:
Munera quæ dederis, habeat ſine lite jubeto:
Eſſe ſolent magno damna minora bono.
Quod ſi vos aliquis conducet caſus in unum,
Mente memor totâ, quæ damus arma, tene.
Nunc opus eſt armis: hîc, ô! fortiſſime, pugna.
Vincenda eſt telo Pentheſilêa tuo.
Nunc tibi rivalis, nunc durum limen, amanti,
Nunc mediis ſubeant irrita verba Deis.
Nec compone comas, quia ſis venturus ad illam:
Nec toga ſit laxo conſpicienda ſinu.
Nulla ſit ut placeas alienæ cura puellæ:
Jam facito e multis una ſit illa tibi.
Sed quid præcipuè noſtris conatibus obſtet,
Eloquar; exemplo quemque docente ſuo.
Deſinimus tardè, quia nos ſperamus amari:
Dum ſibi quiſque placet, credula turba ſumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
Crede, nec æternos pondus habere Deos.
Neve puellarum lacrymis moveare, caveto:
Ut flerent, oculos erudiere ſuos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantum;
Ut lapis æquoreis undique pulſus aquis.
Nec cauſas aperi, quare divortia malis:
Nec dic, quid doleas; clam tamen uſque dole.
Nec peccata refer, ne diluat: ipſe favebis,
Ut melior cauſâ cauſa ſit illa tuâ.
Qui ſilet, eſt firmus: qui dicit multa puellæ
Probra, ſatisfieri poſtulat ille ſibi.
Non ego Dulichio furiales more ſagittas,
Nec rapidas auſim tingere in amne faces.
Nec nos purpureas pueri reſecabimus alas:
Nec ſacer arte meâ laxior arcus erit.
Conſilium eſt, quodcumque cano: parete canenti:
Utque facis, cœptis, Phœbe ſaluber, ades.

Phœbus adeſt : ſonuere lyræ, ſonuere pharetræ.
    Signa Deum noſco per ſua : Phœbus adeſt.
Confer Amyclæis medicatum vellus ahenis
    Murice cum Tyrio : turpius illud erit.
Vos quoque formoſis veſtras conferte puellas :
    Incipiet dominæ quemque pudere ſuæ.
Utraque formoſæ Paridi potuere videri ;
    Sed ſibi collatam vicit utramque Venus.
Nec ſolam faciem ; mores quoque confer & artem :
    Tantùm judicio ne tuus obsit amor.
Exiguum eſt, quod deinde canam : ſed profuit illud
    Exiguum multis, in quibus ipſe fui.
Scripta cave relegas blandæ ſervata puellæ :
    Conſtantes animos ſcripta relecta movent.
Omnia pone feros, pones invitus, in ignes :
    Et dic, Ardoris sit rogus iſte mei.
Theſtias abſentem ſuccendit ſtipite natum :
    Tu timidè flammæ perfida verba dabis ?
Si potes, & ceras remove : quid imagine mutâ
    Carperis ? hoc periit Laodamîa modo.
Et loca multa nocent : fugito loca conſcia veſtri
    Concubitûs : cauſas mille doloris habent.
Hîc fuit : hîc cubuit : thalamo dormivimus iſto :
    Hîc mihi laſcivâ gaudia nocte dedit.
Admonitu refricatur amor ; vulnusque novatum
    Scinditur : infirmis cauſa pusilla nocet.
Ut pæne exſtinctum cinerem ſi ſulfure tangas ;
    Vivet, & e minimo maximus ignis erit.
Sic, niſi vitaris quicquid renovabit amorem,
    Flamma redardeſcet, quæ modò nulla fuit.
Argolides cuperent fugiſſe Capharea puppes ;
    Teque, ſenex luctus ignibus ulte tuos.
Præteritâ cautus Niſeïde navita gaudet.
    Tu loca, quæ nimiùm grata fuere, cave.
Hæc tibi ſint Syrtes : hæc Acroceraunia vita :
    Hîc vomit epotas dira Charybdis aquas.

Sunt, quæ non poſſint, aliquo cogente, juberi;
Sæpe tamen caſu facta juvare ſolent.
Perdat opes Phædra; parces, Neptune, nepoti:
Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnossida feciſſes inopem; ſapienter amaſſet.
Divitiis alitur luxurioſus amor.
Cur nemo eſt, Hecalen; nulla eſt, quæ ceperit Iron?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
Non habet, unde ſuum paupertas paſcat amorem:
Non tamen hoc tanti eſt, pauper ut eſſe velis.
At tibi ſit tanti, non indulgere theatris;
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharæ, lotosque, lyræque;
Et vox, & numeris brachia mota ſuis.
Illic aſſiduè ficti ſaltantur amantes:
Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.
Eloquar invitus: teneros ne tange poëtas:
Submoveo dotes impius ipſe meas.
Callimachum fugito; non eſt inimicus Amori;
Et cum Callimacho tu quoque, Coë, noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Teïa Muſa dedit.
Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli,
Vel tua, cujus opus Cynthia ſola fuit?
Quis potuit lecto durus diſcedere Gallo?
Et mea neſcio quid carmina dulce ſonant.
Quod niſi dux operis vatem fruſtratur Apollo,
Æmulus eſt noſtri maxima cauſa mali.
At tu rivalem noli tibi fingere quemquam;
Inque ſuo ſolam crede jacere toro.
Acriùs Hermionen ideo dilexit Oreſtes,
Eſſe quod alterius cœperat illa viri.
Quid, Menelaë, doles? ibas sine conjuge Creten:
Et poteras nuptâ lentus abeſſe tuâ.
Ut Paris hanc rapuit, nunc demum uxore carere
Non potes: alterius crevit amore tuus.

Hoc & in abductâ Briſeïde flebat Achilles,
Illam Pliſthenio gaudia ferre toro.
Nec fruſtra flebat : mihi credite, fecit Atrides,
Quod ſi non faceret, turpiter eſſet iners.
Certè ego feciſſem, nec ſum ſapientior illo.
Invidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam ſibi quod numquam tactam Briſeïda jurat
Per ſceptrum ; ſceptrum non putat eſſe Deos.
Dî faciant, dominæ poſſis tranſire relictæ
Limina ; propoſito ſufficiantque pedes.
Et poteris : modò velle tene : nunc fortiter ire,
Nunc opus eſt ſceleri ſubdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
Eſſe puta : remis adjice vela tuis.
Hunc quoque, quo quondam nimiùm rivale dolebas,
Vellem deſineres hoſtis habere loco.
At certè, quamvis odio remanente, ſaluta.
Oſcula cùm poteris jam dare, ſanus eris.
Ecce cibos etiam, medicinæ fungar ut omni
Munere, quos fugias, quoſve ſequare, dabo.
Daunius, an Libycis bulbus tibi miſſus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minùs erucas aptum vitare ſalaces ;
Et quicquid Veneri corpora noſtra parat.
Utiliùs ſumas acuentes lumina rutas ;
Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris ?
Spe breviùs monitis expediere meis.
Vina parant animum Veneri, niſi plurima ſumas ;
Ut ſtupeant multo corda ſepulta mero.
Nutritur vento, vento reſtinguitur ignis :
Lenis alit flammam, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta ſit, ut tibi curas
Eripiat : ſi qua eſt inter utramque, nocet.

Hoc opus exegi : feſſæ date ſerta carinæ :
  Contigimus portum, quò mihi curſus erat.
Poſtmodo reddetis ſacro pia vota poëtæ,
  Carmine ſanati femina virque meo.

OVIDII NASONIS

MEDICAMINA

FACIEI.

FRAGMENTUM.

DISCITE, quæ faciem commendet cura, puellæ:
Et quo ſit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum ſterilem Cerealia pendere jussit
Munera : mordaces interiere rubi.
Cultus & in pomis ſuccos emendat acerbos,
Fiſſaque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent : auro ſublimia tecta linuntur :
Nigra ſub impoſito marmore terra latet.
Vellera ſæpe eadem Tyrio medicantur aëno :
Sectile deliciis India præbet ebur.
Forſitan antiquæ, Tatio ſub rege, Sabinæ
Maluerint, quàm ſe, rura paterna coli :
Cùm matrona, premens altum rubicunda ſedile,
Aſſiduo durum pollice nebat opus;
Ipſaque claudebat, quos filia paverat, agnos :
Ipſa dabat virgas cæſaque ligna foco.
At veſtræ teneras matres peperere puellas :
Vultis inauratâ corpora veſte tegi.
Vultis odoratos poſitu variare capillos :
Conſpicuam gemmis vultis habere manum.

Induitis collo lapides Oriente paratos :
  Et quantos oneri eſt aure tuliſſe duos.
Nec tamen indignum , ſi vobis cura placendi ;
  Cùm comtos habeant ſecula noſtra viros.
Femineâ veſtri poliuntur lege mariti :
  Et vix ad cultus nupta , quod addat , habet.
Proin ſe quæque parent ; nec quo venentur amores ,
  Refert : munditiæ crimina nulla merent.
Rure latent , finguntque comas : licet arduus illas
  Celet Athos , cultas altus habebit Athos.
Eſt etiam placuiſſe ſibi quotacumque voluptas :
  Virginibus cordi grataque forma ſua eſt.
Laudatas homini volucris Junonia pennas
  Explicat ; & formâ muta ſuperbit avis.
Sic potiùs nos uret amor , quàm fortibus herbis ,
  Quas maga terribili ſubſecat arte manus.
Nec vos graminibus , nec mixto credite ſucco :
  Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marſis finduntur cantibus angues :
  Nec redit in fontes unda ſupina ſuos.
Et quamvis aliquis Temeſæa removerit æra ,
  Numquàm Luna ſuis excutietur equis.
Prima ſit in vobis morum tutela , puellæ :
  Ingenio facies conciliante placet.
Certus amor morum eſt : formam populabitur ætas ,
  Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit , quo vos ſpeculum vidiſſe pigebit ;
  Et veniet rugis altera cauſa , dolor.
Sufficit , & longum probitas perdurat in ævum ;
  Fertque ſuos annos : hinc bene pendet amor.
Diſce age , cùm teneros ſomnus dimiſerit artus ,
  Candida quo poſſint ora nitere modo.
Hordea , quæ Libyci ratibus miſere coloni ,
  Exue de palea tegminibusque ſuis.
Par ervi menſura decem madefiat ab ovis :
  Sed cumulent libras hordea nuda duas.

Hæc ubi ventoſas fuerint ſiccata per auras ;
Lenta jube ſcabrâ frangat aſella molâ.
Et , quæ prima cadunt vivaci cornua cervo ,
Contere : in hæc ſolidi ſexta face aſſis eat.
Jamque ubi pulvereæ fuerint confuſa farinæ ,
Protinus in cribris omnia cerne cavis.
Adjice Narcissi bis ſex ſine cortice bulbos ,
Strenua quos puro marmore dextra terat :
Sextantemque trahat gummi cum ſemine Thuſco.
Huc novies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcumque afficiet tali medicamine vultum ,
Fulgebit ſpeculo lævior ipſa ſuo.
Nec tu pallentes dubita terrere lupinos ,
Et ſimul inflantes corpora frige fabas.
Utraque ſex habeant , æquo diſcrimine , libras :
Utraque da nigris comminuenda molis.
Nec ceruſſa tibi , nec nitri ſpuma rubentis
Deſit , & Illyricâ quæ venit iris humo.
Da validis juvenum pariter ſubigenda lacertis :
Sed juſtum tritis uncia pondus erit.
Addita de querulo volucrum medicamina nido
Ore fugant maculas : Halcyonêa vocant.
Pondere , ſi quæris , quo ſim contentus in illis ;
Quod trahit in partes uncia ſexta duas.
Ut coëant , aptéque lini per corpora poſſint ,
Adjice de flavis Attica mella favis.
Quamvis tura Deos irataque numina placent ;
Non tamen accenſis omnia danda focis.
Tus ubi miſcueris radenti tubera nitro ;
Ponderibus juſtis fac ſit utrimque triens.
Parte minus quartâ dereptum cortice gummi ,
Et modicum e myrrhis pinguibus adde cubum.
Hæc ubi contrîris , per denſa foramina cerne :
Pulvis ab infuſo melle premendus erit.
Profuit & marathros bene olentibus addere myrrhis ;
Quinque trahant marathri ſcrupula,myrrha novem.

Arentisque roſæ quantum manus una prehendat,
  Cumque Ammoniaco maſcula tura ſale.
Hordea quem faciunt, illis affunde, cremorem:
  Æquent expenſas cum ſale tura roſas.
Tempore ſis parvo molles licet illita vultus;
  Hærebit toto multus in ore color.
Vidi quæ gelidâ madefacta papavera lymphâ
  Contereret, teneris illineretque genis.

* * * * * * * * * * *
* * * * * * * * * * *
* * * * * * * * * * *

OVIDII NASONIS
HALIEUTICON.
FRAGMENTUM.

* * * * * *

ACCEPIT mundus legem: dedit arma per omnes,*
Admonuitque ſui. * Vitulus ſic namque minatur,
Qui nondum gerit in tenera jam cornua fronte:
Sic damæ fugiunt: pugnant virtute leones,
Et morſu canis, & caudæ ſic ſcorpios ictu:
Concuſſiſque levis pennis ſic evolat ales.
Omnibus ignotæ mortis timor: omnibus hoſtem,
Præſidiumque datum ſentire, & noſcere teli
Vimque modumque ſui. Sic & Scarus arte ſub undis
Sin * * * * * * * * * * * * * * *
Decidit, aſſumtamque dolo tandem pavet eſcam.
Non audet radiis obnixâ occurrere fronte:
Averſus crebro vimen ſed verbere caudæ
Laxans ſubſequitur, tutumque evadit in æquor.
Quin etiam ſi forte aliquis, dum pone nataret,
* * * * * * * * * * * * * * * *
Mitis luctantem Scarus hunc in vimine vidit,
Averſi caudam morſu tenet: atque ita *
* Uber ſervato, quem texit, in * reſultet.
Sepia tarda fugæ: tenui cùm fortè ſub unda
Deprenſa eſt, jam jamque manus timet illa rapaces:
Inficiens æquor nigrum vomit ore cruorem,
Avertitque vias, oculos fruſtrata ſequentes.
Clauſus rete Lupus, quamvis immanis & acer,

Dimotis caudâ , ſubmiſſus ſidit , arenis.
* * * * * * * * * * * * * in auras
Emicat , atque dolos ſaltu deludit inultus.
* * * * * * * * * * * * * * * * *
Et muræna ferox , teretis ſibi conſcia tergi ,
Ad laxata magis converſa foramina retis ,
Tandem per multos evadit lubrica flexus.
Exemploque nocet , cunctis intervenit una.
At contrà ſcopulis crinali corpore ſegnis
Polypus hæret , & hac eludit retia fraude ,
Et ſub lege loci ſumit mutatque colorem ;
Semper ei ſimilis , quem contigit. Atque ubi prædam
Pendentem ſetis avidus rapit , hîc quoque fallit
Elato calamo , cùm demum emerſus in auras
Brachia diſſolvit , populatumque exſpuit hamum.
At Mugil caudâ pendentem everberat eſcam ,
Excuſſamque legit. Lupus acri concitus irâ
Diſcurſu fertur vario , fluctusque ferentes
Proſequitur , quaſſatque caput , dum vulnere ſævus
Laxato cadat hamus , & ora patentia linquat.
Nec proprias vires neſcit Muræna nocendi :
Auxilioque ſibi eſt , morſu nec comminus acri
Deficit , aut animos ponit captiva minaces.
Anthias his , tergo quæ concutit , utitur armis ,
Vim ſpinæ novitque ſuæ , verſoque ſupinus
Corpore lina ſecat , fixumque intercipit hamum.
* * * * * * * * * * * * * * * * *
Cetera quæ denſas habitant animalia ſilvas ,
Aut vani quatiunt ſemper lymphata timores ,
Aut trahit in præceps non ſana ferocia mentis.
Ipſa ſequi Natura monet , vel comminus ire.
Impiger ecce Leo venantûm ſternere pergit
Agmina , & adverſis infert ſua pectora telis :
Quóque venit , fidens magis & ſublatior ardet.
Concuſſitque toros , & viribus addidit iram.
* Prodidit ; atque ſuo properat ſibi robore letum.

Fœdus Lucanis provolvitur Urſus ab antris :
Quid niſi pondus iners, ſtolidæque ferocia mentis ?
Actus Aper ſetis iram denunciat hirtis :
Et ruit oppoſiti nitens in vulnera ferri ;
Preſſus & emiſſo moritur per viſcera telo.
Altera pars, fidens pedibus, dat terga ſequenti,
Ut pavidi Lepores, ut fulvo tergore Damæ,
Ut cauto fugiens Cervus ſine fine timore.
(Ipſa ſequi natura docet, vel comminus ire.)
Hic generoſus honos, & gloria major Equorum.
Nam capiunt animis palmam, gaudentque triumpho :
Seu ſeptem ſpatiis Circo meruere coronam.
Nonne vides, victor quantò ſublimius altum
Attollat caput, & vulgi ſe venditet auræ ?
Celſave cùm cæſo decoratur terga leone,
Quàm tumidus ! quantoque venit ſpectabilis actu !
* Compeſcatque ſolum generoſo concita pulſu
Ungula ſub ſpoliis graviter redeuntis opimis.
Quid laus prima Canum ? quibus eſt audacia præceps,
Venandique ſagax virtus, viresque ſequendi.
Quæ nunc elatis rimantur naribus auras,
Et nunc demiſſo quærunt veſtigia roſtro ;
Et produnt clamore feram, dominumque vocando
Increpitant. * quem si collatis effugit armis,
Inſequitur tumulosque canis camposque per omnes.

* * * * * * * * * * *

Noſter in arte labor poſitus : ſpes omnis in illa.
Nec tamen in medias pelagi te pergere ſedes
Admoneam, vaſtique maris tentare profundum.
Inter utrumque loci meliùs moderabere funem.
Aſpera num ſaxis loca ſint : nam talia lentos
Depoſcunt calamos : at purum retia litus.
Num mons horrentes demittat celſior umbras
In mare : nam variè quidam fugiuntque petuntque.
Num vada ſubnatis imo viridentur ab herbis

* * * * * * * * * * *

Oblectetque moras, & molli ſerviat algæ.
Deſcripſit ſedes variè Natura profundi:
Nec cunctos unà voluit consiſtere piſces.
Nam gaudent pelago, quales Scombrique, Bovesque,
Hippuri celeres, & nigro tergore Milvi;
Et pretioſus Helops, noſtris incognitus undis;
Ac durus Xiphias, ictu non mitior ensis:
Et pavidi magno fugientes agmine Thunni.
Parva Echeneïs adeſt: mirum! mora puppibus ingens:
Tuque comes ratium, tractique per æquora ſulci
Qui ſemper ſpumas ſequeris, Pompile, nitentes:
Cercyroſque ferox, ſcopulorum fine moratus;
Cantharus, ingratus ſucco: tum concolor illi
Orphas, cæruleâque rubens Erythinus in unda.
Insignis Sargusque notis, insignis & alis:
Et ſuper auratâ Sparulus cervice refulgens;
Et rutilus Pagur, & fulvi Synodontes, & ex ſe
Concipiens Channe, gemino fraudata parente.
Tum viridis ſquamis, parvo Saxatilis ore,
Et rarus Faber, & pictæ Mormyres, & auri
Chryſophrys imitata decus: tum corporis Umbræ
Liventis, rapidique Lupi, Percæque, Tragique.
Quin laude insignis caudæ Melanurus, & ardens
Auratis Muræna notis, Merulæque virentes,
Immitiſque ſuæ Conger per vulnera gentis;
Et capitis duro nociturus Scorpios ictu,
Ac numquam æſtivo conſpectus ſidere Glaucus.
At contrà herboſâ piſces laxantur arenâ,
Ut Scarus, epaſtas ſolus qui ruminat eſcas;
Fecundumque genus Mænæ, Lamirosque, Smariſque,
Atque immunda Chromis, meritò viliſſima Salpa.

* * * * * * * * * *

Atque avium dulces nidos imitata ſub undis.
Et Squalus, & tenui ſuffuſus ſanguine Mullus:
Fulgentes Soleæ candore, & concolor illis
Paſſer, & Adriaco mirandus litore Rhombus:

Tunc Epodes lati, tum molles tergore Ranæ.
Extremi parent * * * * * * * *
* * * * * * * * * * * *
* * * * * * * * * * * *

Lubricus & ſpinâ nocuus non Gobius ullâ,
Et nigrum niveo portans in córpore virus
Loligo, durique Sues, ſinuoſaque Caris,
Et tam deformi non dignus nomine Aſellus:
Tuque peregrinis, Acipenſer, nobilis undis.

* * * * * * * * * * * *

Deerant non admodum multa in eo exemplari, conſumta penitus vetuſtate.

Plin. lib. XXXII. Hiſt. Nat. cap. ult.

His adjiciemus apud Ovidium poſita nomina, quæ apud neminem alium reperiuntur: ſed fortaſsis in Ponto naſcuntur, ubi id volumen ſupremis ſuis temporibus inchoavit.

Idem lib. XXXII. cap. ſecundo.

Mihi videntur mira, quæ Ovidius prodidit, piſcium ingenia, in eo volumine, quod HALIEUTICON *inſcribitur.*

OVIDII NASONIS

NUX.

ELEGIA.

Nux ego juncta viæ, cùm sim sine crimine vitæ,
  A populo ſaxis prætereunte petor.
Obruere iſta ſolet manifeſtos pœna nocentes,
  Publica cùm lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi; nisi si peccaſſe vocetur,
  Annua cultori poma referre ſuo.
At prius arboribus, tum cùm meliora fuere
  Tempora, certamen fertilitatis erat.
Cùm domini memores ſertis ornare ſolebant
  Agricolas, fructu proveniente, Deos.
Sæpe tuas igitur, Liber, miratus es uvas:
  Mirata eſt oleas ſæpe Minerva ſuas.
Pomaque læſiſſent matrem; ni ſubdita ramo
  Longa laboranti furca tuliſſet opem.
Quin etiam exemplo pariebat femina noſtro;
  Nullaque non illo tempore mater erat.
At poſtquam platanis, ſterilem præbentibus umbram,
  Uberior quavis arbore venit honos;
Nos quoque frugiferæ, si nux modò ponor in illis,
  Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos naſcuntur poma per annos:
  Uvaque læſa domum, læſaque bacca venit.
Nunc uterum vitiat, quæ vult formoſa videri:
  Raraque in hoc ævo eſt, quæ velit eſſe parens.
Certè ego, si numquam peperiſſem, tutior eſſem.
  Iſta Clytemneſtrà digna querela fuit.

Si ſciat hoc vitis, naſcentes ſupprimet uvas:
Orbaque, si ſciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat maloque piroque;
Deſtituent silvas utraque poma ſuas.
Quæque sibi vario diſtinguit poma colore,
Audiat hoc ceraſus; ſtipes inanis erit.
Non equidem invideo: numquid tamen ulla feritur,
Quæ ſterilis ſolâ conſpicienda comâ eſt?
Cernite sinceros omnes ex ordine truncos,
Qui modò nil, quare percutiantur, habent.
At mihi ſæva nocent mutilatis vulnera ramis;
Nudaque, detecto cortice, ligna patent.
Non odium facit hoc, ſed ſpes indulta rapinæ:
Suſtineant aliæ poma, querentur idem.
Sic reus ille ferè eſt, de quo victoria lucro
Eſſe poteſt: inopis vindice facta carent.
Sic timet insidias, qui ſcit ſe ferre viator,
Cui timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego ſola petor, ſoli quia cauſa petendi eſt:
Frondibus intactis, cetera turba virent.
Nam quod habent frutices alii quoque proxima nobis
Fragmina, quæ læſo vimine multa jacent;
Non iſtis ſua facta nocent: vicinia damno eſt.
Excipiunt ictu ſaxa repulſa meo.
Idque fide careat; si non, quæ longiùs abſunt,
Nativum retinent inviolata decus.
Ergo, si ſapiant, & mentem verba ſequantur;
Devoveant umbras proxima quæque meas.
Quàm miſerum eſt, odium damnis accedere noſtris!
Meque ream nimiæ proximitatis agi!
Sed, puto, magna mei eſt operoſo cura colono.
Invenias, qui det nil mihi, præter humum.
Sponte meâ facilis contemto naſcor in agro:
Parsque loci, quâ ſto, publica pæne via eſt.
Me, ſata ne lædam, quoniam ſata lædere dicor,
Imus in extremo margine fundus habet.

Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras :
  Duratam renovat non mihi foſſor humum.
Sole licet siccâque siti peritura laborem,
  Irriguæ dabitur non mihi ſulcus aquæ.
At cùm maturas fiſſo nova cortice rimas
  Nux agit ; ad partes pertica ſæva venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis ;
  Ne possim lapidum verbera ſola queri.
Poma cadunt, mensis non interdicta ſecundis ;
  Et condis lectas, parca colona, nuces.
Has puer aut certo rectas dilaminat ictu ;
  Aut pronus digito bisve ſemelve petit.
Quatuor in nucibus, non amplius, alea tota eſt ;
  Cùm sibi ſuppositis additur una tribus.
Per tabulæ clivum labi jubet alter ; & optat,
  Tangat ut e multis quamlibet una ſuam.
Eſt etiam, par sit numerus qui dicat, an impar :
  Ut divinatas auferat augur opes.
Fit quoque de cretâ, qualem cœleſte figuram
  Sidus, & in Græcis litera quarta gerit.
Hæc ubi diſtincta eſt gradibus ; quæ conſtitit intus,
  Quot tetigit virgas, tot capit ipſa nuces.
Vas quoque ſæpe cavum, ſpatio diſtante, locatur ;
  In quod miſſa levi nux cadat una manu.
Felix, ſecreto quæ nata eſt arbor in arvo !
  Et ſoli domino ferre tributa poteſt !
Non hominum ſtrepitus audit, non illa rotarum :
  Non a vicinâ pulverulenta viâ eſt.
Illa ſuo, quæcumque tulit, dare dona colono,
  Et plenos fructus annumerare poteſt.
At mihi maturos numquam licet edere fetus ;
  Ante diemque meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc tenero dum lacte, quod intra eſt ;
  Nec mala ſunt ulli noſtra futura bono :
Jam tamen invenias, qui me jaculentur, & ictu
  Præfeſtinato munus inane petant.

Si fiat rapti, fiat menſura relicti,
  Majorem domini parte, viator, habes.
Sæpe aliquis, foliis ut nuda cacumina vidit,
  Eſſe putat Boreæ triſte furentis opus.
Æſtibus hic, hic me ſpoliatam frigore credit:
  Eſt quoque, qui crimen grandinis eſſe putet.
At mihi nec grando, duris inviſa colonis,
  Nec ventus fraudi, ſolve geluve fuit.
Fructus obeſt: peperiſſe nocet: nocet eſſe feracem.
  Quæque fuit multis, & mihi præda malo eſt.
Præda malo, Polydore, fuit tibi: præda nefandæ
  Conjugis Aonium miſit in arma virum.
Heſperii regis pomaria tuta fuiſſent;
  Una ſed immenſas arbor habebat opes.
At rubus, & ſentes tantummodo lædere natæ,
  Spinaque vindictâ cetera tuta ſuâ eſt.
Me, quia nec noceo, nec obuncis vindicor hamis;
  Miſſa petunt avidâ ſaxa proterva manu.
Quid? ſi non aptas ſolem fugientibus umbras,
  Finditur Icario cùm cane terra, darem?
Quid? niſi ſuffugium nimbos vitantibus eſſem;
  Non exſpectatâ cùm venit imber aquâ?
Omnia cùm faciam, cùm præſtem ſedula cunctis
  Officium, ſaxis officioſa petor.
Hæc mihi perpeſſæ, domini patienda querela eſt.
  Cauſa habeor, quare ſit lapidoſus ager.
Dumque repurgat humum, collectaque ſaxa remittit;
  Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo inviſa aliis, uni mihi frigora proſunt:
  Illo me tutam tempore præſtat hiems.
Nuda quidem tunc ſum; nudam tamen expedit eſſe:
  Nec ſpolium de me, quod petat, hoſtis habet.
At ſimul induimus noſtris ſua munera ramis;
  Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forſitan hîc aliquis dicat, Quæ publica tangunt,
  Carpere conceſſum eſt: hoc via juris habet.

Si licet hoc, oleas diſtringite: cædite meſſes.
  Improbe, vicinum carpe, viator, olus.
Intret & urbanas eadem petulantia portas;
  Sitque tuis muris, Romule, juris idem.
Quilibet argentum primæ de fronte tabernæ
  Tollat: & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos:
  Et quaſcumque poteſt tollere, tollat opes.
Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Cæſar,
  Incolumis, tanto præſide, raptor erit.
At non ille Deus pacem intra mœnia finit:
  Auxilium toto ſpargit in orbe ſuum.
Quid tamen hoc prodeſt, mediâ ſi luce palamque
  Verberor, & tutæ non licet eſſe mihi?
Ergo nec nidos foliis hærere, nec ullam
  Sedibus in noſtris ſtare videtis avem.
At lapis, in ramo ſedit quicumque biſurco,
  Hæret, & ut captâ victor in arce manet.
Cetera ſæpe tamen potuere admiſſa negari,
  Et crimen vox eſt inficiata ſuum.
Noſtra notat fuſco digitos injuria ſucco,
  Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus eſt: illo maculata cruore
  Non profecturâ dextra lavatur aquâ.
O! ego, cùm longæ venerunt tædia vitæ,
  Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
  Aut valido miſſi fulminis igne peti!
Atque utinam ſubitæ raperent mea poma procellæ!
  Vel poſſem fructus excutere ipſa meos!
Sic, ubi detracta eſt a te tibi cauſa pericli,
  Quod ſupereſt, tutum, Pontice caſtor, habes.
Quid mihi tunc animi eſt, cùm ſumit tela viator;
  Atque oculis plagæ deſtinat ante locum?
Nec vitare licet moto fera verbera trunco,
  Quem ſub humo radix vinclaque firma tenent.

Corpora præbemus plagis : ut ſæpe ſagittis ,
  Cùm populus manicas depoſuiſſe vetat :
Utve gravem paſcens ubi tolli vacca ſecurim ,
  Aut ſtringi cultros in ſua colla videt.
Sæpe meas vento frondes tremuiſſe putaſtis :
  Sed metus in nobis cauſa tremoris erat.
Si merui , videorque nocens ; imponite flammæ ,
  Noſtraque fumosis urite membra focis.
Si merui , videorque nocens ; excidite ferro :
  Et liceat miſeræ dedecus eſſe ſemel.
Si nec cur urar , nec cur excîdar , habetis ;
  Parcite , sic cœptum perficiatis iter.

INCERTI AUCTORIS

CONSOLATIO

AD

LIVIAM AUGUSTAM,

DE

MORTE DRUSI NERONIS

FILII EJUS,

QUI

IN GERMANIA MORBO PERIIT.

VISA diu felix, mater modò dicta Neronum,
  Jam tibi dimidium nominis hujus abeſt.
Jam legis in Druſum miſerabile, Livia, carmen:
  Unum, qui dicat jam tibi, Mater, habes.
Nec tua te pietas diſtendit amore duorum:
  Nec, poſito filî nomine, dicis; Uter?
Et quiſquam leges audet tibi dicere flendi?
  Et quiſquam lacrymas temperat ore tuas?
Hei mihi! quàm facile eſt, quamvis hic contigit omnes,
  Alterius luctu fortia verba loqui!

Scilicet exiguo percuſſa es fulminis ictu,
Fortior ut poſſis cladibus eſſe tuis.
Occidit exemplum juvenis venerabile morum:
Maximus ille armis, maximus ille togâ.
Ille modò eripuit latebroſas hoſtibus Alpes,
Et titulum belli dux, duce fratre, tulit.
Ille genus Suevos acre, indomitosque Sycambros
Contudit, inque fugam barbara terga dedit:
Ignotumque tibi meruit, Romane, triumphum;
Protulit in terras imperiumque novas.
Solvere vota Jovi, fatorum ignara tuorum
Mater, & armiferæ ſolvere vota Deæ,
Gradivumque patrem donis implere parabas;
Et quoscumque coli jusque piumque Deos.
Maternâque ſacros agitabas mente triumphos:
Forſitan & curæ jam tibi currus erat.
Funera pro ſacris tibi ſunt ducenda triumphis,
Et tumulus Druſum pro Jovis arce manet.
Fingebas reducem, præceptaque mente fovebas
Gaudia; & ante oculos jam tibi victor erat.
Jam veniet: jam me gratantem turba videbit:
Jam mihi pro Druſo dona ferenda meo.
Obvia progrediar, felixque per oppida dicar;
Collaque & hoc oculos illius ore premam.
Talis erit: sic occurret: sic oſcula junget:
Hoc mihi narrabit: sic prior ipſa loquar.
Gaudia vana foves: ſpem pone, miſerrima, falſam.
Desine de Druſo læta referre tuo.
Cæſaris illud opus, voti pars altera veſtri,
Occidit: indignas, Livia, ſolve comas.
Quid tibi nunc mores proſunt? actumque pudicè
Omne ævum, & tanto tam placuiſſe viro?
* Quidque pudicitia tantum inviolata bonorum, *
Ultima ſit laudes inter ut illa tuas?
Quid tenuiſſe animum contra ſua ſecula rectum?
Altius & vitiis exſeruiſſe caput?

Nec nocuiſſe ulli, & fortunam habuiſſe nocendi?
Nec quemquam nervos extimuiſſe tuos?
Nec vires erraſſe tuas Campoque Foroque;
Quamque libet citra conſtituiſſe domum?
Nempe per hos etiam Fortunæ injuria mores
Regnat; & incertâ eſt hîc quoque nixa rotâ.
Hîc quoque ſentitur: ne quid non improba carpat,
Sævit; & injuſtum jus ſibi ubique facit.
Scilicet immunis si luctûs una fuiſſet
Livia, Fortunæ regna minora forent?
Quid si non habitu sic ſe geſſiſſet in omni,
Ut ſua non eſſent invidioſa bona?
Cæſaris adde domum: quæ certè, funeris expers,
Debuit humanis altior eſſe malis.
Ille vigil, ſummâ ſacer ille locatus in arce,
Res hominum ex tuto cernere dignus erat.
Nec fleri ipſe ſuis, nec quemquam flere ſuorum;
Nec, quæ nos patimur vulgus, & ipſe pati.
Vidimus ereptâ mærentem ſtirpe Sororis:
Luctus, ut in Druſo, publicus ille fuit.
Condidit Agrippam, quo te, Marcelle, ſepulcro:
Et cepit generos jam locus ille duos.
Vix, poſito Agrippâ, tumuli bene janua clauſa eſt:
Perficit officium funeris, ecce, ſoror.
Ecce, ter ante datis, jactura noviſſima Druſus
A magno lacrymas Cæſare quartus habet.
Claudite jam, Parcæ, nimiùm reſerata ſepulcra:
Claudite: plus juſto jam domus iſta patet.
Cedis, & incaſſum tua nomina, Druſe, levantur.
Ultima sit fati hæc ſumma querela tui.
Ille poteſt implere dolor vel ſecula tota,
Et magni luctûs obtinuiſſe locum.
Multi in te amiſſi: nec, cui tot turba bonorum,
Omnis cui virtus contigit, unus eras.
Nec genitrice tuâ fecundior ulla parentum,
Tot bona per partus quæ dedit una duos.

Heu ! par illud ubi eſt , totidem virtutibus æquum ?
    Et concors pietas , nec dubitatus amor ?
Vidimus , attonitum fraternâ morte , Neronem
    Squalida promiſsâ flere per ora comâ ,
Diſſimilemque ſui , vultu profitente dolorem.
    Hei mihi ! quàm toto luctus in ore fuit ?
Tu tamen extremo moriturum tempore fratrem
    Vidiſti : lacrymas vidit & ille tuas.
Affigique ſuis moriens tua pectora ſenſit ,
    Et tenuit vultu lumina fixa tuo :
Lumina , cæruleâ jam jamque natantia morte ,
    Lumina , fraternas jam ſubitura manus.
At miſeranda parens ſuprema neque oſcula fixit ,
    Frigida nec fovit membra tremente ſinu.
Non animam appoſito fugientem excepit hiatu ;
    Nec traxit cæſas per tua membra comas.
Raptus es abſenti , dum te fera bella morantur ,
    Utilior patriæ , quàm tibi , Druſe , tuæ.
Liquitur : ut quondam , Zephyris & ſolibus ictæ ,
    Solvuntur teneræ , vere tepente , nives.
Te queritur , caſusque malos , irriſaque tales ,
    Accuſatque annos , ut diuturna , ſuos.
Talis in umbroſis , mitis nunc denique , ſilvis
    Deflet Threïcium Daulias ales Ityn :
Halcyonum tales ventoſa per æquora queſtus
    Ad ſurdas tenui voce ſonantur aquas.
Sic plumoſa novis plangentes pectora pennis
    Œniden ſubitæ concinuiſtis aves.
Sic flevit Clymene : ſic & Clymeneïdes , altè
    Cùm juvenis patriis excidit ictus equis.
Congelat interdum lacrymas , duratque , tenetque ,
    Suſpenſaſque oculus fortior intus agit.
Erumpunt , iterumque gravant gremiùmque ſinusque,
    Effuſæ gravidis uberibusque genis.
In vires abiit flendi mora : plenior unda
    Defluit , exiguâ ſi qua retenta morâ.

Tandem ubi per lacrymas licuit, ſic flebilis orſa eſt,
Singultu medios impediente ſonos.
Nate, brevis fructus, duplicis ſors altera partûs,
Gloria confectæ, nate, parentis ubi es?
Sed neque jam duplicis, neque jam ſors altera, partûs,
Gloria confectæ nunc quoque matris, ubi es?
Heu! modò tantus, ubi es? tumulo portaris & igni.
Hæc ſunt in reditus dona paranda tuos?
Siccine dignus eras oculis occurrere matris?
Sic ego te reducem digna videre fui?
Cæſaris Uxori ſi talia dicerè fas eſt,
Jam dubito, magnos an rear eſſe Deos.
Nam quid ego admiſi? quæ non ego numina cultu,
Quos ego non potui demeruiſſe Deos?
Hic pietatis honos? artus amplector inanes.
Et vocat hos ipſos flamma rogusque ſinus.
Tene ego ſuſtineo poſitum ſcelerata videre?
Tene meæ poterunt ungere, nate, manus?
Nunc ego te infelix ſummùm teneoque tuorque?
Effingoque manus? oraque ad ora fero?
Nunc primùm aſpiceris conſul victorque parenti?
Sic mihi, ſic miſeræ nomina tanta refers?
Quos primùm vidi faſces, in funere vidi:
Et vidi everſos, indiciumque mali.
Quis credat? matri lux hæc mæſtiſſima venit,
Quâ natum in ſummo vidit honore ſuum.
Jamne ego non felix? jam pars mihi rapta Neronum,
Materni celeber nomine Druſus avi?
Jamne meus non eſt, nec me facit ille parentem?
Jamne fui Drusi mater? & ipſe fuit?
Nec cùm victorem referetur adeſſe Neronem,
Dicere jam potero, Major, an alter, adeſt?
Ultima contigimus: jus matris habemus ab uno.
Unius eſt munus, quod tamen orba negor.
Me miſeram! extimui, frigusque per oſſa cucurrit.
Nil ego jam poſſum certa vocare meum.

Hic meus ecce fuit : jubet hic de fratre vereri.
  Omnia jam metuo : fortior ante fui.
Soſpite te , ſaltem moriar , Nero : tu mea condas
  Lumina , & excipias hanc animam ore pio.
Atque utinam Drusi manus altera , & altera fratris ,
  Formarent oculos , comprimerentque , meos !
Quod licet , hoc certè tumulo ponemur in uno ,
  Druſe : neque ad veteres conditus ibis avos.
Miſcebor cinerique cinis , atque ossibus oſſa.
  Hanc lucem celeri turbine Parca neat !
Hæc & plura refert : lacrymæ ſua verba ſequuntur ,
  Oraque nequicquam per modò queſta fluunt.
Quin etiam corpus , matri vix vixque remiſſum ,
  Exſequiis caruit , Livia , pæne ſuis.
Quippe ducem arſuris exercitus omnis in armis ,
  Inter quæ periit , ponere certus erat.
Abſtulit invitis corpus venerabile Frater ;
  Et Druſum patriæ , quod licuitque , dedit.
Funera ducuntur Romana per oppida Drusi ,
  Heu facinus ! per quæ victor iturus erat.
Per quæ , deletis Rhætorum , venerat , armis.
  Hei mihi ! quàm diſpar huic fuit illud iter !
Conſul init fractis mærentem faſcibus Urbem.
  Quid faceret victus , sic ubi victor init ?
Mæſta domus plangore ſonat , cui figere lætus
  Parta ſuâ dominus voverat arma manu.
Urbs gemit , & vultum miſerabilis induit unum :
  Gentibus adversis forma sit illa , precor.
Incerti clauduntque domos , ſtrepitantque per urbem ;
  Hîc illi pavidi clamque palamque dolent.
Jura silent , mutæque tacent sine vindice leges :
  Aſpicitur toto purpura nulla foro.
Dîque latent templis : neque iniqua ad funera vultus
  Præbent : nec poſcunt tura ferenda rogo.
Obſcuros delubra tenent : pudet ora colentûm
  Aſpicere , invidiæ , quam meruere , metu.

Atque aliquis de plebe, pius pro paupere nato,
  Suſtulerat timidas sidera ad alta manus :
Jamque precaturus, Quid ego autem credulus, inquit,
  Suſcipiam in nullos irrita vota Deos ?
Livia, non illos pro Druſo Livia movit :
  Nos erimus magno maxima cura Jovi ?
Dixit : & iratus vota inſuſcepta reliquit ;
  Duravitque animum, deſtituitque preces.
Obvia turba ruit, lacrymiſque rigantibus ora,
  Conſulis erepti publica damna refert.
Omnibus îdem oculi ; par eſt concordia flendi.
  Funeris exſequiis adſumus omnis Eques.
Omnis adeſt ætas : mærent juveneſque ſeneſque ;
  Auſoniæ matres, Auſoniæque nurus.
Auctoriſque ſui præfertur imagine mæſtâ,
  Quæ victrix templis debita laurus erat.
Certat onus lecti generoſa ſubire juventus :
  Et ſtudet officio ſedula colla dare.
Et voce & lacrymis laudaſti, Cæſar, alumnum ;
  Triſtia cùm medius rumperet orſa dolor.
Tu letum optaſti, Dîs averſantibus omen,
  Par tibi : si sinerent te tua fata mori.
Sed tibi debetur cœlum : te, fulmine pollens,
  Accipiet cupidi regia magna Jovis.
Quod petiit, tulit ille ; tibi ut ſua facta placerent :
  Magnaque laudatus præmia mortis habet.
Armatæque rogum celebrant de more cohortes :
  Et pedes exſequias reddit equeſque duci.
Te clamore vocant iterumque iterumque ſupremo :
  At vox adversis collibus icta redit.
Ipſe pater flavis Tiberinus inhorruit undis :
  Suſtulit & medio nubilus amne caput.
Tum ſalice implexum, muſcoque & arundine, crinem
  Cæruleo magnâ legit ab ore manu.
Uberibusque oculis lacrymarum flumina misit :
  Vix capit adjectas alveus altus aquas.

Jamque rogi flammas exſtinguere fluminis ictu,
Corpus & intactum tollere, certus erat.
Suſtentabat aquas, curſusque inhibebat equorum,
Ut poſſet toto proluere amne rogum.
Sed Mavors templo vicinus, & accola Campi,
Tot dixit ſiccis verba nec ipſe genis.
Quamquam amnes decet ira; tamen, Tiberine, quieſcas:
Non tibi, non ullis vincere fata datur.
Iſte meus periit: periit arma inter & enſes,
Et dux pro patria: funere cauſa latet.
Quod potui tribuiſſe, dedi: victoria parta eſt.
Auctor abît operis, ſed tamen exſtat opus.
Quondam ego tentavi Clothoque, duasque ſorores,
Pollice quæ certo penſa ſevera trahunt;
Ut Remus Iliades, & frater conditor Urbis,
Effugerent aliquâ ſtagna profunda viâ.
De tribus una mihi, Partem accipe, quæ datur, inquit,
Muneris: ex iſtis, quod petis, alter erit.
Hic tibi, mox Veneri Cæſar promiſſus uterque:
Hos debet ſolos Martia Roma Deos.
Sic cecinere Deæ: nec tu, Tiberine, repugna,
Irrite; nec flammas amne morare tuo.
Nec juvenis poſiti ſupremos deſtrue honores:
Vade, age: & admissis labere pronus aquis.
Paret: & in longum ſpatioſas explicat undas;
Structaque pendenti pumice tecta ſubit.
Flamma diu cunctata caput contingere ſanctum,
Erravit poſito lenta ſub usque toro.
Tandem ubi complexa eſt silvas, alimentaque ſumsit,
Æthera ſubjectis lambit & aſtra comis.
Qualis in Herculeæ colluxit collibus Œtæ,
Cùm ſunt imposito membra cremata Deo.
Uritur (heu!) decor ille viri! generoſaque forma,
Et faciles vultus! uritur ille vigor!
Victricesque manus, facundaque principis ora,
Pectoraque, ingenii magna capaxque domus!

Spes quoque multorum flammis uruntur in iſdem.
Iſte rogus miſeræ viſcera matris habet.
Facta ducis vivent, operoſaque gloria rerum.
Hæc manet : hæc avidos effugit una rogos.
Pars erit hiſtoriæ, totoque legetur in ævo :
Seque opus ingeniis carminibusque dabit.
Stabis & in noſtris tituli ſpecioſus honore ;
Cauſaque dicemur nos tibi, Druſe, necis.
At tibi jus veniæ ſupereſt, Germania, nullum.
Poſtmodo tu pœnas, barbare, morte dabis.
Aſpiciam Regum liventia colla catenis,
Duraque per ſævas vincula nexa manus :
Et tandem trepidos vultus, inque illa ferocûm
Invitis lacrymas decidere ora genis.
Spiritùs ille minax, & Druſi morte ſuperbus,
Carnifici in mæſto carcere dandus erit.
Conſiſtam, lætiſque oculis, lentuſque videbo
Strata per obſcenas corpora nuda vias.
Hunc Aurora diem, ſpectacula tanta ferentem,
Quàm primùm croceis roſcida portet equis.
Adjice Ledæos, concordia sidera, fratres ;
Templaque Romano conſpicienda foro.
Quàm parvo numeros implevit principis ævo !
In patriam meritis occubuitque ſenex !
Nec ſua conſpiciet, miſerum me ! munera Druſus :
Nec ſua pro templi nomina fronte leget.
Sæpe Nero, illacrymans, ſubmiſsâ voce loquetur ;
Cur adeo fratres, heu ſine fratre, Deos ?
Certus eras numquam, niſi victor, Druſe, reverti.
Hæc te debuerant tempora : victor eras.
Conſule nos, duce nos, duce jam victore, caremus :
Invenit en totâ mæror in urbe locum.
At comitum ſqualent immiſſis ora capillis :
Infelix, Druſo ſed pia turba ſuo.
Quorum aliquis, tendens in te ſua brachia, dixit ;
Cur ſine me, cur ſic incomitatus abis ?

Quid referam de te, dignissima conjuge Druſo,
Atque eadem Drusi digna parente nurus?
Par bene compositum: juvenum fortissimus alter,
Altera tam forti mutua cura viro.
Femina tu princeps, tu filia Cæſaris: illi
Nec minor es magni conjuge viſa Jovis.
Tu conceſſus amor, tu ſolus & ultimus illi:
Tu requies feſſo grata laboris eras.
Te moriens, per verba novissima, queſtus abeſſe:
Et mota in nomen frigida lingua tuum.
Infelix recipis, non quem promiſerat ipſe:
Nec qui miſſus erat, nec tuus ille redit.
Nec tibi deletos poterit narrare Sycambros,
Enſibus & Suevos terga dediſſe ſuis.
Fluminaque, & montes, & nomina magna locorum:
Et ſi quid miri vidit in orbe novo.
Frigidus ille tibi, corpusque refertur inane:
Quemque premat ſine te, ſternitur ecce torus.
Quò raperis, laniata comas, ſimilisque furenti?
Quò ruis? attonitâ quid petis ora manu?
Hoc fuit Andromache, cùm vir religatus ad axem
Terruit admiſſos ſanguinolentus equos.
Hoc fuit Evadne, tunc cùm ferienda coruſcis
Fulminibus Capaneus impavida ora dedit.
Quid mortem tibi mæſta rogas? amplexaque natos
Pignora de Druſo ſola relicta tenes?
Et modò per ſomnos agitaris imagine falsâ,
Teque tuo Druſum credis habere ſinu?
Et ſubitò tentasque manu, ſperasque receptum;
Quæris & in vacui parte priore tori?
Ille pio, ſi non temerè hæc creduntur, in arvo
Inter honoratos excipietur avos.
Magnaque maternis majoribus, æqua paternis
Gloria, quadrijugis aureus ibit equis:
Regalique habitu, curruque ſuperbus eburno,
Fronde triumphali tempora vinctus erit.

Accipient

Accipient juvenem, Germanica ſigna ferentem
Conſulis imperio, conſpicuumque decus :
Gaudebuntque ſuæ merito cognomine gentis,
Quod ſolus domito victor ab hoſte tulit.
Vix credent tantum rerum cepiſſe tot annos :
Magna viri latum quærere facta locum.
Hæc ipſum ſublime ferent : hæc, optima mater,
Debuerant luctus attenuare tuos.
Femina digna illis, quos aurea condidit ætas,
Principibus natis, principe digna viro.
Quid deceat Druſi matrem, matremque Neronis,
Aſpice : quo ſurgas, aſpice, mane toro.
Non eadem vulguſque decent, & lumina rerum.
Eſt quod præcipuum debeat iſta domus.
Impoſuit te alto Fortuna, locumque tueri
Juſſit honoratum, Livia : perfer onus.
Ad te oculos, aureſque trahis : tua facta notamus.
Nec vox miſſa poteſt principis ore tegi.
Alta mane ; ſupraque tuos exſurge dolores :
Infragilemque animum, quod potes, uſque tene.
An meliùs per te virtutum exempla petemus,
Quàm ſi Romanæ principis edis opus ?
Fata manent omnes : omnes exſpectat avarus
Portitor ; & turbæ vix ſatis una ratis.
Tendimus huc omnes : metam properamus ad unam :
Omnia ſub leges Mors vocat atra ſuas.
Ecce necem intentam cœlo, terræque, fretoque,
Caſuramque triplex vaticinantur opus.
I nunc, &, rebus tantâ impendente ruinâ,
In te ſolam oculos & tua damna refer.
Maximus ille quidem juvenum, ſpes publica, vixit :
Et, quà natus erat, gloria ſumma domûs.
Sed mortalis erat : nec tu ſecura fuiſti,
Fortia progenie bella gerente tuâ.
Vita data eſt utenda : data eſt ſine fenore nobis
Mutua, nec certà perſoluënda die.

Fortuna arbitriis tempus diſpenſat iniquis:
Illa rapit juvenes, ſuſtinet illa ſenes.
Quáque ruit, furibunda ruit: totumque per orbem
Fulminat, & cæcis cæca triumphat equis.
Regna Deæ immitis parce irritare querendo:
Solicitare animos parce potentis Heræ.
Quæ tamen hoc uno triſtis tibi tempore venit,
Sæpe eadem rebus favit amica tuis.
Nata quod en altè es, quod fetibus aucta duobus;
Quodque etiam magno conſociata Jovi:
Quod ſemper domito rediit tibi Cæſar ab orbe,
Geſſit & invictâ proſpera bella manu:
Quod ſpes implerunt maternaque vota Nerones;
Quod pulſus toties hoſtis utroque duce.
Rhenus, & Alpinæ valles, & ſanguine nigro
Decolor infectâ teſtis Itargus aquâ,
Danubiuſque rapax, & Dacius orbe remoto
* Apulus huic hoſti per breve Pontus iter:
Armeniuſque fugax, & tandem Dalmata ſupplex,
Summaque diſperſi per juga Pannonii:
Et modò Germanus Romanis cognitus orbis.
Aſpice quot meritis culpa ſit una minor.
Adde quod eſt abſens functus: nec cernere nati
Semineces oculos ſuſtinuêre tui.
Quique dolor menti leniſſimus influit ægræ,
Accipere es luctus aure coacta tuos.
Prævertitque metus per longa pericula luctum;
Tu, quibus auditis, anxia mentis eras.
Non ex præcipiti dolor in tua pectora venit,
Sed per mollitos ante timore gradus.
Juppiter ante dedit fati mala ſigna cruenti,
Flammiferâ petiit cùm tria templa manu:
Junoniſque gravi nocte, impavidæque Minervæ,
Sanctaque & immenſi Cæſaris icta domùs.
Sidera quin etiam cœlo fugiſſe feruntur;
Lucifer & ſolitas deſtituiſſe vias.

Lucifer in toto nulli comparuit orbe,
  Et venit, ſtellâ non præeunte, dies.
Sideris hoc obitus terris inſtare monebat,
  Et mergi Stygiâ nobile lumen aquâ.
At tu, qui ſuperes mæſtæ ſolatia matri,
  Comprecor illi ipsi conſpiciare ſenex.
Perque annos diuturnus eas fratriſque tuoſque,
  Et vivat nato cum ſene mater anus.
Eventura precor. Deus excuſare priora
  Dum volet, a Druſo cetera læta dabit.
Tu tamen auſa potes tanto indulgere dolori:
  Longius ut nolis, heu! malè fortis, ali.
Vix etiam fueras paucas vitalis in horas,
  Obtulit invitæ cùm tibi Cæſar opem:
Admovitque preces, & jus immiſcuit illis:
  Aridaque affusâ guttura tinxit aquâ.
Nec minor eſt nato ſervandæ cura parentis:
  Hic adhibet blandas, nec sine jure, preces.
Conjugis & nati meritum pervenit ad omnes:
  Conjugis & nati, Livia, ſoſpes ope es.
Supprime jam lacrymas: non eſt revocabilis iſtis,
  Quem ſemel umbriferâ navita lintre tulit.
Hectora tot fratres, tot deflevere ſorores;
  Et pater, & conjux, Aſtyanaxque puer,
Et longæva parens: tamen ille redemtus ad ignes;
  Nullaque per Stygias umbra renavit aquas.
Contigit hoc etiam Thetidi: populator Achilles
  Iliaca ambuſtis oſſibus arva premit.
Illi cæruleum Panope matertera crinem
  Solvit, & immenſas fletibus auxit aquas.
Conſorteſque Deæ centum, longævaque magni
  Oceani conjux, Oceanusque pater;
Et Thetis ante omnes: ſed nec Thetis ipſa, neque omnes
  Mutarunt avidi triſtia jura Dei.
Priſca quid huc repeto? Marcellum Octavia flevit,
  Et flevit populo Cæſar utrumque palam.

Sed rigidum jus eſt & inevitabile Mortis :
  Stant rata, non ullâ fila renenda manu.
Ipſe tibi emiſſus nebuloſi litore Averni,
  Si liceat, forti verba tot ore ſonet.
Quid numeras annos ? vixi maturior annis.
  Acta ſenem faciunt : hæc numeranda tibi.
His ævum fuit implendum, non ſegnibus annis.
  Hoſtibus eveniat longa ſenecta meis.
Hoc atavi monuere mei, proavique Nerones.
  Fregerunt ambo Punica bella duces.
Hoc domus iſta docet, per te mea, Cæſaris alti.
  Exitus hic, mater, debuit eſſe meus.
Nec meritis, quamquam illa juvant magis, abfuit illis,
  Mater, honos : titulis nomina plena vides.
Conſul, & ignoti victor Germanicus orbis,
  (Cui fuit heu ! mortis publica cauſa) legor.
Cingor Apollineâ victricia tempora lauro,
  Et ſenſi exſequias funeris ipſe mei.
Decurſusque virûm notos mihi, donaque Regum,
  Cunctaque per titulos oppida lecta ſuos.
Et quo me officio portaverit illa juventus,
  Quæ fuit ante meum tam generoſa torum.
Denique laudari ſacrato Cæſaris ore
  Emerui, lacrymas elicuique Deo.
Et cuiquam miſerandus ero ? jam comprime fletus.
  Hoc ego, qui flendi ſum tibi cauſa, rogo.
Hæc ſentit Druſus, si quid modò ſentit in umbrâ :
  Nec tu de tanto crede minora viro.
Eſt tibi, ſitque precor, multorum filius inſtar :
  Parſque tui partûs ſit tibi ſalva prior.
Eſt conjux, tutela hominum : quo ſoſpite, veſtram,
  Livia, funeſtam dedecet eſſe domum.

A. SABINI
EPISTOLÆ TRES
TRIBUS
OVIDII EPISTOLIS
RESPONDENTES.

EPISTOLA PRIMA.
ULYSSES PENELOPÆ.

PERTULIT ad miſerum tandem tua caſus Ulyſſen,
  Penelope, chartis verba notata piis.
Agnovi caramque manum, gemmasque fideles:
  Solamen longis illa fuere malis.
Arguis ut lentum: mallem quoque forsitan eſſe,
  Quàm tibi quæque tuli dicere, quæque feram.
Non hoc objecit mihi Græcia, cùm mea fictus
  Detinuit patrio litore vela furor:
Sed thalamis nec velle tuis, nec poſſe carere:
  Cauſaque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi reſcribam, curæ eſt, properemque venire.
  Dum propero, adversi vela tulere Noti.
Non me Troja tenet, Grajis odioſa puellis:
  Jam cinis, & tantùm flebile, Troja, ſolum.

Deïphobusque jacet, jacet Asius, & jacet Hector;
Et quicumque tui cauſa timoris erat.
Evaſi & Thracum, cæſo duce, prœlia, Rheſo:
In mea captivis caſtra revectus equis.
Tutus &, e media Phrygiæ Tritonidis arce,
Fatalis palmæ pignora capta tuli.
Nec timui commiſſus equo; malè ſedula quamvis
Clamabat vates, Urite, Troës, equum.
Urite: mendaci celantur robore Achivi:
Et Phrygas in miſeros ultima bella ferunt.
Perdiderat tumuli ſupremum munus Achilles,
Sed Thetidi eſt humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danaï tanto renuêre labori:
Erepti pretium corporis arma tuli.
Quid refert? pelago ſunt obruta: non mihi claſſes,
Non ſocii ſuperant: omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot casibus unus
Duravit, patiens ad mala perſtat Amor.
Illum non avidis canibus Niſeïa virgo
Fregit: non tumidis torta Charybdis aquis:
Non ferus Antiphates, nec in uno corpore diſſors
Parthenope, blandis insidioſa modis.
Non quod Colchiacis Circe tentaverit herbis,
Non quod ſollemnes altera Diva toros.
Utraque ſe nobis mortalia demere fila
Spondebat: Stygias utraque poſſe vias.
Te tamen, hac etiam ſpretâ mercede, petivi,
Paſſurus terrâ tot mala, totque mari.
Sed tu, femineo nunc forſan nomine tacta,
Non ſecura leges cetera verba mea.
Quæque mihi Circe, quæ ſit mihi cauſa Calypſo,
Jamdudum ignoto ſolicitere metu.
Certè ego cùm Antinoüm, Polybumque, Medontaque legi;
Heu! toto ſanguis corpore nullus erat.
Tot juvenes inter, tot vina licentia, ſemper
(Hei mihi! quo credam pignore?) caſta manes.

Curve placent ulli, si ſunt in fletibus ora ?
Deperit & lacrymis non decor iſte tibi ?
Pacta quoque es thalamo, nisi mendax tela moretur,
Et cœptum revoces callida ſemper opus.
Ars pia : ſed quoties oculos fruſtrabere lanâ,
Succeſſum toties ars dabit iſta tibi.
Ah ! meliùs, Polypheme, tuo ſuperatus in antro,
Finiſſem ingratos ad mala tanta dies !
Thrëicio meliùs cecidiſſem milite victus,
Iſmaron errantes cùm tenuere rates :
Crudelemve illo ſatiaſſem tempore Ditem,
Quo redii Stygiis, fata moratus, aquis.
Vidi ubi, nequicquam quod me tua litera celat,
Soſpes digreſſo quæ mihi mater erat.
Retulit illa domûs eadem mala : meque querentem
Fugit, ab amplexu ter reſoluta meo.
Phyllaciden vidi : contemtis ſortibus, ille
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix laudatâ cum conjuge ! læta per umbras
Illa ſuum fortes it comitata virum.
Nec dùm illi Lachesis dictos numeraverat annos ;
Sed juvat ante ſuum sic cecidiſſe diem.
Vidi, nec lacrymas oculi tenuere cadentes,
Deformem Atriden, hei mihi ! cæde novâ.
Illum Troja virum non læſerat : ille furentem
Nauplion, Euboïcos transieratque sinus.
Quid refert ? animam per vulnera mille profudit,
Jam reduci ſolvens debita vota Jovi.
Tyndaris has illi læſo pro fœdere pœnas
Struxerat ; externos ipſa ſecuta viros.
Ah ! mihi quid prodeſt, captivas Teucridas inter,
Cùm ſtaret conjux Hectoris atque ſoror,
Defectis Hecuben potiùs legiſſe ſub annis,
Ne tibi ſuſpectus pellicis eſſet amor ?
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit : non membris ipſa reperta ſuis.

Latratu miſeras finivit mæſta querelas ;
    Et ſtetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abſtulit æquor ,
    Æolus infuſis incubuitque Notis.
Pervagus hinc toto non felix differor orbe ;
    Et , quocumque vocat fluctus & aura , feror.
Sed ſi Tireſias tam læti providus augur ,
    Quàm verax vates in mala noſtra fuit ;
Et terrâ & pelago , quicquid mihi triſte canebat ,
    Emenſus fato jam meliore vagor.
Jam mihi neſcio quo comitem ſe in litore jungit
    Pallas , & hoſpitibus per loca tuta trahit.
Nunc primùm Pallas verſæ poſt funera Trojæ
    Viſa mihi : medium temporis ira tulit.
Quicquid Oïlides commiſerat , omnibus unus
    Peccavit : Danaïs omnibus ira nocens.
Nec te , Tydide , cujus modò foverat arma ,
    Eximit : errato tu quoque ab orbe venis.
Non Telamone ſatum captâ de conjuge Teucrum :
    Non ipſum , prò quo mille fuere rates.
Felix Pliſthenide , quàcumque in ſorte fuiſti
    Conjuge cum carâ : non gravis illa fuit.
Seu venti fecere moras , ſive æquora vobis ;
    Ad nulla eſt veſter damna retentus amor.
Oſcula nec venti certè tenuere , nec undæ :
    Promtaque in amplexus brachia ſemper erant.
Sic utinam errarem : faceres tu mollia , conjux ,
    Æquora : te ſociâ , nil mihi triſte foret.
Nunc quoque , Telemacho tecum mihi ſoſpite lecto ,
    Omnia ſunt animo jam leviora mala.
Quem tamen infeſtas rurſus queror ire per undas ,
    Herculeam Sparten , Neſtoreamque Pylon.
Ingrata eſt pietas , cui tanta pericula ſubſunt :
    Nam malè commiſſus fluctibus ipſe fuit.
Sed labor in fine eſt : occurſum in litore vates
    Dixit : In amplexus , care , ferere tuos.

Noſcendus ſoli veniam tibi : tu preme ſollers
Lætitiam , & tacito gaudia conde ſinu.
Non vi certandum , nec aperta in bella ruendum :
Sic cecinit laurus ille monere ſuas.
Forsitan ante dapes , interque vacantia vina ,
Ultoris pharetris utile tempus erit.
Et , modò deſpectum , ſubitò mirentur Ulyſſen.
Heu ! precor , ut properet ille venire dies ,
Antiqui renovet qui lætus fœdera lecti :
Et tandem incipias conjuge , cara , frui.

EPISTOLA SECUNDA.

DEMOPHOON PHYLLIDI.

PHYLLIDI Demophoon patriâ dimittit ab urbe :
Et patriam meminit muneris eſſe tui.
Nec face Demophoon aliâ , nec conjuge captus ,
Sed tam non felix , quàm tibi notus erat.
Theſea , (quo ſocero nequicquam , Phylli , tumebas ,
Impuleritque ignes forſitan ille tuos ;)
Turpe pati nobis , regno ferus expulit hoſpes :
Hunc illi finem longa ſenecta dedit.
Qui modò peltiferas fudit Mæotidas armis ,
Alcidæ magni , non minor ipſe , comes.
Qui ſocerum Minôa gravi ſibi fecit ab hoſte ,
Mirantem monſtri cornua victa ſui.
Arguor exsilii (quis credat ?) cauſa fuiſſe :
Nec tacitum frater me ſinit eſſe reum :
Dum thalamos , inquit , dilectæ Phyllidos urges ,
Et tuus externo ceſſat in igne furor ;
Fluxere interea pede tempora lapſa fugaci ;
Prævenitque tuas flebilis hora moras.
Forſitan aut nondum fractis occurrere rebus ,
Aut poteras fractis utilis eſſe tamen.
Cur potiora tibi Rhodopêïa regna fuere ?
Quæque magis regnis cara puella fuit ?
Intonat his Acamas : eadem mox objicit Æthra ;
Infelix functæ jam prope ſortis anus.
Et quod non condant nati ſua lumina palmæ ,
Feciſſe hæc noſtras arguit usque moras.
Non equidem inficior : multùm clamavit uterque ,
Staret Thrêïciis cùm mihi puppis aquis.

Poſcunt, Demophoon, quid ceſſas? carbaſa venti:
Demophoon patrios reſpice dure Deos.
Reſpice: & exemplum, quâ gaudes, Phyllida ſume.
Sic amat, ut terrâ nolit abire ſuâ.
Utque redire velis, non ut comitetur euntem,
Te rogat: & præfert barbara regna tuis.
Me tamen hæc inter tacitum convicia ſæpe
Adversis memini vota tuliſſe Notis.
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gaviſum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipſo coram genitore fateri;
Libertas meritis eſt mihi facta tuis:
Dicere, Non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore: nec præceps vela ferenda dedi.
Et flevi; &, flentem ſolando ſæpe, remanſi,
Cùm ſtaret curſûs jam mihi certa dies.
Denique Thrêïciâ veni rate: non dare Phyllis
Quam potuit, jussit tardiùs ire ratem.
Ignoſce & faſſo: memor es Minoïdos: ipſe
Antiquus necdum pectore cessit amor.
Et quoties oculis circumdat ſidera, dixit,
Quæ fulget cœlo, noſtra puella fuit.
Illum dilectâ Bacchus ſibi cedere jussit
Conjuge: deſertæ crimen at ille ſubit.
Exemploque patris perjurus dicor & ipſe.
Nec quæris cauſas, Sithoni dura, moræ:
Nec ſatis ampla putas redituri pignora, si me
Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nullane fama tibi turbatos, Phylli, penates
Theſeos, & miſeræ retulit acta domûs?
Non laqueos audis cari me flere parentis?
Flebilior laqueis, hei mihi! cauſa ſubeſt.
Non fratrem Hippolytum: cecidit miſerabilis ille,
Præceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuſo reditus: licet undique fata
Accumulent cauſas, tempora parva peto.

Theſea, quod ſupereſt, patrem tumulabimus ante :
Succedat tumulo non ſine honore decens.
Da ſpatium veniamque ; peto : non perfidus abſum :
Nec mihi jam terrâ tutior ulla tuâ eſt.
Quicquid mite fuit poſt diruta Pergama, quicquid
Aut bella, aut pelagi detinuere moræ ;
Sola fuit Thrace : patriâ quoque jactor in illa :
Auxilium ſuperes caſibus una meis.
Si modò mens eadem : nec quod ſit jam mihi dives
Regia, Cecropiâ non minor arce, movet :
Nec patris offendunt caſus, nec crimina matris ;
Nec jam non felix omine Demophoon.
Quid ? ſi Phœbêam peterem, te conjuge, Trojam ?
Perque annos ſequerer bella gerenda decem ?
Penelopen audis : toto laudatur in orbe,
Exemplum fidi non leve facta tori.
Illa piæ, ſic rumor ait, mendacia telæ
Struxit, & inſtantes diſtulit arte procos :
Cùm properata palam revocaret ſtamina noctis,
Atque iterum in lanas omne rediret opus.
At tua ne fugiant ſpreti connubia Thraces,
Phylli, times : ulli nubere, dura, potes ?
Eſtque tibi pectus cujusquam accedere tædæ ?
Obſtat perfidiæ nec metus iſte tuæ ?
Ah ! tibi quantus erit facti rubor ! ah ! tibi quantus
Tum dolor, aſpicies cùm mea vela procul !
Damnabisque tuos ſerò temeraria queſtus :
Demophoon, dices, hei mihi ! fidus erat.
Demophoon rediit, & ſævos forsitan Euros
Paſſus, & hibernas dum quoque currit aquas.
Ah! cur neſcio quam properavimus, hei mihi! culpam?
Rupi, quam ruptam ſum mihi queſta, fidem.
Sic tamen, ah ! potiùs, ſic perſtes ; quàm mihi de te
Ulterior tangat pectora, Phylli, dolor !
Quos tibi, me miſerum ! laqueos, quæ fata minaris ?
Et nimis audaces gens habet iſta Deos.

Parce, precor: famamque domûs mihi crimen habentis
  Perfidiæ, geminâ ne preme, dura, notâ.
Excuſet patrem, fatis in parte relicta,
  Gnossis: non merui, cur ferar ipſe nocens.
Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt.
  Eſt animus reditûs: ſed pia cauſa tenet.

EPISTOLA TERTIA.

PARIS ŒNONÆ.

QUÆ ſatis apta tibi, tam juſtè, Nympha, querenti,
Reſcribam, fateor quærere verba manum.
Quærit, nec ſubeunt: ſentit ſua crimina tantùm:
Solvere quæ ſentit, non ſinit alter amor.
Si levat hoc iras, ipſo me judice, damnor.
Quid refert? causâ tu meliore cales.
Damnatumque tibi, me ſub ſua jura Cupido
Retrahit: alterius ſic quoque præda ſumus.
Prima meis tu pacta toris: faſſusque juventam
Te primùm acceptâ eſt conjuge noſter amor.
Nondum tantus eram: quo me genitore ſuperbum
Arguis; hoc dominus tunc retinendus eram:
Non ego Dêiphobum ſperabam, aut Hectora fratrem,
Cùm paſtos agerem, te comitante, greges:
Reginamque Hecuben, nisi matris nomine, noram:
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non eſt rationis amor: te conſule, Nympha.
Læſa es: ſed læſam ſcribis amare tamen.
Cúmque petant Satyri connubia, cùm tua Panes;
Rejectæ memor es, tu tamen usque facis.
Adde, quod hic ſatis amor eſt adjutus, & illum
Præſcia venturi viderat ante ſoror.
Nondum Tyndaridos nomen mihi ſederat aure,
Nec cecinit Grajos illa vocare viros.
Omnia vera vides: ſuperant mea vulnera tantùm;
Utque tuam ſupplex poſcere cogor opem.
Te penes arbitrium noſtræ vitæque neciſque:
Victuri jam nunc pectora ſume tibi.

Fleviſti, memini, tamen hac in voce canentis:
Et, Mala, dixiſti, ſint precor iſta procul.
Nec ſic fata ferant, tulerint ſic cetera quamvis,
Ut poſſim Œnone perdere læſa Parin.
Tot ſuperare metus qui me, nec credere cogit,
(Ignoſcas) idem te quoque fallit Amor.
Imperat ille Deis: cùm vult, in cornua tauri,
Cùm vult, in pennas deſtruit ille Jovem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris; heu! flammis nata puella meis,
Si ſua non cycno mutaſſet Juppiter ora.
Fluxerat in Danaës aureus ante ſinus:
Piniferamque Iden falſus luſtraverat ales:
Inter Agenoreas conſtiteratque boves.
Victorem Alciden dominæ quis penſa tenere
Crederet? at lanas nere coëgit Amor.
Dicitur & Coæ ſediſſe in veſte puellæ:
Illa Cleonæo tecta leone fuit.
Te memini Phœbum, Œnone, (mea crimina dico)
Fugiſſe, & noſtros præpoſuiſſe toros.
Non ego præſtabam Phœbo: ſed tela Cupido
His in te voluit legibus ire ſua.
Conſolare tamen dignâ tua pellice damna:
Quam tibi prætulimus, nata puella Jove eſt.
Sed quod nata Jove eſt, minimùm me tangit in illa:
Quod non eſt facies pulchrior ulla, nocet.
Atque utinam formæ judex incallidus eſſem
Creditus Idæis, Pegaſi Nympha, jugis!
Non mihi Junonis, nec obeſſet Pallados ira,
Laudata eſt oculis quod Cytherêa meis.
Dividit hæc aliis flammas celereſque pareſque:
Ut libitum eſt, nati temperat ipſa faces.
Non tamen evaluit vitare domeſtica tela.
Quos aliis arcus, & ſibi dura, tulit:
Deprenſam Conjux illam in Mavorte dolebat:
Teſtibus hic Divis cum Jove queſtus erat.

Jam dolet & Mavors, terras ultroque reliquit,
Prætulit Anchiſen huic habitura ſuum.
Anchiſen propter, voluit formoſa videri:
Viſaque poſt latam jacuit ulta deam. *
Quid mirum eſt potuiſſe Parin ſuccumbere Amori,
Immunis ſub quo non fuit ipſa parens?
Quam læſus Menelaïs amat, non læſus amavi.
Adjice, non læſo quod comes ipſa fuit.
Et magnos, video, cogit mihi rapta tumultus:
Armatæque petunt Pergama mille rates.
Non vereor belli ne non ſit cauſa probanda:
Eſt illi facies digna movere duces.
Si mihi nulla fides, armatos reſpice Atridas.
Quam ſibi ſic repetunt, ſic metuenda mihi eſt.
Quod ſi vertendæ ſpem mentis concipis hujus,
Cur ceſſant herbæ? carmina curve tua?
Nam te nec Phœbi ſollertior artibus ulla eſt;
Phœbeæque Hecates ſomnia vera vides.
Tecum ſideribus, tecum deducere Lunam
Nubibus, & memini ſurripuiſſe diem.
Paſcebam tauros: interque armenta leones
Obſtupui placidos vocibus ire tuis.
Quid retro Xanthum, retro Simoënta vocatum
Adjiciam curſus non tenuiſſe ſuos?
Ipſe pater Cebren, natæ malè tutus ab ore,
Cantatas quoties reſtitit inter aquas:
Nunc locus Œnonæ eſt, nunc illam oſtende; parabis
Sive tuos ignes pellere, sive meos.

FINIS.

Literæ quibus impreſſus eſt hic Autor, a P. S. FOURNIER Juniore inciſæ ſunt.

